COLECȚIA GLOBUS | 509

Înainte veneam aici să citesc și găseam cărți
minunate. Acum plec în căutare de cărți
pe tot globul și mă întorc cu ele aici. Vor
găsi acum alți cititori cărțile mele preferate
adunate în Globus. Călătoria continuă!

LuciaT

Epuizată după ce și-a căutat ore în șir fostul iubit pe străzile unui oraș necunoscut, o femeie intră într-o librărie și acolo, printre cărțile în mijlocul cărora încearcă să se regăsească, un bărbat îi oferă o ceașcă de ceai. Este acesta sfârșitul poveștii?

Cum poți ști care e adevăratul sfârșit? Când te părăsește iubitul, când te împaci cu gândul, când renunți să-l mai urmărești, când închei cartea despre el? Și ce înseamnă o poveste de dragoste? E mai întâi povestea sau mai întâi dragostea? Ce înseamnă să iubești un bărbat? Poți învăța din cărțile scrise de alții? Poți scrie apoi povestea pentru alții?

Totul începe cu sfârșitul în acest roman hiper-lucid și tulburător despre o dublă obsesie, singurul roman al autoarei de proză scurtă Lydia Davis, câștigătoare a Premiului Man Booker 2013.

UNIVERS

9786068631356

509

Sfârșitul poveștii

LYDIA DAVIS

Lydia Davis

Sfârșitul poveștii

COLECȚIA GLOBUS

UNIVERS

Autoarea dorește să mulțumească Fundației
Ingram Merrill, Fundației doamnei Giles Whiting,
Agenției Naționale pentru Arte și Fondului
pentru Poezie pentru generosul lor sprijin.

Lydia Davis s-a născut în 1947, în Massachusetts, SUA. A publicat mai multe volume de proză scurtă și romanul *Sfârșitul poveștii*, pe lângă eseuri și traduceri din scriitori francezi ca Gustave Flaubert, Marcel Proust, Maurice Blanchot. A primit numeroase distincții internaționale pentru opera ei, cea mai importantă fiind prestigiosul Man Booker International Prize, care i s-a acordat în 2013. A predat literatură și scriere creativă la universități americane cu tradiție. A fost căsătorită cu scriitorul Paul Auster, iar în prezent este căsătorită cu artistul vizual Alan Cote. Are câte un fiu din fiecare căsătorie.

*

„Bucurie mare: Lydia Davis a câștigat Premiul Man Booker International. Niciodată nu a nimerit un premiu literar ținta atât de bine, aproape la fel de bine cum o nimerește ea în povestirile ei, ingenioase, jucăușe, inventive din punct de vedere formal și neașteptat de puternice (față de cât de scurte sunt). [...] E o plăcere s-o citești. Nu mai e alt scriitor ca ea."

The Guardian

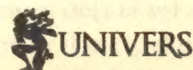
„L-a cunoscut în timp ce locuia și lucra într-un oraș de pe coasta de Vest. El, poet publicat în reviste obscure și student angajat part time la o benzinărie, era cu doisprezece ani mai tânăr decât ea. Ea își amintește prima lor întâlnire, ce bine arăta (și asta o va bântui mult timp după plecarea lui) și certurile dintre ei. Dar cele mai intense și dureroase amintiri sunt cele de după sfârșitul poveștii, când, incapabilă să accepte că se terminase, îl pândea la locul lui de muncă, îl urmărea și punea la cale întâlniri la care el nu venea. Nu-și face iluzii în legătură cu el: era imatur, lua bani cu împrumut și nu-i înapoia, își dezamăgea prietenii. Dar toate astea, pentru o femeie obsedată de iubitul ei, sunt irelevante."

Kirkus Reviews

LYDIA DAVIS

Sfârșitul poveștii

Traducere din limba engleză
de
VERONICA D. NICULESCU

Redactor Alina Hlinski
Corector Adrian Crețu
Tehnoredactor Constantin Niță
Coperta credit foto llaszlo/shutterstock.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DAVIS, LYDIA
Sfârşitul poveştii / Lydia Davis ; trad. de Veronica D. Niculescu.
- Bucureşti : Univers Publishing House, 2014
ISBN 978-606-8631-35-6

I. Niculescu, Veronica D. (trad.)

821.111(73)-31=135.1

LYDIA DAVIS
THE END OF THE STORY

EDITURA UNIVERS
www.edituraunivers.ro

ISBN 978-606-8631-35-6

Ultima oară când l-am văzut, deşi nu ştiam că aceea avea să fie ultima oară, stăteam pe terasă cu o prietenă, iar el a intrat pe poartă transpirat, cu fața şi pieptul trandafirii, cu părul umed, şi s-a oprit să stea de vorbă cu noi, politicos. A stat ba pe vine pe betonul vopsit în roşu, ba aşezat pe marginea unei bănci de lemn.

Era o zi de iunie caniculară. Îşi mutase lucrurile din garajul meu în remorca unei camionete. Cred că urma să le ducă în alt garaj. Îmi amintesc ce îmbujorată îi era pielea, dar trebuie să-mi imaginez ghetele lui, coapsele albe şi late, când stătea pe vine sau aşezat, şi expresia sinceră şi prietenoasă pe care probabil că o avea pe chip, vorbind cu aceste femei care nu voiau nimic de la el. Ştiu că eram conştientă de felul în care arătam eu şi prietena mea, cum stăteam amândouă cu picioarele în sus pe şezlongurile noastre, şi că în prezența prietenei mele era posibil să-i par şi mai în vârstă decât eram, dar în acelaşi timp şi că asta i s-ar fi putut părea seducător. A intrat în casă să-şi ia nişte apă de băut, apoi a ieşit şi mi-a zis că a terminat şi pleacă.

Un an mai târziu, când credeam că mă uitase de tot, mi-a trimis o poezie în franceză, copiată de mână. Poezia nu era însoțită de vreo scrisoare, deşi el mi se adresa mie, folosindu-mi numele ca şi cum ar fi început o scrisoare, şi încheia cu numele lui, ca şi cum ar fi încheiat o scrisoare. La început,

când am văzut plicul cu scrisul lui de mână, am crezut că poate-mi înapoia banii datoraţi, peste trei sute de dolari. Nu uitasem de bani, fiindcă nu-mi mai mergea la fel ca pe vremuri şi aveam nevoie de ei. Deşi îmi adresa poezia, nu eram sigură ce voia să-mi spună cu ea, sau ce se aştepta să cred eu că-mi spunea, sau în ce fel se folosea de ea. Îşi trecuse adresa pe plic, deci ştiam că e posibil să aştepte un răspuns, dar nu ştiam cum să-i răspund. Mi se părea că nu-i pot trimite altă poezie şi nu ştiam ce fel de scrisoare ar răspunde acelei poezii. După ce au trecut câteva săptămâni, am găsit o cale să-i răspund, spunându-i ce am crezut când am primit ce-mi trimisese, ce credeam că era şi cum am descoperit că nu era aşa, cum am citit-o şi ce am crezut că poate însemna faptul că-mi trimisese o poezie despre absenţă, moarte şi regăsire. Am scris toate astea sub forma unei povestiri, fiindcă părea la fel de impersonală ca poezia lui. Am inclus o notă în care am spus că mi-a fost greu să scriu povestirea. Am trimis răspunsul la adresa de pe plic, dar n-am mai primit nici un semn de la el. Am copiat adresa în carnetul meu cu adrese, ştergând una mai veche, care nu fusese valabilă pentru mult timp. Nici o adresă de-a lui nu era valabilă pentru mult timp, iar hârtia din carnet unde e scrisă adresa lui e subţiată şi moale de la atâtea ştersături.

A mai trecut un an. Făceam o călătorie prin deşert cu un prieten, nu departe de oraşul unde locuise el, şi am hotărât să-l caut la ultima adresă. Până atunci, călătoria fusese inconfortabilă, fiindcă mă simţeam ciudat de înstrăinată de bărbatul cu care eram. În prima noapte băusem prea mult, pierdusem orice simţ al distanţelor în peisajul luminat de lună şi încercasem, ameţită, să plonjez în hăurile albe dintre stânci, care mie îmi păreau perne moi, în timp ce el încerca să mă ţină locului. În a doua noapte stătusem întinsă în patul din camera de motel, bând Coca-Cola şi abia vorbind cu el. Întreaga dimineaţă următoare o petrecusem în spinarea unui cal bătrân, la capătul unui lung şir de cai, călărind lent printr-o strâmtoare dintre dealuri, dus şi întors, în vreme ce el, enervat

de prezenţa mea, conducea o maşină închiriată, de la o formaţiune stâncoasă la alta.

Când am ieşit din deşert, relaţia noastră a devenit din nou mai confortabilă şi, în vreme ce el conducea, eu îi citeam cu voce tare dintr-o carte despre Cristofor Columb, însă pe măsură ce ne apropiam mai mult de oraş, eram tot mai preocupată. M-am oprit din citit şi m-am uitat pe fereastră, dar nu înregistram decât bucăţi disparate din ceea ce se zărea în timp ce ne apropiam de mare: o viroagă plină de eucalipţi, coborând către apă; un cormoran negru stând pe un bloc alb de calcar scobit care prin erodare luase forma unei clepsidre; un debarcader cu un *roller coaster*; o casă cu turn, mult deasupra restului oraşului, alături de un cocotier; un pod peste şinele de cale ferată care se derulau mult înaintea şi în spatele nostru. În timp ce înaintam spre nord, către oraş, mergeam în paralel cu şinele, uneori în aşa fel încât le puteam vedea, iar alteori departe de ele, când o coteau îndepărtându-se de ţărm, iar şoseaua noastră continua de-a lungul falezei, pe lângă apă.

În după-amiaza următoare am plecat singură şi mi-am cumpărat o hartă a străzilor. Am cercetat-o aşezată pe un zid de piatră pe care-l simţeam rece sub mine, deşi soarele era cald. Un străin mi-a spus că strada pe care-o căutam era prea departe ca să merg pe jos, şi totuşi am pornit-o pe jos. De fiecare dată când ajungeam în vârful unui deal, mă uitam peste apă şi vedeam poduri şi bărci cu pânze. De fiecare dată când coboram într-altă mică vale, casele albe se adunau iarăşi în jurul meu.

Nu ştiusem cât de mare avea să-mi pară oraşul în timp ce mergeam sau cât de mult aveau să-mi obosească picioarele. Nu ştiusem cum avea să mă orbească soarele de pe faţadele albe ale caselor după o vreme, cum avea să bată ore în şir pe faţadele tot mai albe, apoi mai puţin albe, pe măsură ce orele treceau, iar ochii începeau să mă doară. M-am suit într-un autobuz şi am călătorit aşa pentru o vreme, apoi am coborât şi am mers iarăşi pe jos. Deşi soarele strălucise toată ziua, până spre sfârşitul după-amiezei umbrele erau răcoroase.

Am trecut de nişte hoteluri. Nu ştiam exact unde mă aflam, deşi mai târziu, când am plecat din acea zonă, am văzut pe unde fusesem.

Până la urmă, după ce-am mers ba în direcţia bună, ba în direcţia greşită, am ajuns pe strada lui. Era ora de vârf a serii. Bărbaţi şi femei în haine de serviciu treceau pe lângă mine pe stradă în ambele direcţii. Traficul abia se urnea. Soarele coborâse, iar lumina de pe clădiri era de-un galben întunecat. Eram surprinsă. Nu-mi imaginasem că partea lui de oraş o să arate aşa. Nici măcar nu crezusem că adresa asta exista. Însă clădirea era acolo, înaltă de trei etaje, vopsită într-un albastru-deschis, un pic dărăpănată. Am cercetat-o de peste drum, stând pe o treaptă în care un şir de plăcuţe de gresie încastrate forma numele unei farmacii, deşi uşa din spatele meu dădea către un bar.

De mai mult de un an, de când scrisesem acea adresă în carnet, îmi imaginasem cu mare precizie, de parcă aş fi visat-o, o stradă mică şi însorită, cu case galbene de două etaje, cu oameni intrând şi ieşind din ele, urcând şi coborând treptele de la intrare, şi mă imaginasem şi pe mine stând într-o maşină peste drum de casă, ceva mai într-o parte, privind uşa şi ferestrele lui. Îl văzusem ieşind din casă, gândindu-se la alte lucruri, cu capul plecat, alergând vioi în josul treptelor. Sau coborând scările mai lent, cu soţia lui, fiindcă îl văzusem de două ori înainte cu soţia, când el nu ştia că-l urmăresc, o dată de la distanţă, în timp ce stăteau pe trotuar lângă un cinematograf, şi o dată pe fereastra apartamentului său, în ploaie.

Nu eram sigură că-i voi vorbi, fiindcă atunci când îmi imaginam asta mă tulbura furia pe care i-o vedeam pe chip. Surpriză, apoi furie şi apoi groază, fiindcă se temea de mine. Se albea la faţă, încremenea, cu pleoapele plecate şi capul un pic dat pe spate: ce-aveam de gând să-i fac? Şi avea să se dea înapoi cu o treaptă, de parcă asta chiar l-ar fi putut feri de mine.

Deşi am văzut că exista clădirea, nu credeam că o să existe şi apartamentul. Iar dacă apartamentul lui exista, nu credeam că o să-i găsesc numele scris pe o bandă deasupra soneriei.

Acum traversam strada şi intram în clădirea în care locuise el, probabil foarte recent, cu siguranţă în ultimul an, şi am citit numele ARD şi PRUETT pe un bilet alb lângă soneria apartamentului său, numărul 6.

Mai târziu mi-am dat seama că această pereche ciudată, fără sex, ARD şi PRUETT, trebuie să fi fost cea care a descoperit ce-o fi lăsat el în urmă: bucăţele de bandă adezivă lipite de lucruri, agrafe de hârtie şi bolduri în crăpăturile parchetului, mănuşi de apucat oalele sau sticluţe cu condimente sau capacele de oale din spatele aragazului, praful şi firimiturile din colţurile sertarelor, bureţii tari şi pătaţi de sub cada din baie şi de sub chiuveta din bucătărie, pe care el i-a folosit cândva ca să cureţe, în stilul lui energic, un castron sau o tejghea, haine desperecheate atârnând în cotloane întunecate din dulap, aşchii de lemn, găuri de la cuie în tencuială, cu pete sau zgârieturi de jur împrejur sau prin apropiere, care aveau să pară întâmplătoare doar fiindcă Ard şi Pruett nu ştiau la ce serviseră. Simţeam o legătură neaşteptată cu aceşti doi oameni, deşi ei nu mă cunoşteau, iar eu nu-i văzusem niciodată, fiindcă şi ei locuiseră, la rândul lor, într-un soi de intimitate cu el. Desigur, era posibil să fi existat alţi chiriaşi înaintea lor, care să fi găsit ce lăsase el, şi poate că Ard şi Pruett găsiseră urmele lăsate de cu totul altcineva.

Fiindcă trebuia să merg cât de departe puteam în încercarea de a-l găsi, am sunat la soneria lor. Dacă nu-l găseam de data asta, încetam căutările. Am sunat, şi-am sunat încă o dată, şi încă o dată, dar nici un răspuns. Am rămas afară, în stradă, suficient cât să simt că ajunsesem, în sfârşit, în punctul final al unei călătorii necesare.

Pornisem ca într-o plimbare spre un loc care se afla prea departe pentru a merge pe jos. Continuasem să merg chiar şi când se făcuse prea târziu şi eram deja la capătul puterilor. Mai prinsesem ceva putere atunci când mă apropiasem de locuinţa lui. Acum îmi continuam drumul, tot pe jos, treceam de casa lui, spre Chinatown şi cartierul rău famat, spre depozitele din golf şi spre apă, în timp ce mă gândeam, încercând să ţin minte

orașul, că, deși el nu mai locuia în casa aceea și deși eram așa de obosită și mai aveam destul de mers și erau alte dealuri de urcat de jur împrejurul meu, mă simțeam mai liniștită pentru că fusesem acolo, așa cum nu mă mai simțisem de când mă părăsise, de parcă, deși el nu se afla acolo, îl găsisem din nou.

Poate tocmai faptul că nu era acolo făcuse posibilă această întoarcere și făcuse posibil un sfârșit. Fiindcă dacă ar fi fost acolo, totul ar fi trebuit să continue. Eu ar fi trebuit să fac ceva în privința asta, fie și numai să plec și să mă gândesc, de foarte departe. Acum aveam să fiu capabilă să încetez să-l mai caut.

Însă clipa în care am înțeles că renunțasem, în care am înțeles că terminasem căutarea, a sosit un pic mai târziu, în timp ce ședeam într-o librărie din acel oraș, având în gură gustul unui ceai ieftin și amar pe care mi-l adusese un străin.

Mersesem să mă odihnesc acolo, într-o clădire veche cu podele din lemn care trosneau, cu o scară îngustă care ducea jos, într-un subsol slab luminat, și cu un nivel superior mai curat și mai luminos. Mă plimbasem prin librărie, și la subsol și sus, dând roată fiecărui corp de bibliotecă. M-am așezat ca să frunzăresc o carte, dar eram așa de obosită și însetată, încât nu puteam citi.

M-am dus la tejgheaua de la intrare, de lângă ușă. La tejghea era un bărbat posomorât, îmbrăcat cu un pulover cu nasturi, care sorta cărți în teancuri. L-am întrebat dacă nu aveau niște apă, dacă aș fi putut primi un pahar cu apă, deși știam că probabil nu aveau apă aici, într-o librărie. Mi-a zis că nu aveau, dar că puteam să mă duc la un bar din apropiere. N-am zis nimic, m-am întors și m-am dus cu câțiva pași mai încolo, în încăperea care dădea spre stradă. Acolo m-am așezat din nou pe un scaun, ca să mă odihnesc, în timp ce în jurul meu oamenii se mișcau în tăcere.

Nu voisem să fiu nepoliticoasă cu omul de la tejghea, pur și simplu nu puteam deschide gura să vorbesc. M-ar fi secat de puteri să împing aerul din plămâni și să scot astfel un sunet, și m-ar fi durut sau m-ar fi văduvit de ceva de care nu mă puteam lipsi în acea clipă.

Am deschis o carte și m-am uitat la o pagină fără să o citesc, apoi am răsfoit altă carte de la cap la coadă, fără să înțeleg ce vedeam. Mă gândeam că probabil omul de la tejghea mă luase drept o vagaboandă, fiindcă orașul era plin de vagaboande, mai ales genul cărora le place să stea într-o librărie după-amiaza târziu, când se întunecă și se răcorește, și care i-ar cere un pahar cu apă și-ar fi în stare să-l și înjure dacă nu i-ar da. Și întrucât credeam, după expresia lui surprinsă și probabil îngrijorată atunci când mă întorsesem fără să-i răspund, că mă luase de vagaboandă, am simțit deodată că aș putea fi chiar ceea ce credea el că sunt. Mă mai simțisem și altă dată fără nume și fără chip, când mă plimbam noaptea pe străzile orașului sau prin ploaie și nimeni nu știa unde sunt, iar acum această senzație îmi fusese confirmată pe neașteptate de bărbatul care stătea în fața mea, dincolo de tejghea. Sub ochii lui, m-am lăsat să alunec din ceea ce credeam eu că sunt și am devenit neutră, incoloră, fără sentimente: nu era nici o diferență între ceea ce credeam eu că sunt, această femeie obosită care îi cerea apă, și ceea ce credea el că sunt, și poate că nici nu mai exista vreun adevăr care să ne unească, așa că el și eu, stând unul în fața altuia cu tejgheaua între noi, eram mai separați decât sunt de obicei doi străini, izolați ca într-un nor de ceață, cu vocile și pașii din preajma noastră amuțite, cu o mică oază de limpezime în jurul nostru, înainte ca eu, în pielea noului meu personaj, vagaboanda, prea obosită și dezorientată ca să vorbesc, să întorc privirea fără să răspund și să mă duc în încăperea alăturată.

Dar, în timp ce mă gândeam la asta, el a venit spre locul unde ședeam, lângă un corp cu rafturi înalt. S-a aplecat înspre mine și m-a întrebat cu blândețe dacă nu doream o ceașcă de ceai, iar când mi-a adus-o i-am mulțumit și am băut-o. Era tare și fierbinte, și-atât de amar încât îmi usca limba.

•

Acesta părea să fie sfârșitul poveștii, iar pentru o vreme a fost și sfârșitul romanului – ceașca amară de ceai avea un iz de

final. Apoi, deşi rămânea sfârşitul poveştii, l-am pus la începutul romanului, de parcă aveam nevoie să spun mai întâi sfârşitul, ca să pot continua cu tot restul. Ar fi fost mai simplu să încep cu începutul, dar începutul nu însemna mare lucru fără ceea ce a urmat, iar ceea ce a urmat nu însemna mare lucru fără sfârşit. Poate că nu voiam să fiu nevoită să aleg un punct de pornire, poate că voiam ca toate părţile poveştii să fie spuse deodată. Cum zice Vincent, deseori vreau mai mult decât e posibil.

Dacă mă întreabă cineva despre ce e romanul, zic că-i despre un bărbat pierdut, fiindcă nu ştiu ce să zic. Dar adevărul e că nu mai ştiu de mult unde este el, după ce la început am ştiut şi-apoi n-am ştiut, apoi ştiind din nou şi-apoi pierzându-l din nou. A locuit cândva la periferia unui oraş mic, la câteva sute de kilometri de-aici. A lucrat cândva pentru tatăl lui, un fizician. Acum poate le predă engleza străinilor, sau îi dă lecţii de compoziţie unui om de afaceri, sau conduce vreun hotel. Poate fi în alt oraş mare sau poate să nu fie într-un oraş mare, deşi un oraş mare e mai probabil decât vreun orăşel. Ar putea fi căsătorit şi acum. Mi s-a spus că are o fiică împreună cu soţia lui şi că au botezat-o după un oraş european.

Când m-am mutat în orăşelul ăsta, acum cinci ani, am încetat să-mi mai imaginez că el o să-mi apară deodată în faţă, fiindcă era prea improbabil. Nu fusese aşa de improbabil în alte locuri pe unde stătusem. În cel puţin trei oraşe şi două orăşele, îl tot aşteptam: dacă mergeam pe o stradă, mi-l imaginam venind înspre mine. Dacă mergeam prin vreun muzeu, eram sigură că el o să fie în încăperea următoare. Şi totuşi, nu-l vedeam niciodată. Ar fi putut fi acolo, pe aceeaşi stradă sau chiar în aceeaşi cameră, privindu-mă de la mică distanţă. Ar fi putut să dispară înainte să-l observ.

Ştiam că trăia pe undeva şi vreme de câţiva ani am locuit într-un oraş pe care eram aproape sigură că îl vizita, deşi cartierul meu era o zonă mizerabilă, decăzută, de lângă port. Cu cât mă apropiam mai mult de centrul oraşului, de fapt, cu atât

mai mult mă aşteptam să-l văd. Mă pomeneam mergând în spatele unei siluete familiare, solide, musculoase, nu cu mult mai înaltă ca mine, cu păr drept şi blond. Dar capul se întorcea, iar chipul era aşa de diferit de al lui, fruntea greşită, nasul greşit, obrajii greşiţi, încât devenea urât doar fiindcă ar fi putut fi şi nu era al lui. Sau vedeam de departe un bărbat care venea înspre mine şi avea un aer ca al lui, arogant, tensionat. Sau, foarte aproape, într-un vagon de metrou aglomerat, zăream aceiaşi ochi albaştri-deschişi, pielea trandafirie cu pistrui sau pomeţii înalţi, proeminenţi. O dată, trăsăturile erau ale lui, însă exagerate, aşa încât capul părea o mască de cauciuc: părul de aceeaşi culoare, dar mai des, ochii aşa de deschişi încât erau aproape albi, fruntea şi obrajii bombate grotesc, carnea roşie atârnând de pe oase, buzele strânse ca de furie, trupul absurd de lat. Altădată, versiunea chipului lui era atât de lipsită de claritate, atât de netedă şi nedefinită, încât puteam vedea cu uşurinţă cum, în timp, avea să se transforme devenind acel alt chip pe care-l iubeam atâta.

Îi vedeam hainele pe mulţi oameni: din material bun, dar aspru, adesea ponosite sau decolorate, mereu curate. Şi nu mă puteam abţine să cred, deşi ştiam că e un nonsens, că dacă suficient de mulţi bărbaţi purtau genul acesta de haine în acelaşi loc, atunci avea să fie şi el forţat să apară, printr-un soi de magnetism. Sau îmi imaginam că într-o zi o să văd un bărbat purtând exact ce purta el, o jachetă ecosez, roşie, veche sau o cămaşă de flanel de-un albastru-deschis şi pantaloni albi ca de zugrav sau blugi zdrenţuiţi la manşetă, iar acest bărbat va avea tot păr drept, auriu-roşcat, pieptănat pe o parte a frunţii late, ochi albaştri, pomeţi proeminenţi, buze strânse, un trup lat şi puternic, o atitudine timidă şi arogantă în acelaşi timp, iar asemănarea va fi una totală, până la ultimul detaliu, rozul din albul ochilor sau pistruii de pe buze sau ciobitura dintelui din faţă, de parcă toate elementele care-l alcătuiau se reuniseră şi unicul lucru de care mai era nevoie pentru a-l preschimba pe acest bărbat în el era cuvântul potrivit.

Deşi îmi aduc aminte că avea loc la orele târzii ale unei după-amieze de octombrie, la ultimul etaj al unei clădiri publice înalte, nu-mi mai amintesc ocazia cu care se dădea recepţia. Eram înconjurată de alţi oameni, într-un soi de atrium circular sau octogonal, inundat de lumina soarelui, cu multe uşi, iar Mitchell m-a dus la el şi mi-a spus cum îl cheamă. I-am uitat numele imediat, aşa cum fac aproape întotdeauna când sunt prezentată cuiva. El ştia deja cine sunt, aşa că nu mi-a uitat numele. Mitchell a plecat, lăsându-ne singuri. Am rămas acolo, printre femei care se mişcau lent şi cu ezitări prin încăperi, singure sau în perechi, intrând şi ieşind din lumina puternică a soarelui. Mi-a zis că-şi imaginase că eram mai în vârstă. M-a surprins că-şi imaginase ceva. M-au surprins mai multe lucruri: sinceritatea lui, felul în care era îmbrăcat, în nişte haine care mie mi se păreau mai potrivite pentru vreo excursie, şi, mai mult, faptul că exista, stând acolo şi vorbindu-mi, de vreme ce nimeni nu mi-l menţionase vreodată. Nu m-am gândit la el după ce am plecat de acolo, poate fiindcă era atât de tânăr.

În aceeaşi zi, ceva mai târziu, m-am dus la o cafenea prăpădită de pe şoseaua de coastă din nordul oraşului meu, unde el şi câţiva prieteni, împreună cu alţi oameni pe care nu-i cunoşteam, veniseră să vadă un fel de spectacol de cânturi tribale primitive. Când am intrat, încăperea era deja întunecată, cu excepţia spoturilor de pe scenă. Singurul scaun liber pe care-l puteam vedea la masa lungă era cel de lângă el, deşi de spătarul acestuia atârnau o piesă vestimentară şi probabil o poşetă. Când m-a văzut ezitând în privinţa scaunului gol, s-a ridicat şi a luat lucrurile acelea, ducându-le la celălalt capăt al mesei. De fapt, o altă femeie a venit spre scaun curând după începerea reprezentaţiei, în lumina vagă, şi a plecat iritată în celălalt capăt. Nu ştiu cine era femeia.

El stătea într-un capăt al mesei, privind de acolo pe toată lungimea acesteia, cu spatele la uşa pe care intrasem, iar eu

stăteam în stânga lui, cu faţa la o scenă mică pe care se aflau doi bărbaţi, unul scandând şi cântând, celălalt ciupind un violoncel. De partea cealaltă a mesei, în faţa mea, era Ellie. Pe-atunci n-o cunoşteam prea bine. El se tot înclina înspre ea în timpul spectacolului, care era aşa de gălăgios şi de aproape de noi, în încăperea aglomerată, încât nimeni nu putea vorbi cătă vreme a durat, decât direct în urechea altei persoane.

Pe atunci îmi plăcea să beau. Simţeam mereu nevoia să beau dacă stăteam şi vorbeam cu cineva. Dacă trebuia să stau într-un loc public unde nu se servea alcool, nu mă simţeam bine şi nu mă puteam bucura de acel moment, tot aşa cum, dacă eram invitată seara la cineva acasă, îmi plăcea să mi se ofere ceva de băut imediat ce intram în casă.

În prima pauză, i-am întrebat pe el şi pe Ellie dacă se servea alcool în cafenea, iar ei au spus că nu. I-am întrebat unde aş putea merge să cumpăr ceva de băut. Au spus că era un magazin mic nu departe, de unde aş putea lua bere, iar el s-a oferit să mă însoţească şi s-a ridicat iarăşi foarte repede din scaun.

Afară, a mers pe lângă mine pe marginea drumului cu praf bătătorit, prin stratul de frunze uscate şi nasturi de lemn de la eucalipţi.

Nu-mi pot aminti despre ce am vorbit, dar nu-mi aminteam pe atunci aproape nimic din ce vorbeam cu cineva abia cunoscut, fiindcă mă preocupau multe alte lucruri. Îmi făceam griji nu numai legate de felul cum îmi stăteau hainele sau părul, dar şi de cum stăteam eu, cum mergeam sau cum îmi ţineam capul şi gâtul, şi pe unde călcam. Iar dacă nu mergeam, ci încercam să mănânc şi să beau în timp ce vorbeam, îmi făceam griji legate de cum să înghit mâncarea şi băutura în aşa fel încât să nu mă înec, iar uneori chiar mă înecam. Toate asta mă ţineau aşa de ocupată încât, deşi reţineam o propoziţie suficient de mult timp încât să pot răspunde, nu mă gândeam la ea suficient de mult încât să mi-o amintesc mai târziu.

Drumul se întunecase până când am ieşit noi afară, la şapte şi jumătate sau opt. Sau mai degrabă partea drumului pe

care mergeam noi era luminată de felinarele stradale şi de lumina revărsată în jurul cafenelelor şi magazinelor din preajmă, iar cealaltă parte a drumului era întunecată, mărginită de eucalipți care umbreau strada şi nu lăsau să răzbată lumina electrică. Un semn sau două atârnau printre copaci, iar dincolo de copaci erau două perechi de şine de cale ferată, tot întunecate, iar după şine era o albie mică a unui pârâu, nu vizibil în sine, dar marcat de ierburile înalte care-l mărgineau, iar apoi era altă şosea, mai mică şi nu prea circulată, dar bine luminată, la poalele unei coaste pustii. În cealaltă direcţie, în spatele cafenelei şi magazinelor, la câteva sute de metri distanţă, se afla oceanul, la baza unui deal sau a unei stânci, aşa de vast şi întunecat încât, deşi nu-l puteam vedea, bezna lui plana deasupra drumului, iar luminile electrice se luptau cu ea.

Nu sunt sigură dacă mergea pe pământul bătătorit sau pe asfalt, pe lângă ce am trecut sau în ce fel mergea el pe lângă mine, dacă o făcea stânjenit sau cu graţie, iute sau lent, aproape de mine sau la vreun metru distanţă. Cred că se apleca înspre mine dornic să vorbească şi să audă ce spuneam, ceea ce era greu, fiindcă vorbesc foarte încet. Nu sunt sigură ce marcă de bere am cumpărat, nici de încurcătura legată de bani şi de mărci, nici dacă el a plătit şi berea mea, şi pe a lui. Poate că eu am vrut o bere mai scumpă şi el a luat două sticle din acelea, în timp ce el nu mai avea bani decât pentru două sticle de bere mai ieftină, şi şi-a cheltuit toţi banii pe ele. Ştiu că şi-a cheltuit ultimii bani pe ceva, fiindcă mult mai târziu în acea seară, sau la primele ore ale dimineţii, a rămas fără benzină şi, nemaiavând bani deloc, i-a cerut pe stradă un dolar unui străin. I-a povestit asta lui Ellie a doua zi la bibliotecă, iar ea mi-a zis mie, însă mult după aceea.

Au urmat invitaţia lui, odată ce ne-am întors la cafenea, ezitarea mea, îndrăzneala lui, neînţelegerea mea, apoi sunetul maşinii lui, teama mea, ţărmul noaptea, orăşelul meu noaptea, curtea mea şi tufa de trandafiri, tufele de jad şi gardul meu, casa mea, camera mea, scaunele metalice, berea noastră,

conversaţia noastră, afirmaţia lui greşită, iarăşi îndrăzneala lui, şi tot aşa.

Când m-a invitat să bem ceva împreună, iar chestia pompoasă pe care i-am zis-o a fost că trebuia neapărat să stau acasă şi să lucrez, m-am simţit ca un traducător plicticos sau ca un profesor prudent, mult mai în vârstă ca el. În acea perioadă mă simţisem oricum din ce în ce mai bătrână, probabil fiindcă mă aflam într-un loc nou şi într-o situaţie nouă şi fusesem nevoită să mă văd cu ochi noi şi să mă reevaluez, de parcă n-aş fi fost într-atât de familiarizată cu mine însămi cum aş fi crezut. De fapt, nu eram chiar aşa de bătrână, dar tot eram cu mulţi ani mai în vârstă ca el.

Mai sunt şi alte lucruri de care nu-mi place să-mi amintesc: ezitarea mea, îngrijorarea mea subită, neliniştea mea în timp ce mă grăbeam în urma lui, jena de-a fi fugit după el, lipsa mea de graţie, faptul că mă simţeam mai în vârstă, dar consideram că nu mă purtam conform anilor mei.

El a ieşit cu un pas aşa de hotărât din cafenea după ce s-a terminat spectacolul, fără să-mi spună nimic, încât am crezut că era rănit de ezitarea mea. Nici nu apucaserăm să ne spunem unul altuia mai mult de vreo zece propoziţii, iar eu deja credeam că l-am rănit, ceea ce nu-i surprinzător, de vreme ce adesea credeam că e rănit sau furios chiar şi după ce aveam să-l cunosc de mult mai mult de câteva ore. Bineînţeles, faptul că am ieşit în grabă în urma lui trebuie să fi arătat cât de mult îmi doream să merg undeva cu el, în ciuda ezitării. Când am ieşit după el, mi-a spus că doar scotea nişte lucruri din maşină. Propria lui stânjeneală îl făcuse să plece aşa de brusc.

În timp ce stăteam în faţa cafenelei lângă maşinile noastre, a întrebat unde am putea merge. Apoi, din nou mai îndrăzneţ decât mă aşteptam, m-a întrebat dacă am putea merge la mine. Iarăşi am ezitat, iar de data asta s-a scuzat. Mi-a plăcut modestia lui când a făcut-o. Nu ştiam aproape nimic despre el, aşa că fiecare lucru pe care-l făcea şi spunea îmi arăta o întreagă nouă faţetă a lui, de parcă s-ar fi despăturit înaintea mea. Nu mă deranja să merg direct acasă, fiindcă eram obosită.

M-am urcat în maşina mea, iar el într-a lui. L-am aşteptat, ca să mă poată urma, iar când a pornit motorul, maşina lui albă, mare şi veche a huruit. A continuat să huruie aşa de tare în timp ce mergea chiar în spatele meu, încât au început să-mi clănţăne dinţii, iar mâinile îmi tremurau pe volanul pe care l-am strâns până au început să mă doară încheieturile.

Cu farurile lui umplându-mi oglinda retrovizoare şi cu mâinile mele strânse pe volan, am condus de-a lungul ţărmului printr-un alt orăşel, unde se golea un cinematograf, am continuat pe lângă apă, am traversat un teren mlăştinos şi am urcat un deal prăfuit până în oraşul meu, am trecut de semafoare şi de cafeneaua în aer liber de pe colţ, iar după ce am cotit la stânga, în susul dealului, am ajuns la casa mea.

Mi se pare că s-a împiedicat în întuneric în timp ce traversa aleea de pământ cu urme de roţi de sub cedru, dar e posibil să fac o confuzie, fiindcă eu sunt cea care a căzut pe spate pe alee, împiedicată de rondul cu flori de gheaţă, peste câteva zile, când pleca el. Îi făceam cu mâna de la revedere. De fapt, n-am căzut, nu tocmai, dar m-am împiedicat de locul înalt din faţa casei, unde creştea cedrul. Mereu eram stânjenită în prezenţa lui, aveam probleme în a-mi controla braţele şi picioarele când mergeam prin cameră, când mă aşezam pe un scaun. El zicea că sunt neîndemânatică din cauza nerăbdării şi că mă mişc prea rapid pentru propriul meu corp.

Acum mergeam înaintea lui, iar în apropierea faţadei el a ridicat o tulpină plină cu spini care atârna dintr-un trandafir căţărător crescut prea mult, ca să pot trece fără să mă zgârii. Sau poate că n-ar fi putut face asta pe întuneric şi era în altă zi, pe lumină. Sau era în noaptea aceea, dar nu era o noapte chiar aşa de întunecată. De fapt, este întuneric doar în amintirea pe care o port acelei nopţi, fiindcă ştiu că în preajmă străluceau două felinare: unul dintre ele îmi lumina camera.

Ne-am croit drum traversând aleea circulară şi trecând de tufa de trandafiri nearanjată care creştea lângă fereastra unde petreceam mult timp uitându-mă afară, şi ocolind o parte laterală a casei, pe lângă tufele de jad. Am urmat o potecă

acoperită cu cărămidă, spre o poartă de lemn vopsită în alb, montată într-un gard de lemn vopsit în alb, am trecut de poartă, ajungând în pasajul boltit, mergând pe lângă ferestrele camerei mele, până la uşa camerei mele. O lumină electrică strălucea din interiorul unui felinar prins de peretele alb, tencuit de lângă uşă.

Înăuntru, ne-am aşezat pe două scaune pliante metalice, între măsuţa pliantă verde la care lucram şi o pianină închiriată. Am adus din bucătărie două beri, pe care le-am băut pe scaunele tari şi incomode.

Mi-a zis că tocmai terminase de scris un roman, dar s-a dovedit mai târziu că asta nu era adevărat. Ceea ce tocmai terminase nu era un roman, ci o povestire lungă de douăzeci de pagini, pe care mai apoi a scurtat-o la şase. Ori nu l-am auzit eu bine, ori era el aşa de agitat încât a zis „roman" din greşeală şi nu şi-a dat seama.

Fiindcă nu-i ştiam numele, îmi părea numai pe jumătate real, mi se părea un străin, deşi nu mă temeam de el.

M-a luat prin surprindere pentru a treia oară, după ce trecuseră vreo două ore, timp în care am stat de vorbă politicos, rece şi cu grijă despre una-alta, pe scaunele noastre tari şi separate, atunci când m-a întrebat dacă poate să-şi scoată ghetele.

•

Faptul că probabil greşesc în vreo privinţă nu mă deranjează. Dar nu sunt sigură ce să includ. Ar fi ezitarea mea din cafenea şi insistenţa lui. Felul în care l-am urmat ieşind din cafenea şi apoi intrând iarăşi. Huruitul maşinii lui la pornire. Felul în care îmi umpleau oglinda retrovizoare farurile şi grila maşinii lui albe şi vechi. Tandreţea cu care a ridicat, lângă casă, firul de trandafiri cu spini din calea mea, ca să pot trece fără să mă zgârii. Scaunele metalice tari. Apoi lumina jenant de puternică de lângă patul meu. Felul în care mintea îmi plana, ca un profesoraş cu ochelari, în aerul de deasupra celor ce se petreceau jos, judecând una-alta.

În zori, dormeam și m-am trezit fiindcă îmi spunea ceva înainte să plece. Am căutat să mă dezmeticesc, ca să pricep ce spunea. Îmi cita dintr-o poezie, în loc de la revedere, și-am înțeles de ce făcea asta, dar m-a deranjat.

Apoi s-a auzit iarăși huruitul mașinii lui, când a plecat din fața casei mele, tulburând liniștea cartierului îngrijit. Deși nu-l putea vedea sau auzi nimeni, mă jenam că un bărbat atât de tânăr pleca din casa mea în zori, într-o mașină care huruia în liniștea orășelului elegant de la malul mării, coborând dealul pe lângă proprietățile împrejmuite cu garduri și tufe ale vecinilor mei: cei de vizavi, din casa ca o pagodă, care dețineau o mare parte a orășelului și care mai târziu ne-au invitat, pe Madeleine și pe mine, împreună cu mulți alți localnici, la o petrecere prin care sărbătoreau o nouă achiziție sau construcție, poate piscina lor; cuplul mai în vârstă care locuia mai jos de ei, a cărui grădină de cactuși elaborată mărginea mica alee care ducea la magazinul cu de toate unde mergeam să-mi cumpăr, de exemplu, țigări și mâncare pentru pisici; cuplul tânăr învecinat cu mine, mai în jos, într-o căsuță albă care nu era proprietatea lor, ci închiriată, deși eu nu știam asta pe-atunci, la fel cum nu știam că tânăra femeie care lucra într-un magazin de haine pe strada principală și-mi vindea câte ceva din când în când avea să fie omorâtă pe autostradă câțiva ani mai târziu, lovită din spate de un camion mare, în timp ce ea se apropia lent de banda de ieșire de lângă localitatea noastră; apoi pe lângă biserica norvegiană din lemn de un maro închis, cu șirul său de eucalipți în față, cotind spre dreapta la poalele dealului și huruind mai departe și tot mai departe, până nu l-am mai putut auzi.

•

Și aici sunt destul de aproape de ocean, așa că din când în când trece-n zbor pe sus câte-un pescăruș. Nu departe este un pârâu, așa de lat încât îi ziceam râu înainte să mă corecteze Vincent. Se varsă într-un râu cu maree despre care Vincent

mi-a spus că nici el n-ar trebui numit râu, ci estuar. Satul e amplasat pe o coastă dintre cele două ape.

Dar e alt ocean. Și n-aș putea ajunge la el fără să traversez kilometri și kilometri de oraș, fiindcă orașul e construit chiar pe țărm. Aici nu există flori de gheață, nici tufe de jad, nici palmieri. Stâncile nu sunt de gresie, ci de granit și calcar. Solul nu e nisipos și nici roșcat, ci un cernoziom de-un maro închis.

E martie și e frig. Ciorapii groși de bumbac ai lui Vincent atârnă pe sârmă, încă umezi după câteva ore la soare. Pe pământ e un strat de doi centimetri de zăpadă, dar deja s-au întors niște păsări migratoare și cântă și-și caută locuri de cuibărit. Cintezele fâlfâie în jurul streșinilor verandei din spate, iar noi lăsăm dâre de noroi când intrăm în bucătărie.

Tocmai am terminat de tradus o autobiografie lungă, scrisă într-un stil dificil de un etnograf francez. E bine c-am terminat, cu cât stau mai mult timp la o carte, cu atât am bani mai puțini. O s-o trimit la editor împreună cu factura și o să aștept să-mi vină cecul.

Astăzi, mai devreme, citeam despre un scriitor japonez care locuiește în Anglia și scrie în engleză. Romanele lui sunt meticulos construite, au un scenariu firav și prezintă informațiile într-un stil fragmentar, improvizat. Articolul mi s-a părut important, dintr-un motiv pe care nu-l puteam identifica, și intenționam să-l pun deoparte și să-l recitesc, dar am pierdut revista. Nu sunt eficientă cu lucrul la roman, iar această ineficiență virusează celelalte lucruri pe care încerc să le fac. Era mai de înțeles când tot trebuia să las deoparte scrisul romanului și să-l reiau. Acum, deși lucrez la el aproape zilnic, tot devin confuză și uit ce făceam în ziua precedentă, când m-am întrerupt. Trebuie să-mi scriu instrucțiuni pe mici fișe, cu săgeți pentru fiecare. Caut săgeata, citesc instrucțiunea, o urmez, apoi îmi amintesc treptat ce făceam și știu unde mă aflu până mă opresc pe ziua respectivă, când îmi scriu altă instrucțiune. Dar în cele mai proaste zile nu fac decât să stau aici în cămașă de noapte, cu propriul meu miros cald înălțându-mi-se prin deschizătura de la guler. Ascult mașinile trecând într-un

șuvoi nesfârșit pe șoseaua de sub ferestrele mele și mă gândesc că se întâmplă ceva doar fiindcă trece timpul. Nu mă îmbrac până nu stau acolo jumătate de zi. Nu fac mereu duș la început, ci doar într-un anumit moment, când simt că m-am copt destul.

•

Îmi plăcea să reiau fiecare clipă a acelei prime seri, când stăteam cu el acolo la masă, cu prieteni alături de mine, într-o parte, cu prieteni alături de el, în cealaltă parte, cu zgomotul spectacolului așa de puternic încât nimeni nu putea vorbi, când am ieșit afară împreună și ne-am plimbat, necunoscându-ne, și ne-am cumpărat câte două sticle de bere și le-am adus înapoi cu noi, când băusem câte o sticlă fiecare, și mai aveam câte una nedesfăcută în punga maro de hârtie de la picioare, și stăteam fără să o deschidem, păstrând-o încă un pic. Într-un fel, ăsta mi se părea cel mai frumos moment din toate, când totul abia începea. Când deschideam a doua sticlă de bere, deschideam și tot ceea ce avea să urmeze, în toamna târzie și iarnă, dar câtă vreme stăteam fără să o deschidem, eram ca pe un soi de insulă, cu toată fericirea așteptând înaintea noastră, iar ea n-avea să înceapă până nu deschideam a doua sticlă de bere. Pe moment nu aveam cum să înțeleg asta, fiindcă nu știam ce avea să urmeze, dar mai târziu am putut privi în urmă și pricepe.

Să revăd în amintire seara aceea era aproape mai bine decât a fost s-o trăiesc atunci, în realitate, fiindcă o derulam atât de încet cât voiam, nu-mi făceam griji legate de cum să mă port, nu mă frământau îndoieli, fiindcă știam ce urma să se întâmple. Am retrăit-o de atât de multe ori, încât poate că se întâmplase așa numai ca s-o pot retrăi eu mai târziu.

Apoi, după ce m-a părăsit, începutul n-a mai fost doar prima, fericita ocazie deschizându-se într-un număr infinit de ocazii fericite, ci cuprindea și sfârșitul, ca și cum chiar aerul din acea încăpere unde stăteam noi împreună, în acel spațiu

public, unde el se aplecase, abia cunoscându-mă, și-mi șoptise, era deja îmbibat cu sfârșitul, de parcă pereții acelei încăperi erau deja alcătuiți din sfârșit.

•

Sosisem în orășel cu câteva săptămâni înainte să-l cunosc. Aveam serviciu, dar n-aveam unde locui. Stăteam într-un apartament pus la punct al unui cuplu de masteranzi care erau plecați din localitate. Venisem acolo ca să predau, dar nu mai predasem niciodată înainte și eram speriată. Singură în apartamentul acela, scoteam cărți din rafturi și citeam chestii care mi se părea că mi-ar fi de ajutor pentru răspunsurile la întrebările studenților. Îmi imaginam că studenții o să fie isteți și că știau deja mai multe ca mine. Dar citeam așa de în grabă și la întâmplare, încât nu țineam minte nimic.

Mitchell era singura persoană pe care o cunoșteam, iar el mi-a arătat orașul și orășelele învecinate, s-a plimbat cu mine prin campus, mi-a răspuns la întrebări și m-a prezentat oamenilor, deși uita adesea numele, chiar și pe ale colegilor mai în vârstă, din cauză că era timid. Erau două locuri unde bănuia că mi-ar plăcea să locuiesc, un apartament mic și mobilat doar pentru mine, și o cameră nemobilată dintr-o casă mare pe care aș fi împărțit-o cu o altă femeie. M-a dus să văd întâi casa, și n-am mai mers să vedem apartamentul.

Casa era frumoasă și aproape goală, camerele din cele două aripi dând spre o terasă împrejmuită cu un gard și tufe bătrâne. Mi se părea că seamănă cu o haciendă spaniolă, deși nu eram sigură ce înseamnă o haciendă spaniolă. Femeia locuia acolo cu câinele și pisica ei. Nimeni n-o cunoștea prea bine, dar toți își formaseră anumite păreri despre ea. Mitchell m-a condus dincolo de poartă, pe terasă, iar femeia, Madeleine, a ieșit din camerele ei aflate de cealaltă parte a terasei, ca să ne întâmpine. Era înaltă, cu un păr lung blond-roșcat legat la spate și un zâmbet larg, tensionat și constant pe chip, fiind neliniștită din cauza întâlnirii cu mine, din câte puteam vedea, atât

de neliniştită încât era aproape înţepenită de teamă. Erau orele prânzului, soarele ardea cu toată puterea.

În afară de câine şi de pisică, singurele lucruri pe care le-am văzut la acea primă vizită au fost ceva echipament electronic şi nişte oale mari îmbrăcate în împletitură, nevopsite, pe care le făcuse Madeleine. Probabil că săreau în ochi în lumina soarelui. Echipamentul electronic nu l-am mai văzut niciodată apoi.

Şi pe mine mă neliniştea gândul că voi locui cu o femeie pe care nu o cunoşteam, pe care nimeni nu o cunoştea prea bine, în casa aceea cu miros stătut de usturoi, de tămâie afumată, mei, ceai, câine, pisică şi şampon de covoare. Deşi Madeleine îşi ţinea foarte curată partea ei de casă, aceasta era infestată cu purici de la animale. Camera mea nu avea purici, dar era acoperită de un strat vechi de praf.

La început, tot ce-am avut în camera mea, în afară de un cadru de pat cu arcuri şi salteaua pe care eu şi Madeleine am adus-o dintr-o debara de la subsol din capătul îndepărtat al casei, au fost lucrurile din maşină, tot ce adusesem cu mine traversând ţara. Apoi am găsit, poate tot în acea debara, masa pliantă şi scaunele metalice.

Locuiam împreună în aceeaşi casă, dar continuam să ne purtăm de parcă locuiam singure. Vorbeam fiecare pentru noi în camerele noastre separate. Dintr-o cameră, într-o zi proastă, se auzea cuvântul „rahat", iar din alta, cuvântul „bestie". Sau apăreau confuziile: Madeleine îşi amintea în toiul nopţii că rămăsese jumătate de plăcintă nemâncată şi se scula ca s-o termine, dar o terminasem eu deja. Atunci credea că a mâncat-o ea şi uitase.

Madeleine nu avea bani nici de maşină, nici de telefon. Eu mi-am instalat telefon şi am închiriat un pian. Când plecam de acasă, Madeleine aducea în camera mea singura muzică pe care o avea, o ediţie jerpelită a *Nocturnelor* lui Chopin, pătată cu inele de cafea pe coperta galbenă, şi cânta aceleaşi bucăţi iar şi iar, într-un stil apatic. Destul de des, o găseam acolo cântând când veneam acasă, stând foarte dreaptă, şi atunci eram fie încântată, fie iritată, în funcţie de cum mă simţeam şi de

cum era relaţia noastră, care fluctua mereu. Seara, după cină, cântam din sonatele lui Haydn. Stilul meu era monoton, aspru şi mecanic.

Dar când cânta ea la pian, şi cânta prost, o făcea cu atâta graţie şi dedicaţie, încât deşi ştiam că interpretarea era imprecisă şi romantică, tot eram convinsă că, într-un fel, era corectă. Fiindcă nu se îndoia de sine, fiindcă făcea fiecare lucru cu atâta convingere, aveam mereu încredere în ea, nu în mine. Adesea mă simţeam neîndemânatică în preajma ei sau inocentă până la prostie. Şi totuşi, nu eram inocentă. Mai târziu, când era şi el cu noi, el părea încă şi mai inocent.

Când m-am mutat în casă, era sezonul secetos, iar cerurile cu greu se încărcau, cu greu dădeau drumul la ploaie, scăpând doar câteva picături odată, din când în când. Aveam un curs pe zi. Când conduceam spre casă pe lângă plajă, mă uitam la valurile ondulate şi mă gândeam la prima bere pe care aveam să o beau când ajungeam acasă. Nu mâncam imediat, ci îmi luam o bere rece sau un pahar de vin. Eram prea îngrijorată de lecţia din ziua următoare ca să mă văd cu cineva seara, în cele mai multe dintre seri. Corectam lucrări şi notam idei pentru clasă. Chiar şi după ce mă duceam la culcare, continuam să predau pe întuneric, uneori timp de câteva ore. Exprimam mai bine lucrurile acolo, stând în pat, decât aveam să o fac a doua zi.

Dar dacă petreceam seara cu alţi oameni, atunci îmi plăcea să fie vin şi bere din belşug. Îmi scoteam ochelarii şi mi-i puneam în poală, de unde îmi tot alunecau pe podea. Până la urmă îi lăsam acolo, acoperindu-i cu picioarele desculţe. Contururile se înmuiau, trăsăturile deveneau ilizibile, iar eu amorţeam uşurel. Nu-mi plăcea dacă oamenii din jurul meu încetau să bea, fiindcă asta însemna că se sfârşea seara, reîncepea viaţa reală şi se ivea ziua următoare. Continuam să beau singură, deşi ştiam că n-ar trebui, fiindcă urma să am probleme cu condusul maşinii spre casă, să nu mai observ semnele de stop, să mă strâmb de concentrare în timp ce şoseaua se curba coborând

de-a lungul plajei şi urcând iarăşi în susul dealului, în timp ce aşteptam schimbarea luminilor semaforului în intersecţiile goale. Dar era greu să mă opresc din băut, fiindcă o parte din mine probabil credea că dacă mai continuam aşa mult şi bine, până în momentul când degetele îşi pierdeau coordonarea, chiar şi mai departe, până în punctul când îmi cădea capul într-o parte, iar ochii mi se închideau scurt, şi chiar şi dincolo de asta, până când nu mai puteam vorbi coerent decât adunându-mi forţat gândurile şi cuvintele, atunci aveam să ies afară la celălalt capăt într-o stare nouă, într-o lume nouă. Când ajungeam acasă şi mă priveam în oglindă, vedeam că erau mici schimbări: aveam obrajii îmbujoraţi, părul îmi era pleoştit şi dezordonat, iar buzele palide.

În mare parte din fiecare zi, stăteam la măsuţa mea şi lucram. Camera mea era foarte mare, cu o pardoseală din dale roşii, tavan în V, grinzi închise la culoare, ambrazuri adânci, pereţi albi tencuiţi aşa de groşi încât aerul din încăpere era mereu răcoros, chiar şi când era soare şi afară aerul era fierbinte. Dacă ridicam privirea de la ce lucram, vedeam ramurile pinului, de-un verde închis, legănându-se lent pe cer, o tufă de trandafiri de-un roşu intens sub copaci, tijele elastice şi arcuite, cu margini zimţate, ale plantelor suculente, şi praful fin ca o pudră, presărat cu conuri de pin, de la baza chiparosului înalt care se înclina în direcţia opusă casei. Peste drum era o poartă în stil oriental, cu zăbrele. Când şi când, pe vreme însorită, intra pe poartă o fată îmbrăcată lejer în albastru, cu o rachetă de tenis, iar doi câini mici îi ieşeau în întâmpinare. Maşinile treceau lent, urcând sau coborând dealul. Oameni ieşiţi la o plimbare se iveau dintr-odată, cu un tropăit uşor al paşilor pe asfalt sau un clinchet mai puternic şi mai casant al vocilor, femei în vârstă şi cupluri în vârstă, frumos îmbrăcaţi, cu păr alb, coborând cu prudenţă pe drum spre ocean sau spre strada principală după cumpărături ori ca să se uite la vitrine, şi înapoi acasă. Dinspre colţul ferestrei îmi intrau în câmpul vizual câini care hoinăreau amuşinând.

De multe ori auzeam un tren trecând la o oarecare distanţă, mai jos de casa mea, aproape de apă. Era mai uşor de auzit noaptea. În timpul zilei, se interpuneau multe alte sunete între mine şi tren: vocile vecinilor mei plăcuţi, cu timp berechet, vorbind în stradă în faţa ferestrei mele, maşinile ocazionale urcând şi coborând şerpuit pe coasta dealului, motoarele utilajelor grele de la şantierele aflate la câteva străzi mai încolo, sunetul de ciocan şi ferăstrău de la aceleaşi şantiere şi alte sunete pe care nu le puteam desluşi şi care creau o larmă generală ce părea binevoitoare, fiindcă se derula continuu sub soarele constant şi fierbinte şi în toiul unei risipe ordonate de verde-închis, tufe cu frunziş des, copaci şi solul presărat cu flori de-un roşu întunecat şi albastru-deschis.

Noaptea, aerul dulce şi înmiresmat era golit de majoritatea acestor sunete, la fel cum era golit de soarele încins şi de abundenţa de culori, fiindcă în întuneric plantele deveneau doar nişte forme moi pe fundalul pereţilor clădirilor sau pe curba străzii, iar prin acest aer eliberat puteam auzi roţile trenului ţăcănind pe şine şi şuierul lui, la fel de pur ca unicul său ochi galben.

În timpul zilei mă ridicam uneori de la masa mea de lucru şi mergeam afară, iar dacă stătusem în casă prea mult, căldura soarelui, dulceaţa brizei şi culorile plantelor de dincolo de gardul alb erau aşa de intensificate de orele petrecute înăuntru, încât le resimţeam aproape ca pe un atac insuportabil. O duceam cu maşina pe Madeleine ca să-şi ia lut sau să cumpere mâncare. Ori mergeam pe jos până la strada principală, pe lângă curtea împrejmuită, cu cactuşi şi pământ gol, pe lângă un bătrân cu pălărie de paie şi salopetă, care grădinărea cu mişcări foarte lente, purtând apărători mari de piele la gambe, pe lângă biserica norvegiană, pe lângă cabinetele medicale construite din lemn, cu ferestrele lor spălate lună, ţâşnitoarele pornind şi oprindu-se peste tot prin rondurile de flori de gheaţă, soarele scânteind la nesfârşit oglindit de cromul maşinilor.

Sau mergeam la plajă ori pe deal, singură sau cu Madeleine. Când nu era ocupată cu lucrul la vreun obiect de lut sau din

hârtie presată, în camera ei sau afară, pe terasă, când nu gătea sau mânca, ori când nu medita sau se uita la televizor, toate acestea făcându-le cu aceeași atenție totală, plină de seriozitate, Madeleine mergea în ture care durau cu orele, cu o energie constantă, neobosită, având câinele alături, oprindu-se doar ca să stea de vorbă cu vreun cunoscut sau să alunge mici găști de băieți care o sâcâiau și o strigau cu porecle jignitoare, fiindcă ea nu era asemenea celorlalți oameni din orășel. Mergea încolo și-ncoace pe strada principală, mergea dincolo de magazine, în parc, mergea dincolo de gară, la plajă, până la apa de departe și apoi înapoi în punctul de unde pornise și iarăși departe, în cealaltă direcție.

Dacă mergeam cu Madeleine, ne plimbam pe plajă sau de-a lungul falezei care străjuia oceanul, iar dacă mergeam singură, urcam pe deal, departe de casă.

Din cauză că localitatea era construită pe un deal abrupt, și fiindcă toate orășelele aflate de-a lungul țărmului erau construite pe coaste de deal sau pe faleză, deasupra oceanului, simțeam mereu că locuiesc deasupra a ceva, că locuiesc pe un mic plan drept, pe o cornișă sau un podiș, cu pante abrupte deasupra și dedesubt. Casa mea și terasa ei erau un teren plan. Șoseaua de țărm era un altul. Parcul de mai jos era altul, iar o mică alunecare de teren de sub șinele de tren era altul, săpat în coasta dealului, deasupra plajei. Drumurile de mai sus de casa mea erau ba abrupte, ba drepte pentru o clipă, ba în pantă lină, urcându-le treceam pe lângă grădini luxuriante care se revărsau de pe coama dealului, curți cu o vegetație atât de deasă încât nu era mereu ușor să-ți dai seama că un crâng făcea parte dintr-o proprietate, o proprietate privată, înconjurând o casă de multe ori ascunsă vederii. Proprietățile erau atent îngrijite, dar la marginea fiecăreia putea fi vreo sticlă sau cutie de bere, lângă șosea, de parcă șoseaua în sine, traversând ca un râu acest loc cu proprietăți private, ducea în spinare viața lumii exterioare, aruncând pe maluri semne ale acelei lumi exterioare, pe care proprietarii aveau să le înlăture cu grijă, mergând pe la marginea crângurilor sau peluzelor lor ziua, și

pe care șoseaua, cu flotilele ei de petrecăreți la drum, adolescenți în mare viteză, un râu crescând și apoi iarăși scăzând, avea să le lase din nou peste noapte. Și aproape fiecare șosea avea tendința să urce dealul și să coboare la loc, fie că urca drept, abrupt, iar atunci eram cu spatele spre ocean în timpul plimbării, fie că urca lin, traversând coasta aproape paralel cu oceanul, iar atunci vedeam oceanul aproape din orice punct de pe drum, fie un strop de foaie albastră dincolo de ramurile unui pin, fie o câmpie întinsă albastră, argintie sau neagră, când treceam de vreo casă și eram deasupra oricărei vegetații, astfel încât dacă urmam drumul suficient de mult, acesta cobora întotdeauna, de parcă n-ar fi rezistat prea mult forței gravitației. Departe, în față, în mijlocul intersecției, se putea întâmpla să văd vreun con de pin, mare, sau poate era un porumbel îndoliat, închis la culoare și cu formă conică. Răsuflarea eucalipților încărca așa de mult aerul, încât mi se depunea într-un strat pe buzele întredeschise.

Fiindcă peisajul acesta și clima erau noi pentru mine, îmi plăcea să le studiez, deși tot mai puțin la pas și tot mai adesea prin ferestrele camerei sau ale mașinii. Șoseaua de țărm urma în linii mari linia țărmului, uneori virând spre interior, de cealaltă parte a dealului, depărtându-se de ocean, iar uneori păstrând oceanul în raza vizuală, dar de mult mai sus, de pe vreo stâncă. Atunci când cobora pentru a trece chiar de-a lungul plajei și aproape de apă, mă uitam la valurile care se întrezăreau amenințătoare deasupra capului meu, sau sus, la parapantiștii ca niște păsări mari din aer, sau pe întinderea de nisip, la surferii îmbrăcați în negru care se întorceau la șosea cu plăcile sub braț, la toți acei oameni nu numai de pe nisip, dar și din apă, și din aer. În aer mai erau și zmee, iar o dată sau de două ori un balon cu aer cald, uriaș, dungat, gonind dinspre apă.

Oamenii de pe plajă umblau deseori în perechi, doi scufundători în costume împovărate de echipamente, ocupați să-și încheie sau descheie lucrurile acelea, sau doi bărbați bărboși și voinici, în șorturi, făcând exerciții unul lângă altul, sau un cuplu, soț și soție, cu picioare drepte și bronzate, în bluze de trening

impecabile și șorturi, mergând cu pas iute, sau un student blond și musculos cu ochelarii așezați pe cap, citind dintr-o carte groasă legată în piele, stând pe un scaun în timp ce prietena lui blondă era întinsă lângă el pe un prosop. Dacă nu mă aflam în mașină, ci pe plajă, dintr-un anumit punct puteam să mă uit în sus și să văd micuța gară de litoral, trenurile venind și sunând din clopote, grupuri dense umplând peronul.

•

Este un tren și aici, pe undeva pe-aproape, un tren de marfă a cărui trecere durează atât de mult, încât până se duce am și uitat de el. Și acesta, tot așa, e mai ușor de auzit seara târziu, când șoseaua e liniștită și țăcănitul ritmic al roților răsună cu ecou din coasta dealului din spate. Sau pe vreme ploioasă, când șinele par atât de aproape, încât s-ar putea afla chiar dincolo de copaci, ascunse vederii.

În dimineața asta mă dor toate, fiindcă ieri am muncit din greu făcând curățenie prin casă și pregătind o masă complicată pentru un musafir, un bărbat singuratic care pare și mai singur din cauză că e foarte înalt și slab și are un nume atât de simplu, Tom, și care, probabil dintr-un anumit motiv, lasă mereu impresia că-i un om liniștit, deși turuie destul de mult. Cina a ieșit destul de bine, în ciuda faptului că tatăl lui Vincent ne-a tot deranjat, stând într-un fotoliu în dreapta mea și cerând bucățele din mâncarea mea.

A trecut așa de mult timp de când am început să lucrez la roman, încât mai întâi am plecat din apartamentul meu de la oraș și m-am mutat cu Vincent, iar apoi s-a mutat și tatăl lui cu noi, ceea ce a însemnat muncă în plus și o serie întreagă de infirmiere care s-au perindat prin casă, pentru a avea grijă de el.

În aceeași perioadă, o pajiște pe care o traversam mereu în plimbările mele a fost înlocuită de un proiect imobiliar. Pajiștea avea multe flori sălbatice și cel puțin patru tipuri diferite de iarbă. Avea o mică pădurice cu puieți fusiformi la un capăt, iar la celălalt se afla un stejar mare, pe fundalul coastei stâncoase a dealului, lângă un depou de tramvaie. Acum stejarul a

dispărut, iar șirul de case pare că stă și se sprijină de coastă. În fața lor, unde se întindea pajiștea, nu mai e decât asfaltul negru al unei alei noi și o fâșie considerabilă de peluză pustie.

Pe un alt teren de lângă satul nostru, s-a construit o spălătorie de mașini. Iar acum doar câteva luni, a fost aprobat un mare proiect rezidențial, de case și birouri, în ciuda opoziției aproape tuturor localnicilor. Va ocupa câțiva acri de teren sălbatic de-a lungul șoselei, de aici încolo, prin locul pe unde hoinărea fermierul care creștea pui când era copil. Și ferma de pui și-a încheiat activitatea, iar fermierul face căsuțe pentru păsări pe care le vinde în magazinul lui de la șosea. Acestea sunt doar câteva dintre schimbări.

Avem o infirmieră nouă pentru tatăl lui Vincent, iar ea este acum de serviciu, la parter. Pare responsabilă, muncitoare și mult mai veselă decât cea dinainte, deși un pic cam ipohondră. Are un tatuaj pe partea superioară a brațului, pe care deocamdată n-am îndrăznit să-l cercetez. În clipa asta, bătrânul cere un prânz diferit de ceea ce notasem pentru el. Tot timpul cât stau aici, sus, îi ascult cu o ureche. Bătrânul a acceptat-o foarte tandru azi-dimineață, îmbrățișând-o când a sosit, deși e abia a doua zi a femeii. Ea mi-a șoptit: „Cred că-i place părul meu". Dar dacă nu-l ține ocupat, o să înceapă să întrebe de mine.

Am avut probleme după probleme cu infirmierele. Deși le place de bătrân, nu rezistă prea mult. Una nu venea decât jumătate din zile, întârzia atunci când apărea și de fiecare dată venea cu altă scuză – boală, probleme cu mașina, o menstruație abundentă, trecerea la ora de vară etc. Alta s-a angajat să vină toată vara, iar apoi, după câteva săptămâni, mi-a zis dintr-odată că pleca în Caraibe ca să dea lecții de gătit. Când am protestat, s-a arătat indignată și a dispărut pur și simplu, fără să treacă măcar să-și ia la revedere de la tatăl lui Vincent, care n-a priceput ce s-a întâmplat, indiferent ce i-am spus noi.

În sufrageria de dedesubt, infirmiera tușește acum și încearcă să reconstituie o melodie la pian, probabil ca să mă anunțe că-i vremea să mă opresc din lucru și să cobor, ca să poată pleca. Una dintre ele urca și mă anunța cât e ceasul dacă

întârziam cinci minute. Alta îl lăsa pe bătrân să înceapă să urce scările, deși lui îi era așa de greu.

•

După ce trecuseră câteva zile, el mi-a spus că plecase în zori, atunci, după prima noapte, fiindcă nu știa dacă vreau să mă trezesc cu el alături. Mai târziu în acea dimineață s-a dus s-o caute pe Ellie la bibliotecă. Voia să-i ceară sfatul. Voia să știe ce părere avea, dacă trebuia să mă aștepte când ieșeam de la curs, dacă să aștepte pe aleea din fața clădirii unde țineam orele și să mă întâmpine. Ellie i-a spus că așa ar trebui, desigur. El voia să știe dacă asta nu m-ar stânjeni. Ea i-a zis că sigur că nu. Așa că, încurajat de Ellie, m-a așteptat mai târziu, într-o poziție aleasă cu grijă, ținându-și pipa în mână sau trăgând din ea. Ellie mi-a povestit toate astea câteva luni mai târziu.

A doua oară când a venit, a rămas toată dimineața și a petrecut ziua cu mine. Am mers să ne plimbăm pe plajă. N-am putut să mă uit la el atunci când a coborât pe nisip, de pe pietre, deși nu eram sigură de ce. Am mers mult, pe lângă stânci și peste grămezile de scoici sparte, fără să vorbim. Eram stânjenită. Credeam că tace din timiditate. Făceam eforturi ca să vorbesc cu el, dar era greu. Tăcerea dintre noi era așa de densă, încât cuvintele nu erau atât vorbite, cât mai degrabă împinse prin această liniște. Am renunțat să mai încerc.

•

Nu știam care îi era numele de familie și nu eram sigură nici de numele mic. Dacă era cel care credeam eu, era unul neobișnuit și nu mai cunoscusem pe nimeni cu un asemenea nume. Mi-era jenă să-l întreb. Speram să-l văd sau să-l aud undeva.

Acum mă gândesc de ce n-am sunat pe cineva ca să întreb. Erau cel puțin doi oameni pe care i-aș fi putut suna. Dar nu îi cunoșteam foarte bine, așa cum aveam să-i cunosc mai târziu. Mi-e mai ușor să înțeleg de ce nu l-am întrebat pe el direct. Trecuse demult clipa în care aș fi putut face asta fără să mă simt aiurea.

Nu i-am aflat numele vreme de câteva zile, fiindcă în aceste zile eram aproape mereu singură cu el. Și fiindcă nu aveam un nume pentru el, continua să-mi pară un străin, deși îmi devenea foarte repede extrem de apropiat. Iar atunci când i-am aflat numele, aflam numele cuiva care-mi era ca un soț, un frate sau un copil. Însă fiindcă nu l-am aflat decât după ce-l cunoșteam așa de bine, numele lui mi s-a părut totodată ciudat de întâmplător, de parcă n-ar fi trebuit neapărat să fie acela și-ar fi putut fi oricare altul.

•

La două zile după ce l-am cunoscut, am venit acasă târziu și m-am băgat în pat, stând acolo în întuneric, agitată, gândindu-mă la el, dorindu-mi să fie cu mine, apoi adormind ușor pentru o clipă sau două înainte să mă trezesc din nou ca să mă gândesc la el. Deodată, după ora două noaptea, s-a auzit o mașină huruind în susul dealului pe lângă ferestrele mele, farurile mi-au scăldat camera, motorul s-a oprit, iar farurile s-au stins. M-am uitat pe fereastra de lângă pat și am văzut capota albă a unei mașini parcate dincolo de cedrul mare din fața casei. Am auzit o voce și puteam distinge câte ceva din ce spunea: „Te vreau... nu pot... caruselul ăsta... vechiul carusel... în oraș..." Eram sigură că el era acolo, vorbind singur, fiindcă mașina era albă, huruia și se oprise în fața casei mele. M-am gândit că, dacă se purta așa, asta putea însemna că era un pic nebun. Dar încă nu-l cunoșteam foarte bine. Nu știam dacă era nebun. Nu știam decât că din când în când era deodată distrat și uita ce făcea și unde era. În acel moment, eram dispusă să accept orice-ar fi urmat, ca să aflu, deși mă speria un pic.

Mi-am pus niște haine. Am ieșit prin partea laterală a casei și am mers pe sub cedru, pe alee, spre marginea străzii. Însă acum am văzut că mașina era mai mică decât a lui. Nici nu era mașina lui. Acum eram speriată din alt motiv – era un străin care-și pierduse controlul, încă și mai imprevizibil. M-am întors ca să mă duc în casă, farurile s-au aprins din nou și m-au

surprins, iar vocea a zis: „Ești bine?". M-am oprit și am întrebat: „Cine ești?", iar vocea a zis ceva de genul: „Încerc și eu să mă limpezesc".

Am intrat înapoi în casă. Am mers la baie, în capătul holului. M-am așezat pe toaletă și am văzut că-mi tremurau mâinile și picioarele.

Mai târziu în acea noapte am visat că găsisem pe podeaua din hol o proză scurtă scrisă de el. Avea o pagină de titlu cu numele meu pe ea și adresa mea de la universitate. Mare parte era scrisă într-un stil simplu, dar conținea un pasaj despre Paris în care scriitura devenea deodată mai lirică, cuprinzând o frază despre „fiorul războiului". Apoi stilul devenea din nou simplu. Ultima propoziție era mai scurtă ca restul: „Întotdeauna ne surprindem contabilii". În vis, îmi plăcuse proza și mă simțeam ușurată din cauza asta, deși nu-mi plăcea acea ultimă propoziție. Odată ce m-am trezit, mi-a plăcut și ultima propoziție, ba chiar mai mult decât restul.

Acum îmi dau seama că, de vreme ce încă nu citisem nimic scris de el în momentul visului, ceea ce făceam era să compun ceva scris de el care mi-ar fi plăcut. Și deși acesta era visul meu, iar el nu scrisese ceea ce visasem că scrisese, cuvintele amintite tot par să-i aparțină lui, și nu mie.

•

La trei zile după ce ne-am cunoscut, un prieten l-a strigat pe numele mic în prezența mea și atunci am știut că avusesem dreptate. Au mai trecut două zile și i-am aflat numele de familie, când am mers la o secție specială a bibliotecii unde se aflau mici reviste și i-am văzut numele întreg tipărit lângă poeziile lui.

Mă întrebasem ce-o să fac dacă nu-mi plăceau poeziile. Dar nici nu mă gândisem că o să-i văd în pagină numele de familie și nu eram pregătită pentru șocul pe care l-am simțit. Șocul nu a venit de la numele în sine, plin de consoane și greu de pronunțat, și pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte și nici n-aveam să-l mai văd altundeva, astfel încât părea să-i

aparțină doar lui. Șocul a venit de la altceva, ceva ce n-am putut identifica la început.

Faptul că îi știam numele, după ce așteptasem atât de multe zile să-l aflu, părea să-i sporească realitatea. Îi oferea un loc în lume pe care nu-l avusese înainte, și îi permitea să aparțină mai mult zilei decât o făcuse înainte. Până atunci, aparținuse unui timp în care eu eram obosită și nu gândeam la fel de limpede ca în timpul zilei, și nici nu vedeam la fel de bine, când era întuneric de jur împrejurul oricărei lumini posibile, iar el venea și pleca mai mult prin bezna și umbră decât pe lumină.

Și, tot așa, câtă vreme avea doar un nume mic, el putea aparține unei povești pe care mi-o spunea altcineva, sau putea fi nimic mai mult decât prietenul altcuiva, putea fi o persoană pe care n-o cunoșteam prea bine. De fapt, chiar nu-l cunoșteam prea bine, deși devenisem atât de apropiată de el, de nu ne despărțea nici măcar un centimetru.

Dar chiar și după ce i-am aflat numele, chiar și după ce îl știam deja de săptămâni, niciodată nu m-a părăsit întru totul senzația că era o persoană pe care n-o vedeam niciodată la lumina zilei, care se ivea brusc în camera mea, cu mine, în toiul nopții, și care avea un nume de care nu eram sigură.

Am mai avut un șoc după ce i-am terminat de citit poeziile și m-am dus la Ellie în spatele secției de Cărți Rare, iar ea mi-a spus că mama lui era doar cu cinci ani mai în vârstă ca mine.

•

Vreme îndelungată, n-am știut cum să-i zic în roman, și nici cum să-mi zic mie. Ceea ce voiam cu adevărat era un nume englezesc dintr-o silabă pentru el, ca să se poată potrivi cu numele lui real, dar, pe măsură ce căutam un echivalent, îmi surprindeam mintea jucându-mi aceeași festă pe care mi-o juca atunci când mă loveam de o problemă dificilă în traduceri – singura soluție care părea să se potrivească într-adevăr era chiar cuvântul original. În cele din urmă, am hotărât să le pun celor două personaje numele bărbatului și femeii dintr-o povestire scrisă de el. Așa că în acel moment le-am zis Hank și

Anna. Apoi i-am dat lui Ellie să citească începutul romanului. I-am zis că nu era grabă, nu trebuia să-l citească imediat, dar nu mă aşteptam să-i ia chiar aşa de mult timp cât i-a luat. La început nu m-a deranjat că nu-l citea, fiindcă nici eu nu voiam să mă gândesc la el. Voiam să iau o pauză de la roman. Dar până la urmă am devenit nerăbdătoare să aflu ce avea de zis.

Motivul pentru care nu voia să-l citească imediat era acela că povestea semăna prea mult cu cea pe care o trăia ea atunci. Se ataşase foarte tare de un bărbat mai tânăr ca ea. Nu o părăsise, dar se temea că o va face. Până în momentul în care chiar a părăsit-o, curând, ea tot nu citise ce îi dădusem, iar acum îi era şi mai greu, deşi spunea că încerca să se pregătească s-o facă. Era aşa de supărată, încât voia să se mute într-o ţară străină.

Între timp, m-am gândit să i-l arăt altcuiva, dar nimeni nu mi se părea tocmai potrivit. Se oferiseră câţiva prieteni, dar unii dintre ei nu aveau să fie obiectivi, ştiam, iar alţii probabil n-aveau să fie de ajutor din alte motive. Mă puteam gândi la doi care ar fi fost de ajutor, dar voiam să aştept până aveam mai mult material de arătat.

Vincent m-a întrebat de ce nu i-l arătam lui. Părea nerăbdător să-l citească, probabil ca să afle mai multe despre mine şi, cu siguranţă, despre anumite episoade din viaţa mea pe care i le ascunsesem, după cum crede el, cum ar fi ceea ce el numeşte „fuga" mea în Europa. Eu n-aş numi „fugă" zăcutul într-un pat de hotel vreme de patru nopţi alături de un bărbat slab şi nervos, încercând să nu-l trezesc, iar apoi, când nu puteam dormi, statul pe gresia din baie încercând să citesc, dar prea beată ca să pricep ce vedeam. Bărbatul ăsta avea probleme cumplite cu somnul când era departe de casă. Pleca adesea în călătorii, iar când se întorcea la nevasta lui din Munţii Jura dormea cu săptămânile. Asta mi-a spus mie. Cu chipul alb şi tensionat de oboseală, se târa prin camera întunecată de hotel spunând că trebuia să doarmă. Se strecura sub pături, se ghemuia în spatele meu, începea să-mi vorbească în ceafă şi continua aşa o oră sau mai mult. Apoi aţipea. Dacă nu

puteam să dorm, mă duceam la baie, aprindeam lumina şi mă aşezam pe jos sau plecam din hotel.

În prima noapte, am ieşit frumuşel din hotel şi m-am dus înapoi la hotelul meu. A doua oară când am încercat să plec, se crăpa de ziuă, iar uşa de la intrare era încuiată. Nu voiam să trezesc bărbatul obosit, fiindcă dormea în sfârşit, aşa că am sunat la recepţionerul din tura de noapte, care a venit în halat de baie, cu o figură foarte furioasă, şi a descuiat uşa numai după o grămadă de discuţii. Am ieşit pe uşa aburită, trecând pe lângă un bazin cu peştişori aurii, şi am ieşit în stradă, unde un grup de muncitori revopseau în lumina soarelui matinal o linie galbenă de pe şosea şi m-au privit miraţi, fiindcă eram îmbrăcată tot în hainele negre de seară. Şi uşa de la intrarea hotelului meu era încuiată, aşa că m-am plimbat prin sat o vreme, privind cum îşi aranjează oamenii tarabele în piaţă.

Mai târziu în acea zi, când m-am dus pe plajă ca să înot, nu mă simţeam prea bine. Tot ce-am putut face a fost să stau în picioare în apă până la talie vreme îndelungată, privind spre orizont şi apoi iarăşi spre ceilalţi oameni de pe plajă, întinşi pe rogojinele lor sau şezând în vântul puternic şi ferindu-şi ochii de nisipul usturător. Curând am început să mă simt slăbită de la arşiţă şi de la lumina orbitoare, am reuşit să ies din apă şi să traversez fâşia de nisip, către cafeneaua de pe plajă, şi mi-am petrecut restul după-amiezei stând acolo în halat, sub privirile îngrijorate ale proprietarului şi ale ospătăriţei, ţinându-mi gheaţă pe frunte şi mâncând un pic de sare de pe vârful degetului. Când soarele de pe cer a coborât, o englezoaică bătrână m-a ajutat să traversez zona cu nisip până la un taxi, iar apoi m-a instalat în camera mea de la hotel, cu nişte aspirină şi un pahar de apă.

Nu vreau să i-l arăt lui Vincent deocamdată, fiindcă deja pare sceptic. Ştie, mai mult sau mai puţin, despre ce e cartea, deşi nu i-am spus lui direct, şi are tendinţa de a considera toate fostele mele legături amoroase ca fiind sordide. Recunosc că au existat şi alţi bărbaţi înaintea lui.

A fost un pictor care locuia singur într-un vechi magazin de bărci, şi-a fost un antropolog care mă ducea la operă împreună cu mama lui. A mai fost unul chiar după acesta, care zâmbea o grămadă, şi un altul chiar înainte de el, care bea o grămadă, şi cel care m-a dus în deşert, şi un altul înainte de acela, care devenea foarte gelos din cauza unor lucruri pe care şi le imagina. Dar nici una dintre aceste legături n-a durat prea mult, câteva nici măcar nu s-au consumat, şi toate au fost cu bărbaţi absolut respectabili, majoritatea profesori de facultate.

Ellie a citit în sfârşit paginile pe care i le trimisesem. Până atunci, era deja pe cale să se mute într-o ţară străină, chiar dacă pentru numai un an şi nu din cauza tânărului ei iubit, iar manuscrisul era una dintre treburile de care trebuia să se ocupe înainte să plece. Părea să-i fi plăcut, dar zicea că numele nu erau bune. Nu voia ca pe personajul principal să-l cheme Hank. Credea că nimeni nu se putea îndrăgosti de cineva pe nume Hank. Zicea că o ducea cu gândul la *handkerchief*, batistă. Bineînţeles, nu e adevărat că nimeni nu se poate îndrăgosti de cineva pe nume Hank. Dar voia să spună că eu puteam alege orice nume îmi plăcea pentru personajul meu, în timp ce bărbaţii pe nume Hank şi bărbaţii şi femeile care se îndrăgostesc de ei nu sunt liberi să aleagă.

După ce Ellie a obiectat aşa de mult la Hank, le-am zis femeii Laura şi bărbatului Garet, pentru o vreme. Dar nu-mi prea plăcea numele Laura pentru această femeie, fiindcă o femeie pe nume Laura mă duce cu gândul la o femeie paşnică, sau cel puţin una graţioasă. Susan ar fi fost mai bine, dar o femeie pe nume Susan ar fi fost prea sensibilă ca să meargă dintr-un capăt al oraşului în celălalt şi iarăşi înapoi, în drumuri de câte o oră, noaptea, căutând un bărbat şi maşina lui albă chiar dacă el e cu altă femeie, doar fiindcă este hotărâtă măcar să-l zărească un pic. N-ar conduce pe ploaie până la el acasă şi n-ar urca până în balconul lui şi nu i s-ar uita în apartament, pe fereastră.

Aşa că apoi i-am zis Hannah, şi apoi Mag, şi apoi iarăşi Anna. Am descris camera mea şi cum această femeie, Anna, stătea la masa pliantă încercând să lucreze în ciuda tuturor. În

alte versiuni, era Laura la masa mea pliantă, sau Hannah cântând la pian, sau Anna în patul meu. Vreme îndelungată, lui i-am zis Stefan. Ba chiar în acea perioadă intitulasem romanul *Stefan*. Apoi Vincent a zis că nu-i plăcea numele fiindcă era prea european. Am fost de acord, era european, totuşi mi se părea că i se potriveşte. Dar oricum nu eram pe deplin mulţumită de el, aşa că am încercat să caut alt nume.

O prietenă de-a mea care a scris câteva romane mi-a spus acum ceva luni că avansase aşa de repede într-un roman, revăzând doar câte o pagină sau două în fiecare zi, încât a descoperit mai târziu, când a recitit romanul, că numele unuia dintre personaje se schimba de douăsprezece ori de-a lungul cărţii.

Ce am văzut, atunci când l-am văzut stând pe alee aşteptându-mă, au fost nu doar chipul lui, nu doar mâinile şi nu doar poziţia corpului, ci şi cămaşa roşie cu pătrăţele, roasă la guler, puloverul alb tricotat, deşirat, pantalonii kaki milităreşti şi ghetele de excursionist. Avea o pipă în mână şi o geantă pe braţ.

De fiecare dată când îl întâlneam, la început, mă uitam aşa de atentă la ceea ce vedeam când apărea, şi la ce era diferit faţă de ce văzusem data trecută, încât îmi amintesc hainele lui cu o claritate surprinzătoare.

Dacă îl îmbrăţişam, ceea ce simţeam sub degete, lipit de piele, era materialul hainelor lui, şi numai dacă apăsam mai puternic îi simţeam muşchii şi oasele trupului. Dacă îl atingeam pe braţ, îi atingeam de fapt mâneca de bumbac a cămăşii, iar dacă îl atingeam pe picior, atingeam denimul uzat al pantalonilor, iar dacă îi puneam mâna pe şale, nu simţeam doar cele două punţi de muşchi, tari ca osul, ci şi lâna moale a puloverului, încălzindu-se de căldura mâinii mele, iar dacă mă strângea la pieptul lui, ceea ce vedeam, la doi centimetri de ochiul meu, era urzeala din fire de bumbac a cămăşii, sau firele de lână ale puloverului, sau stofa scămoasă a jachetei.

Aşa cum mi se părea un pic diferit de fiecare dată când îl vedeam, tot aşa aflam lucruri noi despre el de fiecare dată.

Fiecare lucru pe care-l învățam despre el venea ca un mic șoc, și fie îmi plăcea, fie mă deranja, și mă deranja fie un pic, fie zdravăn. Când am stat în bar mai târziu în acea zi, prima zi, m-a surprins când a vorbit supărat despre unii dintre studenții mei și apoi despre Mitchell. Tonul era unul gelos, deși nu avea motive să fie gelos. Iar când spunea aceste lucruri supărat, mi s-a părut deodată că este din nou un străin, unul de care nu îmi plăcea. Abia după ce l-am cunoscut mai bine am înțeles că supărarea la care asistam venea din dezamăgire, iar el era adesea dezamăgit. Aproape toată lumea îl dezamăgea și prin urmare îl înfuria – aproape fiecare bărbat, în tot cazul: aștepta foarte multe de la bărbați și voia să-i admire.

Era furios pe anumiți bărbați și îl indignau anumiți mari scriitori, iar cele două sentimente izvorau din același soi de dezamăgire, așa mi se părea. Îi citea mereu pe marii scriitori, de parcă era hotărât să știe tot ce se scrisese vreodată mai bun. Citea cam tot ce scrisese un mare scriitor, apoi se indigna. Era ceva greșit acolo, spunea. Îl respecta pe scriitor, dar era ceva greșit. Citea cam tot ce scrisese altul și iarăși se indigna. Și acolo era ceva greșit. Era de parcă acei scriitori îl lăsaseră baltă. Să fii mare însemna probabil în ochii lui să fii perfect. Când arăta cum greșiseră, nu puteam să nu fiu de acord – argumentele lui nu erau rele. Dar în lecturile lui hotărâte, el dădea gata un scriitor ce dăduse greș după altul. Poate că trebuia să înțeleagă felul în care dăduseră greș, dacă era să-și găsească un loc al lui în acea lume.

Unul dintre lucrurile pe care le-am aflat, fiindcă l-am întrebat pe el direct, a fost acela că fuseseră înaintea mea nu puține, ci multe femei, și că nici măcar nu eram eu cea mai în vârstă. Pe atunci, asta m-a speriat și a părut să diminueze ceea ce era între noi. Apoi, cu trecerea timpului, m-am obișnuit cu ideea și am acceptat-o.

Mai târziu îmi puteam spune că măcar eu am fost ultima femeie, de vreme ce s-a căsătorit după ce m-a părăsit pe mine. Dar poate că nici măcar nu-mi spusese tot adevărul. Mica lui tăcere înainte de a-mi răspunde și expresia lui jenată fuseseră

cele care mă făcuseră să-l cred. Poate că era jenat de grosolănia întrebării mele, iar un răspuns fals fusese singurul răspuns la o asemenea întrebare.

•

Prima oară când i-am spus că îl iubesc, n-a făcut decât să se uite la mine gânditor, fără să răspundă, de parcă ar fi cugetat la ce spusesem. Atunci nu i-am înțeles ezitarea. Cuvintele îmi scăpaseră aproape fără să vreau, iar el nu a răspuns. Acum cred că dacă a putut să fie atât de precaut când a fost vorba să-mi spună și el mie același lucru, probabil că mă iubea mult mai profund decât îl iubeam eu. Eu probabil spusesem ce spusesem mult prea devreme ca să fie chiar adevărat, iar el știa asta, dar nu s-a putut abține să-mi spună și el mie peste câteva zile, însă el probabil chiar mă iubea, sau așa credea.

Spun la un moment dat că m-am îndrăgostit de el absolut subit, și că asta mi s-a întâmplat când ne uitam unul la celălalt la lumina lumânărilor. Dar asta pare prea ușor, și nici nu-mi amintesc despre ce lumini de lumânări vorbeam. Nu era lumină de lumânări în cafenea în prima seară și nu era lumină de lumânări nici la mine acasă, mai târziu în acea seară, așa că e limpede că n-am vrut să spun că m-am îndrăgostit de el în acea primă seară. Și totuși îmi aduc aminte că foarte curând, în dimineața următoare, când l-am revăzut, am simțit o emoție puternică subită. Dacă nu eram îndrăgostită de el, nu știu ce simțeam. Dacă mă îndrăgostisem deja de el, trebuie să se fi întâmplat cândva între momentul în care a plecat de la mine dimineața devreme și momentul în care l-am revăzut, dacă nu cumva s-a întâmplat chiar în clipa în care l-am revăzut.

Să se fi întâmplat oare când nu era prezent și nici nu eram conștientă de asta? Poate că de fapt nu s-a întâmplat brusc, ci treptat, așa încât ceea ce am simțit când l-am revăzut n-a fost decât o primă fază, iar apoi au urmat altele – mai târziu în acea zi, în ziua următoare și apoi peste alte două zile, până când sentimentul a atins o intensitate extremă care nu era sortită să mai crească, iar apoi a ezitat și a fluctuat înainte să scadă

treptat, așa încât acest lucru era mereu unul în mișcare? De fapt, e posibil să fi ars o lumânare în cameră când i-am spus prima oară că îl iubesc, dar nu acela a fost momentul în care m-am îndrăgostit de el, știu, așa că tot nu sunt sigură la ce lumină de lumânări mă refeream.

Dacă era aprinsă lumina, îi vedeam fiecare detaliu, până la textura pielii, iar dacă în cameră era întuneric, vedeam conturul lui profilat pe cerul neclar de afară, dar în același timp îi știam chipul atât de bine încât îl puteam vedea și pe acela, și chiar și ce expresie avea, deși fără lumină nu era la locul lui chiar orice detaliu.

Credeam că în anumite cazuri oamenii se îndrăgostesc lent și treptat, iar în altele absolut subit, dar experiența mea era așa de limitată încât nu puteam fi sigură. Mi se părea că mă mai îndrăgostisem doar o singură dată înainte.

Uneori simțeam că îl iubesc, dar alteori nu, și fiindcă el era vigilent și inteligent, trebuie să fi observat cu precizie când păream să-l iubesc și când nu, și poate că nu prea mă crezuse din cauza asta. Poate că de aceea ezitase și lăsase atâtea zile să treacă, după ce i-am zis că-l iubesc, înainte să-mi răspundă.

Cred că mai întâi a apărut un fel de foame de el, urmată de un sentiment de tandrețe, crescând treptat, față de o persoană care născuse o asemenea foame și apoi o satisfăcea. Poate că asta simțeam pentru el și credeam că este iubire.

Însă primul sentiment simțit pentru el, chiar înainte de asta, a fost doar o apreciere calmă a lui atunci când l-am văzut prima oară, nimic mai mult – genul de persoană agreabilă, inteligentă, robustă, căreia îi păream la rândul meu atrăgătoare, așa că într-un fel simplu am putut hotărî, chiar în aceeași noapte, ca doi oameni flămânzi și însetați, că voiam să găsim un loc unde să fim doar noi, împreună, și să rămânem împreună suficient cât să ne satisfacem apetitul.

Această apreciere, și această foame moderată care nu era neapărat anume pentru el, ci pentru orice bărbat care avea unele dintre calitățile care-mi plăceau la el, nu a crescut chiar pe loc și nu a devenit imediat o foame anume, o foame care să

poată fi satisfăcută numai de el. A urmat un alt sentiment, aproape imediat, în decurs de ore, cu siguranță până a doua zi, când l-am văzut a doua oară, și acesta era un soi de fascinație sau un soi de distragere. El a intrat în mintea mea ca un soi de distragere a atenției de la ce avusesem înainte în minte. A preluat controlul asupra unei mari părți din mintea mea, astfel încât el era un obstacol pentru mine: trebuia să gândesc în jurul lui ca să mă pot gândi la orice altceva, iar dacă reușeam să mă gândesc la altceva, nu trecea mult timp înainte ca gândul la el să dea deoparte acel alt gând din nou, ca și cum prinsese putere din faptul că fusese ignorat pentru scurt timp.

Îmi distrăgea atenția când nu eram cu el, iar când eram cu el eram fascinată să îl privesc și să îl ascult. Imaginea lui și sunetul vocii lui mă țineau locului sau mă țineau aproape de el. Era de ajuns să fiu alături de el și să îl privesc sau să-l ascult, pe jumătate paralizată, în vreme ce doar cu o zi sau două înainte nici măcar nu-l cunoșteam.

Era acea distragere care părea să-mi ceară să mă opresc din orice făceam și să revin la el, undeva unde-l puteam vedea, și apoi acea fascinație mă făcea să am nevoie să fiu aproape de el, și apoi nevoia de-a fi aproape de el s-a transformat într-o foame care s-a tot întețit, și în mine, și în el.

•

Camera lui era într-un orășel aflat cam la un kilometru și jumătate de al meu, dincolo de hipodrom și de terenul unde se țineau bâlciurile și de o fâșie lungă de pământ folosită ca parcare în timpul curselor și bâlciurilor. Când conduceam spre el, urmam o șosea care înconjura o parcare a hipodromului, și de o parte era întinderea, întunecată pe timp de noapte, a acelui lot de pământ, iar de cealaltă o altă fâșie pustie, de pământ răscolit cu făgașe de la roțile mașinilor, ducând mai în urmă la un canal cu apă și mult mai în urmă la dealurile care nu aveau case pe partea dinspre pistă, însă erau înțesate de case, printre care și a mea, pe cealaltă parte, cea de deasupra oceanului. Apoi traversam pe un pod îngust canalul cu apă care

curgea de pe dealuri, unde era un pârâu pietros înconjurat de copaci piperniciți și buruieni, plin la sfârșitul lunii mai de raci cu platoșă moale, cu malurile mâloase pline de resturi, coji de lubeniță și sticle de bere, până jos, la ocean, unde era mai lat și mai puțin adânc, iar la reflux era sorbit de curenții puternici, malurile nisipoase îi erau mâncate și se prăbușeau bucată cu bucată în apa în mișcare. Apoi urcam pe partea opusă apei a unui alt deal.

Prima oară când m-am dus acolo, am găsit singură drumul, urmând instrucțiunile lui. În spatele unui șir de garaje era camera lui, pentru o singură persoană, îngustă, fără pat, fără nici măcar o saltea pe podea, doar cu un sac de dormit pe covor, și fără nici un alt fel de mobilă, doar cărți și haine adunate sau aruncate în grămezi de-a lungul pereților, o mașină de scris, atunci când nu-și ținea mașina de scris în garaj, și un set de tobe indiene. Alături era o chicinetă, iar în chicinetă nu era decât o plită pe o masă, lângă un frigider mic. În baie se intra dinspre chicinetă. Am stat un pic, bând cu el o ceașcă de ceai sau un pahar de apă, așezați pe covor. Și-a cerut scuze pentru dimensiunile camerei, probabil fiindcă nu păream deloc în largul meu.

După ce ne-am băut ceaiul sau apa, mi-a arătat garajul. Era mândru de el. Încăperea de beton era plină de corpuri de bibliotecă separate, cuprinzând un număr mare de cărți. Am fost impresionată de câte cărți avea. Nu mi-a spus că mare parte dintre ele erau ale unui prieten. Prietenul s-a supărat foarte rău pe el mai târziu, din cauză că a făcut ceva cu cărțile, poate că i-au fost confiscate de proprietar când a fost evacuat. Cu fața spre ușa garajului era un birou, cu o veioză și o mașină de scris, și acolo lucra el. Adesea lucra ore îndelungate singur, scriind, deși mi-a fost greu să aflu de la el ce scria. Fie nu voia el să-mi spună când îl întrebam, fie nu voiam eu să întreb.

Mi-am zis că motivul pentru care nu mergeam des la el era acela că încăperea era așa de mică și întunecată, dar nici după ce s-a mutat pe coastă, cu un orășel sau două mai încolo, într-un apartament luminos și aerisit care dădea spre o pepinieră de

cactuși, nu voiam să mă duc acolo prea des; o dată, din câte îmi amintesc, când l-am ajutat să aranjeze cărțile într-o bibliotecă joasă, și altă dată când a gătit o oală foarte mare de supă de varză cam subțire, ca să o mâncăm la cină, și doar de foarte puține ori apoi, așa încât trebuie să recunosc că pur și simplu preferam să ne întâlnim la mine acasă. Când a părăsit apartamentul care dădea spre pepiniera de cactuși, nu mai vorbeam cu el prea mult sau prea deschis, și știam că se mutase, dar nu știam unde se dusese. După aceea m-am mutat eu, și cred că nici el nu știa unde locuiam.

•

Cânta la tobele indiene, sau cel puțin așa mi-a zis, iar eu l-am crezut. Mi-a spus că locuise în India când era copil. Se întorsese în America, împreună cu mama și sora lui, cu un vapor. S-a oferit să îmi cânte, dar a trecut mult timp până l-am lăsat. La gândul de a-l asculta cântând la acest instrument, atât de ciudat pentru mine, simțeam aceeași jenă pe care aveam să o simt mai târziu, când un alt prieten mi-a cântat la chitară și cu vocea cântece afroamericane despre eliberare. I-am cerut o dată să bată ca la tobe pe spatele meu, iar el a făcut-o, lovindu-mă cu degetele și podul palmei. Când în sfârșit mi-a cântat la tobe, era spre sfârșit, când nu-mi mai era bine cu el și nu mai țineam prea mult la el, iar el era rănit de mine și făceam lucruri pe care nu le făcuserăm înainte, așa, ca pentru a vedea dacă o să ținem mai mult unul la celălalt, dar eu n-am simțit decât acea jenă pe care mă așteptasem s-o simt.

•

Când am început să lucrez la roman, credeam că trebuie să mă țin foarte aproape de realitatea anumitor amănunte, inclusiv din viața lui, de parcă rostul scrierii cărții s-ar fi pierdut dacă ar fi fost schimbat un detaliu precum tobele indiene, iar el ar fi cântat la alt instrument. Fiindcă voisem să scriu aceste lucruri de atâta vreme, credeam că trebuie să spun adevărul despre ele. Dar ce m-a surprins a fost faptul că, după ce le scrisesem

așa cum fuseseră, am descoperit că le puteam schimba sau le puteam omite, de parcă scriindu-le o singură dată îmi satisfăcusem acea nevoie, oricare-ar fi fost ea, pe care trebuise să mi-o satisfac.

Uneori, adevărul pare să fie suficient, câtă vreme îl comprim și îl rearanjez un pic. Alteori pare să nu fie suficient, dar nu-s dispusă să inventez prea mult. Cele mai multe lucruri sunt păstrate așa cum au fost. Poate că nu-mi pot imagina ce să pun în locul adevărului. Poate că pur și simplu am o imaginație săracă.

Unul dintre motivele pentru care tot reveneam și lucram la roman era acela că eu credeam că voi fi capabilă să-l scriu aproape fără să mă gândesc, de vreme ce știam deja povestea. Dar cu cât încercam mai mult să-l scriu, cu atât mai puțin înțelegeam cum să lucrez la el. Nu mă puteam hotărî care părți erau importante. Știam care mă interesau pe mine, dar mă gândeam că trebuie să includ tot, chiar și părțile plictisitoare. Așa că am încercat să-mi croiesc drum scriind și despre părțile plictisitoare, pentru a mă bucura de părțile interesante atunci când ajungeam la ele. Dar de fiecare dată am trecut de părțile interesante fără să bag de seamă, așa că a trebuit să mă gândesc că poate de fapt nici nu erau așa de interesante. Asta m-a descurajat.

Am fost tentată de câteva ori să renunț. Erau alte lucruri pe care aș fi vrut să le fac în loc de asta, alt roman pe care voiam să-l scriu și câteva povestiri pe care voiam să le termin. Aș fi fost fericită să las pe altcineva să scrie romanul ăsta în locul meu, dacă s-ar fi putut – câtă vreme era scris, mi se părea că nu-mi pasă cine-l scria. O prietenă mi-a spus că, dacă nu reușesc să scriu romanul, ar trebui măcar să salvez anumite părți și să fac povestiri din ele, dar n-am vrut să fac asta. De fapt, n-am vrut să-l las baltă, fiindcă petrecusem deja atât timp lucrând la el. Nu sunt sigură că ăsta-i un motiv bun ca să continui ceva, deși în anumite cazuri trebuie să fie. Odată am stat prea mult cu un bărbat din același motiv, și anume că se petrecuseră deja

atâtea între noi. Dar poate că aveam alte motive, unele mai bune, ca să continui cu scrisul, deși nu știu sigur care erau.

Așadar, până la urmă n-am fost capabilă să-l scriu aproape pe negândite. Am încercat ordinea cronologică și nu a funcționat, așa că am încercat o ordine întâmplătoare. Apoi problema a fost cum să aranjez o ordine întâmplătoare în așa fel încât să se înțeleagă. Am crezut că pot face un lucru să conducă la altul, fiecare parte crescând din partea dinainte, și asta să-mi aducă și o oarecare ușurare. Am încercat timpul trecut, iar apoi am adus totul la prezent, deși eram obosită deja de prezent. După aceea, am lăsat părți din roman la prezent, iar restul le-am pus iarăși la trecut.

Mă tot opream ca să traduc. I-am spus lui Vincent că scriam mai puțin de o pagină pe săptămână, iar el a râs fiindcă a crezut că glumeam. Dar deși îmi lua așa mult să scriu o pagină, mă tot gândeam că lucrul avea să prindă viteză. Mereu aveam alt motiv ca să cred că avea să prindă viteză.

Uneori, romanul pare să fie un test pentru mine însămi, și cum eram atunci, și cum sunt acum. La început, femeia nu era ca mine, fiindcă dacă ar fi fost, n-aș fi putut vedea limpede povestea. După o vreme, când m-am mai obișnuit să spun povestea, am putut face femeia să semene mai mult cu mine. Uneori mă gândesc că dacă atunci era destulă bunătate în mine, sau destulă profunzime sau complexitate, înseamnă că romanul o să iasă, dacă o să-l pot scrie. Dar dacă eram atunci pur și simplu prea îngustă sau prea răutăcioasă, nu va merge, indiferent ce-aș face acum.

•

Cu el nu eram la fel cum eram cu ceilalți oameni. Încercam să nu fiu la fel de hotărâtă, de ocupată, de grăbită cum eram de una singură și cu prietenii. Încercam să fiu mai blândă și tăcută, dar era greu și mă deruta. Și mă epuiza. Trebuia să plec de lângă el și numai ca să mă odihnesc.

Oricum trebuia să plec de lângă el, ca să lucrez. Le dădeam studenților mult de lucru, iar asta însemna că aveam și eu mult

de lucru, citindu-le lucrările. Lucram în biroul meu, dar şi acasă, seara.

Biroul meu, între doi profesori de literatură clasică de la etajul al şaptelea al unei clădiri noi, era spaţios şi plin de rafturi goale, cu un şir de ferestre înalte şi înguste dând spre un teren de tenis, pâlcuri de eucalipţi, iar în depărtare oceanul. Ferestrele erau bine izolate şi nu lăsau să pătrundă nici un sunet. Dar prin pereţi, ori de câte ori mă opream din lucru ca să ascult, auzeam voci: râsul unui student împreună cu profesorul, apoi cântul ritmat al profesorului care explica, iar apoi zumzetul conjugărilor în latină – mereu, din câte se părea, verbul *laudare*, „a lăuda". Mă opream din lucru, mă uitam pe fereastră şi-mi duceam palmele şi apoi braţele la nas şi-mi miroseam pielea. Propriul meu miros, de parfum şi sudoare, îmi amintea de el.

Un alt miros care mă făcea să mă gândesc la el era lâna netoarsă a păturii mexicane de pe patul meu. El pleca adesea devreme, ca să mă lase să dorm, dar nu mai puteam dormi. Peste câteva ore venea şi mă găsea la birou. Dacă mă trezeam eu prima, iar el se dădea jos din pat după mine, făcea patul cu grijă şi foarte ordonat. Prima oară când a făcut asta a fost în prima dimineaţă când s-a trezit acolo. De câte ori o făcea, mi se părea un act de tandreţe, fiindcă aranja ceva de-al meu cu atâta grijă şi participa la îngrijirea casei mele.

Îl aşteptam într-o încăpere aglomerată. Nu venise să mă ia şi trăsesem concluzia că nu mai venea. Credeam că deja m-a părăsit, înainte să fi apucat să fim împreună măcar o săptămână. Dezamăgirea mea era aşa de puternică, încât camera mi se părea că se goleşte de orice suflu de viaţă din ea, iar aerul se rarefia. Oamenii, scaunele, canapelele, ferestrele, perdelele, pupitrele, microfoanele, masa, reportofonul şi lumina soarelui erau carcasele goale a ceea ce fuseseră înainte.

Atunci când chiar m-a părăsit, luni mai târziu, lumea nu era pustie, ci mai rău decât pustie, de parcă acea însuşire, a golului, devenise aşa de concentrată încât se transformase într-un soi

de otravă, de parcă fiecare lucru părea să fie viu şi sănătos, dar fusese injectat cu un agent de conservare otrăvitor.

De această dată nu mă părăsise, doar întârziase. Era acolo, în mulţimea de lângă uşă, când m-am ridicat ca să plec. Suflul vieţii a revenit în tot ce se afla în încăpere. Mi-a explicat că pierduse noţiunea timpului. Din când în când pierdea noţiunea timpului şi uita ce făcea, nu ştia mereu ce făcea sau cum să planifice ce avea de făcut, iar asta îi era greu uneori, să facă ce avea de făcut.

Am plecat împreună din acel loc, ca să mergem acasă la un prieten, şi ne-am certat pe drum.

•

Probabil că au fost cel puţin şapte lecturi la care am mers în perioada cât am fost cu el, sau chiar mai multe. E greu de descris o lectură într-un mod care să fie pasionant, şi ar fi şi mai greu de descris mai mult de una în acelaşi roman, chiar dacă o parte din poezia ascultată mă înfuria, ceea ce se şi întâmpla. Le-aş putea transforma în altceva, cum ar fi nişte prelegeri sau seri dansante, dar nu cred că aş fi mers la mai mult de un dans. Ultima lectură a fost una de poezie sonoră, cea mai dificilă pentru mine. Fiindcă eram obligată să stau locului în timp ce mintea mea nu prea avea de ce să se agaţe, rătăcea departe de mine şi trecea prin geamul ferestrei largi căutându-l, iarăşi, pe el.

•

Ne certam din cauza prietenei lui, Kitty. Stăteam împreună în maşina lui pe o stradă îngustă, luminată de soare. De o parte şi de alta erau mici petice de peluză verde tunsă, care coborau până la trotuarul alb. Casele aşezate pe aceste petice de peluză erau mici şi albe, cu un etaj, cu acoperişuri de ţiglă roşie. Lângă o casă creştea un palmier scund, lângă alta era o tufă cu frunze ca de cauciuc, lângă o a treia o viţă cu flori roşii. Fiecare casă de pe strada asta părea să aibă o peluză şi o singură

altă plantă izolată pe peluză, de parcă ar fi fost o regulă. Soarele bătea înclinat şi se reflecta de pe trotuarul alb şi de pe zidurile albe ale caselor, şi fiindcă acestea erau aşa de joase şi mici, cu atât de puţini copaci împrejur, era vizibilă o mare întindere de cer albastru. Aşteptam să ieşim din maşină şi să intrăm în casa unui prieten. Fie eram primii care ajungeam, fie doar încercam să încheiem cearta.

Urma să ţină şi el o lectură în câteva zile. Urma să citească nişte poezii de-ale lui şi o povestire. Mi-a spus că voia s-o invite pe o femeie, Kitty, la lectură, fiindcă ea îl ajutase să o organizeze.

Ultima oară când vorbise despre ea fusese în biroul meu. Venise din spatele meu pe coridorul de lângă birou, mă cuprinsese în braţe şi mă sărutase acolo, într-un loc public, ceea ce mă enervase. Chiar dacă jumătatea de coridor din faţa mea părea să fie goală, mă gândeam că apăruse deodată cineva în spatele meu şi apoi dispăruse.

Stând în biroul meu, întâi s-a plâns de ea, apoi şi-a făcut griji pentru ea. Nu-mi plăcea nici măcar să aud numele acestei femei, fiindcă de îndată ce-l menţiona părea să se îndepărteze de mine, să iasă din cameră şi să mă lase stând acolo, faţă în faţă cu chipul lui, chip care era absorbit şi preocupat, cu o uşoară încruntare de enervare, şi faţă în faţă cu trupul lui, care devenise foarte imobil. Simţeam că fusesem uitată, sau cel puţin că era uitat ceea ce-i eram acum, de parcă m-ar fi confundat deodată cu vreun vechi prieten căruia îi putea mărturisi grijile sau necazurile legate de Kitty.

Kitty a apărut în camera lui câteva săptămâni mai târziu, iar motivul pentru care venise, din ce mi-a spus el, mi s-a părut absurd oricât m-am străduit să-l înţeleg.

•

Lectura lui avea loc într-o duminică după-amiază, într-o casă veche şi elegantă de pe un deal, în partea mai dărăpănată a oraşului. Clădirea avea balustrade grele şi vitralii pe casa scării, draperii groase legate în lateralele uşilor cu şnururi de catifea, nişe şi bovindouri, tavane înalte şi candelabre. A citit

împreună cu încă un poet, un bărbat de vârsta mea, dar nu-mi pot aminti cine era, şi fac confuzii şi între lectura asta şi o alta, din aceeaşi casă, dar de peste câteva luni, după ce mă părăsise, când o femeie a citit o povestire despre Robinson Crusoe. Am stat în picioare în fundul încăperii, de unde puteam să-mi întorc privirea de la şirurile de oameni, printr-un cadru de uşă boltit, înspre camera alăturată, care era goală. Mă uitam la atât cât puteam vedea din el, aşa cum stătea el, la o depărtare cât lungimea camerei, la un pupitru. Puteam să-i văd doar capul şi umerii peste capetele spectatorilor. Eram pregătită să fiu jenată, de dragul lui, dacă nu citea bine sau dacă citea ceva ce nu era foarte bun. Dar a citit clar şi încrezător şi nimic din ce-a citit n-a sunat prost, deşi nu mi-a plăcut în mod deosebit povestirea. Kitty nu a venit.

•

Aş putea spune mai multe despre casa în care a citit, dar nu sunt hotărâtă cât de multă descriere să am în roman. Un alt lucru pe care l-aş putea descrie ar fi peisajul, pământul roşcat, nisipos care se revărsa pretutindeni peste marginea trotuarelor, contururile falezei deasupra oceanului şi râpele nisipoase erodate coborând către apă, oceanul aşa de aproape încât puteam auzi valurile noaptea târziu, ca o cortină coborând iar şi iar, dacă mareea era puternică. O parte din fiecare an, dealurile erau maronii şi singura vegetaţie verde deasă creştea în văi, unde se aduna umezeala, sau în orăşelele unde plantele erau udate, scoarţa zemoasă a terenului prospera şi tufele grase cu frunze strălucitoare îmbrăţişau magazinele.

Fiindcă nu cunoscusem peisajul înainte, mă interesa. Era aşa de dificil, cu autostrăzi late trecând peste orice şi mereu vreo nouă construcţie înălţându-se abrupt de pe un deal maroniu, case în maldăre sau grămezi una peste alta în spaţiile largi, ca şi cum ar fi anticipat aglomerarea viitoare, sau într-un canion mic un şir de case noi de-a lungul unei şosele noi, iar la capătul şirului cea mai nouă casă în construcţie, un schelet de lemn brut, în timp ce primele case erau deja ocupate, cu maşini

pe alei. Doar rareori rămânea vreun vestigiu a ceva vechi, ca o viziune, o casă de la vreo fermă de pe vremuri retrasă de la şosea, cu un drum de acces prăfuit şi năpădit de buruieni şi un crâng de stejari verzi noduroşi şi eucalipţi în jurul ei.

Eucalipţii, cu mirosul lor de fum uleios, creşteau peste tot, foarte înalţi, cu trunchiurile înălţându-se netede mult înainte de prima ramură. Erau copaci care făceau mizerie, cu lemn fin şi moale. Le tot cădeau crengile, aşa încât de-a lungul trunchiurilor erau goluri mari. Le tot cădeau frunzele înguste, cafenii, în formă de ţepuşă, care acopereau pământul de sub ei, şi straturi de scoarţă cădeau de pe ei în fâşii lungi, laolaltă cu micii nasturi de lemn, maro, cu cruci scobite pe o parte şi de-un albastru prăfos pe cealaltă. Un profesor bătrân de la universitate se plângea deseori că în timp ce stătea noaptea în pat era ţinut treaz de strigătul unei bufniţe din zonă şi de acei nasturi de lemn care cădeau pe acoperişul de deasupra capului şi se rostogoleau pe streaşină, unul câte unul, căzând şi rostogolindu-se, căzând şi rostogolindu-se cât era noaptea de lungă.

•

După lectura lui, după-amiaza târziu, am mers amândoi, împreună cu un grup, la casa unui prieten de pe un alt deal din zonă, chiar sub o direcţie de zbor a aeroportului din golf. Am petrecut cea mai mare parte din timp în curtea din spate, iar pe deasupra noastră, foarte jos, treceau des avioane enorme. De fiecare dată ne opream din vorbit şi aşteptam să treacă. Curtea era plină de buruieni şi lângă casă creştea un tei drăguţ. Doi băieţei aruncau întruna mingi în aer, iar acestea tot rămâneau în copac sau aterizau pe acoperişul unei magazii din fundul curţii.

El nu citise povestirea pe care o ştiam deja, cea pe care mi-o descrisese ca fiind un roman în seara când ne-am cunoscut, o povestire foarte clară, precisă şi scrisă cu siguranţă, despre un bărbat şi o femeie de vârstă mijlocie care se întâlnesc pe litoral, unde femeia se află în vacanţă, iar bărbatul lucrează la un hotel, într-un decor vag european. Conţinea nişte descrieri liniştite,

bine strunite, inclusiv una despre efectul soarelui asupra picioarelor palide ale femeii, care îmi plăceau de fiecare dată când le citeam. Îmi plăceau atât de multe părţi ale poveştii, încât părea bun şi restul. Acum mă întreb dacă n-am fost atrasă de el fiindcă avea genul de minte care ar vrea să scrie genul acela de povestire, genul care îmi plăcea deja, sau el era atras de mine fiindcă eu aveam genul de minte căreia i-ar fi plăcut genul de povestire pe care-i plăcea lui să o scrie. Un prieten de-al meu a zis, după ce a citit-o, că nu-i plăcea, fiindcă personajele atât de tăcute şi distante unul cu celălalt, şi totuşi atât de strâns legate de înţelegerea lor tacită, nu erau nişte oameni pe care şi-ar dori să-i cunoască. Eu nu mă gândeam la asta, ci doar la felul în care era scrisă.

Mai târziu mi-a citit şapte poezii scurte pe care le scrisese pentru mine. Mi-a spus că îşi făcuse o regulă, ca fiecare să conţină o referinţă la o floare. Nu voia să mă lase să le păstrez, fiindcă nu erau finisate. Până la urmă, nu mi-a mai dat niciodată o copie a poeziilor. Poate că nu le-a mai retuşat niciodată. Aşa că nu le am aici, unde le-aş putea reciti şi vedea cum mi se par acum, aşa cum am povestirea. Aceasta se află aici, în camera mea, singură într-un dosar, chiar dacă nu m-am uitat prea des la ea în toţi aceşti ani, de teamă că o ştiu aşa de bine încât nu mai pot să văd cum este cu adevărat. Însă de fiecare dată când am citit-o, frazele mi-au sunat paşnic în urechi, iar succesiunea şi claritatea lor încă mă încântă.

Îmi amintesc câteva versuri din poeziile lui, inclusiv unul în care spunea că ţărmul are inclus în el un kilometru şi jumătate. Era kilometrul şi jumătate dintre casa mea şi a lui. Îmi plăceau poeziile, deşi erau mai grijuliu lucrate decât povestirea, sau mai degrabă grija pusă în ele era aşa de evidentă încât păreau prudente, în timp ce grija din povestire părea potrivită. Auzisem acele poezii, auzisem şi altele la lectura lui, şi mai citisem şi altele la bibliotecă, sau poate erau aceleaşi pe care le citise, şi ştiam bine o povestire, şi auzisem o alta la lectura lui, iar mai târziu avea să-mi citească din agendă, iar asta era tot ce ştiam din ce scrisese. Scria mereu şi îmi spunea din când în când că

lucra la o povestire sau la o piesă sau la altă piesă, iar mai târziu la un roman, dar n-am văzut nimic din toate astea fiindcă părea să nu termine un lucru, că-l și abandona sau îl lăsa deoparte pentru o vreme, așa zicea el, și începea altceva, iar el nu voia să-mi arate nimic din ce lucra decât dacă era aproape gata.

El își nota lucruri într-o agendă, și eu îmi notam lucruri într-o agendă. Câte ceva din ce scriam fiecare era despre celălalt, desigur, iar din când în când ne citeam cu voce tare din agende. Lucrurile pe care le scrisesem erau adesea lucruri pe care nu ni le-am fi spus unul altuia, deși ni le citeam cu voce tare. Dar nu ne dădea ghes să vorbim despre ele nici după ce ni le citeam.

Astfel încât în spatele tăcerii mele și în spatele tăcerii lui era o grămadă de vorbit, dar acel vorbit era în paginile agendelor noastre, și prin urmare era tăcere, asta dacă nu cumva alegeam să deschidem agendele și să citim din ele.

•

Cred că n-aș fi putut continua să fiu cu el dacă ar fi fost un scriitor slab. Sau n-ar fi durat mult până când lipsa de respect pentru ceea ce făcea și era deosebit de important pentru el, ne-ar fi distrus. Însă faptul că scria bine nu mă ajuta să-l iubesc mai profund decât o făceam. Dacă îl iubeam, asta nu avea nimic de-a face cu scrisul lui, iar când îi vorbeam despre scris simțeam că nu eram iubita lui și că eram la fel de distanți ca doi oameni care nu se cunoșteau prea bine, dar se respectau și se plăceau.

Distanța dintre noi în acele momente nu era mult diferită de distanța dintre noi când eram cu prietenii. Nu lăsam să se întrevadă în fața altor oameni ce era între noi. Pentru ceilalți asta era evident numai atunci când soseam împreună sau plecam împreună, două momente pe care le savuram întotdeauna, în parte fiindcă contrastau puternic cu toate celelalte momente, când apropierea noastră nu era vizibilă. Nu mi-era rușine cu el, nici jenă, dar adesea voiam să mă îndepărtez de el, așa încât, chiar dacă știam că era lângă mine, să nu îl ating.

De fapt, voiam să îl am lângă mine și în același timp să mă îndepărtez de el.

Poate că n-am încetat niciodată să fim conștienți de ciudățenia noastră, de faptul că unii oameni ar putea dezaproba relația noastră din cauză că el era mult mai tânăr sau din cauză că eu eram profesoară, iar el student, chiar dacă nu era studentul meu și mulți alți profesori erau prieteni cu el, și chiar dacă el era mai în vârstă decât majoritatea studenților. Dar poate că simțeam și că dacă ne-am fi ținut pur și simplu de mână în fața prietenilor noștri, ei ar fi acordat mare atenție acestui lucru, care le-ar fi satisfăcut curiozitatea vie legată de cum ne purtam împreună și ce fel de relație aveam – mă purtam ca o mamă cu el? Era protector cu mine, ca un fiu sau ca un tată? Sau ne purtam ca și cum aveam aceeași vârstă? Eram tensionați sau relaxați? Eram violenți împreună sau blânzi? Eram răi sau amabili?

Știam că erau tare curioși fiindcă în locul acela, atât cât am stat eu acolo, și chiar și după ce am plecat, eram cu toții foarte interesați de viețile prietenilor și cunoștințelor și chiar de ale oamenilor pe care nu-i știam. Era o mare foame de povești, și mai ales de povești pline de emoție și dramatice, și mai ales de dragoste și trădare, chiar dacă această curiozitate, acest interes, nu era de obicei ceva răutăcios.

•

Altă lectură a fost susținută de cineva pe care mi l-am notat în agendă drept „S.B.“. După lectura aceea, la care el a stat în spatele meu, am ieșit cu un grup la un restaurant mexican. Au fost multe mese luate la restaurant în acea perioadă, mai ales la restaurante mexicane, fiindcă grupurile de prieteni și grupurile de profesori invitați la universitate ieșeau adesea să mănânce împreună. Amintesc mai târziu în roman de o cină într-un restaurant japonez în timpul căreia am părăsit masa și am încercat să-l sun dintr-o cabină telefonică de lângă toalete. Dar nu descriu masa sau prietenii, deși erau prezenți niște oameni interesanți. De fapt, în timpul acelor luni mă întâlneam și făceam cunoștință cu oameni interesanți, așa încât tot ce înconjoară

povestea, tot ceea ce omit din ea ar putea alcătui o altă poveste, sau poate alte câteva, foarte diferite ca gen de aceasta.

Mai târziu stăteam singuri în sufrageria unui prieten, iar el s-a simţit jignit că nu voiam să-l sărut. Posibil să fi crezut că-mi era ruşine cu el, dar eu pur şi simplu nu voiam să mă sărute exact atunci.

Nu-mi pot aminti cine era „S.B." sau ce fel de lectură a fost. Nu-mi pot aminti, deşi mă tot străduiesc, nici ce s-a întâmplat în săptămâna dinainte, când noi doi abia începeam să ne cunoaştem. Există doar două însemnări în agenda mea pentru săptămâna aceea, şi numai una are cât de cât legătură cu el. În acea notă descriu ceea ce mi se pare un incident fără absolut nici o importanţă: Luam prânzul la o cafenea din campus cu o persoană numită „L.H". Stăteam afară, pe o terasă. Din vasul de beton al unui arbust de lângă noi a apărut un sconcs, stârnind ceva entuziasm printre studenţii şi universitarii care mâncau. S-a întâmplat să arunc o privire spre uşa care dădea în cafenea şi l-am văzut pe el stând acolo în picioare, cu tava în mâini, părând nemulţumit. M-am gândit că poate nu-i convenea că erau atâţia oameni la soare şi toate locurile erau ocupate, dar e posibil să se fi încruntat fiindcă nu vedea bine sau fiindcă lumina soarelui era aşa de puternică, pentru că se încrunta adesea, mai ales la soare. Nu ştiu dacă ne-a văzut şi a venit la noi, dacă s-a aşezat cu noi sau dacă pur şi simplu s-a întors şi a plecat. Dacă n-aş fi scris nimic în agendă despre săptămâna aceea şi dacă nu mi-aş fi amintit de lectură, cred că n-aş fi atât de puternic conştientă de acele zile despre care nu-mi pot aminti nimic.

Lucrez bazându-mă pe amintiri şi pe agendă. Aş fi uitat foarte multe dacă nu mi-aş fi însemnat în agendă, dar agendele lasă şi ele pe dinafară o grămadă de lucruri, dintre care nu-mi pot aminti decât o parte. Mai există şi amintiri care n-au nimic de-a face cu povestea asta, şi mai există prieteni buni care nu apar în ea, sau apar doar neclar, fiindcă la momentul respectiv n-aveau nimic de-a face cu el, sau foarte puţin.

•

Când mă gândesc la el încruntându-se în soare în timp ce se uita afară, la terasa cafenelei, mă întreb dacă greşisem, în tot acest timp, în legătură cu altă ocazie când se încrunta. Singura fotografie pe care o am cu el îl înfăţişează încruntându-se la mine de la o distanţă de aproximativ patru metri. Este pe o barcă, una cu pânze, aparţinându-i unui văr de-al meu, stă aplecat, are mâinile ocupate, probabil legând o frânghie, şi se uită într-o parte spre mine, încruntându-se. Fotografia nu este foarte clară, probabil e făcută cu un aparat slab, şi am bănuit în tot acest timp că se încrunta fiind enervat pe mine pentru că îi făceam poză într-un asemenea moment, când încerca să facă ceva dificil pe barca unui om care îl stânjenea fiindcă lătra ordine la el ca să execute lucruri precum legarea anumitor frânghii şi totodată fiindcă ne dezaproba, făţiş, relaţia. Dar acum îmi dau seama că poate se încrunta din cauză că îşi înălţase deodată privirea în soarele puternic.

La un an după ce a fost făcută această fotografie, am navigat cu acelaşi văr, în aceeaşi barcă. Acasă, s-a întâmplat să scot fotografia şi să mă uit iarăşi la ea. De data asta am avut probleme în a pune de acord ceea ce vedeam cu ceea ce ştiam. El era pe barcă acolo, în poză, iar eu mă uitam la el, însă el nu mai era pe barca aceea: tocmai fusesem acolo în ziua precedentă, şi ştiam că nu era acolo. În decurs de o oră după ce fusese făcută fotografia, de fapt, el nu mai era pe barcă, fiindcă noi eram în docul unde o dusesem, pregătiţi să acostăm. Dar câtă vreme noi doi eram încă împreună, el încă era pe barcă, iar absenţa lui de acolo nu era clară, aşa cum avea să devină peste un an.

•

M-am tot gândit la fotografia aceea fiindcă de curând i-am vorbit despre ea lui Ellie la telefon. Cu excepţia anului în care a fost plecată în Anglia, Ellie a locuit lângă mine o perioadă îndelungată. Dar acum e pe cale să se mute din nou, de data asta în sud-vest. Mi-a spus că în ziua precedentă coborâse în

subsolul clădirii cu apartamente unde stă, ca să se uite prin lucrurile ei. Mai întâi, a descoperit că nu-şi putea deschide lacătul de la boxă. Un alt locatar, crezând că era boxa lui, îşi instruise secretarul să spargă lacătul pe care Ellie îl pusese cu mulţi ani în urmă şi să pună unul nou în loc. Lacătul fusese al tatălui lui Ellie. Era singurul lucru care-i rămăsese de la el. În tot cazul, o enerva tot ce ţinea de mutarea asta. Iar acum era şi mai enervată, fiindcă lacătul tatălui fusese distrus şi scos de un străin, iar ea nu mai avea acces la boxă. Apoi, când a putut intra, a descoperit că o inundaţie îi distrusese unele dintre cărţi şi documente.

Însă mă suna ca să-mi spună că descoperise câteva fotografii cu el într-una din cutiile ei, şi se gândea că poate mi-ar plăcea să le am. Zicea că erau două, dar în timp ce continua să-mi vorbească şi se uita prin teancul de poze din mână, poze de la o petrecere pe care nu şi-o putea aminti, multe cu oameni pe care-i ştiam amândouă şi oameni pe care-i ştia doar ea, a descoperit încă una cu el, deşi în fotografia asta era parţial acoperit de un ciorchine de oameni. M-a întrebat dacă nu vreau nişte cópii. I-am spus că vreau, dar am adăugat şi că e posibil să nu deschid imediat plicul atunci când soseşte.

Până acum, m-am obişnuit cu versiunea chipului lui pe care am creat-o din propria mea amintire şi din unicul instantaneu pe care-l am. Dacă aş vedea o poză clară a lui, sau, mai rău, câteva poze din unghiuri diferite şi în diferite lumini, ar trebui să mă obişnuiesc cu un chip nou. Nu vreau să fiu tulburată tocmai acum, şi ştiu că voi fi tentată să nu deschid plicul deloc. Dar o să fiu şi curioasă.

•

Infirmiera cântă la pian, la parter, ca să-l distreze pe tatăl lui Vincent. Face greşeli exact acolo unde ştiu că o să facă. Ascult pândind greşelile şi nu pot auzi cuvintele pe care încerc să le scriu. Dar bătrânul adoră când îi cântă.

În perioada asta, pe vreme caldă, păianjenii îşi ţes pânze între picioarele veiozelor şi marginile abajururilor. Multe insecte

mici şi negre, ciudate, zboară permanent în jurul veiozei. Avem plase la toate ferestrele şi uşile, dar pisica are intrări pe la colţurile unora. Păianjenii ţes şi fire de pânză individuale, ce traversează aleile din curte, seara, chiar şi în răstimpul cât mă duc până la băcănia de la colţ şi înapoi, aşa că atunci când mă întorc din stradă, firele moi mi se adună pe picioarele goale.

Înainte să fie arată pajiştea, terenul fiind pregătit pentru construirea caselor, începusem să învăţ să identific florile de câmp care creşteau acolo, iar apoi şi ierburile sălbatice. Nu mă gândisem niciodată înainte la identificarea soiurilor de iarbă. Acum îmi dau seama că ar trebui să pot identifica şi păianjenii, după înfăţişare, după forma pânzei, după obiceiuri şi după locul unde aleg să trăiască, aşa încât să-i pot numi în loc să le zic „păianjen mare", „păianjen mic", „păianjen mic cafeniu" etc.

•

Uneori am impresia că mai lucrează cineva împreună cu mine la asta. Citesc un pasaj la care nu m-am mai uitat cu săptămânile şi nu recunosc mare lucru din el, sau doar vag, şi-mi zic: Păi, nu-i rău, asta e o soluţie rezonabilă la problema *aceea*. Dar nu-mi prea vine să cred că eu am fost cea care a găsit soluţia. Nu-mi amintesc s-o fi găsit, şi sunt uşurată, de parcă m-aş fi aşteptat ca problema să fie încă acolo.

În acelaşi fel, mă hotărăsc să includ un anumit gând într-un anumit loc din roman, iar apoi descopăr că în urmă cu câteva luni îmi însemnasem să includ acelaşi gând în acelaşi loc, dar nu o făcusem. Am senzaţia ciudată că decizia mea de acum câteva luni a fost luată de altcineva. Acum a avut loc un consens şi deodată capăt mai multă încredere: dacă şi ea avea acelaşi plan, atunci trebuie să fie unul bun.

Însă alteori descopăr că această persoană care munceşte împreună cu mine a lucrat în grabă sau neglijent, iar acum munca mea e şi mai dificilă, fiindcă trebuie să încerc să uit ce-a scris ea. Şi nu trebuie doar să şterg sau să tai, dar trebuie să uit cum sună pasajul, fiindcă altfel o să-l rescriu tot pe acela, ca la dictare. Ar trebui să ştiu prea bine, fiindcă atunci când

traduc trebuie să fac engleza să sune cât de bine pot de la prima scriere, altfel sunetul prost al unei versiuni proaste va rămâne cu mine și mă va împiedica să scriu o versiune bună.

Altă problemă, pe unele pagini, este că tot introduc vreo propoziție fiindcă pare să-i fie locul acolo, iar apoi o tot scot. Tocmai mi-am dat seama de ce se întâmplă asta: introduc propoziția fiindcă este interesantă, credibilă și limpede formulată. Apoi o scot fiindcă ceva e greșit. O pun la loc fiindcă propoziția în sine e bună și poate fi adevărată. O scot din nou fiindcă în sfârșit am cercetat-o suficient de atentă încât să văd că, pentru situația respectivă, pur și simplu nu este adevărată.

Mai există și alt motiv pentru care scriu o propoziție și apoi o scot imediat: în anumite cazuri trebuie să scriu o propoziție pe pagină înainte să-mi dau seama că nu va funcționa în roman, fiindcă poate fi interesantă când mi-o spun, doar pentru mine, dar nu mai este interesantă când o scriu.

Vreme îndelungată, zilele și nopțile noastre aveau același tipar. Lucram toată ziua și uneori și seara, sau petreceam seara cu alți prieteni de-ai mei, iar el se ducea la cursuri, învăța, scria și se întâlnea cu prietenii lui, iar apoi, destul de târziu seara, venea și beam o bere împreună, vorbeam și ne culcam, ne trezeam dimineața și ne despărțeam pe timpul zilei. Rareori am dormit separat, fiindcă eu aveam probleme foarte mari cu somnul dacă eram singură și fiindcă în timpul primelor luni, oricum, el nu avea pat în cameră, doar sacul de dormit pe podea. Mi-a zis că n-o să-și cumpere pat câtă vreme poate dormi în al meu.

Nu avea bani aproape deloc. Nu avea bani de cheltuit pe chestii precum un pat. Avea din ce în ce mai puțini bani, pe măsură ce îl cunoșteam mai bine. Aștepta un împrumut studențesc, care se amâna de la o săptămână la alta. Eu aveam așa de mulți bani, tocmai atunci, și eram așa de neobișnuită să am bani, încât îi cheltuiam fără să mă gândesc, iar de două ori i-am împrumutat o anumită sumă de care avea nevoie. De

ambele dăți a luat banii cu reținere, deși prima dată mai reținut ca a doua. Prima dată i-am împrumutat o sută de dolari, deși se simțea deja un pic jenat și fără să-mi ia banii, fiindcă era cu doisprezece ani mai tânăr ca mine și-n plus și student. Mi i-a înapoiat repede, dar a doua sumă, de trei sute de dolari, pe care i-am împrumutat-o înainte să merg în est pentru a doua oară, nu mi-a mai dat-o înapoi.

Avea mari dificultăți și în a-și găsi de lucru. Mi se pare că a lucrat în biblioteca universității pentru o vreme. Când m-a părăsit, lucra la o benzinărie.

Uneori îi cântam la pian. Îi plăcea să-i cânt. Stătea nemișcat pe marginea patului sau pe un scaun tare așezat pe podeaua goală, mă privea și mă asculta. Fața lui, ca de obicei, nu-mi dădea nici un indiciu legat de ce gândea. Jucam tenis împreună, până când am văzut că nu-mi puteam îmbunătăți mai mult stilul și m-am descurajat. Mergeam împreună să ne întâlnim cu prietenii, dar aceștia erau aproape întotdeauna prietenii mei. Deși îl cunoșteau dinainte, nu erau prieteni apropiați cu el, fie pentru că era cu atât de mult mai tânăr, fie din vreun alt motiv, dar în curând au devenit prietenii mei apropiați. O dată am mers să bem cu Ellie într-un vechi hotel mare din golf. Ellie mi-a zis mai târziu că i s-a părut că n-am fost prea amabilă cu el, așa cum stăteam acolo toți trei și vorbeam, unul lângă altul pe o canapea, privind cum treceau oaspeții hotelului și se opreau ca să se uite la un puzzle străvechi, din traforaj, întins pe o masă din apropiere.

Nu la mult timp după ce ne-am cunoscut, am mers împreună să o vizităm pe Evelyn, o prietenă de-a lui Ellie și de-a mea, care locuia cu cei doi copii mici în trei camere din jumătatea din spate a unei căsuțe. Copiii au fost frenetici în ziua vizitei noastre, aproape că nu s-au oprit din goană, râzând, izbucnind în lacrimi ori lovindu-se între ei sau lovind-o pe mama lor cu pumnii. În timp ce vorbeam cu Evelyn în cea mai mare dintre camere, acolo unde gătea, mânca, dormea, lucra și citea cărți de la bibliotecă, copiii se jucau sălbatic împreună, uneori ieșind afară, în pâlcul de bambuși și în jurul tomberoanelor de gunoi

și pe aleea din spatele casei și uneori în dormitorul lor, unde săreau la nesfârșit de pe pervazul ferestrei în pat sau se ascundeau de mama lor și o strigau sau își dădeau jos hainele și se băgau în niște coșuri mari de nuiele. Evelyn se tot scula ca să certe copiii în felul ei blând, ineficient, sau ca să ia un bec din baie, sau o mână de hârtie igienică, fiindcă nu cumpăra niciodată destul din nici unele, ca să aibă în plus, și mereu împrumuta ceva dintr-o cameră ca să folosească în alta. De fiecare dată când Evelyn părăsea camera, mă uitam la el, cum stătea așezat cu mine la masa mare, rotundă, și simțeam cât de mulțumită eram cu el, ce mulțumiți eram pur și simplu stând acolo și privindu-ne, iar acolo mi s-a părut mai ușor și mai simplu să-l iubesc decât în orice alt loc.

Acum cred că trebuie să fi avut de-a face cu firea lui Evelyn. Ea nu vedea lucrurile ca majoritatea oamenilor. Pentru ea, totul era mereu așa de proaspăt și interesant, era așa de adesea uimită și încântată de ceea ce vedea, din anumite stranii și imprevizibile motive doar ale ei, încât se oprea brusc din ce făcea, minunându-se, incapabilă să continue cu nimic altceva foarte iute, așa încât până și mesele ei reflectau asta, și fie erau incomplete, fiindcă nu reușise să treacă mai departe de o mâncare uluitoare sau de un fel uluitor, fie complete, dar servite cu ore mai târziu decât spusese, fiindcă se oprise și petrecuse foarte mult timp contemplând fiecare parte. Nu judeca lucrurile, sau judecățile ei nu erau aspre, sau nu aveau nimic de-a face cu felul în care judecau alți oameni. Astfel că în prezența ei totul părea să fie plin de minunate posibilități, iar în acea după-amiază am simțit că ceea ce aveam în acea clipă era întru totul satisfăcător și bun.

•

Viața lui când nu era lângă mine nu-mi părea tocmai reală. Nu mă forța să-i dau cine știe ce atenție, fiindcă era foarte modest sau, dacă nu tocmai modest, vorbea despre el doar pe scurt și atunci abandona subiectul de parcă ceva s-ar fi pierdut sau s-ar fi stricat dacă insista prea mult.

Nu știu exact ce făcea când nu era lângă mine. Mi-l pot imagina singur în camera lui. Îl pot vedea la serviciu, lucrând, iar serviciul era mereu degradant și înjositor. Îl pot vedea în garajul lui. Și mai erau lucrurile cotidiene plictisitoare pe care trebuie să le fi făcut când nu era cu mine, cum ar fi cumpăratul de mâncare, gătitul, curățenia în apartament, spălatul hainelor. Nu pot alcătui decât o imagine vagă a lui cu prietenii, care-mi erau necunoscuți, care locuiau în camere din locuri necunoscute din oraș. Majoritatea prietenilor lui erau la fel de tineri ca el, și fiindcă oamenii de acea vârstă nu mi se par prea interesanți, chiar dacă am avut și eu vârsta aceea, ei tind să se contopească în mintea mea într-un grup indistinct. Când mi-l imaginez în compania lor, îmi pare mult mai tânăr, de parcă ei îi erau tovarăși de joacă, iar eu îi eram mătușă – nu chiar mamă, deși mama lui era așa de tânără, după cum descoperisem, așa de tânără încât până și lui i se părea ca o soră mai mare.

Nu știu cât timp petrecea cu prietenii, de vreme ce nu-mi spunea mereu dacă s-a întâlnit cu ei sau nu, iar dacă îmi spunea nu lăsa de înțeles cât timp stătuse cu ei. Nu puteam să cred că se întâmpla ceva cu adevărat important când erau împreună. Aveam impresia că el și prietenii lui nu făceau decât să stea undeva și să vorbească, într-un mod care nu îi îmbogățea cu nimic și nu îi transforma, ci doar marca timpul, în vreme ce mai îmbătrâneau un pic și poate deveneau ceva mai capabili să treacă prin schimbări interesante, și că aceste discuții aveau loc într-o cameră, un apartament, o casă, un bar din campus sau un centru studențesc – într-un loc privat sau de la universitate, dar nu un loc public din oraș, cum ar fi cafeneaua unde se întâlnea cu prietenul lui mai în vârstă.

Acesta era singurul prieten care m-ar fi putut interesa, un bărbat excentric, singuratic, vag asociat în mintea mea cu literatura, care era aproape bătrân sau era bătrân, după felul în care gândeam pe atunci, deși acum îmi dau seama că probabil nu avea mai mult de șaizeci de ani și, desigur, de vreme ce mă apropii eu însămi de cincizeci de ani, șaizeci mi se pare tot mai tânăr. Se întâlnea cu acest prieten la cafenea sau mergea să-l

viziteze acasă la el, într-o parte misterioasă a localității, care îmi imaginam că era centrul părții celei mai vechi, o parte chiar și mai veche, probabil, decât era cu putință în acel orășel, din care mare parte nu era prea veche. Probabil mi-o imaginam tot mai veche cu cât mă gândeam mai mult, tocmai fiindcă nu prea aveam habar unde se afla.

Acest prieten locuia într-o cameră mică, de o persoană, plină de rafturi și de cărți, și pătrunsă de mirosul stătut de îmbrăcăminte nespălată și de mirosul puternic și amar de tutun – sau, câtă vreme n-am mers niciodată să-l vizitez, doar îmi imaginam asta când îmi imaginam un bărbat bătrân locuind singur? De asemenea, mi-l imaginam pe bătrân cu barbă și un pic umflat în zona taliei, coapselor, brațelor și obrajilor, dar nu știu dacă mi-a zis el asta sau dacă mi-am format pe loc această imagine a bărbatului când mi-a spus prima oară că vizita un bătrân iubitor de cărți într-o cameră mică ticsită cu cărți, și n-am pus niciodată la îndoială această imagine, așa încât s-a înregistrat în mintea mea ca fiind adevărul.

De fapt, cu mulți ani înainte, cunoscusem un alt bătrân iubitor de cărți care era vizitat de un alt tânăr înfocat, și poate că pur și simplu îi aplicasem acestui bătrân imaginea cunoscută.

Deși acest prieten mi se părea mai interesant decât prietenii lui tineri, și îi creștea cota în ochii mei, în timp ce prietenii tineri și ce-o fi făcut cu ei doar i-o scădeau, interesul meu pentru el era totuși foarte limitat, fiindcă prietenia nu mi se părea întru totul nevinovată, ci contaminată, din punctul meu de vedere, de faptul că el era conștient de un anumit lucru, de parcă știa cât de impresionant ar putea fi ca un tânăr idealist, ambițios și talentat să aibă o relație de prietenie cu un bărbat mult mai în vârstă, mai sărac și cu o educație mai bună, în prezența căruia vanitatea tânărului să se topească, iar el să devină pur și chiar bun, sau cel puțin să se simtă pur și bun. Fiindcă eram sigură că alături de interesul lui real pentru bătrân era conștiința propriei persoane vizitându-l, stând la genunchii unui bătrân care s-a retras din societate, plăcerea pe care i-ar fi putut aduce-o unui bătrân izolat când își împărțea cu el de bunăvoie

tinerețea, prospețimea, agerimea minții, manierele alese. Și împărțea aceste lucruri de bunăvoie, fiindcă nu putea exista pericolul unei influențe de durată, de vreme ce chiar tinerețea îi acorda nu numai permisiunea de a-l uita pe bătrân cu săptămânile, distras de efortul enorm de a-și face sau a-și începe un soi de viață proprie, dar și de a trece la altceva brusc și pentru totdeauna, lăsându-l baltă când venea vremea să plece. Așa că, deși avea tandrețe veritabilă și bucurie în voce când vorbea despre el, acestea erau amestecate cu un entuziasm naiv, o mândrie naivă a faptului că deținea o bijuterie atât de neobișnuită și prețioasă precum această prietenie cu un bătrân excentric și urât mirositor, care era treaz noaptea și dormea ziua, aparținând mai degrabă Estului sau chiar Europei decât Vestului, cu siguranță deloc asemănător oamenilor pe care-i vedeam în jurul nostru pe străzile cu palmieri aliniați din aceste localități de pe litoral.

Acum îmi amintesc că unii dintre prietenii cu care se vedea aveau legătură cu teatrul din localitate, deși nu-s sigură dacă erau studenți sau actori profesioniști, regizori sau mașiniști. Îmi amintesc că atunci când îmi vorbea despre teatru și despre acești prieteni, tonul îi era mai hotărât, mai încrezător, de parcă spera sau se aștepta să fiu impresionată de asta, sau cel puțin de faptul că prietenii lui, care evident îl respectau, erau implicați în ceva atât de captivant ca un spectacol teatral. Dar nu cred că interesul și respectul meu puteau fi trezite de altceva din viața lui decât de exact aceleași lucruri și aceiași oameni care îmi trezeau interesul și respectul în propria mea viață.

De exemplu, știu că îl respectam pentru că citise anumite cărți, și le citise așa de atent și într-un mod atât de metodic, iar acestea erau numai cărți pe care eu însămi intenționam să le citesc. Și-l respectam pentru felul în care scria.

Oricum, n-aș fi vrut să petrec mult timp, sau poate chiar nici un pic, cu prietenii lui tineri, care erau așa de tineri încât m-aș fi simțit ca o femeie bătrână sau ca profesoara lor, iar ei ar fi fost respectuoși cu mine de parcă le-aș fi fost profesoară.

Însă o dată am mers la un spectacol de teatru împreună și i-am întâlnit pe unii dintre ei, deși nu am decât o imagine pasageră cu interiorul teatrului, în fapt doar un colț al acestuia lângă intrarea principală și amintirea strângerii de mâini cu o serie de oameni pe care-i cunoștea el.

Nu știu dacă în ziua aceea am mers la o cafenea apoi sau dacă a mai fost o ieșire împreună la teatru, după care i-am întâlnit un prieten, am mers la un bar sau la o cafenea să bem bere, și am vorbit despre teatru și filme. Dar nu mi-a plăcut niciodată în mod deosebit să vorbesc despre teatru și filme. Și n-am fost niciodată foarte interesată de teatru. El voia să scrie pentru teatru. Chiar înainte să pierdem legătura pentru totdeauna, mi-a spus că primise o bursă pentru școala de teatru. Era o bursă pe care sperase mereu să o obțină, și totuși mi-a zis că luase hotărârea să n-o accepte. Dacă o accepta, zicea, viața lui ar fi urmat să fie prea ușoară. Motivele pe care mi le-a dat puteau fi motive adevărate, sau puteau fi motive inventate ori exagerate ca să mă impresioneze. Dacă erau motive adevărate, am fost impresionată de ele, dar în același timp eram conștientă că se putea să nu fie motivele adevărate.

Nu știam dacă voia să-i cunosc prietenii tineri. Știu că-și dorea să fi fost mai jucăușă cu el, și nu așa de serioasă, fiindcă uneori îmi spunea explicit: „Aș vrea să te joci cu mine mai mult". Și știam că-și dorea să ne petrecem mai mult timp unde locuia el. Însă eu mă simțeam mai bine înconjurată de lucrurile mele, aproape de lucrurile pe care le puteam face și de lucrurile mele, care mă interesau.

Din același motiv, cred, nu mergeam aproape deloc cu mașina lui. I-am spus că nu voiam să merg cu ea din cauză că huruitul tobei era așa de puternic, dar acum, sigur, nu pare să fie un motiv foarte bun. Aș fi putut să mă obișnuiesc cu huruitul asurzitor, sau chiar să mă bucur de el, dacă nu m-aș fi temut că voi fi consumată de lumea lui, dacă nu m-aș fi agățat cu încăpățânare de lumea mea – mașina mea, casa mea, orășelul meu și prietenii mei.

Am tot încercat să-mi amintesc interiorul mașinii. Văd ceva roșu înăuntru, dar nu știu dacă este cămașa lui în pătrățele, vreo pătură pe care o ținea în mașină sau scaunele. Sunt aproape sigură că aerul dinăuntru era încărcat de mirosul stătut al unei mașini foarte vechi sau al pielii uscate a scaunelor sau al umpluturii acestora, iar acest miros era acoperit de un miros de rufe proaspăt spălate, fiindcă hainele lui erau mereu proaspete. Și sunt sigură că bancheta din spate și chiar și locul din față erau ticsite de haine și cărți, agende, foi, pixuri, creioane, echipamente sportive și alte nimicuri. Știu că după ce și-a pierdut al doilea apartament, când dormea în apartamentul prietenei lui, dar nu avea loc să-și pună lucrurile, își plimba toate hainele cu el în mașină, și probabil și alte lucruri, tot ce încăpea.

Și totuși, după ce m-a părăsit obișnuiam să mă uit după mașina lui tot timpul, atât de în continuu și pentru atât de multe luni, încât nu m-am mai dezbărat niciodată de-a binelea de obiceiul de a remarca mașini ca a lui, iar mașina a început să aibă un soi de viață independentă, a ei, devenind o ființă vie, un fel de animal, un animal de companie, un câine prietenos, fidel, sau un câine ciudat, amenințător, feroce.

Mă surprindea, iar și iar, să-mi dau seama că eram cu un bărbat atât de tânăr. Avea douăzeci și doi de ani când l-am cunoscut. A împlinit douăzeci și trei când eram împreună, iar până să împlinească douăzeci și patru deja nu mai știam unde este.

Gândul că era cu doisprezece ani mai tânăr mă interesa. Nu știam dacă eu dădeam înapoi acei doisprezece ani ca să fiu cu el, sau el mergea înainte cu acei ani ca să fie cu mine, dacă eu eram viitorul lui sau el era trecutul meu. Uneori mă gândeam că repetam o experiență pe care o avusesem cu mult timp înainte: eram iarăși cu un tânăr idealist, ambițios și talentat, cum mai fusesem când eram eu însămi tânără, însă acum, fiindcă eram mai în vârstă, aveam o anumită încredere și o anumită influență asupra lui, pe care n-o avusesem cu

celălalt bărbat tânăr. Dar exista şi o distanţă între noi din cauza asta, care altfel n-ar fi existat.

I-am spus că faptul că eram cu el mă făcea să mă simt mai tânără decât eram, iar el a zis că faptul că era cu mine îl făcea să se simtă mai în vârstă. Dar sigur că şi în alt sens trebuie să fi fost adevărat, în acelaşi timp: eu mă simţeam şi mai în vârstă decât eram de fapt, prin contrast cu el, iar el se simţea şi mai tânăr. Probabil că era stânjenit de cât de în vârstă eram, în anumite momente, fiindcă din cauza mea trebuia să fie foarte atent ce spunea când vorbea despre lucruri pe care eu le ştiam bine, dar în acelaşi timp această diferenţă de vârstă trebuie să-l fi făcut să se simtă şi mai sofisticat.

Mi-a spus că se temea să spună lucruri care l-ar face să pară şi mai tânăr în ochii mei. Îmi dau seama acum ce efort trebuie să fi fost pentru el de fiecare dată când vorbea, să-şi imagineze, înainte să deschidă gura, ce mi-ar fi sunat a tinereţe, şi să evite să spună acel lucru.

Ştiam mai multe ca el, cel puţin despre anumite lucruri, iar din când în când îl corectam când spunea ceva greşit. Nu eram obişnuită să ştiu mai multe ca altcineva. Nu eram obişnuită deloc cu sentimentul că ştiu mai multe ca altcineva. Ştiam mai multe doar fiindcă trăisem cu doisprezece ani mai mult. Aveam mai multe cunoştinţe nu fiindcă mă zbătusem şi mă străduisem, cum făcea el, ci fiindcă se acumulaseră în mine aproape ca împotriva voinţei mele.

Era stânjenit sau jenat că ştiam mai multe. Dar eu vedeam că minţile noastre erau pur şi simplu diferite, a lui deschisă asupra unui teritoriu care-i aparţinea, iar a mea asupra unui teritoriu care-mi aparţinea, şi nu era una mai bogată ca alta. Dar el voia să mă poată învăţa lucruri, aşa mi-a spus, voia să mă poată ajuta, ba chiar să-mi găsească o slujbă, deşi aveam deja o slujbă. Voia să-mi găsească un serviciu, dar nu-mi putea găsi un serviciu, nu-şi putea găsi nici măcar lui un serviciu în acea perioadă. Nu o dată, a zis că voia să mă ducă undeva departe. Nu-mi amintesc dacă a zis vreun alt loc în afară de Europa şi deşert.

Dar n-am mers niciodată în deşert, iar în Europa nu m-ar fi putut duce, nu-şi permitea să mă ducă nicăieri.

Un prieten de-al meu mi-a povestit cândva despre legătura lui cu o femeie mult mai în vârstă. Şi el voise, tot aşa, să o ducă departe, într-un loc unde nimic n-avea să o distragă, iar ea avea să-i aparţină lui întru totul, un loc atât de inaccesibil încât era aproape imaginar. Pe măsură ce-mi spunea povestea, de la cap la coadă, cu toate detaliile, am văzut şi alte asemănări, deşi eu nu i-am spus nimic: prima lor noapte împreună a început tot într-un moment în care au fost scoşi pantofii, deşi în cazul lui ea i-a cerut lui să-i scoată pantofii, iar el i i-a dat jos în dormitorul ei. În cazul acesta, ea era cea care lucra la o benzinărie, iar după ce ea a pus capăt legăturii, el era cel care o căuta la benzinărie şi se certa cu ea – deşi sunt sigură că el, fiind o persoană mult mai delicată decât mine, nu era aşa de insistent.

Prietenul mi-a spus că nu se putea opri din a scrie anumite lucruri despre asta. Nu putea vorbi cu ea, fiindcă nu voia să-l asculte, aşa că scria despre asta aşa încât să citească alţi oameni, aşa încât să citească poate şi ea şi să fie afectată nu numai de ceea ce a scris el, cât mai ales de faptul că era public. Dacă nu era afectată, atunci măcar el avea satisfacţia că a trâmbiţat totul şi că a transformat acea poveste de dragoste, care nu durase cât de mult şi-ar fi dorit el, în ceva ce-avea să dureze mai mult.

Era de parcă aş fi participat chiar la începutul vieţii lui, al vieţii lui ca adult, iar asta era foarte interesant pentru mine. Exista un soi de tărie simplă în el care avea de-a face cu tinereţea lui, o vigoare pură şi un sentiment al posibilităţilor nelimitate, ceva ce-avea să se schimbe, credeam, în doisprezece ani. La început existau toate posibilităţile, credeam, iar peste ani, unele dintre acele posibilităţi dispăreau. Nu mă deranja, dar îmi plăcea să fiu cu o persoană care încă nu trecuse prin asta.

Din când în când, însă, aveam nevoie să vorbesc cu cineva care trăise acei doisprezece ani şi ajunsese cam în acelaşi punct cu mine şi cam cu aceleaşi concluzii, şi mai voiam şi să

fiu cu oameni de vârsta mea, şi puteam merge într-atât de departe încât să mă întorc dinspre el, dacă eram la o masă la restaurant, către cei de vârsta mea, iar când eram într-o asemenea dispoziţie, dacă el îmi zicea ceva mă întorceam repede să-i răspund, dar apoi reveneam imediat spre ceilalţi, de parcă ar fi fost ceva contagios, sau de parcă mi-ar fi fost frică să nu fiu trasă înapoi spre tinereţea lui sau să-mi pierd controlul asupra propriei mele vârste şi propriei mele generaţii, să alunec înapoi prin acei ani, către o inocenţă sau prospeţime care venea însoţită şi de o anumită neajutorare. Nu voiam acea tinereţe pentru mine. Nu o voiam decât lângă mine, în el, aşa de aproape încât să poată fi atinsă dacă întindeam mâna.

Şi totuşi, faptul că îl lăsam pe dinafară într-un mod atât de evident, în acele momente, mă făcea şi mai acut conştientă de prezenţa lui lângă mine, fie stând în tăcere, uluit de bădărănia mea şi ascultând conversaţia sau gândindu-se la ale lui, fie trecându-mi cu vederea bădărănia şi vorbind cu persoana aflată în cealaltă parte a lui, astfel încât cu stânjeneala mea cauzată de ceea ce făceam se amesteca şi o plăcere intensificată în preajma lui, de parcă faptul de a-l lăsa pe dinafară, avându-l lângă mine, dar în spatele meu, nu făcea decât să-mi sporească sentimentul că-mi era extrem de apropiat, o bogăţie încă intactă. Era de parcă, refuzându-ne-o pentru o clipă, plăcerea pe care o simţeam fiecare dintre noi doi în celălalt nu făcea decât să se concentreze şi mai mult. Dar el trebuie să fi fost conştient de această ruptură în sentimentele mele pentru el şi probabil era rănit de ea.

•

Într-o seară când nu mă aşteptasem să-l văd, fie pentru că era ocupat, fie din vreun alt motiv, îl rugasem pe Mitchell să vină să ia masa cu mine. Terminaserăm de mâncat şi încă stăteam la masă sub bolta de lângă terasă, Mitchell povestind despre o călătorie recentă, când el a intrat pe poartă şi a traversat terasa venind la noi. Vederea lui mi-a provocat o senzaţie de profundă enervare, fiindcă nu voiam să-l văd tocmai atunci,

dar el probabil nu bănuia că puteam simţi ceva de genul acela. Foarte în largul lui, s-a aşezat cu noi şi a ascultat cum termina Mitchell de povestit despre călătorie. După ce Mitchell a plecat acasă, m-a dus la poalele dealului, la barul din capătul străzii mele, ca să mă întâlnesc cu un profesor de-al lui pe care îl admira foarte mult. Mai erau prezenţi doi studenţi. Senzaţia mea de enervare n-a făcut decât să continue şi să sporească, în timp ce şedeam acolo displăcându-i puternic şi pe profesor şi pe studenţi, care îi acordau atât de multă atenţie încât păreau să nu prea mai vadă sau audă nimic altceva. Dar nu ştiu dacă faptul că-mi displăceau cei trei îmi alimenta enervarea faţă de el, care nu s-a risipit toată seara, sau dacă îmi displăceau aşa de profund numai fiindcă eram deja enervată.

Acum, că mi l-am amintit pe acest profesor pe care-l uitasem, mi-am amintit şi că el locuia ceva mai sus pe deal şi un pic mai la sud de mine, în aceeaşi localitate, şi că obişnuia să-şi ţină orele la el acasă, aşa încât studenţii se adunau acolo, la nişte seminarii în grupuri mici.

Şi îmi amintesc că acesta era un alt loc unde era posibil să meargă el seara, înainte de a veni la mine la sfârşitul serii, fie că era chiar student la cursul respectiv, fie că era doar invitat ocazional să li se alăture celorlalţi. Iar când îmi amintesc un anumit loc unde era posibil să meargă, atunci îmi e mai uşor să-l aud, iarăşi, spunându-mi că va veni la sfârşitul serii din acel loc anume, şi mi-e mai uşor să-mi amintesc cum faptul de a şti unde era şi ce planuri aveam, că el urma să vină mai târziu, era clar, perceptibil şi dulce ca un fruct copt aflat lângă mine, la vedere şi putând fi atins, în timp ce lucram liniştită de-a lungul serii, începând să ascult, către final, dacă se aude sunetul maşinii lui şi apoi sunetul paşilor lui la poartă.

•

Când era tăcut cu mine, această tăcere mi se părea dificilă şi stânjenitoare. Sunt aproape sigură că tăcea fiindcă se temea să vorbească, se temea că aş crede că ceea ce spunea era greşit – inexact, sau nu foarte inteligent, sau nu foarte interesant.

Eram severă cu el chiar şi când nu voiam să fiu, şi-l făceam să-i fie frică să vorbească.

Tăcerea lui ascundea nişte lucruri, la fel cum chipul lui ascundea nişte lucruri, ce era în mintea lui şi ce simţea, şi mă determina să mă uit mai atentă la el, să încerc să descopăr ce se afla în spatele tăcerii. El nu se explica niciodată, spre deosebire de alt bărbat pe care-l cunoşteam şi care se explica aşa de deplin încât nu trebuia să bănuiesc niciodată. Îi bănuiam motivele, îi bănuiam gândurile, dar când întrebam dacă bănuielile mele erau corecte, el nu-mi răspundea şi iarăşi trebuia să bănuiesc – dacă avusesem dreptate.

Asta îmi ţinea atenţia îndreptată spre el, dar uneori îmi pierdeam răbdarea. Ştiam că n-ar trebui să-mi pierd răbdarea cu tăcerea lui sau cu felul lui indirect de-a face lucrurile sau cu felul lui mai lent de-a face lucrurile, şi totuşi mi-o pierdeam. Voiam ca totul să fie iute, de cele mai multe ori, în afară de cazul în care alegeam eu să fac ceva lent. Pur şi simplu voiam ca totul să fie aşa cum alegeam eu să fie, iute sau lent.

Dacă mă gândesc cât de lipsită de răbdare eram cu el, trebuie să mă minunez de felul în care îl iubeam. Cred că felul meu de a mă purta cu iubirea lui a fost iresponsabil. Uitam de ea, o ignoram, o maltratam. Numai ocazional, şi aproape din întâmplare, sau dintr-o toană, o cinsteam sau o protejam. Poate că n-am vrut decât să mi se încredinţeze iubirea lui: apoi eram dispusă să-l las să sufere, fiindcă mă simţeam în siguranţă având acea iubire încredinţată şi nu sufeream eu însămi.

Nici mie nu-mi era uşor să discut cu el. Voiam să vorbesc, iar vocea îmi vorbea în interiorul meu, mă gândeam la cuvintele de zis şi le ziceam, dar ceea ce spuneam era sec şi rigid, cuvintele nu comunicau nimic din ceea ce simţeam. Mi-era mai uşor să-l ating şi să scriu tot felul de lucruri.

Astfel că între noi exista uneori această stranie formalitate, un loc gol şi o dificultate, din cauza stângăciei a ceea ce-mi spunea el când vorbea, şi-a stângăciei a ceea ce-i spuneam eu, şi a tăcerilor ample care cădeau între noi. Poate că nu trebuia să vorbim, dar atunci când eram împreună simţeam probabil că

trebuie să purtăm ceva în genul unei conversaţii. Încercam iar şi iar să vorbim, şi o făceam prost, ne stăteau atâtea bariere în cale.

Mă mai deranjau şi alte lucruri la el, iar el sigur ştia. Nu-mi plăcea dacă stătea foarte tăcut în compania altor oameni sau dacă făcea o remarcă din care se vedea că nu înţelesese despre ce se vorbea, pronunţia lui extrem de clară atunci când era foarte agitat, *t*-urile destul de stridente, sau dacă râdea în felul lui intimidat, cu glasul tensionat şi ridicat. Până şi zâmbetul lui, larg ca de fiecare dată, părea crispat şi timid, de parcă mi s-ar fi oferit acolo, stând în spatele zâmbetului şi al trupului lat, atât de drept, încordat şi tăcut. Mi se părea că trupul lui era neobişnuit de lat, braţele şi picioarele neobişnuit de groase. Mi se părea că pielea îi era ciudat de albă, carnea membrelor aşa de bogată şi albă încât aproape că strălucea în întuneric. Chiar strălucea într-o lumină vagă, într-o cameră întunecată cu lumină răzbătând prin ferestre, de la lună sau de la vreun felinar din stradă. Cu siguranţă că arăta bine, trăsăturile îi erau plăcute, dar nasul îi era ciudat de ascuţit şi cârn pe faţa lată, pielea feţei îi era palidă, roz, pistruiată, până şi buzele îi erau pistruiate. Adesea cădea în vreo poză timidă, cu capul dat pe spate, zâmbitor sau precaut, sau cu capul plecat, când nu zâmbea şi părea furios, sau gata să se certe, dar nu furios, privindu-mă pe sub sprâncene, cu buzele strânse. Nu pot spune că ochii lui nu aveau o nuanţă frumoasă de albastru, deşi până şi albastrul era foarte deschis, iar albul era deseori uşor brăzdat de vinişoare.

Când nu mai eram împreună, nu mă mai deranja ceea ce mă deranjase. Mi-era tot mai greu să văd ceva în neregulă la el, fiindcă deşi toate acele lucruri existau, ele se micşoraseră, în atenţia mea, până la punctul în care deveniseră abia vizibile.

•

Astăzi am numărat chestii. Am numărat certurile şi călătoriile. Trebuie să-mi fac mai bine ordine în ceea ce-mi amintesc. Ordinea e dificilă. A fost cel mai dificil lucru în cartea asta. De fapt, îndoiala mea a fost şi mai dificilă, dar îndoiala în privinţa ordinii a fost cea mai rea. Nu mă deranjează să

muncesc din greu, dar nu-mi place să nu știu ce fac sau să nu știu dacă e corect ceea ce fac.

M-am străduit să găsesc o ordine bună, dar gândurile mele nu sunt ordonate – unul e întrerupt de altul, sau unul îl contrazice pe altul, și în plus amintirile mele sunt adesea false, confuze, prescurtate sau prăbușite una într-alta.

Am probleme în a-mi organiza lucrurile în viață, oricum. Nu am suficientă răbdare ca să mă străduiesc prea tare. Unul dintre motivele pentru care a durat atât de mult să scriu cartea asta este acela că, în loc să o gândesc și să o organizez în avans, eu pur și simplu am tot încercat, orbește și impulsiv, să o scriu în moduri care nu erau posibile. Apoi a trebuit să mă întorc și să încerc să o scriu într-un mod diferit. Am făcut multe greșeli și nu le-am putut vedea decât după ce le-am făcut.

Tot mă mai pomenesc uitând lucruri pe care intenționam să le fac și făcând lucruri pe care nu plănuisem să le fac. Mă pomenesc făcând lucruri mai devreme decât plănuisem să le fac: Ah, îmi zic, deci am ajuns deja în faza *asta*.

Acum câteva săptămâni, m-am văitat la Ellie că, deși romanul trebuia să fie scurt, a crescut și-a tot crescut și e clar că devine foarte lung înainte să pot să-l reduc la dimensiunea pe care ar trebui să o aibă. Dar ea a zis că asta i se pare o metodă perfect rezonabilă. Și ea făcuse la fel cu disertația cu foarte mulți ani în urmă, a zis. Asta m-a liniștit pentru o vreme. Dar acum sunt din nou îngrijorată. Dacă crește și mai mult, o să mai am timp să îl reduc, înainte să rămân fără bani?

Nu mă pot opri de tot din tradus. Am încercat de curând să-mi dau seama câți bani cheltuiesc pe lună, cât am la dispoziție acum și cât am nevoie să câștig în următoarele câteva luni ca să pot acoperi necesarul. Mulțumită de mine, am coborât și i-am explicat lui Vincent că se pare că eu cheltuiesc 2.300 de dolari pe lună și că aveam destul cât să rezist cam un an dacă traduceam doar un pic. Dar Vincent mi-a reamintit că de multe ori calculele mele sunt greșite. Uit adesea ceea ce el numește costuri ascunse. Și uit că va trebui să plătesc taxe pe ceea ce câștig.

Nu sunt foarte bună în gestionarea banilor. Una dintre probleme este că, atunci când sunt plătită pentru munca mea, plata vine mereu într-o sumă unică, bloc, așa de mare încât pare nelimitată. Încep să cheltuiesc din ea și fiecare lucru pe care îl cumpăr pare singurul lucru pe care o să-l cumpăr, fiecare mică sumă pare unica sumă. Nu înțeleg că o sumă se va adăuga la următoarea, până când suma inițială se termină de tot.

Din când în când, vine o zi când nu-mi mai rămâne aproape nimic și nici n-am vreo perspectivă de lucru. Mi-e frică. Nu că n-ar încerca Vincent să compenseze diferența dacă rămân fără bani, dar dacă nu plătesc o parte din cheltuielile noastre nu putem menține ceea ce avem. În acest moment, mă uit ce bani au rămas și, în sfârșit, fiindcă n-am de ales, fac un buget și încerc să trăiesc încadrându-mă în el.

Uneori, atunci, sună telefonul și aud vocea unei persoane vesele care vrea să mă plătească pentru a traduce o carte. Fiindcă îi vorbesc într-un stil calm, profesionist, ea n-are habar de disperarea care mă cuprinsese până în clipa aceea, acolo, la celălalt capăt al firului.

Nu sunt obosită de tradus, deși probabil ar trebui să fiu. Poate că ar trebui să fiu și jenată că încă traduc după atâția ani. Oamenii par să fie surprinși că o femeie de vârsta mea este traducător, de parcă ar fi în regulă să traduci cât ești încă student, sau abia ieșit de pe băncile școlii, dar ar trebui să te oprești când înaintezi în vârstă. Sau este în regulă să traduci poezie, dar nu proză. Sau este în regulă să traduci proză, dacă o faci ca distracție sau ca hobby. Un cunoscut de-al meu, de exemplu, nu trebuie să mai traducă, iar acesta este unul dintre multele semne că acum este un scriitor de succes. Ocazional, mai traduce câte ceva mic, vreun poem, dar numai ca să-i facă un hatâr unui vechi prieten.

În parte, asta e din cauză că traducătorii sunt plătiți la cuvânt, așa încât cu cât lucrează mai atent la o traducere, cu atât sunt plătiți mai prost pentru timpul lor, ceea ce înseamnă că dacă sunt foarte atenți nu pot câștiga mult. Și adesea, cu cât este mai interesantă sau neobișnuită cartea, cu atât trebuie să

fie mai migăloşi. Când am tradus o carte dificilă sau două, îmi lua aşa de mult o pagină, încât câştigam mai puţin de un dolar pe oră. Dar nu sunt sigură că asta explică de ce aşa de mulţi oameni nu-i respectă pe traducători sau pur şi simplu preferă să nu se gândească la ei.

Dacă sunt la o petrecere şi îi spun unui bărbat că sunt traducătoare, adesea îşi pierde pe loc interesul şi dă să plece şi să stea de vorbă cu altcineva. Dar de fapt am făcut şi eu acelaşi lucru cu alţi traducători la petreceri, de obicei cu alte femei. La început vorbesc entuziasmată cu femeia, fiindcă sunt atât de multe lucruri pe care am vrut să le spun despre traduceri unei persoane care înţelege această muncă, lucruri la care m-am gândit mult şi le-am păstrat pentru mine, fiindcă nu întâlnesc prea des alţi traducători. Apoi entuziasmul îmi moare lent, fiindcă tot ce îmi spune ea ca răspuns e o văicăreală şi înţeleg că tradusul nu-i aduce nici o bucurie – nu o interesează munca ei şi nu o interesează nici munca mea.

O femeie de care-mi amintesc chiar arăta ca mine, sau aşa cum credeam eu că arăt înainte să mă duc şi să mă mai uit o dată în oglindă. Avea păr şaten deschis foarte lung şi drept, prins pe spate de două agrafe, purta ochelari, era înaltă şi slabă, avea trăsături regulate care ar fi putut fi plăcute dacă expresia n-ar fi fost aşa de ternă, şi purta haine îngrijite, dar şterse, fără nici un stil, poate un pulover fără culoare şi o fustă simplă. Impresia generală pe care mi-o făcea era una de plictiseală, de îngustime, de nemulţumire. Poate că aşa le par şi eu altora. Poate că par prea ştearsă şi plină de văicăreli, deşi eu cred că măcar sunt foarte entuziastă. Dar poate că entuziasmul meu e şi mai rău, fiindcă pentru ei reprezintă entuziasmul faţă de nişte lucruri plictisitoare.

M-am plâns încă unui prieten de deruta mea legată de cartea asta. Mi-a pus o întrebare directă şi clară: „Cât de departe ai ajuns?“ sau „Cât mai ai de scris?“, de parcă ar trebui să pot răspunde la asta. El a spus că ştie întotdeauna cât mai are de lucru la o carte. A zis că scria cam o pagină pe zi şi ştia întotdeauna că mai are, să zicem, o sută de pagini de scris. Numai o singură

carte de-a lui, a zis, era derutantă, iar pentru aceea îşi făcuse nişte scheme detaliate. Dar eu simt că aş pierde prea mult timp dacă m-aş opri să fac aşa ceva, deşi ar trebui să-mi dau seama că voi pierde şi mai mult timp dacă n-o fac.

Ieri, timp de vreo oră, mi s-a părut că înţeleg ce fac. M-am gândit: Scoate, pur şi simplu, părţile care nu îţi plac. În felul acesta, tot ceea ce rămâne va fi, probabil, bun. Dar apoi a vorbit altă voce. Este o voce care mă întrerupe deseori, ca să mă deruteze. A spus că n-ar trebui să mă grăbesc prea tare cu eliminatul unor lucruri. Poate că nu trebuie decât să fie rescrise, a zis. Sau mutate într-un loc diferit. Mutatul unei propoziţii într-un loc diferit poate schimba totul. Iar schimbarea unui singur cuvânt într-o propoziţie proastă o poate face bună. De fapt, schimbarea unui semn de punctuaţie poate face asta. Aşa că atunci m-am gândit că va trebui să tot mut fiecare lucru şi să-l rescriu, până sunt sigură că nu mai aparţine nici unui loc anume şi-l pot scoate.

Dar, pe de altă parte, poate că nu există nimic care să nu aparţină cărţii, iar acest roman e ca un puzzle cu o soluţie dificilă. Dacă sunt suficient de isteaţă şi de răbdătoare, o pot găsi. Când fac un rebus dificil, nu-l termin niciodată chiar de tot, dar de obicei nu-mi amintesc să mă uit la rezolvare, atunci când aceasta este dată. Am lucrat la puzzle-ul acesta de atât de mult timp, încât mă surprind gândindu-mă că e vremea să mă uit la rezolvare, de parcă n-ar trebui decât să scormonesc printr-o grămadă de hârtii ca să o găsesc. Am acelaşi soi de frustrare, uneori, cu o problemă din vreo traducere. Mă întreb: Deci, care *este* răspunsul? – de parcă acesta ar exista undeva. Poate că răspunsul este ceea ce îmi voi da seama mai târziu, când voi privi în urmă.

Însă, din cauza felului de puzzle care e această carte, nimeni altcineva nu va şti vreodată că şi alte câteva lucruri îşi aveau locul în roman şi au fost lăsate pe dinafară fiindcă n-am ştiut eu unde să le pun.

Acesta nu-i singurul lucru de care mă tem. Mă tem că s-ar putea să-mi dau seama, după ce romanul e gata, că ceea ce m-a

făcut de fapt să vreau să-l scriu a fost ceva diferit, şi că ar fi trebuit să ia o direcţie diferită. Dar în acel moment n-o să mai am cum să revin şi să-l schimb, aşa că romanul o să rămână aşa cum este, iar celălalt roman, cel pe care ar fi trebuit să-l scriu, n-o să mai fie scris niciodată.

•

Au fost cinci certuri, cred. Prima a fost în maşină, după lectură. A doua a fost chiar după ce ne-am întors dintr-o excursie pe litoral. Nu-mi pot aminti în legătură cu ce, doar că nu prea ne împăcaserăm când a venit acordorul ca să-mi aranjeze pianul, mergând prin pământul fin şi maro al aleii cu ghiozdanul lui negru şi fluierând un cântec dintr-un show popular de pe Broadway.

Au fost două excursii pe coastă pe care mi le pot aminti, una într-un oraş mare, unde am cumpărat cărţi, şi una ca să îl vizităm pe vărul acela al meu care ne-a plimbat cu barca.

Au fost două excursii cu barca împreună, una pe barca cu pânze a vărului meu şi una pe un vas care-ţi oferea posibilitatea să vezi balenele, cu un bărbat mai în vârstă care m-a ignorat aproape în totalitate. Până acum n-am inclus aici balenele văzute, navigatul cu barca sau excursia la oraş, unde am luat cina într-un restaurant aglomerat, cu genţile pline de cărţi noi la picioare.

Am plecat singură în trei călătorii. Una a fost pe durata unui week-end. A doua a fost pentru trei săptămâni, la începutul iernii, când am terminat semestrul de predat. Ne scriam scrisori şi am vorbit la telefon o dată sau de două ori. Ultima călătorie, şi cea mai lungă, a avut loc la finalul iernii. L-am sunat de câteva ori şi i-am scris o scrisoare care n-a ajuns niciodată la el. Asta a fost când stăteam într-un apartament de împrumut, iar el locuia deasupra pepinierei de cactuşi.

A treia ceartă a fost mai serioasă decât prima şi a doua şi s-a petrecut la cinci zile după cearta întreruptă de acordorul de piane. Tocmai urma să plec în prima mea călătorie fără el, cea mai scurtă. Cred că era furios că plecam şi-l lăsam, indiferent

cât de bune mi-erau motivele, şi de aceea, în seara dinaintea plecării, mi-a lăsat un mesaj scurt prin Madeleine, care mi l-a transmis indignată. În acest mesaj, îmi spunea că nu se poate întâlni cu mine, în ciuda unui plan pe care ni-l făcuserăm. Nu-mi dădea explicaţii.

În schimb, şi-a petrecut seara aceea cu Kitty, mai întâi mergând cu ea la film şi apoi stând de vorbă cu ea în camera lui. A zis că avea o problemă şi avea nevoie să discute cu el. L-am tot sunat până am dat de el, apoi m-am certat cu el la telefon, apoi l-am sunat iarăşi şi, până la urmă, deşi era aşa de târziu, m-am suit în maşină şi am condus până la el. Voiam să fiu cu el măcar şi pentru scurt timp.

Din cauza orei târzii sau a absurdităţii gestului meu, a lipsei de demnitate, a faptului că trebuise să mă schimb din cămaşa de noapte înapoi în hainele de zi ca să fac asta, sau din vreun alt motiv, când am ajuns în curba lungă şi largă a şoselei, în jurul parcării hipodromului, îndreptându-mă spre parcul de rulote şi în depărtare fiind vizibilă autostrada cu perechile sale de lumini galbene deplasându-se în josul ţărmului şi lumini roşii urcând de-a lungul ţărmului, şi puteam vedea sus, pe şine, departe, un tren venind spre sud, cu unicul său far şi cele două linii lungi de lumină reflectată făcând să strălucească şinele drepte spre mine, cu nimic decât bezná şi pustiu de fiecare parte a mea, strat peste strat de diferite nuanţe de bezná şi pustiu, şi lumină doar atâta cât să pot vedea partea întunecată a dealului dincolo de gardul ghimpat, dincolo de pământul plat, dincolo de canalul cu apă maronie, am simţit că nu mai observam acest peisaj, ci că el mă observa acum pe mine: eram singurul lucru care se mişca în zonă, pe lângă acest lot pustiu, şi deodată m-am întors către mine, ca reflectată de peisaj, obligată să văd ce făceam în acea clipă.

Însă, indiferent cât de limpede vedeam ce făceam, aveam să continui s-o fac, de parcă pur şi simplu îi permiteam ruşinii mele să stea acolo alături de nevoia mea de-a o face, separate una de alta. Adesea aleg să fac chestii greşite şi să mă simt

prost din cauza asta, decât să fac ceea ce-ar fi corect, dacă chestia greşită este ceea ce îmi doresc.

Mergeam acel kilometru şi jumătate de-a lungul ţărmului cu un singur scop, de a consuma kilometrul şi jumătate şi a ajunge la celălalt capăt. L-am găsit, dar nu m-a lăsat să intru în cameră. Am vorbit afară şi s-a scuzat. Am condus înapoi acasă şi am plecat în excursie în dimineaţa următoare, fără să fiu sigură ce era adevărat şi ce nu în povestea lui.

Era Ziua Recunoştinţei. Zburam într-un oraş la nord de al nostru, acelaşi oraş, de fapt, unde cu ani mai târziu am petrecut mare parte dintr-o după-amiază căutând ultima lui adresă, deşi sigur că în amintirea mea sunt două oraşe foarte diferite. Nu mult după ce am ajuns, am fost condusă la o casă unde nu mai fusesem înainte, iar mai târziu în acea seară am fost dusă, pe întuneric, pe străzi pe care nu le cunoşteam, la o altă casă unde nu mai fusesem înainte. Era o căsuţă izolată, retrasă de la stradă, separată de aceasta printr-o peluză foarte mare, un întreg lot, cred, dacă nu cumva mărimea peluzei a crescut în amintirea mea între timp. Nu ştiam unde anume eram în oraş şi nu ştiusem că o să merg acolo.

Am fost lăsată acolo şi nu mai era nimeni în casă în afară de fiul adolescent al cuiva, care dormea la etaj şi pe care nu l-am văzut deloc, nici în acea seară, nici în dimineaţa următoare, aşa că mi se părea că sunt singură în casă. Simţeam că mă separă de el nu numai orele, ci şi succesiunea de locuri ciudate, de parcă cu cât treceau mai multe ore şi cu cât mergeam în mai multe locuri ciudate, cu atât mă îndepărtam mai tare de el, şi avea să trebuiască să mă întorc prin tot acel timp şi prin fiecare dintre acele locuri ca să ajung iarăşi la el. Apoi, deşi era târziu, a sunat telefonul, iar când am răspuns, ceea ce-am auzit în receptor a fost vocea lui. Nu avea cum să ştie unde eram, m-am gândit, de vreme ce nici măcar eu nu ştiam unde eram. Nu avea cum să mă sune. Dar mă găsise, pur şi simplu, fiindcă îşi dorise să mă găsească.

Ceva asemănător mi se întâmplase şi cu câteva săptămâni în urmă, când îmi dorisem mai mult ca orice să-l ţin în braţe

şi credeam că el este altundeva, cu alţi oameni. Deschisesem o uşă ca să ies pe un coridor, iar el era acolo, în faţa mea, aşteptându-mă.

În asemenea momente, şi probabil numai în asemenea momente, atunci când eram departe de el şi voiam să fiu cu el, nu exista nici un fel de confuzie în mine şi nu îi ascundeam absolut nimic.

M-am întors acasă peste două zile şi am găsit un bucheţel de flori albastre pe pian şi un bilet de la el, în care îmi spunea că mă aştepta la barul de la poalele dealului. Tot ce trebuia să fac era să aleg momentul plecării, să mă spăl pe faţă şi pe mâini, să cobor dealul şi să-l găsesc în locul aglomerat, unde el avea să stea pe un scaun, un spate dintr-un şir de spinări, un şir strâns de oameni umăr în umăr, spinarea lui, când avea să se întoarcă spre mine şi să mă privească, împingându-se în spinarea altui om, în timp ce eu mi-aş fi croit drum prin mulţime spre el. Atunci l-aş fi avut în braţe, acolo unde mi-l doream.

Dar chiar şi aşa, am amânat un pic momentul, m-am uitat prin corespondenţă şi am deschis câteva scrisori înainte să cobor dealul. Am ţinut acea clipă un pic la distanţă, poate pentru a o putea savura tocmai acolo unde era, în viitorul apropiat. De fapt, poate că eram cea mai fericită în exact acea situaţie, având-ul în apropiere, având perspectiva lui acolo, în faţa mea, simţind dorinţa de a fi atât de aproape de el încât să nu ne separe nimic, şi ştiind că voi fi capabilă să o satisfac în orice moment alegeam. Era o poziţie absolut sigură, netulburată de nici o problemă, de nici un conflict sau contradicţie, şi aveam timp să o savurez. Nimic nu mi-o putea tulbura, decât prelungirea ei excesivă.

Acum, că-mi dau seama de asta, merg mai departe şi mă gândesc că poate ceea ce mi se părea atât de intolerabil după ce m-a părăsit nu era faptul evident că noi doi nu mai eram împreună, că eu eram singură, ci mai degrabă acela, mai puţin evident, că nu mai aveam la dispoziţie minunata posibilitate de a-l putea găsi oriunde era şi de a-l vedea că mă întâmpină cu bucurie. Voiam să mă duc şi să-l găsesc, dar nu

știam unde este, iar dacă știam unde este și îl găseam, nu mă întâmpina cu bucurie.

•

Când apăruse brusc, ca adus de forța dorinței mele de-a fi acolo, pe coridorul de dincolo de ușă, în casa mea avea loc o petrecere. Era o petrecere pe care o dădeam noi doi împreună, însă nu-mi pot aminti dacă era cu vreun motiv anume. Erau mulți oameni în casă. Încercam să frigem bucăți de pui ca să-i hrănim pe oamenii aceia, dar nu ne planificaserăm totul suficient de bine și nu eram destul de rapizi. Erau atât de mulți oameni înghesuiți, care încercau să mănânce, sau așteptau, sau cereau să mănânce, încât eram aproape speriați de foamea lor. Prăjeam pui afară, pe terasă, pe un grătar construit pe piatră, și întorceam întruna carnea moale, cu strălucirile ei de grăsime, în lumina slabă care răzbătea din casă, dar puiul nu se făcea. Unii oameni au mâncat, în sfârșit, iar alții n-au mai apucat și, odată cu trecerea timpului, foamea tuturor acestor oameni, satisfăcută sau nu, a fost dată uitării. În dimineața următoare, în camere era un miros plăcut de bere, și erau grămezi de firimituri de pâine ici și colo pe gresie, și pălăria de fetru a cuiva uitată pe o masă.

•

Curând după ce m-am întors din călătoria de la sfârșit de săptămână, m-am dus să-l vizitez în garaj. Nu fusesem acolo prea des. Nu l-am întrebat cum lucra sau când lucra. Aș fi întrebat, sau poate chiar întrebasem o dată, dar trebuie să fi fost ceva în felul cum mi-a răspuns, poate prea succint, care m-a făcut să cred că nu-i plăcea să-l întreb.

M-am întors cu câteva cărți pe care tot voiam să le citesc. Am pus aceste cărți pe raftul din nișa de deasupra patului meu, alături de celelalte cărți achiziționate recent: cărțile pe care le primisem în călătorie și cărțile pe care le cumpărasem cu el cu câteva zile înainte.

Mă uitam des la cotoarele lor. Culorile cotoarelor și puținele cuvinte din titluri, denumind alte posibile viziuni ale

lumii, erau mereu parte din ceea ce vedeam în cameră, și îmi plăcea să am mereu lângă mine aceste semne ale altor lumi, chiar dacă nu deschideam cărțile cu lunile sau cu anii, chiar dacă pe multe nu le-am citit niciodată, și le puneam în cutii și le scoteam din nou, iar și iar, luându-le cu mine dintr-un loc în următorul. Pe unele, de fapt, încă le mai am aici, în casa asta, tot necitite.

Când l-am vizitat în garaj, mi-a arătat mai îndeaproape ce avea în acest loc unde lucra și am fost impresionată de cărți, neștiind deocamdată că majoritatea nu erau ale lui. Garajul era mai mare decât camera lui din fundul clădirii. O lumină galbenă stridentă strălucea pe pereții de beton și pe bibliotecile înalte care stăteau înșiruite într-un mod ciudat, în centrul spațiului. El pășea cu agilitate și ușurință în jurul bibliotecilor, arătându-mi cum a aranjat cărțile. Nu făcea deloc risipă de mișcare. Se mișca, și totuși părea mereu neclintit. Se oprea înainte să se miște, apoi se mișca pe îndelete și chibzuit, în timp ce eu mă repezeam asupra lucrurilor, mă împiedicam și eram stângace. Părea să și gândească chibzuit, de parcă s-ar fi oprit și înainte de-a gândi, așa cum se oprea și înainte de-a vorbi. Sigur că, chiar și oprindu-se și fiind cu băgare de seamă, uneori zicea ceva greșit sau lipsit de tact, iar eu mă gândeam la felul în care un animal încolțit se oprește și apoi, cu instinctele sale perfect dezvoltate, face o mișcare care ar trebui să fie reușită, dar nu este, fiindcă situația implică niște elemente pe care animalul nu le-a înțeles și nu ar fi putut să le înțeleagă.

Din câte îmi amintesc, nu l-am mai vizitat în garaj după aceea. Nu l-am ajutat să se mute, o lună sau două mai târziu, când s-a mutat din acel loc în camerele care dădeau spre curtea betonată a unei pepiniere de cactuși crescuți în ghiveci. Nu-mi pot aminti exact când s-a petrecut mutarea. Cred că eram plecată, cred că mă întorsesem în est. A avut loc o dispută legată de mutare. Fie era dator cu chiria, fie proprietarului nu-i plăcea de el, fie s-a întors un prieten și a revendicat locul, fie acel prieten sau altul era supărat din cauza cărților, ori fiindcă fuseseră lăsate în garaj, ori fiindcă nu fuseseră, ori

fiindcă le păstrase proprietarul, ori fiindcă fuseseră distruse, ori fiindcă unele lipseau.

•

Am observat încă de pe atunci, înainte să fiu eu însămi supărată pe el, mult înainte ca Ellie să-mi spună povestea unei alte femei care a fost profund jignită de o propunere de-a lui, când se oferise să facă o treabă pentru ea în schimbul unei sume de bani, că mulţi oameni păreau să se supere pe el. Era clar că în orice fel de aranjamente de afaceri, orice implica chestiuni practice sau bani, mai devreme sau mai târziu făcea ceva greşit şi deranja persoana cu care avea de-a face. La început făcea o impresie bună, ca de exemplu asupra unui proprietar, fiindcă era ordonat şi curat, prietenos şi inteligent, şi arăta bine într-un fel sincer, modest, iar proprietarul era încântat de aranjament şi binevoitor faţă de el. Însă apoi întârzia cu plata unei chirii sau oferea doar o parte şi apoi sărea una întreagă, iar proprietarul era întâi nedumerit, apoi nervos, apoi furios, iar apoi îi cerea cu înverşunare să plece.

Îmi returnase cu promptitudine primul împrumut, cei o sută de dolari, dar nu mi-a înapoiat cei trei sute pe care i i-am împrumutat mai târziu, suficient cât să-şi repare toba, probabil fiindcă până m-am întors mă şi părăsise, aşa încât datoria nu era ceva care să fi putut interveni între noi, ci ceva de care voia să uite, tot aşa cum voia să mă uite pe mine, cât mai iute posibil, să mă dea la spate şi să treacă mai departe.

Mi-am dat seama mai târziu că se ducea la o femeie şi se ataşa de ea cam în acelaşi fel în care se muta într-un apartament şi locuia acolo câteva luni, iar apoi se muta iarăşi, după nişte neplăceri cu proprietarul, mereu sărind vreo chirie şi datorând bani. Avea nevoie să stea cu ea şi să devină parte din ea, fără să se piardă de tot, dar şi fără să se ţină deoparte de tot. Apoi, după o vreme, o părăsea şi se ataşa de altă femeie.

O femeie îl ancora în lumea reală, îl conecta la ceva. Fără ea, plutea. Nu ţinea prea bine socoteala orelor care treceau sau a zilelor care treceau, în tot cazul, nu plănuia cum să facă bani,

cum să-i cheltuiască sau cum să-i economisească, planurile lui nu erau conectate la nimic foarte real, deşi se menţinea îngrijit şi curat, şi pornea proiecte şi lucra din greu la ele, chiar lucra din greu, chiar dacă nu le prea termina.

Nu ştia mereu ce face sau cum să planifice ce avea de făcut şi, tot în acelaşi fel, uneori nu ştia ce spunea sau nu se gândea cum se leagă asta de ultimul lucru pe care-l spusese, sau de ceea ce făcea, sau de situaţia reală, aşa încât deseori în conversaţia lui şi în viaţa lui apărea o ruptură între una sau alta. Multe dintre lucrurile pe care mi le spunea nu erau adevărate, şi încă şi mai multe nu erau ceea ce voia el să spună. Nu ştia întotdeauna ce spunea, fiindcă adesea mintea îi era în altă parte. Odată mi-a spus că ştia să facă supă de peşte portugheză foarte bine, iar apoi s-a corectat şi a zis că nu făcuse niciodată, dar credea că poate s-o facă foarte bine. Uneori zicea ceva ce credea că este adevărat, dar o spunea într-un fel atât de ciudat, încât nu exprima ceea ce voia el să spună. Uneori era pur şi simplu confuz sau greşea. Unele lucruri le spunea greşit din nervozitate, iar apoi fie îşi dădea seama ce zisese, fie nu. Unele lucruri le distorsiona sau exagera deliberat. Uneori minţea deliberat.

La început, când l-am cunoscut, nu ştiam că putea să mintă, aşa încât credeam tot ce spunea. Mai târziu, când mă gândeam la ce spusese, ştiind că putea să mintă, trebuia să mă întreb ce era adevărat şi ce nu. Şi fiecare lucru pe care-l puneam la îndoială mă făcea să schimb ceea ce credeam că ştiu despre el.

•

Cred că voia să uite de mine şi de banii pe care mi-i datora, chiar dacă mi-a trimis poezia aceea în franceză la un an după ce l-am văzut ultima oară. Posibil să fi fost un impuls de moment. Poate că amintirea mea i-a străpuns norul uitării pentru scurt timp, fiind apoi din nou înghiţită, aşa încât până când mi-a primit răspunsul, dacă l-a primit vreodată, era din nou înclinat să mă uite şi nu l-a citit decât rapid, suprimând tot ceea ce simţea în timp ce-l citea, şi dându-l deoparte spre a

fi uitat cât mai curând posibil – nu deliberat, într-un sertar sau într-o cutie, şi nu la coşul de gunoi, ci într-un loc de pe masă sau pe birou, unde ar fi putut arăta ca un lucru la care intenţiona să răspundă, dar care avea să fie îngropat sub alte hârtii, rătăcit şi, în cele din urmă, uitat.

Când am primit acea poezie de la el, am citit-o o dată repede de la cap la coadă, apoi de alte câteva ori în acea zi, până când am înţeles mare parte din ea, iar apoi nu am mai putut să o scot iarăşi din plic, de parcă ar fi avut prea multă putere, de parcă forţa ei ar fi fost cât de cât în siguranţă dacă ea era ţinută în plic, dar nu şi odată scoasă afară şi despăturită.

Tocmai am scos acum iarăşi poezia şi m-am uitat prin diferite antologii să văd dacă o pot găsi şi identifica. O găsisem o dată înainte, absolut din întâmplare, aşa că am crezut că dacă o să mai am nevoie de ea o să fie uşor de găsit. Probabil că este o poezie binecunoscută, sau cel puţin aşa am avut impresia după ce am găsit-o din întâmplare. Probabil că este una pe care ar trebui să o ştiu, sau una pe care alţi oameni ar crede că ar trebui să o ştiu datorită profesiei mele, însă cunoştinţele mele de literatură franceză sunt surprinzător de sărace, ca şi cele de istoria Franţei. Lucru destul de ciudat, asta nu-mi afectează de obicei calitatea muncii. În cel mai rău caz, ratez doar vreo referinţă, două. Dar din când în când m-a făcut să-mi fie jenă.

Poezia este un sonet şi începe cu cuvântul *Nous*. M-am uitat în indexul cu primele versuri din cartea unde fusesem sigură, în tot acest timp, că o voi găsi, şi nu am văzut decât alte prime versuri care începeau cu *Nous*, în traducerea literală oferită de carte: *Noi doi avem mâinile de dat. Noi avem ca preot un tei. Noi nu vom locui mereu în aceste ţinuturi galbene.* Nu am găsit versul pe care îl căutam, care ar fi trebuit să fie ceva de genul: *Noi am gândit la lucruri pure.* Am renunţat, deocamdată.

Apoi s-a întâmplat ceva ciudat. Am privit, ca din depărtare, cum cele două mâini ale mele pun scrisoarea înapoi în plic. Nu am manevrat-o cu grijă, aproape reverenţios, aşa cum făcusem cu puţin timp înainte, când o scosesem, ci în grabă şi neglijent, fiindcă eram frustrată că nu descoperisem ce poezie era. Şi

fiindcă sunt aşa de obişnuită să-mi văd mâinile făcând aşa zilnic cu alte scrisori, am crezut pentru o clipă, sau a crezut vreo altă parte independentă de-a creierului meu, că era o scrisoare pe care abia o primisem, abia adusă acasă de la poştă, ca să o deschid la birou. Dintr-odată, scrisul lui de mână de pe plic avea iarăşi un soi de ţintă şi un caracter imediat – scrisoarea părea să fie o cale de comunicare reală, activă.

Apoi a trecut clipa, sau partea din creierul meu care ştia adevărul a ajuns din urmă partea care crezuse altceva pentru o clipă. Din nou, scrisoarea avea acea permanenţă decolorată, acea imuabilitate a unei relicve.

Scrisoarea este unul dintr-o mică colecţie de lucruri din camera mea care pare să aibă o viaţă proprie. Relicvele, ele sunt mai grele sau mai magnetice decât alte obiecte din cameră. În afară de poezia pe care mi-a trimis-o şi de povestirea lui, de fotografia cu el, de alte scrisori şi de o pagină pe care am scris-o noi doi împreună, pe care scrisul lui de mână alternează cu al meu, mai sunt şi o pătură pe care a lăsat-o la mine, o cămaşă pe care mi-a dat-o mie, o a doua cămaşă ale cărei mâneci sunt aşa de tocite încât par nişte zdrenţe şi cel puţin trei cărţi. Una dintre cărţi este un roman de Faulkner pe care l-am citit după ce m-a părăsit, o ediţie necartonată aşa de veche încât are paginile galbene, iar marginile exterioare maronii, lipiciul este aşa de fărâmicios încât fiecare pagină, după ce am citit-o şi am dat-o, a căzut în tăcere de pe cotor şi, fiindcă nu închideam cartea ori de câte ori o lăsam deoparte, ci o puneam deschisă cu faţa în jos pe pervazul de lângă pat, nu mai e tocmai o carte legată, ci sunt două tomuri, unul de pagini legate şi unul de pagini libere, cartea nu s-a mai închis asupra poveştii, iar povestea a rămas prezentă în cameră în timp ce citeam cartea şi multe zile după aceea, de parcă ar fi fost liberă prin cameră, se înălţase plutind din pagini, rămânând suspendată acolo sub tavanul cu grinzi – boala mohorâtă a femeii, zbaterea palmierilor sălbatici din jurul închisorii unde stă bărbatul, vântul intens, râul lat pe care îl poate vedea

bărbatul pe fereastra celulei, ţigara firavă pe care nu o poate rula strâns din cauză că-i tremură foarte tare mâinile.

•

Credeam că senzaţia de gol şi de pustiu n-a apărut înainte de februarie. Credeam că a fost moderată. Adevărul este că a apărut în decembrie, înainte să plec prima oară în est. De fapt, fusese prezentă şi înainte, chiar mai aproape de început, dar la început nu conta. Pentru că în decembrie am plecat şi m-am întors, am mai uitat de nelinişte. Mi-a fost dor de el, dar apoi l-am avut iarăşi. Însă în februarie a reapărut şi era acută, şi a continuat zi după zi.

Au fost două călătorii în est, dar nu ştiu dacă o voi descrie pe prima mai întâi şi pe a doua apoi, fiindcă astăzi simt că ordinea cronologică nu-i un lucru bun, chiar dacă aşa e mai uşor, şi că ar trebui să rup şirul. Să fie din cauză că, atunci când sunt în ordine cronologică, aceste întâmplări nu sunt propulsate înainte de cauză şi de efect, de nevoie şi de satisfacţie, nu ţâşnesc în faţă prin propria lor energie, ci sunt trase înainte de simpla trecere a timpului?

Sau să fie doar faptul că astăzi sunt iritabilă? Trebuie să am grijă, fiindcă sunt zile în care sunt aşa de iritabilă încât nu doar că vreau să întrerup ordinea cronologică, dar vreau şi să şterg mare parte din ce am scris. Scoate propoziţia asta, îmi spun, cu un fel de plăcere furibundă, şi paragraful ăla – niciodată nu mi-a plăcut sau nu l-am apreciat.

Dar dacă cedez acestor impulsuri când sunt într-o dispoziţie proastă, nu-mi mai rămâne aproape nimic.

În asemenea momente, iritarea pe care o simt faţă de scris este exact la fel de personală ca iritarea pe care o simt când se încăpăţânează bătrânul şi mă lovesc de zidul alb al refuzului lui, sau în timpul vreunei certe cu Vincent, când nu vrea să mă asculte şi ori îşi dă ochii peste cap privind în tavan, ori şi-i închide, ori se uită în ziar. De parcă aş crede că romanul ăsta are o viaţă şi o voinţă proprie şi pur şi simplu refuză să facă ce vreau eu să facă.

Nu am mereu încredere în mine, fiindcă n-am mai încercat niciodată să scriu un roman. La început am crezut că romanul ăsta ar trebui să fie ca acel gen de romane pe care-l admir. Dar apoi mi-am dat seama că, bineînţeles, admir mai multe genuri de roman. Pentru o vreme, am crezut că trebuie să fie ca romanul pe care-l traduceam în perioada când m-a părăsit, nu fiindcă asta lucram atunci, ci fiindcă admir acel roman. Dar dacă l-aş lua pe acela ca model, ar trebui să tai cam tot ce se întâmplă în acesta. În romanul acela, personajele nu fac decât să intre şi să iasă din camere, să se uite din prag, să ajungă la apartamente, să urce şi să coboare scările, să se uite pe fereastră dinăuntru, să se uite pe fereastră din afară şi să-şi spună unul altuia remarci sumare care sunt greu de înţeles.

Apoi, pentru o vreme, am vrut să aibă acelaşi ton puternic moralizator ca opera unui alt scriitor pe care-l admir, dar nu va avea, fiindcă eu n-am aceleaşi principii morale sănătoase ca el.

În decembrie, neliniştea mea lua uneori forma plictiselii, iar uneori, la apogeu, a panicii de-a nu fi prinşi în cursa tăcerii noastre sau a ciudăţeniei felului în care încercam să ne vorbim unul altuia.

Odată eram singuri într-un restaurant şi simţeam că mă cuprinde oboseala de la efortul de-a sta acolo, în faţa lui, încercând să-i vorbesc şi încercând să-l fac să-mi vorbească, iar apoi încercând să mă gândesc la alte lucruri, când nu puteam să vorbesc şi nu puteam să-l fac să vorbească. Mă mişcam prin timpul serii petrecute împreună de parcă aş fi tras o greutate după mine clipă de clipă. Faptul că plecam peste câteva zile nu părea să fie de nici un ajutor. Mă simţeam atât de obosită atunci, cu atât de puţină viaţă între noi, încât am propus, din cea mai pură plictiseală, să jucăm un joc: să luăm o bucată de hârtie şi să o trecem de la unul la altul, construind astfel o poveste împreună, fiecare scriind câte o propoziţie.

Aşa am făcut, dar povestea era proastă, sau mai mult decât proastă: fiecare propoziţie o urma pe cea dinaintea sa, însă părea întâmplătoare, produsă în mod evident de plictiseală şi furie, iar acest caracter arbitrar a început să mă sperie după o

vreme, fiindcă părea să arate cât de arbitrare erau şi alte propoziţii care urmau una după alta, şi alte poveşti. Când ne-am oprit din scris, era şi mai puţină viaţă între noi.

Cât de ciudat este să-mi dau seama acum că, deşi eram înspăimântată de golul dintre noi, acel gol nu era vina lui, ci a mea: aşteptam să văd ce îmi va oferi, cum mă va distra. Şi totuşi, eram incapabilă să fiu profund interesată de el sau, poate, de oricine. Exact inversul a ceea ce credeam la momentul respectiv, când mi se părea aşa de simplu: era prea lipsit de experienţă, prea precaut sau poate prea tânăr, încă insuficient de complex, aşa că nu mă distra cu nimic, iar asta era vina lui.

Alt lucru care mă deranja mai tare acum era felul în care mă schimbam când eram cu el, într-o persoană pe care n-o prea recunoşteam, chiar dacă-mi spuneam că nu trebuia să fiu aceeaşi. Eram doar un pic diferită cu altă femeie sau cu un bărbat care-mi era prieten, dar cu un bărbat care-mi era ceea ce-mi era el, companionul meu constant, cel cu care împărţeam patul nu doar din când în când, ci noapte de noapte, cel la care mă întorceam de fiecare dată când eram plecată, cel care se întorcea la mine, jucam adesea rolul unei persoane pe care cu greu o recunoşteam şi de obicei nu o plăceam, şi cu cât mai stânjenită mă simţeam, cu atât această persoană devenea mai răutăcioasă.

De fapt, nici măcar nu jucam un rol, de vreme ce n-o făceam în mod deliberat. Şi nici nu deveneam o persoană chiar diferită. Nu apărea o persoană diferită în acele momente, ci o parte a mea nu apărea atunci când eram singură sau cu alţi prieteni, una superficială, condescendentă, egocentrică, sarcastică şi rea. Să fiu în toate aceste feluri era ceva ce mi se întâmpla într-un mod natural, chiar dacă nu îmi plăcea.

•

În această perioadă, când adesea eram plictisită şi neliniştită, Madeleine era adesea furioasă, iar eu nu ştiam de ce. Totul începea dimineaţa devreme. Zorii veneau cu o fâşie de un alb lăptos sub un nor. Cerul devenea de un albastru răcoros, ca de

zăpadă. Primele sunete veneau de la un vecin care îşi închidea poarta, pornea maşina, pleca. Trezea o pasăre care scotea un sunet de cablu smuls din priză, iar apoi se culca la loc pentru o vreme. Mă uitam să văd câtă lumină mai era pe cer şi pisica mieuna o dată. Acum pasărea era iarăşi trează şi scotea un sunet ca un ţârâit de greier.

Madeleine începea să trântească prin bucătărie şi eu începeam să visez cu ochii deschişi. Palmierii trosneau. Mai târziu, Madeleine se ducea afară şi grebla. Eu stăteam înăuntru, pe pat, şi ascultam sunetul dinţilor greblei trecând peste pământul aleii. Grebla acele de pin. Îşi făcea de lucru în jurul movilei acoperite cu flori de gheaţă de lângă şosea şi al sacilor din plastic plini cu lut roşu de sub cedru. Grebla ácele făcând multe grămăjoare, iar apoi le ardea. Îi plăcea să facă focul din ele.

Dimineaţa era caldă şi senină. Apoi, după prânz, ceaţa se ridica lent pe deal, dinspre ocean, maşinile care urcau ieşeau din ea cu farurile aprinse, în timp ce acolo unde mă aflam eu aerul era încă limpede. Apoi aerul de lângă ferestrele mele se albea, copacii din depărtare păleau, iar tufele din apropierea casei deveneau foarte clare, deodată, pe fundalul alb al ceţii.

În această perioadă a anului erau fluturi monarh pe toată coasta dealului, în grupuri de câte cinci, câte şase. Fiind în preajma Crăciunului, se ţineau slujbe speciale în biserica din vale, iar muzica de orgă şi vocile răzbăteau până sus, la mine. Ascultând-o, mă uitam pe fereastra de la baie şi vedeam, peste capotele maşinilor şi acoperişuri, un Moş Crăciun pe coşul unei clădiri de cărămidă din vale, întorcându-se graţie electricităţii într-o parte şi apoi în cealaltă.

Madeleine grebla şi trântea uşile. Ridica receptorul telefonului care era chiar în faţa uşii camerei mele, forma un număr, apoi trântea receptorul. Sau se auzea un uşor hârâit când ridica telefonul cu totul şi-l ducea mai departe, să nu aud eu, pe hol sau după colţ, în bucătărie, unde vorbea cu o voce joasă şi furioasă, de multe ori în spaniolă sau italiană, pisicuţa mieunând iar şi iar pe fundal. Odată, ştiu, era furioasă pe o prietenă de-a ei, o spanioloaică bogată care locuia în vârful dealului nostru.

Eram sigură că relațiile lui Madeleine cu prietenii și iubiții ei erau complicate, dar ea nu mi-a povestit niciodată nimic despre asta, iar eu n-am întrebat niciodată.

Prefera mereu să mănânce cu bețișoare, adesea un fel de mâncare din mei și usturoi, și bea multe cești de ceai în timpul zilei. Chiuveta era deseori ticsită de bețișoare și lingurițe și erau împrăștiate resturi de semințe de mei și frunze de ceai, iar în acele zile, fiindcă știam ce furioasă era, până și bețișoarele și lingurițele metalice speciale, perforate, cu balamale, păreau furioase, cum stăteau ele acolo, în chiuveta verde-deschis.

•

Însă, în ciuda deznădejdii și a nerăbdării mele, nu voiam să-l părăsesc când a venit vremea să plec în est. Părea adevărat, tocmai atunci, că el îmi aparținea mie și eu îi aparțineam lui, dincolo de orice fel de plictiseală, dincolo de orice diminuare a sentimentelor dintre noi. În același timp, nu știam ce să cred – că nu țineam prea mult la el, așa cum mi se părea uneori, sau că, dimpotrivă, țineam foarte mult la el.

În est, am fost dintr-odată înconjurată de atât de multe probleme și tristeți care nu aveau legătură cu el, nu aveau legătură nici măcar cu mine, încât importanța lui s-a micșorat, până a devenit ceva foarte mic.

Însă când credeam că mintea mea era captivată de cu totul alte lucruri, în timp ce stăteam pe un peron de gară, așteptată de o mașină, intram sau ieșeam dintr-o casă, mergeam încolo sau încoace pe o alee, ieșeam în frig, mă întorceam din frig, atunci îmi aminteam deodată mirosul dulce al pielii lui și-mi era dor de brațele lui deschise, de cât de perfect nemișcat stătea când își deschidea brațele spre mine, de parcă avea toată atenția ațintită asupra mea și a îmbrățișării, în timp ce cu un alt bărbat, dinaintea lui, și apoi cu altul, nu fusese loc pentru mine, ei erau numai suprafețe tari, ei se mișcau mereu prea iute, grăbindu-se încolo și-ncoace, de obicei îndepărtându-se de mine sau trecând pe lângă mine, absorbiți de propriile lor treburi, numai din când în când îndreptați direct către mine, atunci când deveneam, și

eu, treaba lor. El era atent, el se uita, el asculta, el se gândea la mine când nu era cu mine, nimic nu se pierdea cu el, nimic din mine cea percepută de el. Chiar și în somn era atent și se trezea suficient cât să-mi spună că mă iubește, în timp ce alți bărbați, absorbiți chiar de chestiunea dormitului, erau deranjați și sâsâiau spre mine: „Nu te mai mișca atât!"

•

M-am gândit să combin cele două vizite în est într-una singură, în roman, din rațiuni de economie, fiindcă nu știu cât de mult a fost el implicat în acele zile, dacă eram așa de departe de el. Dar chiar și la o anumită distanță, sentimentele pentru el se schimbau zi de zi, fie din cauză că fiecare lucru care mi se întâmpla mie, deși nu avea de-a face cu el, schimba ceea ce simțeam pentru el, și la fel și ce se întâmpla pe timpul nopții, într-un vis, fie din cauză că sentimentele mele pur și simplu îmbătrâneau și se dezvoltau, zi după zi, ca niște ființe independente, creșteau în intensitate sau slăbeau, se deteriorau, se îmbolnăveau, se vindecau.

Iar cele două vizite nu au fost la fel. În prima, am stat în casa mamei mele, un loc în care mi-era destul de greu, și ne-am dus dorul intens și sincer. Mi-a scris cel puțin patru scrisori, iar eu i-am răspuns, dar nu mai știu de câte ori. I-am telefonat de cel puțin două ori. Până în momentul când am plecat în est pentru a doua oară, sora mamei mele se mutase cu ea, iar eu am stat într-un apartament cu chirie din oraș și simțeam că ceea ce fusese între noi se cam terminase.

Îmi dau seama că eludez un pic adevărul, în unele locuri accidental, dar în altele deliberat. Rearanjez ceea ce s-a întâmplat în realitate, așa încât să fie nu doar mai puțin derutant și mai credibil, ci și mai acceptabil și mai agreabil. Dacă acum mi se pare că n-ar fi trebuit să am un anumit sentiment atât de devreme în relația noastră, atunci îl mut într-un moment mai avansat. Dacă mi se pare că n-ar fi trebuit să am deloc acel sentiment, atunci îl scot. Dacă a făcut ceva ce mi s-a părut îngrozitor, atunci fie nu pomenesc gestul acela, fie

îl descriu drept îngrozitor, dar fără să-l povestesc. Dacă am făcut eu ceva îngrozitor, atunci îl descriu în termeni mai blânzi sau nu-l menționez.

Până la urmă, există lucruri pe care-mi place să mi le amintesc și altele pe care nu-mi place să mi le amintesc. Îmi place să-mi amintesc vremurile când mă purtam decent, de asemenea întâmplările care erau captivante și interesante din alt motiv. Nu-mi place să-mi amintesc de vremurile când mă purtam urât sau de urâțenia aceea de-un soi plicticos, deși nu mă deranjează un anumit gen de urâțenie dramatică. Plictiseala mea e neplăcut de amintit, și la fel anumite întâmplări, precum vizita pe care le-am făcut-o noi doi, când deja nu mai eram împreună, unor cunoștințe care nu-mi plăceau prea mult, în urâtul lor apartament închiriat, deși pentru lung timp nu mi-am putut da seama de ce îmi displăcea atât de mult să-mi amintesc acea vizită.

•

Într-o noapte, în timp ce stăteam întinsă în pat în casa mamei mele, m-am oprit din lectură ca să mă mai gândesc la personajul din cartea pe care o citeam, care era bun, inocent, frumos, inteligent, analfabet, cu harul muzicii și cu origini nobile, dar misterioase. Îmi amintea de el, nu fiindcă aveau multe calități în comun, ci datorită poziției ocupate de personaj în poveste și atitudinii celorlalte personaje față de el.

Spre miezul nopții, m-am dat jos din pat ca să-l sun. Am dus telefonul în bucătărie și am închis ambele uși. Mama avea un somn ușor, adesea era trează, și nu închidea ușa de la dormitor noaptea fiindcă nu-i plăcea să se simtă închisă în cameră și, probabil, fiindcă îi plăcea să știe cât mai multe despre ce se întâmpla în casa ei. Prin urmare, auzea fiecare sunet, deseori i se părea că un sunet era neobișnuit, se întreba ce era, în timp ce continua să stea în pat sau se ridica să vadă ce era. Dar erau nopți când nu se îngrijora de nimic, când dormea buștean și nu auzea ce se întâmpla în casa ei, iar eu credeam că erau șanse mari acum să fi adormit deja de-a binelea și să nu mă audă.

Eram sigură că el avea să fie surprins și fericit să-mi audă vocea, însă era tăcut și cam distant, cu un aer destul de politicos. După ce-am vorbit puțin, am închis și am rămas acolo în bucătărie, așezată pe un scaun, încercând să-mi dau seama de ce nu era mai tandru. Începusem să-mi accept dezamăgirea. Iar atunci a sunat telefonul. Mă suna de parcă și-ar fi cerut scuze. Acum era tot ce nu fusese înainte, înfocat, vorbăreț. A zis că-i părea rău și a explicat că încerca să accepte faptul că eram plecată, că se descurcase destul de bine și că-i era greu să-mi audă vocea la telefon și să trebuiască să vorbească cu mine, fiindcă asta îl tulbura, dărâma toată munca pe care reușise s-o ducă la capăt. A continuat zicând că mă iubea și că-i era foarte dor, așa de tare încât îl durea.

În acest moment, peste vocea lui s-a suprapus sunetul pașilor mamei mele în hol. Ușa dinspre hol s-a deschis, iar mama s-a uitat înăuntru. Fața ei, în lumina fluorescentă puternică a bucătăriei, era umflată de somn, desfigurată, cu ochii pe jumătate închiși ca să se ferească de lumină, cu trăsăturile răvășite. Când am acoperit receptorul, în timp ce vocea lui minusculă continua să vorbească fără să știe ce se întâmpla, departe de urechea mea, mama m-a întrebat: „A murit cineva?"

•

Până acum, sosiseră două scrisori de la el. Le-am recitit iar și iar, până când stilul în care erau scrise, febril și elegant totodată, s-a imprimat așa de puternic în mine încât atunci când i-am scris unui vechi prieten mi-am dat seama, pe măsură ce scriam, că o făceam în stilul lui, iar asta părea un soi de trădare, deși nu mi-era clar dacă față de el sau față de vechiul prieten.

Distanța îl făcea să pară și mai tăcut, chiar dacă în cele două scrisori îmi vorbea la nesfârșit, ori de câte ori le citeam și chiar și atunci când stăteau pur și simplu pe patul meu, necitite, dar deschise.

A sosit o a treia scrisoare. Puteam să-mi dau seama că fusese scrisă cu câteva zile înainte, dar era datată cu o lună mai devreme. Avea asemenea scăpări, când mintea îi rătăcea, când

nu era conştient de zi şi de oră sau de felul în care funcţiona lumea de afară, după ce orar funcţiona. În acele momente, părea să se uite în altă parte, iar cât se uita în altă parte eu puteam să mă apropii de el mai mult decât atunci când era pe deplin conştient de timp şi de loc. Toate aceste scăpări păreau să fie şi o dovadă de sinceritate, fiindcă dacă nu era conştient de ziua din săptămână sau de lună, atunci în mod limpede nu îşi calcula toate mişcările pe care le făcea, deşi poate că îşi calcula o parte din ele.

•

De fapt, din acea călătorie trebuie incluse numai trei lucruri: telefonul dat de mine, scrisorile trimise de el şi momentul când i-am fost prezentată unui anumit bărbat la o petrecere de Anul Nou. Am păstrat numărul de telefon pe care mi l-a scris acest străin şi l-am sunat peste două luni, când am revenit în est. Cred că l-am păstrat nu fiindcă eram nefericită cu ce aveam deja, ci exact din motivul opus, faptul că fusesem cu un bărbat într-o asemenea armonie perfectă, măcar pentru o vreme, mă făcuse să mă gândesc că de-acum, oriunde aş fi mers, aş fi putut întâlni un bărbat cu care să fiu într-o armonie perfectă. La petrecere participau mai cu seamă profesori de facultate pe care nu-i cunoşteam, într-un sat de la o sută cincizeci de kilometri depărtare de oraş, în toiul unui ger aşa de aspru încât şi cea mai mică adiere îmi ardea faţa.

•

Când m-am întors, îmi stătea mintea mai mult la muncă decât la el. Mă puteam gândi la munca mea pentru perioade mai lungi fără ca vreun gând la el să-mi distragă atenţia.

Au existat şi alte schimbări. Madeleine se schimba mereu. Îşi descoperea mereu ceva nou, ori intra în vreo fază, ori ieşea din vreo fază, ori intra în vreo disciplină, ori ieşea din vreo disciplină, ori consulta vreun specialist, ori găsea un nou mediu în care să lucreze, sau un proces nou, sau un loc nou de muncă, iar din când în când o relaţie nouă, deşi nu puteam

fi niciodată sigură dacă era mai mult de o prietenie pasionată şi tumultuoasă.

Acum se tunsese foarte scurt. Tunsoarea îi conferea chipului ei palid şi ridat o înfăţişare de-o severitate înfricoşătoare. Fusese la un specialist în acupunctură care îi spusese că în corpul ei totul era inversat: ceea ce trebuia să fie yin era yang, îi zisese. Eu nu înţelegeam prea bine ce însemna asta, dar cu Madeleine nu încercam să înţeleg dacă nu mă prindeam pe loc ce zicea. Acum aş vrea să înţeleg mai bine, acum aş întreba ce înseamnă asta.

M-am certat iarăşi cu el. Două seri la rând, Madeleine mi-a cerut un cartof şi şi l-a copt, şi asta a fost tot ce-a mâncat la cină. În a treia seară, făceam o friptură la cuptor, iar el adusese o sticlă de vin, ceea ce era neobişnuit. Madeleine m-a întrebat dacă putea mânca şi ea cu noi. Am considerat că nu puteam refuza. În general, trăia şi mânca econom, avea foarte puţini bani şi părea să şi prefere un stil de viaţă în care avea nevoie de puţine şi folosea foarte puţine. Dar din când în când mi se alătura la vreun ospăţ sau la te miri ce extravaganţă şi se servea cu multă veselie şi voie bună, de parcă s-ar fi întors la un stil de viaţă de mai demult. În seara aceea a mâncat o bucată mare de friptură şi a băut câteva pahare de vin. M-am bucurat de compania ei, dar el era enervat de faptul că mânca şi ea împreună cu noi.

În dimineaţa următoare, m-am enervat eu pe el, din alt motiv, ceva ce făcuseră el şi Madeleine la cină, şi ne-am certat. Cât despre Madeleine, ea mi s-a văitat că avusese probleme cu digerarea mâncării, că atâta carne şi vin nu îi făceau bine. Vorbea furioasă la adresa tuturor consumatorilor de carne şi a ţinut-o aşa pentru o vreme, fără să pară să aştepte un răspuns de la mine.

Peste numai câteva zile, m-am certat iarăşi cu el. Îi citisem cu voce tare o povestire pe care o scrisesem şi în care apărea el, iar el fusese mulţumit, dar apoi l-am scos, înainte să o citesc tare altor oameni, iar el s-a supărat. Credea că mi-e ruşine cu el. Am negat. Deveneam tot mai nervoşi, certându-ne. Eu

eram mai furioasă decât el, probabil dându-mi seama că era adevărat ce spunea, într-un anumit fel, şi de ce era adevărat, deşi înainte nu recunoscusem. Mi-aş fi dorit să nu fie adevărat şi nu-mi plăcea să mi-o arate.

A plecat de acasă. Eu m-am băgat în pat calmă şi supărată şi am citit o carte, iar el s-a întors peste câteva ore. A recunoscut mai târziu că ştia că n-ar avea nici un efect asupra mea faptul că era plecat, de vreme ce eram prea supărată ca să-mi pese dacă era plecat sau nu, aşa că s-a întors. Peste câteva luni, l-am băgat înapoi în poveste, în acelaşi loc unde fusese înainte, fiindcă îmi părea rău pentru ce se întâmplase. Dar atunci nu-i mai păsa lui.

La un moment dat, în acele zile, poate fiindcă simţea că lucrurile dintre noi se cam destrămau, a zis că ar trebui să ne căsătorim. Dar de vreme ce putea fi aproape sigur că voi refuza, propunerea lui n-a părut sinceră. Fiindcă era subită şi chiar un pic disperată, părea să însemne doar că încerca să mă captureze, să mă păstreze.

Cred că am glumit pe seama lui din cauza asta. Dar după ce m-a părăsit, eu am fost cea care am zis că o să mă căsătoresc cu el, dacă voia, iar când n-a avut nici un efect, când mi-a rezistat, am mers mai departe, am oferit mai mult. Mi-am dat seama mai târziu că mă simţeam în perfectă siguranţă să zic orice, atunci, când nu mai era posibil nimic. El a părut fie jignit, fie ruşinat pentru mine, şi iritat de mine, de parcă aş fi subestimat ceea ce simţise cândva, precum şi propriile mele sentimente. Acum, că voiam, sau că spuneam că voiam să-i dau tot ceea ce nu voisem să-i dau înainte, nu mai voia nimic de la mine. Sau tot ce voia era să-l las în pace, iar eu nu puteam să fac asta.

•

Mă plimbam pe o potecă înconjurată numai de stânci, pietre şi nisip, nu era nici un fel de plantă. Un tânăr m-a depăşit alergând, apoi s-a oprit şi s-a întors, dezorientat şi disperat, şi mi-a spus că locuinţa lui se tot schimba, aşa de mult încât n-o mai putea recunoaşte. M-am trezit un pic şi mi-am dat seama

că era un vis, apoi am continuat să visez. Am intrat cu el într-o casă de lemn. Era evident că e casa lui. Apoi, chiar în timp ce stăteam înăuntru, casa a devenit decor pentru o piesă de teatru şi se schimba la fiecare act nou, dar nu-mi amintesc ce se petrecea în piesa asta, dacă se petrecea ceva.

•

Ne-am certat iarăşi, trebuie să fi fost pentru a cincea oară. În noaptea aceea a plecat de la mine supărat, iar apoi s-a întors. S-a întors cumva împotriva voinţei lui, fiindcă era tot supărat. În seara următoare şi pentru câteva zile după aceea n-a mai venit deloc la mine, iar în acea perioadă nu ştiam unde este. Îi spusesem ceva ce-l şocase. Pe mine nu mă şocase, fiindcă nu-i spuneam decât ceea ce gândeam de la o vreme, şi nici nu mă rănea, fiindcă eu eram cea care o spunea. M-a şocat abia mai târziu, când am văzut lucrurile diferit, şi am înţeles de ce n-ar fi vrut să audă asta. La momentul respectiv mi se părea că-i pot spune orice voiam, absolut deschis, iar el trebuia să fie capabil să înţeleagă şi să fie de acord, de parcă n-ar mai fi fost o persoană diferită, ci o parte din mine, aşa încât putea să simtă ce simţeam eu, odată cu mine, iar asta nu-l putea deranja mai tare ca pe mine.

La început a fost calm, după ce-am zis lucrul acela pe care l-am zis şi care-l şocase, dar apoi s-a supărat şi a plecat. A plecat, apoi s-a întors mai târziu, tot supărat. A scos nişte cearşafuri din uscător şi le-a pus pe pat, în timp ce eu mă uitam. S-a dus la culcare şi a adormit fără să spună nimic.

Nu a apărut în seara următoare şi nu m-a sunat. Am sunat la apartamentul lui şi nu mi-a răspuns nimeni. Mă tot sculam din pat ca să-l sun şi apoi mă băgam iar în pat şi încercam să citesc. Eram surprinsă să descopăr, totuşi, că deşi el dormise în patul meu aproape în fiecare noapte de când ne-am cunoscut, simţeam că mă întorsesem aproape imediat la ceea ce fusesem înainte, singură noaptea, de parcă nici nu-l cunoscusem vreodată.

Şi totuşi, în acelaşi timp, mă gândeam la el atât de mult, mult mai mult decât atunci când era cu mine, şi cu o asemenea

concentrare, încât era extrem de prezent în cameră, intervenind între mine și orice altceva încercam să gândesc. Puteam să înțeleg că îl trădasem simțind ceea ce simțisem și spunând ceea ce spusesem, dar mi se părea și că o asemenea trădare produsese un fel de fidelitate, căci stârnise în mine niște sentimente de pasiune și remușcare încât ajunsesem să dobândesc o loialitate pătimașă pe care n-o avusesem înainte. Așa că stăteam întinsă acolo, singură, de parcă urma să fiu singură pentru totdeauna, dar, totodată, ciudat de însoțită de prezența lui.

Mi-era frică să sting lumina, deși era trecut de unu noaptea, iar apoi două, iar apoi trei. Câtă vreme lumina ardea lângă mine, iar eu țineam o carte în fața mea și citeam din pagină când și când, eram în siguranță, eram distrasă de la anumite gânduri. Cel mai rău gând era acela că s-ar fi putut duce la altcineva din răzbunare, și nu puteam alunga pentru mult timp acel gând, că îmi revenea. Și s-a dovedit că asta și făcuse, după cum am aflat mai târziu.

Știam că nu era drept să cred că eu puteam face ce voiam, iar el nu, că eu puteam să am un anumit sentiment pentru un alt bărbat, iar el nu se putea duce la altă femeie, dar niciodată nu luam hotărâri în funcție de ce era drept, sau poate că niciodată nu luam nici un fel de hotărâri, ci îmi permiteam să fiu dusă într-o direcție sau alta de ceea ce voiam în clipa respectivă.

Dimineața devreme, după ce dormisem un pic, am visat că îi auzeam pașii afară, pe terasă. În vis, cățeaua scheunase, iar el o întrebase cu blândețe: „Ea e aici?"

Însă nu se întorsese până când m-am trezit. Mai târziu în acea zi am mers cu Madeleine în capătul străzii, la cafeneaua din colț, și am stat la o masă de afară, învățând italiana împreună. Am parcurs lecția încet, fiindcă amândouă eram distrase de ceva: eu mă tot uitam după el, iar Madeleine era convinsă că doi oameni care stăteau în picioare la un colț din apropiere vorbeau despre ea. Se tot uita peste umăr la ei și bombănea, așa că nu puteam înțelege prea bine când încercam să scriu la dictarea ei. După o vreme am renunțat să mai încercăm să lucrăm și am rămas acolo, la soare.

În noaptea următoare, când el n-avea să vină, așteptarea a creat un spațiu întunecat ca o cameră mare, o cameră care dădea în noapte din camera mea și o umplea cu curenți negri de aer. Din cauză că nu știam unde este, orașul părea mai mare și părea să năvălească în camera mea: el se afla într-un loc, iar acel loc, deși necunoscut mie, era prezent în mintea mea și era un lucru mare și întunecat înăuntrul meu. Iar acel loc, acea cameră ciudată unde era el, unde mi-l imaginam eu că e, cu o altă persoană, devenea și parte din el, așa cum mi-l imaginam eu, astfel că el era schimbat, conținea acea cameră ciudată și o conțineam și eu, fiindcă eu îl conțineam pe el în acea cameră și acea cameră din el.

Fiindcă era așa de absent și avea îndoieli, după ce dispăruse fără un cuvânt, fără să lase vorbă de vreun plan, de o zi sau o oră când aveam să ne vedem din nou, singura cale prin care-l puteam ține lângă mine era prin forța voinței mele, convocându-l cu toată ființa în mine și păstrându-l acolo clipă de clipă, așa încât acum mi se părea că este prezent pe de-a-ntregul, în timp ce alteori nu fusese prezentă decât o parte. Și, la fel cum mirosul lui persista în nările mele atunci când era cu mine, acum mă umplea o esență a lui, o savoare ce era mai mult decât mirosul sau gustul lui, o distilare a întregii lui ființe mă pătrunsese sau plutea înăuntrul meu.

El îmi făcea asta. Simțeam foarte clar că era ceva ce venea dinspre el către mine. Dar chiar tăria acestui lucru, chiar forța acestuia era totodată și forța marii lui iubiri pentru mine și o simțeam și pe aceasta, așa încât în forța extremă a răului pe care simțeam că mi-l face îi simțeam și iubirea. Și cu cât stătea mai mult departe de mine, cu atât mai puternic simțeam ce mult mă iubește și cu atât mai puternic credeam că-l iubesc.

Nu mă puteam opri să ascult sunetul mașinilor, așteptând să o aud pe a lui. Eram atentă la sunetul fiecărei mașini, de parcă ar fi fost o voce.

După două zile așa, absența lui durase atât de mult încât căzusem într-un fel de transă și tensiunea se elimina. Nu mai trebuia să o păstrez în gând sau să o susțin; crescuse așa de

mult încât mă înconjura şi mă susţinea ea pe mine, iar eu mă odihneam înăuntrul ei.

Afară, conducând maşina, încercam să decid de ce puteam să fiu sigură şi ce nu ştiam. Îmi spuneam cu voce tare: nu ştiu unde e. Dar e undeva. E viu. Fie e singur, fie e cu o altă persoană, un bărbat sau o femeie. Dacă este cu o femeie, fie că stă cu ea, fie nu. Dacă a petrecut o noapte cu ea, asta-i una. Dacă stă acolo şi în dimineaţa următoare, şi stă şi în noaptea următoare, asta-i altceva.

Am ajuns în punctul în care înţelegeam ce ştiam şi ce nu ştiam, iar apoi m-am întors şi am început să-mi spun iarăşi puţinul pe care îl ştiam, că el era viu undeva, în carne şi oase, stând aşezat, întins, în picioare, mergând. Ştiam că avea culoare, avea căldură, se mişca neîncetat, fie şi numai din mişcări mici, şi totuşi era în afara razei mele vizuale. Dar mă gândeam atât de intens la el, încât eram sigură că ar trebui să-l pot vedea oriunde ar fi.

Felul în care s-au terminat toate astea nu a fost felul în care mi-am imaginat eu. Nu am auzit sunetul maşinii lui, tot mai puternic, cu o gălăgie cumplită, înfiorătoare, urcând până când a tras lângă casă, şi nu l-am sunat în neştire până când a ridicat în sfârşit telefonul. Îmi pot aminti numai două lucruri legate de întoarcerea lui. Unul a fost că şi-a parcat maşina în capătul străzii mele şi nu mai ştiu dacă am auzit-o sau nu, iar altul a fost că atunci când am ajuns iarăşi faţă în faţă ne întâlneam la barul din vale, pe terasa din spate, iar eu îl aşteptasem mult timp, ascultând o conversaţie despre Australia care a continuat dincolo de orice limite ale plictiselii – dacă oamenii vorbeau cu toţii engleză acolo, ce beau, care era populaţia din Sydney.

Nu-mi amintesc despre ce am vorbit pe terasa din spatele barului, deşi probabil că eu m-am scuzat şi probabil că am căzut de acord asupra unui lucru şi probabil că am hotărât un lucru împreună, dar îmi amintesc cum stăteam întinsă, trează, mai târziu în acea noapte, privindu-l cum doarme.

Adormise cu spatele la mine, cu umărul lat şi alb neacoperit de cearşaf. Stăteam întinsă lângă el, ridicată într-un cot, şi

mă uitam la tot ceea ce puteam vedea din el, la fiecare detaliu, şi mai ales la cap, mai ales la fruntea lui palidă, acea parte pe care o puteam vedea, fiindcă era întoarsă dinspre mine, şi mai ales la părul lui, care era aproape de lumină, chiar sub lampă. M-am uitat la el, apoi l-am atins, iar el nu s-a clintit. Părul lui era drept şi nu lung, mai rar pe la frunte şi mai des la spate, de-un castaniu-roşcat deschis, cu şuviţe blonde. M-am uitat atentă la culoarea lui şi l-am atins iarăşi. Deşi ştiam că nu conta ce culoare avea părul lui, în noaptea aceea tot ce ţinea de el mi se părea important. Mi se părea că iubesc acel păr şi culoarea lui, şi mi se părea că totul la el trebuia să fie aşa cum era şi că n-ar fi putut fi nicicum altcumva.

Apoi a murmurat ceva în somn. M-am aplecat înspre el şi l-am întrebat ce zisese, deşi bănuiam că nu va face decât să doarmă în continuare. Dar el a repetat acelaşi lucru, un lucru nespus de blând şi iubitor.

M-am sculat, în cele din urmă, la două noaptea, mi-am încălzit nişte lapte şi am stat să fumez o ţigară în bucătărie. M-am gândit la ceea ce abia gândisem despre părul lui, la faptul că el era cu mine acum, şi cu atât mai mult fiindcă el dormea, iar eu eram trează, dar dacă mă părăsea iarăşi, sau dacă îl părăseam eu pe el, şi dacă rămâneam despărţiţi, el tot avea să aibă părul de-un castaniu-roşcat deschis, cu câteva şuviţe blonde, iar eu aveam să ştiu exact, cu precizie, acel fel anume în care arăta părul lui, şi avea să-mi rămână acel lucru, aşa încât o parte din el avea să-mi aparţină şi atunci, iar el nu va putea face nimic în legătură cu asta.

Faptul că s-a întors la mine după ce m-a părăsit, de acea dată, se prea poate să mă fi făcut să cred că indiferent ce ziceam, indiferent ce făceam, şi indiferent cât timp pleca de lângă mine, el avea să se întoarcă întotdeauna, şi că nu trebuia să-l iubesc foarte mult, sau să-i arăt prea mult respect, pentru ca el să continue să mă iubească.

•

Traficul devine gălăgios, un zgomot constant suprapunându-se peste sunetul ploii, cauciucurile sâsâind pe suprafaţa

umedă a şoselei, iar asta îmi spune că a venit ora patru, sau poate chiar a trecut, şi în curând va trebui să mă opresc din lucru.

Maşinile trec chiar pe sub fereastra mea. Şoseaua este una dintre căile rutiere principale care duc spre nord şi sud pe partea asta a râului. Trec multe camioane de mare tonaj, cutremurând pământul. Cele mai grele mă cutremură chiar şi pe mine, aici, în scaunul meu. Când şi când, se mai prăbuşeşte câte-o casă întreagă.

Vincent şi cu mine am cumpărat locul ăsta în ciuda şoselei, fiindcă ne plăcea aşa de mult curtea din spate, cu viţa ei de vie şi tufele de zmeură, cu perii şi liliacul, cu nucii americani şi ceilalţi copaci şi cu tufele care înfloresc. Apoi am început să încercăm să izolăm zgomotul traficului. Mă uitam de sus, de la fereastra mea, şi îl vedeam pe Vincent stând în curtea din faţă şi ştiam că încerca să-şi dea seama pe unde pătrundea cel mai rău zgomotul. Mă alăturam şi eu şi vorbeam despre zgomot. Vorbeam mult despre zgomot, despre cum era reflectat de suprafeţele tari şi cum era cel mai bine absorbit. Vincent a construit un gard în interiorul gardului viu, de-a lungul părţii frontale a proprietăţii. Apoi am plantat un şir de tuia în interiorul gardului. O parte din sunet părea să pătrundă pe sub gard, aşa că am cărat pământ din alte părţi ale curţii şi l-am îngrămădit pe la partea inferioară a gardului. Apoi Vincent a extins gardul şi pe părţile laterale ale proprietăţii şi am plantat nişte bräduţi pe partea interioară a şirului de tuia. Un vecin ne-a oferit un puiet de pin din curtea lui şi, deşi este înalt de numai treizeci de centimentri, l-am pus printre brăduţi. Acum ne gândim că mai putem proteja şi spatele curţii, dacă ne construim o cameră care să iasă dintr-o parte a casei, într-un anumit unghi.

Uneori nu sunt doar îngrijorată de munca la cartea asta, ci înspăimântată, şi cred că traversez o criză, una care poate fi numită existenţială. Apoi îmi dau seama că problema este una mult mai simplă – n-am mâncat micul dejun, dar am băut prea multă cafea, şi sunt cu nervii întinşi, sunt aşa de fragili încât mă tulbură aproape insuportabil şi numai dacă mă uit

pe fereastră şi văd un camion care transportă o maşină pe platformă şi trage o alta după el.

Însă alteori sunt de-a dreptul derutată şi stânjenită. De exemplu, încerc să pun deoparte câteva pagini de adăugat la roman şi vreau să le aşez laolaltă într-o cutie, dar nu sunt sigură cum să etichetez cutia. Mi-ar plăcea să scriu pe ea MATERIAL GATA DE FOLOSIT, dar dacă fac aşa, asta mi-ar putea purta ghinion, fiindcă e posibil ca materialul să nu fie tocmai „gata". M-am gândit, desigur, să pun nişte paranteze, MATERIAL (GATA) DE FOLOSIT, dar cuvântul GATA tot e prea puternic, în ciuda parantezelor. M-am gândit să arunc acolo un semn de întrebare, în aşa fel încât să fie MATERIAL (GATA?) DE FOLOSIT, însă semnul întrebării introduce pe loc mai multă îndoială decât pot îndura. Cea mai bună variantă ar putea fi MATERIAL – DE FOLOSIT, care nu merge aşa de departe încât să afirme că este gata, ci doar că va fi folosit într-o anumită formă, însă nu trebuie neapărat folosit, chiar dacă e suficient de bun pentru a fi folosit.

Uneori mi se pare că dacă aş putea pleca pentru o vreme mi s-ar mai limpezi mintea şi aş putea lucra mai bine. Am vorbit acum două seri cu un prieten care mi-a spus că plecase pentru două săptămâni într-o colonie de la munte ca să lucreze la roman şi tocmai se întorsese. A scris optzeci de pagini în acele două săptămâni. Eu n-am scris niciodată optzeci de pagini în două săptămâni. A zis că lucra cât era ziua de lungă, ba chiar şi după cină. Zicea că ceilalţi oameni plecau din camerele lor şi se duceau în plimbări, chiar şi de două-trei ori pe zi. Zicea că era destul de linişte. Un bărbat de pe acelaşi coridor cu el punea casete cu exerciţii şi făcea exerciţii, dar nu-l prea deranja. Zicea că mâncarea nu era foarte bună. Era mâncare americană, simplă. La început a părut bună, dar după o vreme a devenit greu de mâncat. De exemplu, serveau şuncă tăiată foarte gros, de aproape doi centimetri, iar după câteva înghiţituri i se făcea rău. A învăţat să mănânce foarte puţin la cină şi mai mult la celelalte mese, care erau mai bune. I-am pus multe întrebări legate de locul acela, fiindcă mă gândeam

că ar trebui să încerc să plec undeva ca să lucrez la roman, chiar dacă am plecat cândva și n-a contat deloc.

Pe atunci locuiam singură în oraș. Primisem o bursă și am folosit o parte din bani ca să-mi acopăr contul. Am folosit mai mult ca să închiriez o căsuță pentru vară. După ce-am umplut căsuța cu stocuri de mâncare și mi-am reparat mașina, nu-mi mai rămăsese aproape nimic din bursă, deși primisem banii cu numai două săptămâni în urmă.

Căsuța era una dintr-un grup de bungalow-uri de vară micuțe construite cu vreo șaizeci de ani înainte de o nemțoaică pe nume Mary și de soțul ei. Ușile din căsuță aveau dimensiuni ciudate, erau umflături pe tavane și pe pereți, de peste tot se ițeau capete de cuie, linoleumul de pe podele era îndoit pe la margini, iar din podeaua de la baie creșteau ciuperci, pe lângă cabina de duș cu grătar din scânduri. Soțul lui Mary murise, iar după câțiva ani ea vânduse proprietatea unuia dintre chiriașii estivali, o altă femeie pe nume Mary, al cărei soț, tot așa, murise. În memoria lui fusese construită o bancă, pe potecă, la jumătatea drumului către lac. A fost dezvelită chiar înainte să închiriez eu căsuța.

Era un loc foarte liniștit. Mulți dintre chiriași erau cu vreo treizeci de ani mai în vârstă decât mine, ceea ce mă făcea să mă simt tânără și plină de energie. Când coboram să înot în lacul înconjurat de buruieni, în toiul zilei, mi se părea mereu că întâlnesc femei bătrâne pe care nu le mai întâlnisem înainte, mergând hotărât, dar lent în susul și-n josul potecii abrupte, sau odihnindu-se pe banca de la jumătatea drumului, sau desfăcând șezlonguri pe scândurile calde și deformate ale platformei de pe mal, bâzâite de viespi. Aproape toate cele cu care făceam cunoștință păreau să poarte numele de Ruth, iar dacă nu Ruth, atunci Mary. Unele erau surorile altor femei pe nume Ruth sau Mary, sau cumnatele. Unele veniseră cu soții lor. Am lucrat bine acolo, în căsuța mea, dar nu am făcut așa de mult cât crezusem că voi face.

Peste un an, după ce l-am cunoscut pe Vincent, plecam deseori din oraș ca să-l vizitez. Din nou, credeam că departe de

oraș o să am tihna necesară ca să lucrez la roman. Mi se părea că până și autobuzul ar fi un loc bun de lucrat. Pe drum, la ieșirea din oraș, la începutul serii, ceilalți pasageri erau adesea obosiți și nervoși, iar de obicei când erau nervoși erau și tăcuți. Mai existau conflicte la începutul cursei, când se instala toată lumea, o femeie poate-și punea umbrela peste bagajul vreunui bărbat, dar apoi totul se liniștea. Îmi îndesam bucățele de șervețel în urechi și-mi legam un batic în jurul capului, ca să mă pot concentra mai bine. Dacă mă uitam jos, în pagină, nu trebuia să mă gândesc la nimic în afară de ceea ce lucram. Dacă ridicam privirea, se putea să nu mă mai gândesc la ce lucram și să stau să mă uit la ceilalți pasageri. Dar, deși am scris câteva chestii scurte în autobuz, nu era un loc bun de scris ceva lung.

•

Când am scris ce s-a întâmplat când m-am certat cu el a cincea oară, am omis ce a zis el când îl priveam cum doarme. Am spus că a fost un lucru blând și iubitor, dar n-am spus care anume au fost cuvintele lui. A spus: „Ești atât de frumoasă". Dar acum nu mi se mai pare că era ceva blând și iubitor. Mi se pare că a fost un strigăt de frustrare. Știa că e mai neajutorat decât voia, că dacă nu i-aș fi părut atât de frumoasă s-ar fi putut elibera de mine, așa cum știa că ar trebui. Până la urmă, chiar s-a eliberat de mine, însă i-a luat mai mult, iar eu a trebuit să-l rănesc mai des decât dacă n-ar fi fost legat de mine prin ceea ce el vedea ca fiind frumusețea mea.

Mai observ, când mă uit iarăși în agendă, că am pierdut șirul câtorva zile, contopindu-le într-una singură. Am zis că s-a întors la mine și că mai târziu în aceeași noapte l-am privit cum dormea, cu părul roșiatic sub lumina veiozei, iar apoi am plecat la bucătărie și am fumat o țigară în timp ce-mi încălzeam laptele. De fapt, asta a fost peste câteva nopți, iar între timp s-au întâmplat alte lucruri.

După ce s-a întors, l-am întrebat unde fusese în cele două zile și o noapte cât lipsise, iar el mi-a spus. Mi-a spus că în după-amiaza aceea se dusese la Kitty și făcuse dragoste cu ea

ca să-mi facă în ciudă. S-a dus acasă seara, a ascultat cum îl sunam la telefon, apoi a ieșit iarăși, a mers la un club de noapte de pe plajă, unde a băut de unul singur. Toată ziua următoare a petrecut-o cu prietenul lui, bătrânul.

Dar chiar dacă de-acum știam unde fusese, asta n-a schimbat ceea ce-mi imaginasem cât lipsise, așa încât cele două versiuni au continuat să existe una lângă alta și, de fapt, versiunea pe care mi-o imaginasem era mai puternică, fiindcă se dezvoltase în mine foarte lent și conviețuisem cu ea mult mai mult.

Dar nici acesta nu a fost sfârșitul, fiindcă el nu putea să facă pur și simplu ce-a făcut, iar apoi să uite, ca și cum nu s-ar fi întâmplat. Kitty avea să-i reamintească, iar el trebuia să continue sau să o termine cu ea.

Deși ne-am trezit împreună în dimineața următoare, am stat separat toată ziua, iar când l-am sunat acasă în seara aceea, se băgase deja în pat și nu voia să mă vadă.

A zis că va veni la prânz a doua zi, iar eu l-am așteptat, dar a întârziat trei ore. În timp ce-l așteptam, știam că nervozitatea mea va fi disproporționată în comparație cu explicațiile sau scuzele lui, care aveau să fie foarte scurte, așa cum îi erau întotdeauna scuzele și explicațiile când era vinovat în vreun fel, scurte și un pic furioase, de parcă ar fi fost furios pe mine, mai întâi fiindcă îl puneam în postura celui care mă dezamăgește, iar apoi fiindcă eram dezamăgită de el.

Am luat prânzul, după care a plecat iarăși să o vadă pe Kitty, iar cât a fost cu Kitty eu am mers pe jos până în centru cu Madeleine. S-a întors seara târziu.

A doua zi s-a purtat rece și mi-a zis că nu știa dacă să rămână cu mine sau să se întoarcă la Kitty. Mi se părea că totul se terminase între noi. A plecat la trei după-amiaza, apoi s-a întors la patru și-a zis că voia să rămână cu mine. De fapt, voia să se mute cu mine, ca să fie și mai limpede. Se gândea că s-ar putea muta în camera liberă. Spunea că va vorbi cu Madeleine despre asta. Eu n-am făcut nimic, l-am lăsat pur și simplu să o întrebe pe Madeleine, așa cum am lăsat-o și pe Madeleine să îi răspundă cum poftea. Ea nu voia ca el să locuiască acolo și nu

voia nici măcar să se gândească la una ca asta. Ghicisem că avea să se opună, dar nu știam dacă mă simțeam ușurată sau nu.

Chiar dacă nu crezusem c-o să fie de acord să locuiască cu noi, mă convinsesem singură rapid c-o să vrea banii pe care el i i-ar putea da pentru chirie, fiindcă ea avea așa de des probleme în a-și achita partea. Dar iarăși o judecam greșit. Deși avea atât de puțini bani, banii nu erau niciodată cel mai important lucru de care ținea cont, ba de obicei nu ținea cont deloc de ei. De fapt, cred că a fost jignită că-i ofeream bani pentru deranjul pe care-l provocam vieții ei.

După ce am vorbit despre asta, am plecat toți trei cu mașina, la o petrecere de ziua cuiva. Era liniște în mașină când conduceam. Madeleine stătea pe bancheta din spate simțindu-se jignită de noi, în timp ce noi stăteam în față supărați pe ea fiindcă ne refuzase ce-i cerusem și întrebându-ne ce o să facem mai departe în privința relației noastre, deși cred că furia mea nu era foarte sinceră. Mă răsfățam fiind furioasă pe ea, în același timp nefiind tocmai nefericită că luase ea decizia asta în locul meu.

În seara următoare, în ciuda faptului că fusese cât pe ce să mă părăsească și nu mă părăsise, am ieșit să iau cina cu un alt bărbat. Îmi făcusem deja planul ăsta și nu l-am mai schimbat. Nu i-a convenit. Cât am fost plecată, a stat singur în camera mea citind și apoi s-a dus să se plimbe, iar când m-am întors mi-a vorbit foarte puțin și îmi tot întorcea spatele, și din cauză că îmi tot întorcea spatele mi-a fost frică și n-am putut dormi după ce-a adormit el. Atunci m-am uitat atentă la el sub lumina veiozei pentru o vreme, înainte să mă scol ca să fumez și să citesc în bucătărie, privind un șoarece care a ieșit din cuptor ca să-și caute mâncare pe la ochiurile plitei. Atunci m-am întors în pat, iar el zis, ca prin somn, „Ești atât de frumoasă".

Dimineața, după ce mi-a zis ce mi-a zis în somn, s-a așezat pe același taburet unde stătusem eu noaptea precedentă, ținând în poală pisica și masând-o în creștet. Stăteam în picioare în spatele lui și i-am cuprins umerii. Mi-am proptit bărbia de părul lui mătăsos. Acum, că era iarăși cu mine după ce mă speriase, voiam să fac ceva pentru el, să-i dau

ceva, deşi nu ştiam ce. Însă acel impuls a scăzut în câteva zile, iar apoi s-a stins.

Întreaga ceartă, începând cu plecarea lui de acasă aşa de furios şi încheindu-se cu privitul umărului lui alb târziu în noapte, durase o săptămână.

Cred că nu am scris din prima cuvintele pe care le-a spus fiindcă m-am temut să nu par înfumurată, chiar dacă romanul pretinde să fie ficţiune, şi nu o poveste despre mine, şi chiar dacă asta era numai părerea lui, nu neapărat adevărul. De fapt, trebuia să cred că el vedea ceva ce eu nu puteam vedea, fiindcă atunci când mă uitam în oglindă sau la o fotografie, chipul pe care îl vedeam, tensionat şi neclintit, sau încremenit într-o poziţie ciudată, nu mi se părea decât rareori măcar drăguţ, şi cel mai adesea era fie banal, fie neplăcut, cu trăsături care pluteau sau se roteau când eram obosită, cu un obraz pătat de patru aluniţe întunecate, într-un model ca o constelaţie, cu părul lins, de un şaten tern, pe un cap mare şi pătrăţos, cu gâtul aşa de subţire încât pare sfrijit, cu ochii uluiţi sau neliniştiţi, de un albastru aşa de deschis încât se văd aproape albi cum se holbează ei de după lentilele ochelarilor, iar dacă îmi dau jos ochelarii, cum fac uneori, se întâmplă să mai sperii oamenii, după cum mi-a zis-o de-a dreptul cel puţin un prieten.

Ceea ce am mai omis din această versiune a fost că atunci când învăţam italiana cu Madeleine pe terasa unei cafenele, renunţând apoi fiindcă ne tot distrăgeau unele lucruri, ceea ce ne-a făcut să ne oprim de tot au fost nişte mici picături verzi care au aterizat pe o pagină a cărţii de gramatică italiană. Proveneau de la o vrabie din copacul de deasupra noastră. N-am inclus asta în relatarea acelei zile fiindcă nu se potrivea cu atmosfera a ceea ce scriam.

•

N-a trecut aşa de mult timp de când am lucrat ultima oară, dar când m-am aşezat iarăşi la birou am fost imediat derutată de noul meu sistem. Am patru cutii cu foi în ele. Acestea sunt etichetate MATERIAL DE FOLOSIT, MATERIAL ÎNCĂ

NEFOLOSIT, MATERIAL FOLOSIT SAU DE NEFOLOSIT şi MATERIAL. Mare parte din ce este în ultima, „Material", nu are nimic de-a face cu romanul ăsta. „Material folosit sau de nefolosit" înseamnă chiar asta: material pe care l-am folosit deja sau pe care nu intenţionez să-l folosesc. Ce mă nedumereşte astăzi este faptul că nu părea să existe vreo diferenţă între „Material încă nefolosit" şi „Material de folosit". Apoi mi-am amintit că „Material de folosit" era în formă finală, gata de a fi încorporat, iar „Material încă nefolosit" era într-o formă brută. Cuvântul „gata" ar fi clarificat lucrurile, dacă nu mi-ar fi fost frică să-l scriu pe cutie.

Tocmai am vorbit cu un alt prieten care e pe cale să plece undeva ca să lucreze la roman. Pleacă la un hotel din Mexico. Surprinzător de mulţi prieteni scriu romane, îmi dau seama acum, dacă mă apuc să-i socotesc. O femeie pleacă din apartamentul ei în fiecare dimineaţă ca să scrie într-o cafenea din zonă. Zice că nu poate să scrie decât vreo două ore o dată, dar dacă se mută în altă cafenea îşi mai poate prelungi un pic munca de dimineaţă. Un bărbat pe care-l cunosc scrie într-o magazie veche din spatele casei sale, cât sunt copiii plecaţi la şcoală. Altul pleacă într-o colonie de artişti ca să scrie, apoi se întoarce acasă pentru o vreme, ca să lucreze ca tâmplar, aşa încât să câştige suficienţi bani ca să se ducă iar în colonie. Un altul scrie noaptea, cât e plecat colegul lui de apartament, care lucrează ca taximetrist. A scris până acum şapte sute de pagini şi zice că încearcă să scrie un roman amuzant, dar e greu să fii amuzant pe atâtea pagini.

•

Nu ştiu cu precizie de ce mergeau lucrurile rău tocmai atunci, dar a venit o zi care mai târziu mi s-a părut a fi momentul când au început să meargă atât de rău încât n-am mai putut să le îndreptăm. Îmi spusese la telefon că era acasă, lucra. Am ieşit cu Madeleine la o plimbare prin oraş şi ne-am oprit la o galerie de artă. Şi iată-l acolo, printre puţinii oameni care se uitau serioşi la tablouri, cu geanta militărească

atârnându-i pe-un umăr. A părut neplăcut surprins să ne vadă. A zis că o să vină mai târziu în acea seară. Eu am ieşit, mi-am petrecut seara cu doi prieteni, lăsându-i un bilet, dar când m-am întors nu era acolo, nu venise.

L-am căutat, am lăsat telefonul să sune de cincisprezece ori. Am închis şi apoi am condus până la apartamentul lui. Maşina era în faţa clădirii, dar luminile de la el erau stinse şi eram sigură că nu e singur. Am urcat la apartamentul lui şi am bătut la uşă. Mi-a deschis pe întuneric şi s-a băgat înapoi în pat. Stătea întins absolut nemişcat şi nu mi-a răspuns când m-am băgat în pat şi am încercat să vorbesc cu el. M-am dat jos din pat. Am zis că plec, iar el n-a zis nimic, decât poate „La revedere" sau „Cum vrei".

Acasă m-am întins în pat şi am mâncat o felie de pâine cu brânză. M-am sculat şi mi-am adus în pat încă o felie de pâine cu brânză, şi apoi încă una. În timp ce mâncam, citeam o carte de poezii a unui prieten, o carte care-mi venise de curând prin poştă, astfel că în timp ce-mi umpleam gura cu mâncare, îmi umpleam şi ochii cu paginile tipărite şi îmi umpleam urechile cu sunetul vocii prietenului meu, iar tot acest umplut, tot acest hrănit pe diferite canale mi-a schimbat în cele din urmă starea, indiferent că o fi umplut cu adevărat ceva sau doar o fi calmat ceva.

•

Trei nopţi mai târziu, am mers iarăşi în camera lui, de data asta cu el. Însă legătura noastră nu era foarte puternică acum. Nu depăşea cu mult aparenţele unei legături. Era această aparenţă, şi era şi o anumită familiaritate, deşi nici cea mai deplină familiaritate n-ar fi şters toată stânjeneala dintre noi. Pe drum încolo, ne-am oprit ca să cumpărăm un pachet de cărţi de joc, câteva sticle de bere şi o pungă de chipsuri de porumb. Acum pot să înţeleg, iar atunci am simţit, dar am încercat să ignor, că eram plictisită şi că fără cărţi de joc, bere şi chipsuri n-aş fi ştiut ce să fac cu el, că aceste lucruri erau o cale de a mă distrage de la golul care ar fi fost în cameră între noi, erau o

modalitate necesară de a mă distrage, ca să vreau să stau cu el acolo şi să nu prefer să fiu singură acasă mâncând şi citind, fiind absorbită de asta mai mult decât puteam fi de el.

Probabil că mă aflam acolo în cameră cu el doar fiindcă mai devreme între noi existase ceva diferit. Dacă el încă era acolo, cu mine, aceeaşi persoană, şi eu încă eram acolo, iar între noi existase cândva ceva, cu siguranţă uneori ceva încântător, era greu de crezut că acel ceva încântător nu ne mai era accesibil. Dar ceea ce făceam împreună, acum, era forma unui lucru ce nu mai era viu – o rămăşiţă care ne arăta cum fusese acel lucru viu.

Acum, simplul gând la acele lucruri pe care le-am cumpărat şi dus în apartamentul lui mă umple de o nelinişte cu gust de bere călduţă şi chipsuri stătute şi alunecă precum o carte de joc murdară de grăsime caldă. Ce nefericită a fost acea încercare. Ce slăbiciune de caracter scotea la iveală, aceea că eu nu puteam pur şi simplu admite că nu-mi doream foarte tare să fac nimic cu el, nu mai era nimic de făcut, că nu-mi mai rămăsese decât să spun la revedere, cu toată prietenia pe care o simţeam cu adevărat pentru el. În schimb, am intrat cu el într-un magazin, unul dintre acele magazine mari şi puternic luminate, aşa de întinse încât sunt descurajante, şi am cumpărat împreună lucruri pe care alţi oameni le cumpără ca să se simtă bine împreună, de parcă făcând asta aveam să ne simţim şi noi bine, când de fapt nu-mi făceam nici o iluzie că mă voi distra, sau poate chiar credeam că voi reuşi ca, măcar pentru scurt timp, să am impresia că mă simt bine, dacă parcurgeam pur şi simplu traseul gesturilor necesare, şi că dacă continuam să fac atâta lucru, starea mea avea să se schimbe subit, iar ceea ce nu părea plăcut avea să devină plăcut.

Acum aş vrea să fiu din nou în camera aceea, în acea noapte. Sunt curioasă să văd ce-ar zice el şi ce-aş răspunde eu, fiindcă am uitat aşa de mult din felul în care vorbea şi din lucrurile pe care s-ar fi gândit să mi le zică. Acum aş merge la întâlnirea cu el cu un interes atât de mare, încât întâlnirea ar căpăta un fel de însufleţire pe care n-a avut-o pe atunci.

Nu exista o masă pe care să jucăm cărţi, aşa că am stat pe covorul de lângă pat. Am băut berea, am mâncat chipsurile şi am jucat gin remi. Jocul nu era interesant. Ar fi trebuit să ştiu, dacă aş fi fost dispusă să mă gândesc la asta, că nu puteam spera nimic de la jocul în sine, fiindcă dacă exista plictiseală între noi, nu avea să fie tensiune nici în joc.

Am jucat la nesfârşit, de parcă încercam să stoarcem cu forţa ceva pasiune din joc. Am băut mai multă bere decât voiam, sau cel puţin mai multă decât voiam eu, dar nici de asta n-am fost influenţaţi. Alcoolul părea să nu aibă asupra mea mai multă putere de a mă îmbăta decât jocul de a mă captiva, iar situaţia nu a fost schimbată de bere, aşa cum sperasem că va fi, ştiind că alcoolul putea schimba de obicei o situaţie, măcar un pic. Am mâncat chipsuri şi poate şi alte chestii înainte de chipsuri, sau poate că mâncasem ceva dubios sau în exces mai devreme, la cină, fiindcă atunci când în sfârşit ne-am băgat în pat am început să mă simt rău şi am stat întinsă, trează, simţindu-mă rău, iar apoi starea de rău s-a accentuat aşa de tare încât am tot făcut drumuri la baie şi am stat pe podea lângă veceu, cu braţele pe veceu şi cu capul pe braţe, apoi iarăşi pe veceu şi-apoi iarăşi pe podeaua de lângă veceu, aproape toată noaptea. El s-a trezit un pic, o dată, dar n-a părut să bage de seamă că făceam ture aşa de des sau că am fost trează atât de mult din noapte.

A doua zi era ziua lui de naştere. Ne-am dus la un film. După film, ne-am dus acasă la mine, am mâncat pandişpan cu îngheţată şi am stat în capul patului meu în timp ce în partea opusă a camerei, aşa de mare şi goală încât patul dintr-un capăt, respectiv pianul, masa pliantă şi scaunele metalice urâte din celălalt păreau mici pe întinderea podelei cu gresie închisă la culoare. Madeleine, stând pe unul dintre scaunele tari, ne citea cu voce tare la lumina unuia dintre becurile simple înşurubate în zidul văruit în alb, horoscoape lungi şi complexe dintr-o revistă. Iarăşi nu eram în largul meu şi simţeam că fără mâncare şi fără compania lui Madeleine ar fi fost un gol între mine şi el, şi ar fi fost plictiseală, şi că prezenţa lui Madeleine,

de fapt, care era aşa de separată de noi, ne apropia un pic, la fel ca şi faptul că ceea ce citea era aşa de amuzant, şi în plus, reacţiile ei la ce ne citea erau aşa de stridente. Am mâncat prea mult şi am râs prea mult. Dar mâncarea mi-a captivat mare parte din interes şi atenţie, atât cât a durat, şi de îndată ce a dispărut am devenit iar agitată.

Ce însemna, atunci, plictiseala? Că n-avea să se mai întâmple nimic cu el. Nu că el era plictisitor, ci că eu nu mai aveam nici o aşteptare de la această companie a lui. Existaseră aşteptări şi muriseră.

Şi de ce mă făcea acea plictiseală să mă simt aşa de stânjenită? Din cauza golului cuprins de ea, a spaţiului gol ce se căsca între mine şi el, împrejurul nostru. Eram prizonieră împreună cu această persoană şi această senzaţie. Golul, dar şi dezamăgirea: ceea ce fusese cândva atât de complet era acum incomplet.

•

Seara dinaintea plecării mele în ultima călătorie conţine o altă amintire care e dificilă, nu atât din cauza sentimentelor mele urâte în privinţa lui, cred, cât din cauza unei combinaţii de alte lucruri: spaţiile ciudate şi zidurile urâte ale clădirii ca un hambar unde se ţinea recepţia, dulceaţa greţoasă a vinului alb ieftin, ploaia de după, peluza goală de afară, fără absolut nici o plantă pe ea, şi cuvântul „recepţie", care nu-mi place.

Mergeam de la o persoană la alta, cu un pahar din acel vin dulce în mână, privind prin mulţime la răstimpuri, când deodată l-am văzut stând acolo cu câţiva dintre prietenii lui tineri. Nu mă aşteptam să îl văd, deşi acum nu pot să-mi dau seama de ce nu i-aş fi zis de recepţie. Asta e genul de întrebare care mă sâcâie cel mai tare, fiindcă nu o să am niciodată un răspuns – cum era relaţia noastră în acel punct, dacă plănuiam să fac ceva fără el şi fără ca măcar să-i spun. Poate că nu era aşa de neobişnuit pentru noi, dar în acest caz mi se pare deosebit de ciudat, fiindcă în dimineaţa următoare plecam.

Nu-mi pot aminti cu ce prieteni era sau dacă am observat măcar cine erau, de vreme ce nu îmi păsa, şi nu-mi pot aminti

dacă m-am dus la el de îndată ce l-am văzut sau, rămânând la câțiva metri distanță, i-am atras atenția și i-am făcut cu mâna, continuând să vorbesc cu alți oameni, sau dacă n-am încercat să-i atrag atenția și m-am uitat pur și simplu după el, urmărindu-l mereu prin încăpere. Ultima variantă mi se pare cea mai probabilă, poate fiindcă asta am crezut în toți acești ani. Dar mai e ceva ce e posibil să fi făcut, dată fiind reacția avută atunci când l-am văzut, o reacție pe care mi-o amintesc cu precizie. Era o senzație de neplăcere totală să-l văd acolo, de parcă ar fi fost un element ostil în acel loc, un lucru care pătrundea ca un intrus unde nu se cuvenea, așa că l-am privit printre siluetele în mișcare, peste umerii altor oameni din locul acela aglomerat, iar acele trăsături care nu cu mult înainte mă atrăgeau atât de puternic la el și într-un mod atât de pozitiv, și care aveau să exercite din nou o fascinație intensă, nu mult după aceea, mi se păreau atunci respingătoare, grosolane și cadaverice, rudimentare și nesănătoase, lipsite de inteligență, lipsite de umanitate, de culoarea lutului.

Ploua puternic și câțiva oameni se adunaseră lângă ușa deschisă, pregătindu-se să fugă la mașinile lor. Nu țin minte cum de ajunsesem să stau lângă el la ușă, dar am mers amândoi la mașina mea, după ce-am traversat împreună în fugă peluza păcătoasă, sub umbrela mea sau sub pardesiul meu, și l-am condus pe scurta distanță până la mașina lui. Bineînțeles, îmi amintesc mai bine iarba elastică de sub tălpi decât ce i-am spus eu lui sau ce mi-a spus el mie. Eu mă duceam să iau cina, iar el pleca într-un loc unde îi organizau prietenii o petrecere de ziua lui. A zis că o să vină la mine mai târziu, seara.

Până a ajuns el, eu lucrasem câteva ore la o treabă pe care trebuia să o termin înainte să plec, dimineața, și, deși era deja târziu, nu terminasem. S-a dus la culcare în celălalt capăt al camerei și a adormit. Eu am continuat să lucrez, nerăbdătoare să termin ceea ce se dovedise a fi mult mai plictisitor decât crezusem. Verificam traducerea unei prietene și o făceam ca pe-un favor. Prietena nu mi-a mulțumit cu adevărat mai târziu, sau nu într-un mod proporțional cu volumul de muncă depus ori

cu momentul ciudat când trebuise să lucrez, deși sigur că n-ar fi corect să mă aștept ca ea să știe cât de ciudat era momentul, mai ales că nu știam nici măcar eu că era ultima noapte pe care o petreceam cu el.

Am terminat și m-am dus la culcare. El s-a trezit, iar apoi am stat de vorbă aproape o oră, neobișnuit de prietenoși și relaxați, cum am fi putut să fim tot timpul, de parcă profitam de ultima șansă.

În dimineața următoare am urcat în mașina lui și m-a dus la aeroport. Nu l-am mai văzut până când m-am întors, peste mai mult de patru săptămâni, când m-a așteptat la același aeroport și ne-am întors cu aceeași mașină. A așteptat până când am intrat pe autostradă, iar acolo a început să îmi spună că totul se schimbase. Era suficientă răceala lui ca să-mi dau seama că se întâmplase ceva, deși el nu zisese nimic despre asta pe coridoarele aeroportului sau lângă banda rulantă cu bagaje. Răceala se instalase fiindcă el deja începuse să se poarte diferit cu mine, în timp ce eu încă mă purtam cu el în vechiul fel.

•

Ieri am pierdut încă aproape o zi de lucru fiindcă, împreună cu Vincent, l-am dus pe tatăl lui la târg. I-am pus o șapcă pentru că era o zi de arșiță teribilă, iar în timp ce-l împingeam pe scaunul cu rotile pe acolo, el s-a uitat atent la toate, de sub cozoroc. L-am dus să vadă țarcurile cu vite, oi, iepuri și păsări, iar roțile de cauciuc ale scaunului rulau plăcut pe rumegușul proaspăt. O gâscă și-a scos ciocul prin plasa de sârmă a cuștii și a gâgâit spre el, iar el i-a răspuns sărutându-și mâna. Nu știu la ce s-a gândit.

Cred că încercam să-l distrăm oferindu-i un spectacol mai neobișnuit decât cele pe care le urmărește la televizor și ceea ce vede de pe veranda din spate, unde stă atât de mult timp – copacii mișcându-se în vânt, ramurile făcând bruște plecăciuni scurte și foșnind în perioada asta când veverițele fug de colo-colo, nucile verzi ale hicoriului căzând cu un bufnet pe peluză. E drept că după ce am plecat de la animale și am mers

spre sălile expoziției, spre hipodrom și spre roata mare, căldura intensă, soarele strălucitor, mișcarea permanentă a mulțimii, mireasma dulce de vată de zahăr și vorbăria curgând încontinuu pe lângă el au părut să-i provoace o reacție: în obraji i-au apărut mici pete de culoare, ochii i s-au luminat, iar privirea de sub cozoroc era la fel de atentă, aproape furioasă, ca a unuia dintre cocoșii din țarcul cu păsări. Prin mulțime se aflau alți bărbați și femei ca el, care nu puteau vorbi, bătrâni sau oameni între două vârste, chiar și tineri, împinși pe roți sau conduși de cot sau de mână, făcând un efort vizibil să absoarbă ce era în jurul lor, iar aceștia, tot așa, păreau să fi fost scoși la aer cu forța ca să capete ceva mai multă energie prin șocul contactului cu acest loc agitat. Așa că iată-ne acolo, doar încă un mic grup, încă un lot din masa fremătândă, doi oameni de vârstă mijlocie, cu cămășile umede de sudoare, împingând un al treilea, care era bătrân, mititel, cu capul ca un ou sub șapca lui, cu trupul abia perceptibil sub hainele largi.

Astăzi e morocănos și un pic ars de soare pe brațele pistruiate și pe dosul palmelor osoase. Infirmiera a remarcat, după ce-a stat cu el doar câteva minute, că se poartă ciudat. Am asigurat-o că nu e decât obosit.

Astă-noapte am avut un vis în care căutam o fotografie bună cu el și în sfârșit găsisem una. Ciudat e că această fotografie era mai clară și mai întreagă decât orice amintire a feței lui pe care o am când sunt trează, iar când m-am trezit încă îl puteam vedea limpede, deși între timp imaginea pălise. Deci undeva în creierul meu trebuie să existe o amintire clară a feței lui care este ascunsă în mare parte a timpului și a fost descoperită o dată, ca fotografie, în vis.

Lucrez mai sistematic acum și simt că am mai mult control. Dar în același timp descopăr lucruri care mă dezarmează, fiindcă nu-mi amintesc deloc de ele, cum ar fi un plan mai de demult pentru un roman, pe care l-am notat cu creionul

într-un loc unde era puțin probabil să-l găsesc altfel decât accidental. S-ar putea să nu fie un plan pentru un roman întreg, totuși, fiindcă văd că lipsesc părți mari din poveste.

Când dau peste așa ceva, mă întreb peste ce-aș mai putea da. Apoi mă enervez pe mine, de parcă altcineva ar fi făcut aceste însemnări neglijente și le-ar fi lăsat pe-acolo ca să-mi dau eu seama, fără nici un indiciu, pentru ce ar putea fi sau ce înseamnă.

Încerc să pun în ordine diferitele dăți când l-am sunat la telefon, cât am fost plecată în est a doua oară, când am stat într-un apartament grație unui vechi prieten care era în vest. A fost un apel târziu în noapte după ce a plecat bărbatul pe care abia-l cunoșteam. A fost unul în timpul căruia puteam auzi sunetul tastelor pe fundal. A fost unul în care am aflat că se vedea cu altă femeie, una dintre prietenele lui, cea care îi dăduse un tort de ziua lui de naștere, în seara dinaintea plecării mele, și cea cu care, de fapt, s-a căsătorit mai târziu. Și a mai fost un apel telefonic în care m-a asigurat că nu conta, că ea nu însemna pentru el la fel de mult ca mine și că asta nu schimba nimic. Dar nu știu dacă au fost apeluri diferite.

Se pare că am scris două relatări ale unuia dintre aceste apeluri și ale zilelor din jurul său. Tocmai am redescoperit-o pe cea de mai devreme și mi se pare mai puțin precisă și mai sentimentală. De exemplu, spun că, după ce mi-a zis că se întâlnea cu altă femeie, m-a durut fiindcă încă îl păstram într-un colțișor al inimii mele. Acum, ideea ca inima mea să aibă un colț mă deranjează, și mă deranjează și alte lucruri din fraza asta. Îmi amintesc și că am zis că-mi aminteam ce fericită eram să-l aud râzând și să-l văd zâmbind, ceea ce sigur nu era adevărat.

Relatarea de mai devreme include lucruri pe care mai apoi le-am omis fiindcă, deși au de-a face cu viața mea din acel moment, n-au nimic de-a face cu povestea: cum am participat la o prelegere de la universitate și la cina dinainte, cu profesori universitari foarte palizi; cum nu le înțelegeam întrebările după prelegere; sala de conferințe dintr-un pod, dând spre luminile,

din depărtare, ale unei părţi sărace şi periculoase a oraşului; coridoarele largi ale unei clădiri goale; pungile de gunoi de la fiecare cotitură şi înghesuiala de la lift când plecam. Despre cum aveam vise cu anumiţi bărbaţi şi cum în vise era mult mai multă furie decât simţeam vreodată când eram trează. Despre cum apartamentul în care stăteam era într-o parte a oraşului unde locuiau mulţi bătrâni, iar trotuarele erau pline de bastoane şi cadre de mers, bătrânii legănându-se printre ele. Despre cum ştiam că încercam să găsesc răspunsuri la anumite întrebări, răspunsuri care probabil aveau să vină doar în timp, după încercări şi greşeli.

Până la urmă, nu păream capabilă să înţeleg mare lucru. Nu înţelegeam ce însemna ataşamentul meu faţă de el sau ce însemna să iubeşti şi să respecţi un bărbat, sau măcar ce spusese el la telefon. În timp ce mă străduiam să găsesc răspunsuri, eram mai încrezătoare în corectitudinea unor anumite gânduri decât a altora. Acele altele păreau slabe şi ezitante, sau muşchii cu care le gândeam păreau slabi – şi totuşi acestea erau chiar gândurile care ar fi trebuit să fie corecte, care ar fi trebuit să mă ajute dacă ar fi fost corecte. Era o întrebare, iar alături de ea un răspuns, desigur greşit, iar eu nu puteam găsi vreun alt răspuns. Întrebarea despre ce însemna să iubeşti un bărbat era una care necesita mult timp şi multă reflecţie ca să-i poţi găsi răspunsul, însă una mai uşoară, la care simţeam că ar fi trebuit să fiu capabilă să răspund, şi nu puteam, era de ce mă stânjenise să îl aud cântând la tobe.

Nici una dintre relatări nu cuprinde o petrecere literară la care am mers, unde un scriitor mi-a spus: „Ce-ar cumpăra oricine, asta sunt eu".

Am găsit de curând factura de telefon din perioada aceea şi se văd cinci apeluri la numărul lui, în decurs de douăsprezece zile. O conversaţie a durat treizeci şi şapte de minute, şi e posibil ca noaptea aceea să fi fost cea în care au făcut pâine, deşi ar putea la fel de bine ca asta să fi fost într-o noapte de mai devreme, când am vorbit cu el doar paisprezece minute.

•

I-am scris o scrisoare şi am privit-o cum stă pe birou înainte s-o trimit şi m-am întrebat ce fel de comunicare era asta dacă scrisoarea era scrisă, dar nu putea fi trimisă din cauza orei târzii sau dacă era scrisă şi putea fi trimisă, dar nu era trimisă. Avea să fie un fel de comunicare, oricare, câtă vreme el nu o citea?

Într-o relatare de mai devreme, par să fiu sigură că scrisoarea pe care o studiez este aceea care mi-a fost returnată mai târziu prin poştă, iar într-o relatare ulterioară doar presupun că aşa ar putea fi. Nu pot să-mi dau seama de ce într-o zi eram sigură şi în alta mai puţin sigură.

Scrisoarea care nu a ajuns niciodată la el mi-a fost returnată nedeschisă de oficiul poştal, deşi adresa era corectă, a locului unde stătea el atunci şi unde încă locuia la întoarcerea mea. De vreme ce mi-a fost returnată, o am şi acum şi o pot citi, şi tocmai am făcut-o din nou. Nu ştiu dacă impresia pe care o face asupra mea este aceeaşi sau aproape aceeaşi pe care i-ar fi făcut-o lui. Pare veselă, lipsită de văicăreli şi foarte tânără – tânără fiindcă este aşa de deschisă, de sinceră, fără urmă de perfidie, de precauţie, de aluzii sau insinuări. În scrisoare îi spun cum i-am telefonat unui bărbat pe care-l cunoscusem la o petrecere de Revelion şi l-am invitat la mine în apartament. Nu ştiu de ce îi povesteam asta, de vreme ce această întâlnire nu se derulase prea bine şi sigur nu mă punea într-o lumină bună.

Fusesem la o cină cu un vechi prieten care a plecat devreme fiindcă zicea că trebuia să ajungă acasă şi să-şi plimbe câinele. Eram singură în apartament şi n-aveam stare. Deşi nu mi-l aminteam prea bine pe acest bărbat pe care abia-l cunoşteam, l-am sunat şi l-am invitat pe la mine. Avusesem o idee care abia mai târziu mi s-a părut ciudată. Aveam impresia că învăţasem să fac ceva ce înainte nu ştiusem cum se face, ceva ce urma să fie de-acum mereu plăcut, niciodată fără gust, fără culoare, în tensiune sau în grabă sau ciudat, aşa că tot ce trebuia să fac era să invit pe la mine un bărbat care mi se părea atrăgător şi totul o să fie plăcut.

Dar când a apărut acest bărbat, urcând ultimul tronson abrupt de scări, şi a ridicat privirea spre mine, în timp ce mă uitam pe scară spre el, chipul lui nu era aşa cum îl ţinusem minte. În apartament, a început să vorbească despre religia lui şi a tot continuat să vorbească despre religia lui. Se schimbase semnificativ între prima şi a doua întâlnire. Fusese atrăgător şi spiritual în toiul petrecerii, iar acum, peste câteva săptămâni, la ultimul etaj al unei case de cărămidă înguste, nu mai era aşa de atrăgător, de parcă fiecare parte a chipului i se schimbase uşor între timp, sau se îngroşase, şi în acelaşi timp mintea îi încetinise considerabil şi se fixase pe o idee. Am stat pur şi simplu şi-am aşteptat să treacă timpul şi să tot treacă, fiindcă mă gândeam că, deşi era prea târziu ca să mai schimb ceva, măcar puteam să fiu peste poate de obosită şi un pic ameţită de băutură când urma să se întâmple. A continuat să vorbească despre religia lui şi în pat cu mine. Apoi, după ce-a terminat, fiindcă stăteam întinsă cu spatele la el şi nu făceam decât să mârâi când îmi vorbea, probabil că şi-a dat seama că voiam să plece şi în sfârşit a plecat, iar după ce-a ieşit de-a binelea pe uşă m-am sculat şi m-am dus în sufragerie în halat. Tremuram puternic, cuprinsă de frisoane şi scuturături zdravene. M-am dus la telefon.

Acolo era cu trei ore mai devreme. El era cu o prietenă, mi-a zis, şi făceau pâine. M-a întrebat ceva legat de pâine şi i-am zis să n-o lase să crească prea mult timp. M-am gândit că dacă făcea pâine cu femeia asta, atunci probabil că era ceva între ei şi atunci lucrurile se terminaseră între noi, ţinând cont cât de rău merseseră înainte să plec. I-am zis ceva legat de asta, iar el a răspuns, cu o iritare subită, că nu era cazul să-mi fac griji. Iritarea lui m-a convins că spunea adevărul. I-am zis că mi-era dor de el. Nu i-am spus de bărbatul care mergea atunci acasă cu metroul, care îmi lăsase în dar trei cărţi scrise de el, ca să le găsesc după plecarea lui, trei cărţi la care m-am uitat, dar pe care nu le-am citit, nici păstrat, nici dat altcuiva. M-am gândit să le duc la librăria din capătul străzii, însă le-am aruncat la coş. Nu mai făcusem niciodată aşa ceva cu o carte.

De vreme ce scrisoarea despre străin este datată, pot să-mi dau seama în ce zi m-am întâlnit cu străinul şi când am sunat apoi ca să pun amărâta de întrebare, şi văd că am avut dreptate: asta a fost conversaţia care a durat treizeci şi şapte de minute. Dar ce-am mai aflat din scrisoarea asta e că el îmi spusese deja, într-o altă conversaţie, mai înainte, că acum se vedea cu femeia aceea, şi din momentul în care am aflat asta, am devenit mai pasională sau mai înnebunită.

Ştiam că deja locuia cu el acolo, că îşi petrecea nopţile cu el. Ştiam că îi era mai mult decât o prietenă de la şcoală. Ceea ce mă îngrijora, ceea ce voiam să aflu de la el, iar el nu-mi spunea sincer, era dacă chestia asta care se petrecea între ei avea să dureze sau urma să se termine când mă întorceam eu acasă. Nu voiam să se întâlnească el cu altă femeie, chiar dacă eu puteam să mă întâlnesc cu alt bărbat. Eu puteam să mă întâlnesc cu alt bărbat fiindcă asta nu-mi făcea rău şi evitam ceea ce mi-ar fi făcut rău şi căutam ceea ce mi-ar fi oferit plăcere.

Dar faptul că nu voiam să se vadă cu altă femeie era mai mult decât gelozie. Dacă era cu altcineva, atunci dintr-odată era foarte departe de mine. Atenţia îi era îndreptată asupra ei, nu asupra mea, cum fusese înainte, chiar şi de la o asemenea distanţă. Lumina atenţiei lui asupra mea era stinsă.

Pentru mine nu contează că am vorbit fix treizeci şi şapte de minute, dar a contat pentru compania de telefonie, şi în timp ce cugetam la conversaţie în intimitatea apartamentului meu de împrumut şi, mai apoi, departe de-acel loc, neştiind cât durase, această mare companie, compania de telefonie, înregistra în acest document, factura de telefon, exact cât durase convorbirea, laolaltă cu alte convorbiri interurbane pe care le avusesem de la acel aparat, şi trimisese apoi informaţiile respective, deşi nu-i păsa la ce puteau folosi, câtă vreme factura era plătită.

Nu ştiu de ce am nevoie să reconstruiesc toate astea – dacă e important dintr-un motiv pe care nu l-am descoperit încă sau dacă pur şi simplu îmi place să răspund la o întrebare când îmi dau seama cum aş putea răspunde.

•

În seara în care m-am întors acasă, m-a așteptat la aeroport cu mașina lui, așa cum promisese că va face, dar nu a fost foarte prietenos și mi-a spus pe drum, de-a lungul coastei, că avea niște vești proaste.

Știam care erau veștile proaste, dar nu voiam să mi le spună până când nu ne așezam la bar cu un pahar de bere în mână. Apoi mi-a zis că totul se schimbase. A zis că din partea lui se terminase, lucrurile nu mergeau și nu voia să mai continue. Am comandat amândoi o masă bogată. După ce mi-a zis asta, n-am mai putut mânca nimic, așa că el și-a terminat porția și apoi a mâncat mare parte din a mea. Fiindcă nu avea bani la el, am plătit eu mâncarea. Nu m-am înfuriat și n-am plâns. Am încercat să fiu prietenoasă, fiindcă, atâta vreme cât stăteam acolo cu el, nu părea să se fi sfârșit. După ce a terminat de mâncat, un pic mai relaxat datorită berii sau emoționat de protestele mele, m-a sărutat și a zis că oricum o să trebuiască să mai vină pe la mine, fiindcă n-avea unde locui.

Mai târziu a negat că a zis asta. N-avea nici o logică nici măcar pentru mine, fiindcă avea unde locui. Încă locuia în apartamentul lui. Locuia cu o femeie de vârsta lui – o femeie mică, brunetă, atletică, mi-a zis Madeleine. Îi văzuse împreună la supermarket. Era furioasă. Zicea că mă părăsise când eram plecată, după ce eu îl scosesem din atâtea necazuri.

Mai târziu în acea seară, când eram singură, mi-a părut rău că fusesem așa de drăguță. În zilele și săptămânile care au urmat, plângeam din când în când sau mă înfuriam la telefon când vorbeam cu el. Dar ori de câte ori eram iarăși cu el, simțeam că încă mai există o șansă, așa că iarăși eram drăguță.

În noaptea aceea m-am chinuit să dorm. Am adormit la două și l-am visat, apoi m-am trezit la șase, spre zori, și am stat în pat trează. Aveam o viziune sumbră care mi se părea adevărată tocmai fiindcă se formase atât de rapid și cu atâta claritate: mă vedeam împlinind patruzeci de ani peste câțiva ani, ducând ceea ce numeam o viață „goală“, făcând o muncă

anostă, și făcând-o prost, și neiubind nici un bărbat, sau cel puțin nici un bărbat care să mă iubească.

Doar unele dintre acestea s-au împlinit așa cum prezisesem. Când am împlinit patruzeci de ani, viața mea nu era goală. O parte din munca pe care o făceam era anostă, și o parte o făceam prost, ceea ce mă jena, dar mai multă o făceam bine, și mare parte era interesantă. Iubeam doi bărbați care nu mă iubeau, sau nu în același timp când îi iubeam eu, dar iubeam și un bărbat care mă iubea, și în același timp, ceea ce mi se părea o mostră rară de noroc chior.

Chiar dacă am fost cu alți bărbați după el, dintre care unii n-au contat decât foarte puțin pentru mine, iar alții au contat mai mult, sentimentele mele pentru el nu s-au schimbat așa de repede cum aș fi crezut. Unde le-am păstrat în toți acești ani? Au stat intacte, grupate undeva prin creierul meu? Oare n-a fost nevoie decât să deschid ușa către acea mică zonă a creierului meu ca să le trăiesc din nou?

•

În ziua următoare, orele s-au scurs lent, de parcă trecea mult mai mult timp, de parcă treceau zile întregi. Și totuși nu mă puteam obișnui cu noua situație. Mă simțeam de parcă primisem vestea abia atunci, cu o clipă înainte.

Au fost și alte schimbări, mai mici. S-a stricat uscătorul. Madeleine îmi purtase hainele și-mi arsese una dintre cămăși când o usca în cuptor. Mi-a spus că îi dăduse voie unui prieten de-al ei, un polițist, să doarmă în camera mea cât am fost plecată, iar acesta lăsase în urmă un asemenea miros, de trebuise să aerisească tot locul. Era ceva în neregulă cu mașina mea. Nu voia să pornească, iar când în sfârșit pornea, huruia. El își reparase mașina, dar nu-mi dăduse banii înapoi. Acum mașina lui mergea în liniște, iar a mea huruia. Poate că își reparase mașina cu banii mei chiar în ziua în care îl sunasem pe bărbatul abia cunoscut.

Fiindcă uscătorul era stricat, mi-am atârnat rufele umede de grinda camerei goale, așa încât era acum plină de lenjerie albă care se legăna în briza ce pătrundea pe fereastră.

Făceam ce aveam de făcut, deși era greu din cauză că mă gândeam întruna la el. Mă temeam de ce avea să se întâmple când venea seara și noaptea. Ceva mi se strângea atunci ca o bandă în jurul gâtului și înghițeam greu, mă tot trăgeam de marginea puloverului. Dar nu puloverul mă sufoca, era ceva dinăuntru.

Abia de puteam să mănânc, deși voiam să bag niște hrană în mine. Mi-era rău de la stomac la mirosul de mâncare, iar apoi la primul dumicat. Nu puteam mânca decât un pic, fructe, pâine uscată, anumite legume, apă și suc.

Păream să plutesc, ca neancorată de nimic. Nimic nu era tocmai real, sau era greu de zis ce era real și ce nu. Lucrurile adevărate din cameră păreau subțiri și transparente, parte a unui suprafețe plane de culori și modele ce căptușeau laturile camerei.

Când am mers în sfârșit la culcare în noaptea aceea, nu m-am putut opri din tușit și am stat întinsă în întuneric încercând să rămân foarte nemișcată. Deși n-aș fi putut auzi sunetul mașinii lui, acum că era reparată, tot ascultam, fiindcă urechile mele erau obișnuite să facă asta, și auzeam mașini care aveau aproape același sunet pe care îl avusese cândva mașina lui.

Pe măsură ce stăteam acolo, tușind, incapabilă să dorm, deveneam tot mai supărată. Deși era târziu, m-am ridicat și l-am sunat. Nu a răspuns. Acum eram și mai supărată, fiindcă dacă era altundeva, nu era singur, iar dacă nu era singur, nici măcar nu se gândea la mine. Asta mă deranja cel mai tare, faptul că aproape sigur nu se gândea la mine. Dacă mă uitase, unde eram, și cine eram? Îmi puteam spune că eram încă acolo, și încă eram eu, dar nu o simțeam.

M-am băgat iarăși în pat, am încercat să citesc, n-am putut să citesc, am stins lumina, m-am supărat și pe mine, iar apoi pe toată lumea pe care o cunoșteam. Am ațipit, m-a trezit propria mea mirare că adormeam și iarăși am început să tușesc. Mai târziu am adormit din nou și iarăși m-am trezit tușind. Chestia asta s-a repetat iar și iar, până când în sfârșit am pus două perne mici pe una mare și am dormit restul nopții proptită de ele, cu un șervețel umed pe frunte.

Dimineața, Madeleine a chemat un prieten, un mecanic care lucra pe cont propriu, iar acesta a venit să vadă mașina, întâi în fața casei, pe ploaie, iar apoi, după ce s-a pus pe treabă, în garaj. Telefonul a sunat în timp ce mă uitam la mecanic pe fereastră.

•

În acest moment al poveștii apare o altă amintire dificilă. Mă sunase ca să-mi spună că eram invitați în casa unui bărbat și-a unei femei care nu știau că nu mai eram împreună. Cred că ar trebui să includ vizita tocmai fiindcă a avut loc, dar mă enervează. Am stat toți patru într-o sufragerie mică și mă tot uitam la el, dincolo de covor, și mi-era rău, mă tot ciupeam de gât ca să nu leșin, întorceam privirea dinspre el, afară, pe geam sau la bărbatul și femeia care ne invitaseră aici. Bărbatul era cel care mersese cu noi în larg, cu o barcă, să vedem balenele, și care mă ignorase total. După vreo oră am plecat, iar el m-a condus acasă.

Nu știu de ce mă deranjează vizita aceea așa de mult. Ceea ce vedeam, când mă uitam pe fereastra apartamentului lor închiriat, era un petic pătrat de peluză, iar dincolo de el ierburile înalte sau stuful care mărgineau un pârâu îngust. Era același pârâu, dar într-un loc diferit al cursului, pe care-l văzusem de pe cealaltă parte, și mult mai departe, când merseserăm noi doi pe șoseaua de coastă ca să cumpărăm bere de la mica băcănie, cu multe luni în urmă.

Oare din cauza faptului că nu-i cunoșteam pe acești doi oameni foarte bine și nu-mi prea plăcea de ei? Sau din cauză că apartamentul lor închiriat, mobilat, era așa de mic și de urât, cu mobila maro, cu pereții maro, cu draperiile metalizate, gălbejite? Sau pentru că noi doi trebuia să ne prefacem, în acest loc și cu acești oameni, că nu se schimbase nimic? Bărbatul și femeia ajunseseră la capătul șederii lor aici, iar asta făcea parte din pregătirile de plecare – o ultimă vizită ciudată de socializare cu noi, iar apoi, peste câteva zile, aveau

să-l sune pe el și să-l roage dacă nu cumva putea să-i ducă la aeroport cu mașina.

•

După ce mi-a spus așa de brusc că s-a terminat, nu m-a mai interesat nimic altceva. Ceea ce îmi făcea el acum, faptul că nu era cu mine, ci cu altcineva, devenise o substanță care mi se infiltra în creier, care se retrăgea și iarăși înainta, era prezentă și apoi dispărea, ca un miros sau un gust. Pălea pentru o vreme, iar eu eram conștientă că nu era în mine. Apoi dintr-odată, fără nici un motiv, se ivea din nou, iar amărăciunea ei se răspândea și penetra totul.

Nu mă puteam abține să mă gândesc că totuși s-ar putea întoarce la mine fiindcă mă iubise atât de mult înainte și fiindcă nu-l cunoscusem în alt fel decât iubindu-mă. În primele câteva zile, am tot încercat să-l conving să stea de vorbă cu mine. Nu-mi păsa că era cu altă femeie. Foloseam telefonul. Trebuia să răspundă, fiindcă putea fi altcineva. Apoi, trebuia să stea de vorbă cu mine măcar un pic, de politețe.

Nu aveam argumente dacă zicea că nu mai voia să continue, dar nici nu puteam să mă abțin să-l tot fac să-mi vorbească despre asta. Nu-mi vorbea în nici un fel care să mă mulțumească. Mi se părea că ar trebui să-mi spună că mă iubise profund cândva și că el era același om, însă sentimentele i se schimbaseră din anumite motive pe care nu le putea explica. Atunci ar fi trebui să explice care-i fuseseră sentimentele și de ce i se schimbaseră. Mai trebuia și să recunoască faptul că mă părăsise fără vreun avertisment și că mințise atunci când îmi spusese la telefon, interurban, că totul era încă în regulă.

Dacă nu puteam fi cu el, iar el nu vorbea cu mine, voiam măcar să știu unde era. Uneori îl găseam, dar de cele mai multe ori nu. Chiar dacă nu-l găseam, tot preferam să-l caut decât să stau acasă.

Într-o seară, am condus prin câteva orășele spre nord ca să iau cina cu Mitchell. Abia puteam să discut cu el și iarăși mi-era rău, la vederea micilor rulouri din felii de șuncă și a

untului de pe masă. Mitchell era mereu foarte atent cu mesele pe care le dădea, așa că probabil că era o pâine grozavă, poate și murături deosebite și un muștar special. El se concentra pe felul în care organizase masa și pe servire, în timp ce eu încercam să țin sub control ceea ce simțeam. În cele din urmă, a zis ceva ce mi-era greu să aud tocmai atunci, și n-am mai putut continua să mănânc.

Curând după cină, am plecat și am condus pe șoseaua de coastă către casă. Ploua puternic, dar fiindcă șoseaua trecea prin orășelul în care locuia el, la o stradă de apartamentul lui, n-am putut trece de-a dreptul înainte și a trebuit să cotesc și să conduc pe o stradă spre ocean, printr-o piațetă cu o fântână. Am cotit iarăși la dreapta, am ieșit din piațetă și am oprit mașina în curba de unde puteam privi peste un acoperiș la balconul lui și la ferestrele lui luminate. Nu avea perdele la ferestre, dar nu puteam vedea foarte clar nimic în apartament, din cauză că era departe și sus și din cauză că ploua tare.

Mi-am coborât geamul. Am văzut o formă mergând încolo și-ncoace, pe fereastra de la bucătărie. Părea să se miște mai repede decât s-ar fi mișcat el, iar părul din cap era mai întunecat decât al lui. Am hotărât să urc pe balcon și să văd clar cine era. Am pornit iarăși mașina și am condus în parcarea din spatele clădirii lui. Ploaia răpăia pe cimentul balconului, acoperindu-mi sunetul pașilor în timp ce urcam încet scările. În spatele meu, când mergeam de-a lungul balconului, era acoperișul pepinierei de cactuși, iar în jurul acestuia, în curtea pepinierei, formele neclare ale cactușilor înghesuiți. Purtam un fulgarin închis la culoare și ghete. Era întuneric afară, unde mă aflam eu, și lumină înăuntru, în camerele lui.

Am aruncat o privire rapidă înăuntru pe o fereastră și am văzut o femeie cu păr șaten tuns scurt, întinsă în patul lui și citind. Ținea picioarele încrucișate în zona gleznelor. De la distanță, în capătul camerei mari și prin fereastra udă, figura ei părea îngâmfată și neplăcută. M-am uitat în dreapta și l-am văzut pe el mișcându-se în liniște prin bucătăria mică. M-am întors ca să mă uit iarăși la femeia din pat, iar el a apărut deodată

în cadrul ușii camerei, neașteptat de aproape de mine, chiar dacă de cealaltă parte a geamului, și îi vorbea, dar eu nu puteam auzi ce-i spunea, ci îi vedeam doar gura mișcându-se. M-am tras cu un pas înapoi de fereastră.

Am părăsit balconul, am coborât la mașină și am plecat. Îmi ardeau obrajii. Am pornit radioul. Mi-am dat seama mai târziu că ploaia mă ajutase să fac ceea ce făcusem, fiindcă mă separa nu numai de ce vedeam în exteriorul mașinii, dar și de mine însămi, iar sunetul ploii mă separa de ce-aș fi putut gândi.

Acasă, de îndată ce mi-am dat jos fulgarinul și ghetele, m-am apucat să pun la loc inelele la perdelele pe care le spălasem mai devreme și am început să le atârn pe vergelele lor metalice. Mă mișcam repede, ca să nu apuc să gândesc ce-aș fi putut începe să gândesc. Apoi, fiindcă știam și eu măcar o dată unde era, am lăsat grămada de perdele și l-am sunat. Nu a fost neprietenos și a fost de acord să vină pe la mine în ziua următoare. Am terminat de atârnat perdelele și m-am dezbrăcat ca să mă bag în pat, însă apoi, deși era târziu, m-am așezat la masă, ca să lucrez.

Ochii mi-erau larg deschiși, ca înțepeniți. Nu mă simțeam obosită. Ieșisem la cină, apoi mă întorsesem acasă pe ploaie, iar coniacul pe care-l băusem cu Mitchell nu mă făcea într-atât de somnoroasă încât să nu pot continua să lucrez la masa mea, cu creierul în viteză. Nu mi-era foame, deși simțeam că stomacul mi-e gol. Mă uitasem la ce-aș fi putut mânca. Nu puteam înghiți nimic.

Am lucrat din greu, iar treaba părea să meargă bine. Pe măsură ce lucram, păream să aștept ceva, deși nu știam ce anume. Apoi mi-am dat seama că așteptam până în clipa în care puteam fi sigură că ei doi au terminat de făcut dragoste și s-au dus la culcare. Odată ce ei adormeau, puteam să dorm și eu.

În dimineața următoare, m-am așezat la masă și iarăși am tradus. El zisese că va veni la o anumită oră dimineața și nu venise, nici nu sunase. Ridicam întruna privirea de la pagini, pe fereastră. De fiecare dată când ridicam privirea vedeam aceleași lucruri: gardul de peste drum, vârful casei din spatele

acestuia și câțiva copaci. Când și când, intervenea ceva între mine și ceea ce vedeam, iar atunci mă uitam la asta, orice ar fi fost, până dispărea.

Fata de vizavi a venit acasă, cu racheta de tenis în mână și un pulover pe braț.

A trecut un bătrân, mergând încet în josul dealului, cu mulți pași mici. Era cel pe care îl vedeam adesea îngenuncheat printre florile din curtea lui, lângă biserică.

Dusă de o adiere de vânt, o floare roșie s-a rostogolit, iar și iar, în praful fin.

Doi câini s-au apropiat de fereastră. Cel mai mare a adulmecat un tufiș, cu nasul și gâtul întinse. Cel mai mic stătea în spatele câinelui mare și și-a întins nasul și gâtul în sus, ca să adulmece sub coada câinelui mai mare.

De câteva ori m-am dus la baia de pe coridor, m-am uitat în oglindă, mi-am periat părul, mi-am clătit gura și apoi m-am întors la masă. În cele din urmă am ieșit la magazin, m-am întors și l-am sunat. Nu a răspuns. L-am sunat a doua oară, iar apoi a treia. A treia oară a răspuns și a zis că mă sunase, dar știam că n-o făcuse, fiindcă fusese acasă Madeleine cât lipsisem. M-a întrebat la ce-ar ajuta să vorbim.

În altă zi l-am convins să ne întâlnim după muncă. Așteptând să treacă vremea până seara, am mers la un magazin de muzică și de acolo la apartamentul lui Ellie, unde Evelyn și copiii ei stăteau pe podea și pe canapea. Am mers pe jos prin ploaie jumătate de stradă până pe dig, ca să ne uităm la valurile gri și înalte, apoi cu mașina lui Evelyn la un restaurant, să luăm cina. Mașina se aburise de la umezeala hainelor noastre, fiind așa de mulți înghesuiți la un loc.

M-am asigurat că ajung acasă la timp, dar el n-a venit. În schimb, m-a sunat și a zis că nu putea veni fiindcă trebuia să se trezească dimineața devreme. Apoi m-a întrebat dacă puteam să-i împrumut mașina. Trebuia să ducă acel cuplu în vârstă la aeroport. Probabil că se gândea că mașina mea era mai potrivită decât a lui. I-am spus că acum o țineam în garaj și că o să las cheile în ea.

Mai târziu în dimineața următoare, după ce fusese la aeroport și îmi adusese mașina înapoi în garaj, ne-am întâlnit ca să luăm micul dejun în restaurantul de pe țărm. Mă temeam că dacă o să fiu neîndemânatică și o să las să-mi cadă mâncarea din gură sau o să-mi scape furculița, totul o să se ducă naibii, deși știam că nu putea fi adevărat.

Am stat unul lângă altul pe o bancă de lemn, cu plante atârnându-ne deasupra capetelor. El se sprijinea cu un umăr de spătarul băncii, întors cu fața spre mine. A vorbit mult, mai ales despre el și planurile lui, iar eu l-am ascultat. Nu am mâncat decât o felie mică de pâine prăjită din farfuria plină cu vârf din fața mea. Voiam să fumez. După ce am plătit și am plecat, am stat în picioare pe terasa însorită, iar el m-a îmbrățișat vreme îndelungată.

Când eram singură în mașină, conducând iarăși spre sud, m-am gândit numai la diferite lucruri pe care le spusese, încercând mai întâi să le pricep și apoi să văd dacă însemnau ceea ce credeam eu că înseamnă.

Și amintirea acelei mese mă deranjează. Oare din cauză că nu a contat deloc faptul că l-am întâlnit, că n-au fost decât ore pierdute, în timp ce eram trasă ușor, pe ici, pe colo, de firul meu subțire de speranță? Dar scena în sine și fiecare aspect al său par să devină un dușman – peisajul neinteresant de dincolo de fereastră, mașinile care cutremurau pământul și construcțiile noi de lemn din preajmă, lumina fadă a soarelui care bătea înăuntru, plantele care atârnau blegi, el zâmbind cu o prietenie crudă, el vorbind cu o sinceritate crudă, lambriurile de lemn bej veninos de pe pereți și toată mâncarea aceea de la micul dejun.

•

Mai târziu în acea zi, Ellie mi-a zis că un prieten de-al nostru dădea o petrecere. M-am gândit să-l sun și să văd dacă vrea să meargă cu mine. Dar când am încercat, n-a răspuns. Am mers cu mașina până la benzinărie și la el acasă. Apoi am mers încolo și-ncoace pe străzile din orășelul meu. Auzisem că niște prieteni de-ai lui locuiau aproape de apă, dar nu știam

exact unde. Toate străzile din josul șoselei de coastă erau aproape de apă, așa că am condus pe toate acele străzi uitându-mă după mașina lui. Deocamdată nu plănuiam să-i vorbesc, de vreme ce asta ar fi însemnat să sun la soneria unui străin. Dar odată ce-am început să-l caut, trebuia să fac tot ce puteam ca să-l găsesc. De data asta nu l-am putut găsi. În cele din urmă, am dat de el la telefon seara târziu. M-a întrebat tăios ce voiam. A zis că nu credea că putea merge la petrecere. A participat doar un pic la conversație după aceea, cât să râdă o dată, deși poate că nu făcea decât să fie politicos. Nu pricepeam cum de putea să fie așa de tandru dimineața cu mine, iar acum așa de rece.

M-am așezat la masa de lucru, dar ori de câte ori ridicam privirea, îmi apărea în față chipul lui.

Ar fi trebuit să-mi dau seama că nu prea erau șanse. Și totuși, vreme de patru zile după ce m-am întors, mi-am zis că mai erau șanse să se întoarcă la mine, deși n-a făcut aproape nimic ca să mă încurajeze: m-a îmbrățișat o dată, m-a sărutat o dată și de două sau trei ori a menționat chestii din viața lui care m-ar fi putut include.

În a cincea zi, după-amiaza târziu, pe drum spre casă de la petrecerea unde el nu voise să meargă, m-am oprit la benzinărie, un pic amețită. L-am întrebat veselă dacă nu se răzgândise.

Peste drum de locul unde stăteam noi în picioare stângaci, lângă pompele de benzină, de parcă am fi așteptat ceva, trecea lent un tren de marfă. Dincolo de acesta, la o oarecare depărtare, se înălța alt deal, cu un șir drept de palmieri în vârf. În spatele nostru, ascuns de clădirile scunde, soarele stătea suspendat deasupra oceanului, iar lumina sa caldă, portocalie, scălda palmierii de pe deal și pe cei de mai aproape, mai scunzi și mai deși, dimprejurul fântânii din mijlocul orașului. Oceanul, pe care-l simțeam așa de departe sub noi, făcea ca asfaltul plat al benzinăriei să pară un podiș înalt. Începea o seară răcoroasă de primăvară, dar aerul era moale și înmiresmat. Un turist a oprit lângă pompe, iar o femeie slabă, lată în șolduri, a ieșit și a întrebat timidă de unde putea lua niște butan sau

propan. Înainte să plec a zis, vesel şi el, că încă nu se hotărâse şi mi-a mulţumit că am trecut pe acolo.

Câtă vreme am stat acolo cu el, puteam suporta ce se întâmpla, însă odată ce-am rămas iarăşi singură, n-am mai putut. Nu aveam nimic să mă distragă, iar Madeleine nu era acolo ca să mă oprească, aşa că l-am sunat la benzinărie. Am vorbit jumătate de oră. El tot pleca de la telefon ca să servească un client. De fiecare dată când pleca, îmi plănuiam ce să-i spun mai departe, de parcă aş fi putut spune ceva corect, iar atunci el s-ar fi întors la mine. De fiecare dată când revenea la telefon ziceam ce-mi plănuisem să zic. Până la urmă i-am spus că voiam să-l văd, iar el a spus să nu vin la benzinărie. Dar nici el n-avea să vină la mine după lucru. Am închis şi-apoi m-am suit iar în maşină şi-am condus la benzinărie.

Îl puteam vedea de pe şosea, cum şedea în biroul care era aşa de puternic luminat de neoane în beznă încât părea o vitrină dincolo de al cărei geam se afla el, scăldat în lumină. Stătea la birou şi citea. Când am intrat, s-a ridicat şi a ocolit biroul, cu umerii largi încordaţi ca o reacţie la vederea mea, mai puternici decât era nevoie să fie.

Mi-a vorbit despre ceea ce citea, fiindcă era limpede că nu voia să vorbească despre noi. Citise un roman de Faulkner, stând la birou. Acum citea tot ce scrisese Faulkner, tot aşa cum cu câteva luni înainte citise tot ce scrisese Yeats. Voia să vorbească despre Faulkner, dar eu nu voiam, iar acum discuţia noastră nu ducea nicăieri, fiindcă eu nu puteam suporta situaţia asta, iar el nu voia să facă ce voiam eu.

Am început să plâng, iar el m-a cuprins pe după umeri şi mi-a zis: „Du-te acasă". A zis că trebuia să închidă benzinăria. M-a condus afară, la maşină. A plecat spre birou. Am urcat în maşină şi am continuat să plâng, cu capul pe volan. A ieşit iarăşi, mi-a rostit numele, a tăcut o clipă, apoi a zis că, dacă mă purtam aşa, făceam ca totul să devină imposibil. N-am înţeles ce puteam eu să fac imposibil. A plecat ca să servească un client, apoi s-a întors furios, cu o cârpă uleioasă în mână. A zis că trebuia să se ducă să cureţe toaleta, era aproape ora nouă,

acum nu mai putea să termine înainte de nouă şi jumătate, şi nu era plătit pentru nimic din ce făcea după nouă. În vocea lui răzbătea toată furia pe slujba asta măruntă. Apoi m-am înfuriat şi eu, din cauză că punea mai mare preţ pe cei patru dolari pe oră decât pe mine, şi în sfârşit am plecat. Îi suportam mai bine furia decât bunătatea. N-aş fi putut pleca dacă nu se înfuria şi nu mă înfuria şi pe mine. Atunci mi-a revenit autocontrolul şi am putut acţiona din nou.

•

După acele cinci zile, am renunţat, sau cel puţin am încetat să mă mai zbat aşa de tare să mă ţin după el, iar împrejurul meu s-a lăsat un alt soi de negură. Eram aşa de furioasă, de-mi venea să bat pe cineva. Mi-am zis cât de nepăsător era, cât de încrezut, cât de îngust şi vulgar, răutăcios, insensibil, iresponsabil şi necinstit. Mi-am zis că nu avea conştiinţă, că îşi trăda prietenii, insulta femeile şi îşi abandona iubitele. Mi-am zis că era atât de îngrozitor de egoist încât şi bunii lui prieteni îl enervau, iar când ei încercau să-l ajute, nu vedea asta decât ca pe-o nouă enervare.

Acum traversam diferite stări care durau câteva minute, mai întâi furie, apoi uşurare, apoi speranţă, apoi tandreţe, apoi disperare, apoi iarăşi furie, şi trebuia să mă străduiesc să fiu atentă pe unde eram.

Mintea mi se tot umplea cu gândul la el şi de fiecare dată era dureros. Ştiam că în parte relaţia se terminase din cauza propriei mele nemulţumiri. Câtă vreme fusesem încă în ea, eram agitată. Dar acum, din afara relaţiei, eram încă ataşată de ea. Trebuise să o distrug ca să pot ieşi din ea, dar odată ce ieşisem, trebuia să rămân ataşată de ea, de parcă ce-mi trebuia mie era să fiu pe margine.

Nu înţelesesem cum să-l iubesc. Fusesem leneşă cu el şi nu făcusem nimic din ce nu era uşor de făcut. Nu voisem să renunţ la nimic pentru el. Chiar dacă nu puteam avea tot ceea ce voiam, încă voiam relaţia şi nu conteneam să încerc să o am.

Simţeam mai multă tandreţe şi îngrijorare pentru el acum, că mă părăsise, deşi ştiam că dacă s-ar fi întors la mine sentimentele mi s-ar fi diminuat. Acum aş fi făcut orice ca să-l am din nou, însă numai fiindcă ştiam că nu-l puteam avea din nou. Înainte, eram dificilă, uneori chiar aspră cu el. Acum eram mereu blândă şi indulgentă, deşi el rareori îmi simţea indulgenţa, de vreme ce în general eram singură în camera mea. Înainte, îi spuneam ce nu mi se părea în regulă la el, fără să-i menajez sentimentele. Acum m-ar fi durut să fac asta, deşi poate nu aşa de tare cum îl duruse pe el. Înainte, îmi plăcea să mă aud vorbind şi eram mai puţin interesată de ce spunea el. Acum, când era prea târziu şi el nu ţinea în mod deosebit să-mi vorbească, voiam să-l ascult.

După ce m-am gândit la lucrurile astea, mă simţeam pregătită să o iau din nou de la capăt cu el. Entuziastă, mi se părea că de data asta puteam face totul foarte diferit, numai de-ar fi el de acord. Însă această hotărâre era la fel de deşartă ca speranţa mea că se va întoarce la mine. Nu putea însemna nimic, câtă vreme ştiam că nu voia să fie părtaş la ea.

În primele câteva zile, n-aveam răbdare, de parcă lucrurile mi se opuneau. Acum eram furioasă, nu numai pe el, ci şi pe mine, pe anumiţi oameni şi pe lucrurile din camera mea. Eram furioasă pe cărţile mele, fiindcă nu-mi suscitau suficient interes ca să mă împiedice să mă gândesc la el – acum nu erau vii, nu erau idei, ci doar hârtie. Eram furioasă pe patul meu şi nu voiam să merg la culcare. Pernele şi cearşafurile nu erau prietenoase, se uitau în altă direcţie. Eram furioasă pe hainele mele, fiindcă atunci când mă uitam la ele îmi vedeam corpul, şi eram furioasă pe corpul meu. Dar nu eram furioasă pe maşina mea de scris, fiindcă dacă mă apucam să o folosesc, ea lucra alături de mine şi mă ajuta să nu mă gândesc la el. Nu eram furioasă pe dicţionarele mele. Nu eram furioasă pe pianul meu. Exersam la pian foarte intens acum, câteva ore pe zi, începând cu game şi exerciţii pentru cinci degete şi terminând cu două piese pe care le interpretam din ce în ce mai bine.

Era multă ură în mine. Senzaţia era aceea că voiam să mă descotorosesc de ceva ce mă sâcâia. Dealurile care fuseseră maro în septembrie erau acum verzi. Dar acum uram acest peisaj. Aveam nevoie să văd lucruri care nu erau urâte şi triste. Orice era frumos părea să fie un lucru căruia nu-i puteam aparţine. Voiam ca toate marginile să se întunece, să devină maro, voiam să apară pete pe toate suprafeţele, sau un soi de peliculă fină, aşa încât să fie mai greu de văzut, culorile să nu mai fie la fel de intense sau clare. Voiam ca florile să se veştejească un pic, voiam să apară putregai în cutele florilor roşii şi violete. Voiam ca lamelele cărnoase şi mustoase ale florilor de gheaţă să-şi piardă apa, să se usuce devenind nişte ţepi ascuţiţi, trosnitori, voiam să dispară mirosul eucalipţilor de la poalele dealului şi, la fel, să dispară şi mirosul oceanului. Voiam ca valurile să devină firave, sunetul lor să slăbească.

Uram fiecare loc în care fusesem cu el, şi pe atunci asta deja însemna aproape orice loc în care mă duceam. Dacă vedeam o femeie cu zece ani mai tânără decât mine, o uram. Uram fiecare femeie tânără pe care n-o cunoşteam. Şi erau multe femei tinere care mergeau pe străzile orăşelului unde locuiam, iar majoritatea erau înalte, cu păr blond fluturător şi zâmbete dulci, în timp ce ea era scundă, brunetă şi cam posacă, din câte văzusem.

Nu voiam să-i mai rostesc numele. Numele îl aducea prea mult în cameră. O lăsam pe Madeleine să-l rostească, iar eu răspundeam cu *el*.

•

Uneori, în săptămânile care au urmat, zilele păreau o succesiune nesfârşită de dimineţi, după-amieze, seri şi nopţi grele. Adesea mi-era greu să ies din pat dimineaţa. Zăceam acolo şi mi se părea că aud paşi pe pământul de dincolo de fereastra mea, dar era propriul meu puls, bătându-mi ca nisipul în urechi. Mă temeam de ce urma. Vreme de câte-o oră, cu ochii închişi, visam, apoi începeam să-mi fac griji, apoi începeam să fac planuri. Adesea percepeam lucrurile extrem de clar pe atunci, deşi ceea ce percepeam apărea de obicei în cea mai nemiloasă

formă posibilă. După ce făceam suficiente planuri cât să încetez să mă mai îngrijorez atâta, încercam să deschid ochii. Dacă îi puteam ține deschiși, mă uitam prin cameră. Mă gândeam la el și încercam să mă gândesc la altceva. Dar nu mă puteam gândi la nimic altceva și era ca și cum însuși trupul meu mă împiedica, ca și cum carnea mea era înmuiată într-o esență de-a lui, fiindcă această esență îmi urca până la creier și umplea fiecare celulă, și era așa de puternică încât atenția îmi era readusă către gândul la el, în ciuda a ceea ce voiam. Apoi mă sculam, în sfârșit. Lucram alte câteva ore în cămașă de noapte și halat, și-n cele din urmă mă îmbrăcam, dar cu niște haine moi, largi, nu mult diferite de pijamale.

De obicei puteam lucra până se termina dimineața. Însă după-amiaza era lungă și lentă, așa de lentă încât pur și simplu se oprea și murea dintr-odată. Îmi plăcea să fie lumina zilei afară, iar orele de întuneric să fie mult înaintea sau în urma mea. Dar nu voiam prea des să ies în acea lumină și țineam draperiile trase. Îmi plăcea să văd lumina în despicătura dintre draperii, îmi plăcea să știu că era acolo. Apoi, când venea seara și afară era întuneric, țineam luminile aprinse înăuntru.

Făceam ce puteam ca să îmi distrag atenția. Mă tot mișcam, curățam ceva prin casă, sau ieșeam afară, sau vorbeam cu prieteni și îi ascultam vorbind, sau încercam să citesc o carte care-mi ținea mintea ocupată, sau făceam la masa mea vreo muncă dintre cele care nu-i permitea minții să rătăcească. Uneori, masa dinaintea mea părea să fie singurul loc plan, iar toate celelalte fie coborau în pantă, fie se înălțau abrupt de la nivelul ei.

Traducerea era una dintre muncile bune de făcut, și aveam un roman scurt pe care trebuia să-l traduc. Așa că stăteam la masa pliantă pe un scaun metalic și munceam. De obicei traduceam dimineața, dar mai reveneam și în alte momente, chiar și seara târziu. Era un gen de muncă pe care-l puteam face aproape oricând, de fapt lucram mai bine când eram nefericită, fiindcă atunci când eram fericită sau entuziasmată, mintea mea începea să hoinărească aproape imediat. Cu cât

eram mai nefericită, cu atât mai greu mă concentram pe acele cuvinte străine care se aflau acolo, în pagină, într-o construcție ciudată, o problemă de rezolvat, suficient de grea cât să mă țină ocupată, iar dacă puteam rezolva problema, atunci mintea mea era fermecată, însă dacă problema era foarte grea și nu o puteam rezolva, așa cum se întâmpla uneori, mintea mi se ciocnea de ea iar și iar, până când în sfârșit plutea eliberată și se lăsa dusă departe.

Nu era o carte lungă, dar era grea, și fiindcă eram distrasă nu făceam o treabă prea grozavă cu traducerea, deși munceam din greu și-mi simțeam mintea așa de ageră. Ceea ce scriam în engleză suna ciudat, după cum am văzut mai târziu.

Câtă vreme citeam propoziția de tradus ori scriam traducerea ei ori citeam un cuvânt din dicționar, eram absorbită de cuvintele acelor alți oameni, nu de vocile personajelor din roman, fiindcă acestea vorbeau rareori, ci de vocea autorului romanului, și de vocile seci și precise ale editorilor dicționarului care ofereau definițiile cuvintelor căutate de mine, și de vocile mai însuflețite ale diferiților scriitori citați în dicționar. Dar în timpul scurtului interval în care mă opream din tradus și ridicam dicționarul, un interval care nu se putea să dureze mai mult de cinci secunde, când nu mă uitam la nici un cuvânt, ci pe fereastră, iar aceste voci se stingeau, imaginea lui se ivea înotând între mine și ceea ce lucram, provocându-mi o durere proaspătă fiindcă uitasem de el pentru câteva minute sau îl împinsesem undeva în fundul minții cu aceste cuvinte pe care le studiam așa de îndeaproape.

Aveam și scrisori de scris. I-am scris una bărbatului a cărui carte o traduceam, iar în timp ce scriam mă uitam la mine și ziceam: Ia te uită la ea, îi scrie acestui bărbat, și în același timp nu se poate abține să se gândească neîncetat la angajatul ăla din benzinăria de pe șosea. Și totuși, bărbatul căruia îi scriam ar fi înțeles, fiindcă acesta era genul de lucruri despre care scria el în romanele lui.

Lucram la masa mea, apoi de multe ori spălam ceva, pe mine sau ceva din casă, hainele mele sau ceva din bucătărie.

Făceam un duş după altul, frecându-mă de parcă mi-aş fi putut şterge corpul cu totul, frecând nu doar mizeria, ci şi pielea şi carnea, până la os. Am trudit la ferestrele din camera mea. Am curăţat ambele feţe ale fiecărui geam până puteam vedea prin ele de parcă nici nu existau, vedeam plantele de afară, terasa roşie şi partea albă de dedesubt a arcadei, care devenea roz când ploua, reflectând terasa roşie udă.

În acea lună a plouat mult. Se făcea beznă dintr-odată, se îmbulzeau norii şi începea să plouă, ploua vertical, din greu, iar după scurt timp se oprea. Ieşea soarele şi strălucea de pe un cer senin. Reflexiile din băltoacele din afara casei urcau precum şerpii pe dulăpioarele de lemn închis la culoare din bucătărie. Soarele încingea acoperişul ud aşa de repede încât se înălţa abur din ţigla neagră, de peste tot, iar vântul îl spulbera în jos către streşini, în nori ca de fum. După ce strălucea soarele un pic, iarăşi se întuneca brusc, iar eu mă uitam la patul meu, din capătul îndepărtat al camerei, şi vedeam întunericul răspândindu-se, de parcă ar fi pornit din acel colţ, din păturile închise la culoare de pe pat.

Nu puteam să fac întotdeauna ceea ce trebuia să fac. De exemplu, nu întotdeauna puteam să fac o treabă, chiar şi mică, legată de curăţenie şi călcam în propria mea mizerie. O dată a fost o pată lată de bulion pe care o lăsasem pe podeaua bucătăriei. Mergeam pe acolo în şosete vorbind cu el, cu voce tare. Am călcat în bulion şi în loc să-mi schimb şoseta m-am întins în pat şi am citit o povestire, o povestire liniştită, bine scrisă, dar plictisitoare, despre vânătoarea de căprioare, în timp ce piciorul umed, atârnând de pe marginea patului, mi se răcea tot mai tare.

Trebuia să gândesc limpede, să iau hotărâri bune, să fac planuri, şi nu puteam. Nu mă aflam într-o poziţie bună pentru a înţelege, eram fie mult prea în interiorul fiecărui lucru, fie mult prea în afară. Credeam că e bine să fac un anumit lucru, iar apoi mă întrebam dacă nu voi crede contrariul peste scurt timp. Uneori ştiam ce trebuie să fac, dar nu aveam voinţa de a acţiona; alteori, aveam voinţa de a acţiona, dar nu întreprindeam

nimic. Şi fiindcă mă opuneam mie însămi în acest fel, trebuia să mă întreb cum puteam schimba ceea ce eram, aşa încât să nu fiu mereu această persoană cu care trebuia să mă lupt, această persoană care mă învingea.

Atunci încetam să mai pun totul la îndoială şi deveneam încăpăţânată. Mă retrăgeam în mine, lăsam capul jos şi nu-mi păsa ce-mi făcea altcineva sau ce făceam eu altcuiva.

În alte zile abia de mă puteam opri din mişcare, iar creierul meu nu se oprea din forfotă. Tot ce-mi pica sub ochi părea să conţină o idee. Concentraţia singurătăţii din jurul meu, aşa de mare, părea să facă ideile să se bulucească înspre mine şi să mă alimenteze fără încetare. Doar dacă ar fi existat o scurgere din acel balon de singurătate, o parte din ceea ce-aş fi gândit s-ar fi prelins în afară. Şi fiecare idee trebuia scrisă, pe absolut orice bucată de hârtie, pe o listă de cumpărături, pe un carnet de cecuri, pe marginile şi pe paginile goale ale unei cărţi pe care o citeam. Trebuia scrisă ca să n-o uit, chiar dacă ştiam că mai târziu unele dintre aceste idei n-aveau să fie demne de reţinut. Şi nu eram mereu suficient de ageră ca să notez gândul pe hârtie, şi ştiam că l-am pierdut şi nu-l voi putea recupera, şi eram conştientă de acel gând de parcă era un spaţiu gol pe o pagină. Mi-ar fi părut şi mai rău dacă n-aş fi ştiut că, oricum, fiecare gând era accidental.

În acea perioadă, vorbeam repede la telefon, îmi pierdeam repede răbdarea cu tot ceea ce mă scotea din ale mele, nu voiam să mă deranjez să mănânc, nu mâncam până nu mă distrăgea foamea prea tare ca să pot continua să gândesc, iar atunci mergeam încolo şi-ncoace pe podeaua camerei, în timp ce mâncam. Oricum, era greu să mănânc. Deja erau prea multe în mine, şi toate forfoteau de zor, aşa încât aproape că nu mai era loc de mâncare. Mă uitam, ca din afara mea, cum mi se zvârcolea stomacul când încercam să mănânc o bucăţică de pâine prăjită, muşcând şi mestecând lent, înghiţind câte un pic, şi la fel cu un măr. Uneori puteam înghiţi un pic de supă sau bucăţele de legume crude. Într-o zi era rău, în următoarea mai bine.

Îmi munceam corpul din greu, mergând, alergând, mişcându-mă repede, şi am început să merg din când în când la centrul de sănătate la care mergea Ellie, dar nu din motive de sănătate, ci fiindcă credeam că dacă-mi fortificam trupul aveam să înving şi să alung acele emoţii atât de neplăcute care mă făceau să tremur ca un jeleu. Am slăbit, muşchii mi-au devenit tari ca oasele, braţele şi picioarele erau ca nişte bucăţi de metal cu articulaţii. Pantalonii îmi atârnau, largi, iar inelul de pe degetul mijlociu îmi scăpa uşor.

Fumam tot mai multe ţigări, una la câteva minute, fumam în pat, fumam în maşină şi fumam când ieşeam din magazine. Aveam plămânii congestionaţi şi tuşeam uscat cât era ziua de lungă. Tuşisem nonstop de când mă întorsesem acasă. Uneori, tusea mă ţinea trează cu orele şi mă sculam ca să iau o lingură de miere sau să beau nişte apă, iar apoi încercam să adorm la loc, înghiţind întruna.

Nopţile erau mereu cele mai grele. Mă gândeam că ar trebui să fiu capabilă măcar să citesc o grămadă, dar era greu să mă concentrez. Era greu să mă odihnesc. Nu puteam să mă culc devreme. Era greu să mă bag în pat şi să încetez să mă mişc, şi cel mai greu din toate era să sting luminile şi să stau nemişcată. Aş fi putut să-mi acopăr ochii şi să-mi pun dopuri în urechi, dar nu m-ar fi ajutat. Uneori voiam să-mi astup şi nările, şi gâtul, şi vaginul. Gândurile negre se băgau în pat şi se înghesuiau lângă mine, presimţirile rele veneau şi mi se aşezau pe piept, de nu puteam respira. Stăteam pe partea stângă, cu genunchii osoşi strâns lipiţi laolaltă până mi se învineţeau, dreptul pe stângul, iar apoi, când mă întorceam pe partea cealaltă, stângul pe dreptul. Mă întorceam pe spate, apoi pe burtă, mai întâi cu capul pe pernă şi-apoi împingând perna deoparte şi stând întinsă, apoi întorcându-mă iarăşi pe partea dreaptă, ţinând perna între genunchi şi braţe, apoi întorcându-mă iarăşi pe spate şi punându-mi trei perne sub cap, aţipind şi trezindu-mă brusc, tresărind chiar din cauza faptului că adormeam.

Mă întrebam, de parcă aş fi fost departe de toate acestea, ce se va întâmpla acum, dacă voi mânca şi mai puţin şi voi

slăbi şi mai mult, şi dacă voi fi şi mai preocupată de gândurile la el şi dacă voi merge încă şi mai departe cu încercările de a-l face să-mi vorbească şi cu căutările.

•

L-am sunat pe un englez pe nume Tim, iar vocea lui mi-a sunat dulce şi subţire în ureche. L-am întrebat dacă voia să ia cina cu mine. Dar când am închis telefonul, mi-am pierdut curajul. Acum, mi-am zis, eram părăsită, el mă părăsise într-o lume în care nu mai existau decât nişte englezi blânzi şi delicaţi.

Plănuisem să mergem la cafeneaua de pe colţ, de la poalele dealului pe care se afla casa mea, şi să stăm la o masă afară, lângă şoseaua de coastă. Plănuisem să stau cu faţa la drum, să pot urmări traficul. Totul era aranjat aşa cum plănuisem. Tim era un bărbat inteligent şi ar fi trebuit să fie o companie bună, dar de fapt nu mă interesa nimic cu adevărat la acest prânz, în afară de maşinile care puteau trece pe şosea.

Am stat mult la prânz, privind traficul în timp ce vorbeam cu Tim. Apoi, în sfârşit, tocmai când se făcea roşu la semafor, mai bine decât aş fi putut plănui eu, maşina lui a ajuns în dreptul nostru, iar el a oprit, s-a uitat la mine şi şi-a ţinut faţa întoarsă spre mine aproape tot timpul cât a fost roşu la semafor. Puteam să văd atâta lucru cu coada ochiului. E posibil să fi fost jenată de faptul că mă foloseam în felul ăsta de un om onorabil ca Tim ca să-mi ating scopul, să aranjez să fiu văzută luând prânzul cu alt bărbat, dar jena asta nu era suficientă ca să mă oprească.

În acea după-amiază, Madeleine a trebuit să mă convingă să nu mă duc să-l vizitez la serviciu. Nu trebuia să fac vreo scenă unde lucra, zicea ea. Mi-a spus că eram mai în vârstă decât el şi că ar trebui să fiu în stare să fac faţă situaţiei mai bine decât el. A stat cu mine şi mi-a vorbit. Deşi mi-aş fi putut oferi şi eu aceleaşi argumente pe care mi le oferea ea, nu m-aş fi putut abţine de una singură. În orice clipă, dacă ea ar fi plecat, l-aş fi sunat. Madeleine s-a oferit să meargă iarăşi la film

cu mine sau să jucăm cărţi. Apoi a pregătit cina. A zis: „Măcar am luat cina. E şi asta ceva".

•

Madeleine îmi tot spunea să nu mă duc la benzinărie dacă el nu voia să stea de vorbă cu mine nici măcar la telefon. Considera că ar trebui să am mai multă mândrie. Ea ar fi avut mai multă mândrie. Dar dacă ea nu se afla acolo ca să mă oprească, mă duceam. Uneori aveam pretexte. Ştiam că erau cusute cu aţă albă, dar tot le foloseam.

De exemplu, l-am invitat la petreceri de cel puţin trei ori. Ştiam că erau petreceri la care o să vrea să meargă şi că probabil n-o să-l invite nimeni altcineva. N-a mers la nici una dintre ele, chiar dacă de fiecare dată a ezitat înainte să refuze. Prima oară a aşteptat câteva minute, a doua oară o jumătate de zi, iar a treia o săptămână.

A doua oară, l-am găsit jucând baschet în parcarea de deasupra plajei din preajma apartamentului său. Pe sus se roteau pescăruşii, ţipând peste pini. Am stat în maşină, privindu-l. Maşina mi se umpluse de fumul de la ţigările pe care mi le tot aprindeam. Îl priveam peste capotele câtorva maşini, iar el juca în capătul îndepărtat al terenului, dar eram suficient de aproape ca să-l pot studia atentă – barba roşcată, doar o urmă, scurtă şi rară, părul roşcat, lins în creştet şi cu o buclă mică la ceafă, pielea albă, faţa îmbujorată, pielea de pe piept formând un V roz de la soare, exuberanţa corpului, cât de rapid se mişca, cum sărea dintr-odată, se întorcea dintr-odată, mereu încordat, mereu echilibrat. Juca foarte bine.

Eram mulţumită, fiindcă îl aveam şi eu o dată în faţa mea, ştiam unde se afla şi ce făcea şi îl puteam privi cât pofteam, şi încă de la o distanţă sigură: el nu putea face nimic ca să mă rănească, iar eu nu trebuia să fiu atentă la cum arătam sau la ce făceam sau ziceam.

Cât încă eram împreună, fie ştiam unde era, fie nu mă deranja să nu ştiu, fiindcă nu stăteam mult despărţiţi şi nu voiam să fim despărţiţi. Acum, că era departe de mine aproape

tot timpul, ştiam că era departe fiindcă aşa alesese şi că era posibil să nu reapară decât dacă mă luptam să-l aduc unde-l puteam vedea şi să-l păstrez acolo. Mai rău, putea să dispară de tot, era posibil să nu-l mai pot găsi niciodată.

O parte din mine crescuse în el şi totodată o parte din el crescuse în mine. Acea parte din mine era încă în el. Mă uitam la el şi nu-l vedeam doar pe el, ci şi pe mine, şi vedeam că acea parte din mine se pierdea. Şi nu numai asta, dar vedeam şi că eu însămi, cea din ochii lui, aşa cum mă vedea el, aşa cum mă iubea el, se pierdea. Nu ştiam ce să fac cu acea parte din el care crescuse în mine. Erau două răni – rana prezenţei lui încă în mine şi rana părţii din mine în el, smulsă din mine.

Vreme de vreo oră m-am uitat şi am fumat. Eram şi plictisită? L-am văzut, şi pentru numai o clipă, doar ca pe un băiat în depărtare, un student jucând baschet? Sau mi-a făcut plăcere să-l reduc la asta, de vreme ce asta părea să-l facă inofensiv? Sau numai acum mi se pare că trebuie să fi fost plictisită, iar nevoia mea aşa de puternică era numai aceea de a şti unde era, încât era suficient să mi-o satisfac şi nici nu se punea problema să fiu plictisită?

Apoi a plecat de pe teren, mergând spre maşina mea, pe care o parcasem într-un loc pe unde trebuia să treacă în drum spre apartament. Când s-a apropiat suficient, m-am aplecat pe geamul deschis pe partea dreaptă şi l-am strigat. S-a uitat în jur surprins, la a doua strigare, a venit, a râs când m-a văzut acolo şi a urcat în maşină lângă mine. Căldura trupului lui a aburit treptat geamurile. Mi-a zâmbit şi mi-a pus o mână pe ceafă. În timp ce-i vorbeam şi conduceam cele câteva sute de metri până la blocul lui, m-am întrebat de ce anume îmi ţinea mâna pe gât. Apoi şi-a luat mâna de pe gâtul meu. Am urcat în apartament cu el. M-am aşezat pe marginea patului, iar el s-a aşezat pe podea, sprijinindu-se de perete. Părea să se gândească să meargă la petrecere cu mine. Era umed din cap până-n picioare şi încă îmbujorat. Sudoarea se usca pe el, probabil răcorindu-l. M-am gândit că aştepta să plec ca să poată face un duş, aşa că am plecat la scurt timp.

•

Vincent stă într-un fotoliu înflorat din sufrageria noastră și se crispează la gândul că aș putea include în roman ceva sentimental sau romantic. Zice că, dacă romanul este despre ceea ce spun eu că este, n-ar trebui să conțină scene intime. Sunt de acord. Nu-mi plac scenele intime pe care le-am inclus până acum, deși nu știu sigur de ce. Probabil că ar trebui să înțeleg de ce înainte să le scot, dar mă gândesc că mai bine să le scot întâi și să încerc apoi să înțeleg de ce. De exemplu, nu mi-a plăcut deloc să descriu vizita mea în apartamentul lui după jocul de baschet și am tot scurtat-o. Nu m-a deranjat să descriu gândurile mele când stăteam fumând în mașină.

Întâmplător, Vincent citește un roman care cuprinde același gen de lucruri pe care speră să le omit eu. I se pare că nu-și au locul nici în acel roman – îmi descrie cum o femeie tânjește după un bărbat până abia de mai poate suporta și cum el e de acord să o satisfacă, însă o părăsește din nou după numai câteva ore. Cred că lui Vincent nu-i place cartea într-atât de mult încât să continue să o citească.

Însă presupun că el consideră că ar trebui să las deoparte și sentimentele mele, sau mare parte din ele. Deși prețuiește sentimentele în sine și are multe sentimente puternice de diferite feluri, ele nu-l interesează în mod deosebit ca niște chestiuni care să fie discutate în nici un fel de detalii, și cu siguranță consideră că n-ar trebui oferite ca justificări ale unor acțiuni neplăcute. Bineînțeles, nu scriu cartea ca să-i fac lui pe plac, dar îi respect ideile, chiar dacă sunt uneori cam intransigente. Are standarde foarte ridicate.

Îmi dau seama deodată că deși obișnuiam să merg la multe petreceri, nu descriu în roman decât două și, în cazul celei de-a doua, doar ce îi lipsea. Acum, până și cuvântul „petrecere“ pare să aparțină altei epoci, vieții unei femei mai tinere.

Nu că nu mă duc la petreceri. Dar nu așa de des încât să mă văd ca o persoană care merge la petreceri. Acum doar câteva seri, totuși, eu și Vincent am mers la o recepție. Era la o facultate

din apropiere, pentru sosirea unui șef nou al unei catedre. Nu suna interesant nici măcar pe invitația oficială, dar din motive pe care nu voia să le explice, Vincent a considerat că trebuie să ne ducem. A zis că ar trebui să trimitem confirmarea oficială și a rugat infirmiera să stea până mai târziu.

Când a sosit seara respectivă ploua, așa cum a scos în evidență Vincent de câteva ori. A zis că probabil se va răci și mai mult și a întrebat ce-o să facem, de exemplu, dacă atunci când o să ieșim de la recepție o să vedem că șoseaua e acoperită de polei. A zis că probabil n-o să cunoaștem pe nimeni acolo, dar apoi a numit doi oameni care puteau fi acolo. A zis că va trebui să ne schimbăm hainele, și de vreme ce era limpede că tot mai credea c-ar trebui să mergem, ne-am schimbat hainele. Eu mi-am pus un costum de lână, iar el o cămașă curată, cravată și o jachetă sport veche, și am pornit prin ploaie. Întârziasem mult.

Însă recepția era în toi. Era o grămadă densă de bărbați mai în vârstă în costume închise la culoare, tineri sobri și femei în ținute de cocteil. Mai era loc doar în jurul trioului de jazz. Vincent nu părea să cunoască pe nimeni, iar dacă mă lăsam purtată mai departe de el, ca să mă uit la selecția de băuturi sau la platourile cu brânză și struguri de pe o masă izolată dintr-un colț, ridicam privirea ca să descopăr că mă urmase, agreabil și dornic de conversație, având în mână o ceașcă de plastic cu cidru fiert. Am zăbovit acolo o vreme, apoi ne-am dus să ne uităm la focul care ardea în șemineul din vestibul, iar apoi într-o sală de lectură din spatele clădirii. Când ne-am întors în încăperea principală, larma vocilor care sporovăiau era aceeași și tot nu vedeam nici un cunoscut, așa că ne-am găsit hainele în hol și ne-am îndreptat către ușă. În timp ce plecam, o tânără prietenoasă, cu un ecuson cu numele prins de rochie, ne-a vorbit un minut, două, mulțumindu-ne că am venit.

Nu băusem nimic și nu mâncasem decât câteva boabe de strugure. Pe drum spre casă, Vincent a zis că de fapt recunoscuse un bărbat și vorbise cu el, dar omul părea să nu-și amintească de el. Apoi a adăugat că era foarte posibil ca unii oameni pe care-i cunoșteam să fi fost acolo mai devreme și să fi plecat.

Dar e ciudat cum, fiindcă încăperile din vechea clădire a colegiului erau aşa de spaţioase şi frumoase, fiindcă se dădea mâncare, băutură şi muzică, fiindcă tânăra cu ecuson ne-a zis noapte bună într-un mod aşa de plăcut, şi mai ales fiindcă atât de mulţi oameni zâmbeau şi vorbeau, chiar dacă nu nouă, o senzaţie de bună primire şi sărbătoare persistă şi astăzi, în ciuda faptului că eu şi Vincent am ajuns şi am plecat de acolo aproape neobservaţi.

•

Madeleine simţea adesea, prin pereţi, din partea ei de casă, că eram pe cale să fac ceva ce n-ar trebui. Atunci venea şi-mi ţinea companie, îmi vorbea, îmi spunea poveşti sau mergea cu mine la plimbare. De cel puţin două ori am mers la film.

Mi-a spus cum l-a cunoscut pe bărbatul cu care a locuit mai târziu în Italia. Era cu un alt bărbat pe atunci, un marinar. Spăla marginea unei bărci pe care iubitul urma să o ducă în Tahiti, când i-a căzut mătura în apă. Italianul, care se întâmpla să fie prin preajmă, a vâslit, a pescuit-o din apă şi i-a adus-o înapoi. Peste câteva zile, ea stătea şi plângea pe chei. Iubitul o lovise peste gură. Italianul a văzut-o din nou şi i s-a făcut milă de ea. Au locuit împreună în Cuba şi apoi în Italia cu familia lui, unde ea avea servitori care făceau tot ce avea nevoie, îi călcau şi hainele. Zicea că asta o făcea să se simtă prost.

Am presupus că portul în care erau andocate bărcile era cel din oraşul de lângă noi, acelaşi port unde mai târziu avea să împacheteze el arici de mare, dar e posibil să nu fie adevărat.

Şi alţi prieteni îmi spuneau poveşti. Ellie mi-a povestit despre viaţa cu soţul ei. După ce-a fost de acord să se căsătorească, nu i-a mai plăcut de el, deşi înainte îi plăcuse. Au plecat într-o staţiune de pe coasta Atlanticului, iar acolo i se părea foarte scund, mai scund decât fusese vreodată înainte. Odată căsătoriţi, se certau. Ea era foarte gălăgioasă şi furioasă, în timp ce el era tăcut şi nerăbdător să se termine cearta, iar asta o înfuria şi mai tare. Mi-a spus că uneori se certau înainte să vină prietenii pe la ei la cină, iar cearta se oprea când soseau prietenii. Cei

doi se prefăceau că nu se întâmplase nimic, chiar dacă ea aruncase cu brânză şi biscuiţi prin cameră. Până plecau prietenii, soţul ei credea că s-a terminat cu cearta, dar din clipa în care aceştia ieşeau din casă, ea o lua de la capăt.

Nu-i uşor să locuieşti cu o altă persoană, cel puţin mie nu mi-e uşor. Mă face să-mi dau seama cât de egoistă sunt. Nu mi-a fost uşor nici să iubesc o altă persoană, deşi mă descurc tot mai bine. Pot să mă port frumos acum, şi câte o lună întreagă, înainte să devin iarăşi egoistă. Am încercat să studiez ce înseamnă să iubeşti pe cineva. Scriam citate din operele scriitorilor celebri, scriitori care altminteri nu mă interesau, precum Hippolyte Taine sau Alfred de Musset. De exemplu, Taine zicea că iubirea înseamnă să ai drept scop fericirea altei persoane. Eu încercam să aplic asta situaţiei mele. Dar dacă a iubi un om însemna să-l pun pe el înaintea mea, cum puteam face asta? Păreau să fie trei opţiuni: să renunţi să mai încerci să iubeşti pe cineva, să încetezi să mai fii egoist, sau să înveţi cum să iubeşti un om continuând să fii egoist. Nu credeam că m-aş fi descurcat cu primele două, dar credeam că pot învăţa cum să fiu suficient de altruistă încât să iubesc pe cineva măcar o parte din timp.

•

Am deschis plicul pe care mi l-a trimis Ellie şi m-am uitat la fotografii. Nu o să mă mai uit foarte curând la ele încă o dată, fiindcă nu-mi place şocul pe care-l am când le văd. Nu ştiam feţele acelea, nu le recunoşteam. Nu ştiam pomeţii aceia proeminenţi. Nu cunoşteam bărbatul care le aparţinea. Şi nu mă puteam forţa să le privesc suficient de mult încât să mă obişnuiesc cu ele.

Uitându-mă la acele fotografii, m-am gândit că nu ştiu cu adevărat ce fel de om era, fiindcă nu l-am văzut niciodată din afară. Îl cunoşteam doar de o jumătate de zi înainte să fiu mult prea apropiată de el ca să-l pot vedea din afară, iar atunci era deja prea târziu ca să-l mai pot vedea vreodată din afară. Mi-ar plăcea să ştiu ce-aş crede acum despre el.

Am în amintire imagini cu el, fragmente din lucruri spuse de el și impresii, dintre care unele sunt contradictorii, fie din cauză că era inconsecvent, fie din cauza dispoziției mele de acum: dacă sunt supărată, o să-mi pară îngust, crud și infatuat; iar dacă sunt senină și împăcată, o să-mi pară credincios, onest și sensibil. Centrul lipsește, originalul a dispărut, e posibil ca tot ceea ce încerc să construiesc în jurul lui să nu semene foarte tare cu originalul. Mă gândesc la niște exemple din lumea naturii, când o anumită ființă moare și lasă în urma sa o coajă, o teacă, o carapace, o cochilie sau un fragment dintr-un înveliș de piatră în care e impregnată forma sa, care se desprinde de ea și îi supraviețuiește. Necunoscându-l acum, e posibil să-mi imaginez motivele și sentimentele lui ca fiind foarte diferite de cum erau, sau fiindcă sunt aproape tot timpul cu Vincent, e posibil să împrumut motive de la Vincent. Încerc să identific un motiv și identific unul care i-ar putea aparține doar lui Vincent.

Prima oară când am mers cu Madeleine la film, am condus prin câteva orășele mai la nord, la un cinema mic, un loc prietenos, cald luminat în mijlocul beznei din jur. Am văzut un film care ne-a înspăimântat pe amândouă, despre o situație politică periculoasă.

Data următoare când am încercat să mergem la film, a fost în același cinematograf mic. Am ajuns prea devreme și a trebuit să stăm și la finalul filmului dinainte, apoi la un scurtmetraj monoton cu imagini fixe neclare și subexpuse ale orășelului în care ne aflam, însoțite de o muzică nepotrivită. Când a început filmul, ne-au deranjat pe amândouă așa de tare scenele de deschidere dintr-o baie romană, cu siluete în togi și cu chipurile albe, încât am plecat.

Uitasem de el cât stătusem la cinematograf, dar am trecut prin orășelul lui când am mers cu mașina înapoi de-a lungul coastei, iar apoi, acasă, imagini cu el se tot interpuneau plutind între mine și paginile cărții pe care încercam să o citesc.

Îmi propusesem să citesc cărți care să mă facă să uit de orice altceva. Dar știu că în acea seară citeam o carte de Henry James. Nu pot să pricep cum de alesesem să citesc Henry James într-un asemenea moment. Poate că pur și simplu eram mai ambițioasă în perioada aceea. Acum aș citi aproape orice, numai să fie cu o poveste bună – încercările prin care trece o infirmieră într-un mare spital municipal, relatarea unui misionar englez care conduce copii chinezi prin munți spre Râul Galben, povestea unei femei care s-a vindecat de cancer într-o clinică mexicană, autobiografia profesorului unor copii maori din Noua Zeelandă, viața cântăreților din familia Trapp etc. Dacă încerc să-mi alung mintea de la ceva dureros, ăsta-i genul de carte pe care l-aș alege acum. Dar atunci nu alegeam cărțile care îmi distrăgeau cu adevărat atenția, ci doar cărți care îmi lăsau o parte din minte liberă să rătăcească departe de ceea ce citeam și să caute neobosită același vechi os de ros.

Cartea era deschisă în fața mea, dar nu puteam pricepe ce spunea, sau dacă mă concentram puternic pe o frază din care trebuiau ținute minte multe părți și o înțelegeam, aproape imediat uitam ce citisem. Mintea mi se tot abătea de la ea, îmi forțam mintea să revină la ea, iar în cele din urmă eram epuizată de această luptă și tot nu-mi aminteam nimic din puținele pagini citite.

M-am oprit ca să mă gândesc la alte lucruri, la oameni din alte locuri care mă răniseră. De exemplu, nu era el singurul om care-mi datora bani. Mai era și proprietarul unui mic ziar local, care îmi dăduse niște cecuri fără acoperire pentru munca mea de culegător de text, și mai era și un cuplu din Yuma, Arizona, care îmi lovise mașina cu camioneta într-o rezervație naturală.

Nu puteam uita acele sume de bani, deși știam că e posibil ca unor oameni să li se pară că o datorie poate fi uitată treptat, pe măsură ce trece timpul, până când nu mai trebuie achitată.

Mai era și o proprietăreasă de-a mea, o femeie crudă și nemiloasă care deținea multe proprietăți în partea orașului unde locuisem și care îmi luase chirie și pentru câteva zile în care nu am mai stat în apartamentul ei. M-am gândit la apartamentul

prăpădit pe care-l închiriasem de la ea, la camerele mari și goale, la cum trecea lumina felinarelor din stradă prin ferestrele fără perdele, la cum semafoarele de la colț țăcăneau când se schimba culoarea în liniștea din zori, la cum în timpul zilei camioanele mari și camionetele huruiau peste zimții din stradă sub ferestrele mele, la cum femeia nu voia să cheltuiască banii necesari pentru întreținerea locului și la cum mai târziu a fost omorâtă în garaj. M-am gândit la străzile pe care mergeam în acele zile pe drum spre serviciu, dimineața devreme, la cum descuiam clădirea goală a ziarului cu propria mea cheie, la cum stăteam singură și culegeam anunțuri și știri într-o încăpere mică, fără ferestre, de la parter.

Cecurile cu care eram plătită pentru munca asta se tot respingeau, eu le tot puneam înapoi în contul meu, iar unele n-au fost încasate niciodată. Dar chiar și așa, tot aveam un venit mai regulat și aveam din ce trăi mai mult atunci decât mai târziu. De două dăți, mai apoi, din câte îmi pot aminti, am cheltuit tot ce-am avut până când nu mi-a mai rămas nimic și nu mai puteam face rost de bani de nicăieri, cu excepția, într-una din dăți, a treisprezece dolari pe care mi-i datora o prietenă. Ea mi i-a dat și nu știu ce-am făcut apoi, dacă nu cumva s-a întâmplat tocmai atunci să am ocazia de a câștiga niște bani dând lecții de limbi străine în particular, pentru două femei. Ele s-au oferit să vină în apartamentul meu, dar nu voiam să vadă unde locuiesc, așa că pentru prima lecție am căzut de acord să ne întâlnim la un restaurant de la o oarecare distanță. În ziua aceea am avut un lapsus ciudat, socotind că dacă trebuia să mă întâlnesc cu ele la ora unu, atunci trebuia să plec de acasă la unu. Până am ajuns, renunțaseră să mă aștepte și se apucaseră să mănânce sandvișuri, aveau maioneză pe degete. Nu puteau folosi hârtii sau creioane, și nici măcar vorbi foarte bine.

În loc să inventez o scuză plauzibilă, le-am spus adevărul, ceea ce n-a făcut decât să le contrarieze. Nu mai era timp de lecție după ce-au terminat cu prânzul, însă s-au oferit politicos să-mi plătească și-așa. Le-am luat banii, deși mi-era rușine. Era exact opusul a ceea ce voiam să fac, dar nu aveam alți bani.

Una dintre ele a întrerupt lecțiile după aceea, însă cealaltă, care era mai bogată, a mai continuat câteva luni.

Am ridicat iarăși cartea și mi-am forțat ochii să stea pe pagină și să citească. Deși simțeam apăsarea, bezna strângându-se împrejurul meu, nu mă uitam la ea, nu mă gândeam la ea, o țineam la o distanță de un metru și ceva de mine. Mi-am forțat ochii să traverseze pagina rând cu rând și, cu mare atenție, am început în sfârșit să înțeleg povestea, deși au fost necesare întreaga putere și atenție pe care le aveam ca să dau formă acelui desiș de cuvinte.

Încet-încet, de parcă paginile pe care le dădeam formau un scut între mine și durerea mea, sau de parcă cele patru margini ale fiecărei pagini deveneau patru pereți ai unui adăpost, un refugiu pentru mine în interiorul poveștii, am început să rămân înăuntru cu mai puțin efort, până când povestea a devenit mai adevărată pentru mine decât durerea. Acum citeam în continuare, tot rigidă și îngreunată de durere, dar având un echilibru între nefericirea mea și plăcerea poveștii. Când echilibrul a părut sigur, am stins lumina și am adormit cu ușurință.

Apoi, înainte de venirea zorilor, m-am trezit un pic. De fapt, încă eram adormită, dar am deschis ochii și mi s-a părut că sunt trează. Stăteam pe o parte. Fix în fața mea, dincolo de lățimea patului, dincolo de cearșaf, am văzut chipul lui, aproape de perete. Am întins brațul drept cât de departe ajungeam și am ridicat palma ca să-i ating fața. Chipul lui a dispărut și nu era nimic acolo în afară de perete. Apoi durerea pe care o ținusem la distanță cu forța a năvălit în mine cu o violență neașteptată și mi-au dat lacrimile așa de brusc, încât păreau să nu aibă de-a face deloc cu durerea și nici măcar cu mine. Mi-au umplut ochii, au dat pe dinafară și s-au rostogolit ca mărgelele de sticlă înainte să apuc să clipesc, iar apoi, cum stăteam întinsă absolut nemișcată, prea surprinsă ca să mă pot mișca, mi s-au adunat în scobiturile feței.

•

În săptămânile acelea, fiecare zi avea același centru – întrebarea dacă o să-l văd sau nu, pe el sau mașina lui. Într-o dimineață

intram cu mașina în parcarea facultății chiar în fața lui, iar el m-a văzut și a parcat lângă mine. Am ieșit din mașini și am vorbit. L-am văzut băgând bani în automatul de parcare și atunci mi-am dat seama că trebuie să fac și eu la fel. Conversația noastră curgea în salturi, smucit. El spunea ceva, iar eu răspundeam fără să mă gândesc, așa de distrată încât nu înregistram ce spunea decât la un nivel superficial. O clipă mai târziu răspundeam încă o dată, mai atentă. El reacționa la fel. Am plecat împreună din parcare, spre clădirile facultății.

Peste câteva ore, când m-am întors la mașină, eram sigură că a lui nu o să mai fie acolo, și nu era. În schimb, era o mașină ciudată, una pe care nu o mai văzusem niciodată, una care pentru mine era profund neinteresantă, care mi s-a părut urâtă fiindcă era așa de mică, închisă la culoare și nouă, în loc să fie mare, albă și veche, ba chiar și un pic răutăcioasă, fiindcă n-avea nimic de-a face cu mine și aparținea unei alte vieți, care trebuia să fie mică și curată ca mașina.

Plecase fără să lase o vorbă, un bilet. Fusese cu mine, mașinile noastre stătuseră una lângă alta pentru o oră sau mai mult, iar acum plecase din nou și nu știam unde era. Tot ce știam acum, informație pe care o prețuiam, era faptul că venea în campus în fiecare miercuri dimineața.

Dacă nu-l întâlneam de-a binelea, poate apucam să-l zăresc un pic de la distanță. Poate stătea afară, la benzinărie, sau poate că pleca de acolo, mașina lui fiind la umbră lângă clădire, sau poate dădea un colț la volanul mașinii, stând foarte drept, singur sau cu prietena lui. Sau poate vedeam ceea ce mi se părea a fi mașina lui și o urmăream prin oraș sau prin campus, și poate era a lui, poate nu. Odată am văzut o mașină veche și albă din același model în fața supermarketului, dar numărul de înmatriculare era diferit. Mi-am tot repetat numărul în timp ce făceam cumpărăturile, încercând să-l țin minte: mă gândeam că poate învăț numerele tuturor mașinilor albe vechi de acel fel din oraș. Însă, când am ieșit, mașina dispăruse. Tot ceea ce știam era că în oraș mai erau trei mașini ca a lui, una cu un număr de înmatriculare începând cu C, alta cu E și alta cu T.

În seara aceea, când mă duceam să cinez cu prietenii, l-am zărit de la distanță. Mergea pe jos printr-o ploaie fină spre biroul benzinăriei, purtând o geacă de blugi albastră. De îndată ce am ajuns la restaurantul chinezesc, am intrat într-o cabină telefonică de lângă toaletă și am sunat la benzinărie. Mi-a răspuns un bărbat cu voce veselă și mi-a zis că își terminase treaba și plecase cu mai puțin de cinci minute înainte. Am rămas o vreme lângă telefon. Cabina, un loc privat și mic, în interiorul unui loc mai mare și public, era mai aproape de el în acea clipă decât orice alt loc din restaurant, fiindcă puteam uneori, dacă aveam noroc, chiar dacă mă aflam într-un loc public și departe de el, să mi-l aduc așa de aproape încât să am vocea lui în ureche, vocea lui subțire venind printr-un fir în urechea mea, ca o față înăuntrul chipului meu.

Mai târziu, în drum spre casă, am trecut cu mașina pe lângă benzinărie și era închis, aleile cu pompe erau întunecate sub acoperișul lor, biroul gol și coșul mare de gunoi puternic scăldate de lumina fluorescentă. Am condus pe câteva străzi din orășelul lui și apoi m-am îndreptat, de-a lungul coastei, spre al meu. Deși îmi zisesem că nu voi continua să-l mai caut, când am intrat în orășelul meu am cotit-o la dreapta în loc de stânga, am condus pe lângă gară și am mers pe străzi foarte încet. Văzusem o mașină veche și albă ca a lui cu o zi înainte, într-un moment când nu putusem opri, iar mașina se afla iarăși acolo, în același loc. Am condus un pic dincolo de ea pe cealaltă parte a străzii, apoi m-am întors trecând cu încetinitorul pe lângă ea. Mi s-a părut că numărul de înmatriculare nu era al lui, dar ca să fiu sigură, de parcă dacă m-aș fi uitat mai atentă aș fi descoperit că totuși era al lui, am întors iarăși, pe o alee, și am mers drept înspre ea de pe partea cealaltă a străzii, luminându-i cu farurile partea din față. Nu era aceeași mașină.

Fiindcă nu l-am putut găsi după ce-am dat roată orașului, am devenit tot mai deznădăjduită, apoi apatică, m-am uitat pe ferestre casă după casă în timp ce treceam pe lângă ele, văzând aproape în fiecare licărul albastru cu puncte albe al unui ecran de televizor.

Ajunsă acasă, ramurile solide ale tufelor de jad se iţeau peste poteca pavată cu cărămidă plesnindu-mă în timp ce treceam pe lângă ele, cu frunzele lor groase şi cauciucate pline de apă, aşa de dese şi agresive de parcă erau animale în beznă. O lună albă atârna pe cerul negru, cu trei stele strălucitoare alături şi un nor alb zdrenţuit, iar lumina lunii umplea terasa unde am rămas neclintită o vreme privind-o, umbrele fiind foarte întunecate sub streşinile arcadei.

Înăuntru, Madeleine m-a pus să ghicesc ce se întâmplase cu puţin timp în urmă. Am aşteptat. Mi-a zis că venise el, aici, lângă casă. Lătra căţeaua, iar ea ieşise şi îl găsise acolo. Urcase dealul pe jos. Vorbise cinci minute cu ea. Mai târziu i-a văzut maşina parcată în faţa magazinului din preajmă. S-a gândit că i se stricase maşina şi că voia să-l ajut. „Probabil voia să împrumute maşina ta", mi-a zis.

Îmi imaginasem de multe ori o asemenea vizită, inclusiv câinele lătrând. Acum se întâmplase. Dar în timp ce se întâmpla, eu eram jos, lângă gară, strecurându-mă cu maşina în sus şi-n jos pe lângă altă maşină veche şi albă.

•

Mi-a trecut prin cap că, dacă nu mai voia să fie cu mine, asta însemna că, în momentul în care îl căutam doar fiindcă voiam eu să-l văd, să-l miros şi să-i aud vocea indiferent de ceea ce voia el, îl transformam în ceva mai prejos de-o fiinţă umană, de parcă el ar fi fost la fel de pasiv ca orice altceva mi-aş fi dorit, orice alt obiect pe care voiam să-l consum – mâncare, băutură sau o carte.

Şi totuşi, atunci când mă duceam în căutarea lui eram şi eu pasivă, mai pasivă de fapt decât dacă n-aş fi făcut nimic, fiindcă încercam să mă las iarăşi în mâinile lui, să fiu un lucru cu care el ar trebui să facă ceva. Să nu fac nimic în privinţa lui, în primul rând, ăsta ar fi fost cel mai activ lucru, şi totuşi nu puteam face asta.

Simţeam că ochii mei, în sine, aveau un loc în ei pentru imaginea trupului lui, muşchii ochilor mei erau obişnuiţi să

se strângă exact pentru a găzdui forma lui, iar acum sufereau din cauză că nu o aveau în faţa lor.

•

În ziua în care am invitat-o pe Laurie la cină, spunându-i să-şi aducă flautul, am încercat să-l sun şi pe el, dar nu a răspuns. Se întuneca şi începea să plouă. Am ieşit afară în ploaie şi am coborât pe strada principală uitându-mă la maşini, m-am întors spre casă şi atunci i-am văzut maşina, aşa mi s-a părut, trecând cu doi oameni în ea. Am privit-o: a dispărut într-o clipă. Nu puteam fi sigură că era a lui. Am trecut de casa mea ca să văd dacă sosise deja Laurie, dar nu sosise, aşa că am pornit mai departe, spre supermarket. Dacă maşina lui era în parcare, n-aveam să mai fac nimic în plus ca să-l găsesc. Nu voiam decât să ştiu unde era. Mergeam pe mijlocul şoselei. Când aproape că ajunsesem la capăt, o camionetă a intrat brusc pe şosea în faţa mea şi m-a prins în lumina farurilor. M-am prăvălit într-un şanţ mic de pe o parte şi am rămas acolo până a trecut camioneta. Apoi am ieşit din şanţ. Am stat nemişcată în cizmele de cauciuc şi-n fulgarin şi m-am uitat la mine, la ce făceam, femeie la vârsta mea – ceva ce rătăcea prin noapte şi ploaie, nu tocmai om, ci altceva, ca un câine.

Am mers mai departe, pe mijlocul altei şosele, o şosea largă care cobora abrupt de pe creasta dealului, de foarte sus, până la parcul de lângă ocean, şi m-am oprit iarăşi, dezorientată, întorcând capul într-o parte şi alta. M-am uitat jos, la parcarea supermarketului, ultimul loc în care aveam să-i caut maşina. Nu era acolo.

Ştiam că uneori îşi făcea cumpărăturile în acel supermarket. Cu câteva săptămâni în urmă, îl văzuse Madeleine acolo. Nu părea la fel de fericit ca pe vremuri, a zis ea, ci cam chinuit. Crezuse că o să se oprească să stea de vorbă cu ea, dar se îndreptase spre raionul de carne. Era cu prietena lui. Madeleine zisese: „Arată foarte tânără – şaptesprezece ani. Foarte tânără. Drăguţă. Da, chiar frumuşică". Eu încă n-o văzusem pe-atunci.

Am văzut-o doar de două ori, cred, o dată în celălalt capăt al camerei, prin acel geam ud, şi o dată când veneam cu Ellie

de la un film. Eram într-o parte pustie a orașului, cu multe spații goale, ieșeam cu mașina din ceea ce acum mi se pare o parcare mare și goală din fața unui cinematograf mare, am trecut de un șir lung de siluete mici și negre care așteptau următoarea proiecție a filmului, când Ellie, tot uitându-se pe geamul din dreapta ei în timp ce eu conduceam privind drept înainte, l-a reperat și mi l-a arătat, stând acolo la coadă cu prietena lui și altă femeie, o colegă studentă atât de înaltă încât el și prietena lui stăteau amândoi cu capul dat pe spate ca să se uite la ea, toți trei fiind ridicol de mititei și întunecați în acel peisaj alb întins.

De fapt, nu puteau fi atât de mici cum mi-i amintesc – au devenit tot mai mici în acea amintire, iar toate celelalte mai mari, tot mai mari pe măsură ce-a trecut vremea.

De ce am întrebat-o pe Madeleine dacă era drăguță? Cât conta asta? Ce, era vreun fel de vrăjitorie să fii drăguță?

Dar și eu îmi doream să fiu cât de drăguță puteam, în cazul în care m-ar fi văzut el, de parcă asta chiar conta, chiar dacă el mă acceptase mereu exact așa cum eram, părând obosită, cu câteva riduri. Dar nu eram așa de drăguță cât aș fi putut fi. Mă tunsesem prea scurt, chipul îmi părea mai bătrân, mai istovit, iar hainele îmi erau largi. Din cauză că stăteam așa de mult în casă în timpul zilei, pielea îmi era albă, ca și alte lucruri care nu văd lumina. Sau, când mă uitam la fața mea în oglindă dimineața, de parcă m-aș fi uitat la cer sau la ziar, vedeam că azi pielea nu-mi era albă, ci galbenă și portocalie, sau uneori de-un roz pătat, iar ochii-mi erau mai mici.

Nu aveam timp să mă uit pretutindeni iarăși, mergând prin oraș și înapoi. Uneori făceam asta. Uneori mergeam la un capăt al localității și îmi imaginam că el era în celălalt capăt, iar atunci mă întorceam la celălalt capăt și-mi imaginam că el era în capătul de unde abia venisem. Cum trecea timp cât făceam asta, era întotdeauna posibil ca el să fi venit într-un loc când eu eram în celălalt.

Înapoi acasă, am auzit o mașină oprind afară, iar apoi clinchetul zăvorului de la poartă. Era Laurie. Ea nu știa că n-avea

aproape nici o legătură cu ce se întâmpla aici, cu mine. Probabil credea că era la începutul unei seri plăcute, în care va lua o cină bună și se va bucura de o conversație bună și va cânta un pic de muzică, și probabil credea că și eu abia așteptam seara noastră împreună. A zâmbit și a început să vorbească imediat. Dar aveam un soi de ceață peste ochi și aveam dificultăți în a o asculta. Deja îmi umpluseră creierul alte lucruri, apăsându-i pereții, așa încât abia de mai era vreun pic de loc pentru orice zicea ea, și încă și mai puțin loc ca să pot încropi vreun răspuns. Și în timp ce încercam să o ascult și să mă gândesc ce să răspund, mai și pregăteam cina.

I-aș fi putut spune lui Ellie că mi-era rău, dar nu-i puteam spune lui Laurie – era însetată după bârfe și întotdeauna încântată de ghinioanele altora, fiindcă o făceau să se simtă ea norocoasă. Era încântată să-i vadă pe alții supraponderali și banali, fiindcă o făceau să se simtă zveltă și drăguță, deși era suficient de zveltă și drăguță oricum. Era încântată să-i vadă pe alții singuri, fiindcă atunci se simțea ferită de singurătate.

Ploaia se oprise, așa că am pus masa pliantă pe terasă și am mâncat acolo, chiar dacă era întuneric. Venea un pic de lumină de la lumânările de pe masă și de la becurile de sub arcadă, dar tot era greu de văzut mâncarea. Nu făcusem vreo greșeală mare cu felul principal al cinei, dar în salată pusesem atât de multă sare încât era aproape imposibil de mâncat. Laurie a zis că era în regulă.

Laurie adusese o cutie de pateuri pentru desert. Madeleine a ieșit din aripa ei ca să salute și am invitat-o să se servească. A luat unul și a rămas acolo, un pic deoparte, mâncând în umbra tufelor mari care creșteau proptite de peretele de sticlă al arcadei. I-a zis lui Laurie câteva chestii care aveau un oarecare tăiș, dar cred că Laurie nu le-a înțeles, în mare fiindcă Laurie nu credea că Madeleine era o persoană care trebuie ascultată cu atenție, iar apoi s-a întors în partea ei de casă. Știam că mai târziu o să râdă de Laurie, fiindcă era genul de femeie pe care Madeleine o disprețuia, pentru comportament și pentru firea în sine – inteligență volubilă, flirtul compulsiv, curiozitatea

neruşinată, lipsa de compasiune. Laurie avea şi alte trăsături, mai bune, dar era puţin probabil ca acestea să se arate în prezenţa lui Madeleine.

Mai ştiam şi că în timp ce Madeleine stătea atunci în camera ei clocindu-şi dezaprobarea faţă de Laurie, cu chipul nemaifiind tandru şi bun, cum era uneori, ci perfid şi sarcastic, şi Laurie se gândea la Madeleine, simţindu-se confortabil de norocoasă comparându-se cu solitudinea lui Madeleine, cu felul ei ciudat, cu severitatea, cu hainele ei indiene decolorate şi stătute, cu mirosul ei de lenjerie veche şi usturoi, cu sărăcia ei.

Până a plecat Laurie, trecuseră câteva ore de când umblasem în ploaie, iar acele ore se înălţau solide, ca o protecţie bună, între mine şi ceea ce simţisem şi gândisem înainte.

Mi-am petrecut dimineaţa următoare lucrând la o scrisoare lungă către el. Apoi m-am oprit, dar nu fiindcă aş fi ajuns la capăt, ci fiindcă pe măsură ce lucram la ea eram tot mai deznădăjduită, iar în cele din urmă deznădejdea mi-a fost mult prea grea ca s-o târăsc mai departe: ce slabe păreau literele acelea negre şi înghesuite, stând acolo în pagină, pagină după pagină, murmurând ca pentru ele, explicând, argumentând, văitându-se, arătând inconsecvenţe logice, descriind, încercând să convingă etc.

Acum îmi dau seama că Laurie trebuie să fie acea „L.H." cu care luam prânzul când a apărut sconcsul printre studenţi şi universitari.

•

Noaptea târziu, după ce se linişteau lucrurile, nu auzeam decât valurile lovind plaja, dar deseori şi voci crescând de jur împrejurul meu, mai întâi pisica miorlăind cu nişte sunete care erau aproape articulate, apoi căţeaua trezită din somn, somnoroasă şi ursuză, şi-apoi, dacă citeam, auzeam şi cuvintele pe care le citeam, iar dacă eram supărată ele aveau o voce subţire, răutăcioasă sau smiorcăită, călătorind în rânduri peste pagină.

Încercând să dorm, stăteam pe o parte cu genunchii lipiţi şi mâinile, cu palmele lipite, între coapse. Sau stăteam pe spate

cu mâinile încrucişate pe piept şi cu labele picioarelor încrucişate. Simţeam nevoia să-mi împreunez membrele într-un aranjament simetric, simţeam nevoia să unesc totul cât de mult puteam, să mă simt cu toate legate laolaltă şi legată de saltea. Dacă stăteam întinsă nemişcată suficient de mult, corpul părea să mi se facă una cu salteaua, aşa încât nu mai rămânea decât un cap pe pernă, nişte ochi clipind, un creier în cap.

Uneori puteam dormi numai dacă stăteam proptită aproape dreaptă între perna mare şi cele două mici. În poziţia asta tuşeam mai puţin şi puteam alunga tulburările care veneau şi mi se aşezau pe piept. Poziţia nu era tocmai a unui om care doarme, iar dacă aveam şi lumina aprinsă semănam mai mult cu un om în stare de veghe, stare mai uşor de suportat, fiindcă trează deţineam mai mult control asupra mea.

Învăţam să mă trezesc de îndată ce aţipeam şi să mă corectez când începeam să visez: Acesta e un vis, spunea mintea mea, şi-o să mă trezesc ca s-o pot lua de la capăt corect. Uneori mintea mea nu voia să se oprească din funcţionare, în primul rând.

Sau somnul pogora asupra fiecărei părţi a corpului meu în acelaşi timp, iar mintea observa asta cu surprindere şi mă trezea. Sau mă trezea un sunet ciudat şi mai întâi îmi bătea inima, apoi mă înfuriam şi apoi mintea începea iarăşi să lucreze, repede, din ce în ce mai repede.

Afară, în toiul nopţii, pisica mieuna când prindea şi omora ceva, apoi sărea pe plasa de la uşă, cocoţându-se şi apucându-se cu ghearele de reţeaua de plastic cu un zgomot aspru. Sau se oprea la colţ vreo maşină cu motor gălăgios, iar ochii mi se deschideau dintr-odată. Fie stăteam întinsă, nemişcată, şi ascultam, fie îngenuncheam în pat şi mă uitam pe fereastră. Maşina mergea mai departe, iar eu mă întindeam la loc. Deşi aveam pleoapele închise, dincolo de ele ochii mei erau încă deschişi, holbându-se în beznă.

Dacă aprindeam lumina, deşi era aşa de dureros de puternică, şi notam ceea ce gândeam, asta putea fi suficient. Ori citeam, ori mă ridicam şi încălzeam nişte lapte sau îmi făceam ceai şi mă băgam înapoi în pat ca să-l beau. Nu băutura era cea

care ajuta, ci faptul că făcusem ceva ca să am grijă de mine, ca o mamă sau o infirmieră.

Iar din când în când mintea mi se oprea din supravegheat și corectat, gândurile îmi deveneau iraționale, când începeau să se transforme în vise, și atunci aveam senzația că mintea mea era de fapt nerăbdătoare să transforme totul, din ceea ce era în altceva, și că, de fapt, nu făcea decât să stea acolo și să aștepte să scap hățurile strânse ale controlului.

Când ațipeam, el pătrundea într-o scenă a visului și mă trezea, sau imagini din el se confundau cu alte imagini și apoi deveneau parte dintr-un vis. Într-un vis, mi-a spus: „N-am mai avut nici o iubită ca tine", dar apoi a plecat, ca să lucreze într-o cafenea, așa a zis. L-am urmat în cafenea fiindcă eu, ca întotdeauna, mai aveam de zis. Dar înăuntru el stătea pe locul șoferului într-o mașină mică și neagră plină cu alți oameni, inclusiv o femeie foarte drăguță pe bancheta din spate. M-am simțit iarăși trădată, fiindcă mă mințise și fiindcă era cu alți oameni. A ieșit din mașină și s-a dus la toaleta bărbaților. Eu nu puteam să merg acolo după el, așa că am intrat într-o cabină telefonică. Dar nu l-am sunat.

Adormită, eram și mai neajutorată în lupta cu el. Și totuși uneori era o alinare să fiu cu el în felul acela, noaptea, chiar dacă doar în vis. Odată, a venit unde eram eu, în sala de mese a unei instituții. Se schimbase: fața îi era ridată, mai slabă și foarte serioasă. Ceea ce conta pentru mine era că se întorsese. Totul avea un caracter definitiv care punea capăt multor lucruri, pe lângă visatul cu ochii deschiși. Era așa de definitiv încât nu trebuia nici măcar să discutăm despre asta, știam pur și simplu că acum o să ne căsătorim. I-am spus mamei, iar ea a fost surprinsă, nu fiindcă mai fusesem pe cale să mă căsătoresc cu alt bărbat, căci fusesem, ci fiindcă, atunci când îi spuneam despre el, l-a confundat cu un anumit bărbat de culoare din showbiz. Dimineața am stat în pat ca pentru a mai rămâne în visul lung ce încă mai era așternut peste cearșafuri.

Tot ce-mi aminteam din alt vis era că nu mă deranjase vulgaritatea lui, deși nu înțelesesem ce era cu vulgaritatea aceea.

Într-altul, mama, bătrână și nu tocmai sănătoasă, deși încă independentă și veselă, avea nevoie de un însoțitor. Mi-a spus, jenată, că el fusese de acord să meargă cu ea în Norvegia dacă îi dădea universitatea dublul unei anumite burse.

În altă noapte, citeam o carte de Freud și aplicam direct pe el ceea ce citeam, pe măsură ce citeam. Îmi împrumutase trei cărți pe care nu i le dădusem înapoi. Mai adusese la mine, într-o seară rece, o pătură verde pe care nu i-o dădusem înapoi. Acum stăteam sub pătură cu două dintre cărțile lui alături, citind dintr-a treia. Ceea ce citeam era despre uitare. Citeam că pentru persoana care uită, uitarea e o scuză potrivită, dar nu și pentru oricine altcineva. Toți ceilalți spun corect: „N-a *vrut* să facă asta! Nu l-a interesat treaba asta!" Freud o numește „contra-voință". Mi-am zis că uita tot ceea ce nu-l afecta pe moment. Dar nu era pe de-a-ntregul adevărat sau corect. Dacă voia, totuși, putea uita absolut tot, mai ales tot ce i se părea neplăcut, precum vechii creditori, vechile iubite și alți oameni supărați din viața lui.

După ce am stins lumina, am stat întinsă pe întuneric, relaxată și liniștită, și i-am invocat imaginea, pentru plăcerea de a mă uita la el și pentru companie, deși eram prea obosită ca să-mi mai închipui ceva – doar imaginea lui stând în picioare într-un loc bine luminat, sprijinit de peretele unei camere. Îl aveam acolo, chiar dacă părea iritat, dar când eram pe punctul de a adormi s-a întors și a plecat de capul lui, ieșind din raza mea vizuală, ca *ieșind* de pe o scenă și intrând în culise, iar eu am tresărit. M-am trezit ca să mă gândesc la ce se întâmplase: îl adusesem aici, însă fusesem prea slabă ca să-i păstrez imaginea și pierdusem controlul asupra ei. Chiar dacă nu era decât o imagine, el avea propriile lui sentimente și se aflase aici împotriva propriei sale voințe, și de îndată ce am fost prea slabă ca să-l păstrez, mi-a dispărut de sub ochi.

Încă am probleme cu somnul. Niciodată nu mă odihnesc destul. Dacă aș dormi mai mult, mi-ar putea reveni culoarea

în obraji şi n-aş mai avea atâtea dificultăţi în a duce un gând până la capăt, sau chiar două deodată, şi nu mi s-ar mai face rău întruna. Dar e complicat: dacă dorm prea mult într-o noapte, nu mai sunt destul de obosită ca să dorm bine în următoarea – fie nu pot adormi de la bun început, fie mă trezesc în toiul nopţii şi încep să-mi fac griji. Aşa că mi-e frică să dorm prea mult şi prefer să dorm ceva mai puţin decât ar trebui, ca să pot dormi buştean.

Din când în când sunt prea agitată ca să dorm, fiindcă îmi vine să reformez ceva: dacă nu ceea ce mâncăm, şi ar trebui să fie regimul alimentar al vânătorilor-culegători, atunci ceea ce avem în casă, şi ar trebui să fie cât mai puţin plastic cu putinţă şi cât mai mult lemn, lut, piatră, bumbac şi lână; sau obiceiurile oamenilor din orăşelul nostru, care n-ar trebui să-şi taie copacii din curţi şi să ardă frunzele sau gunoaiele; sau administraţia orăşelului nostru, care ar trebui să creeze mai multe parcuri şi să facă trotuar pe fiecare parte a fiecărui drum, ca să încurajeze oamenii să meargă pe jos etc. Mă întreb ce pot face ca să ajut fermele locale să nu dispară. Apoi mă gândesc că ar trebui să creştem un porc aici, ca să mănânce resturile noastre, şi că ar trebui să crească şi Centrul de Bătrâni un porc, fiindcă se aruncă aşa de multă mâncare când n-o mănâncă bătrânii, aşa cum vedeam când mergeam să-l iau pe tatăl lui Vincent la ora prânzului. Porcul s-ar putea îngrăşa din resturile astea până în perioada sărbătorilor şi atunci să le ofere bătrânilor o masă de sărbători. Un alt purceluş ar putea fi adus primăvara şi să distreze bătrânii cu poznele lui.

Acum, nopţile mele sunt oricum sparte, de tatăl lui Vincent, care a început să se scoale la orice oră. Se plimbă pe holuri, strecurându-se uşurel fiindcă merge aşa de încet, şi de fiecare dată când aud trosnetul unei scânduri din podea şi mă scol este deprimant să dau de el acolo, abia mişcându-se, slab luminat de felinarele din stradă şi de farurile maşinilor în trecere, cu cămaşa de noapte albă, cu pielea palidă, cu mâinile deformate întinse pentru păstrarea echilibrului, cu mirosul stătut plutind în jurul lui, cu un zâmbet destul de amabil pe chip.

Iar în ziua următoare, din cauză că sunt aşa de obosită sau poate din cauza unei stări psihice induse de altceva, când stau aici şi lucrez văd cu coada ochiului şoareci traversând în fugă podeaua, dar când întorc capul ca să mă uit, nu-s decât nodurile din scândurile podelei.

Obosită, încerc să descifrez un cuvânt pe care l-am scris. Nu pot fi sigură de el. În acelaşi timp, aud o voce în cap. Este propria mea voce rostind cuvântul, ciudat de insistent, deşi ochii mei tot nu ştiu ce cuvânt este.

În alte zile, mâna mea bate întruna un punct după un cuvânt, încercând să încheie o propoziţie înainte ca eu să fiu gata s-o închei, de parcă mâna încearcă să mă oprească să spun ce vreau să spun.

Bătrânul e treaz în timpul nopţii, dar doarme tot mai mult în timpul zilei. Chiar şi atunci când e treaz, stă într-un singur loc, tăcut, privind pierdut în depărtare. Compania lui e una liniştită, asemenea companiei unei vaci. De fapt, asemenea unei vaci, deseori rumegă când se uită pierdut în depărtare. Dar nu cu mult timp în urmă se entuziasma când venea un vizitator pe la noi şi atunci se ridica în picioare, sprijinindu-se de cadrul de mers. Dacă i se punea o întrebare despre sănătate, începea să vorbească despre comunism.

În ultima vreme am avut probleme cu somnul fiindcă iarăşi mi-am făcut griji legate de timp şi de bani. Am crezut că pot să termin asta într-un an chiar dacă mă opresc din când în când ca să lucrez la o traducere. Chiar m-am oprit o dată ca să traduc o povestire foarte dificilă a unui scriitor din secolul al optsprezecelea de care nu mai auzisem. Era o poveste stupidă despre o întâlnire amoroasă secretă într-o casă de vară. Dar am fost bucuroasă de schimbare, fiindcă în lucrarea aceea cele mai importante decizii fuseseră deja luate de altă persoană. M-am oprit din nou, ca să mai traduc altă povestire din secolul al optsprezecelea, iar apoi o a treia. Atunci mi-am dat seama că de fapt nu era deloc o idee bună, fiindcă anul trecea repede şi nu aveam timp să lucrez la roman. A trebuit să mă gândesc la altceva. Aşa că am semnat un contract pentru un alt proiect,

mai de durată, am luat un avans mare pentru el, iar apoi nu m-am apucat să lucrez la el, ci am continuat să lucrez la roman. Curând, indiferent că-mi place sau nu, va trebui să încep iarăşi să traduc.

Din cauza tuturor acestor griji, am început să am probleme cu stomacul. Am făcut caz de chestia asta, dar am şi abuzat. Trebuia să îmi beau cele trei sau patru ceşti de cafea dimineaţa, chiar dacă ştiam că-mi fac rău. Nici nu mâncam fructe sau legume, doar pâine albă şi biscuiţi. Sănătatea mea a început să aibă de suferit.

Poate că încerc să mă sabotez pe măsură ce mă apropii de sfârşit, în aşa fel încât dacă nu pot să-l termin să am scuze serioase: o răceală pe durata sărbătorilor care s-a tot înrăutăţit, transformându-se într-un caz de uşoară pneumonie; două coaste fisurate de la tuşitul aşa de puternic; apoi ceea ce-a părut o intoxicaţie alimentară gravă, dar s-a dovedit a fi o gripă la stomac. Gripa a persistat şi a devenit o greaţă generală faţă de mâncare, dar când mi-am dat seama că problemele mele la stomac erau de-acum auto-induse, m-am făcut mai bine şi am dat de altă răceală rea, de data asta afectându-mi sinusurile.

Deunăzi mi-a venit un gând ridicol când m-am oprit din lucru, am intrat în baie şi mi-am aruncat o privire în oglindă. Când am început să încerc să scriu romanul ăsta, cu ani în urmă, mi se părea că arăt foarte mult a traducător, şi deloc a romancier. Acum, în anumite zile mi se pare că încep să arăt a romancier. Mi-am zis, privindu-mă în oglindă: Poate că atâta vreme cât nu arăt a om care a scris un roman, trebuie să continui să lucrez la asta, iar când o să arăt în sfârşit a om care ar fi putut scrie un roman, voi fi în stare să-l termin.

O să fiu surprinsă dacă o să-l termin. Stă neterminat de atât de mult timp, încât m-am obişnuit să-l am în felul acesta, neterminat – şi poate că voi găsi mereu o cale să amân. Sau poate o să fiu prea epuizată ca să mai continui. Dar dacă totuşi continui, ştiu că voi ajunge într-un punct în care, dintr-un motiv anume, nu voi mai putea să-l schimb, chiar dacă ar trebui schimbat.

Vreme îndelungată mi-am spus că trebuie să-l scriu chiar dacă nu urma să fie chiar ceea ce voiam, şi că o să pun în el tot ceea ce puteam. Acum, dacă îl termin, nu ştiu dacă voi fi mulţumită. Ştiu că voi fi uşurată, dar nu ştiu dacă voi fi uşurată că am spus o poveste sau pur şi simplu pentru că s-a terminat cu munca.

Nu iese aşa cum am crezut c-o să iasă. De fapt, nu ştiu cât control am avut, cu adevărat, asupra romanului. La început mi se părea că aveam de ales în privinţa fiecărei părţi din el, iar asta mă neliniştea, fiindcă păreau să fie prea multe opţiuni, dar apoi, când testam diferite opţiuni, ele nu funcţionau şi nu mai aveam, de fapt, decât o opţiune: multe părţi ale poveştii fie refuzau să fie spuse, fie cereau să fie spuse într-un singur fel.

De exemplu, obişnuiam să mă întreb dacă trebuie neapărat să folosesc vocabularul pe care-l folosesc de obicei sau dacă aş putea folosi altul, diferit, sau unul mai bogat, dacă m-aş strădui un pic. Mă gândeam să citesc dicţionarul doar ca să-mi amintesc de cuvinte pe care poate le-am uitat. Desigur, există cuvinte pe care nu le-aş folosi niciodată. O femeie mi-a spus cândva, cu o pasiune subită, că-şi dorea ca mai mulţi oameni să folosească un anumit cuvânt, „a vexa". Se pare că doar englezii îl mai folosesc, a zis ea. Voiam să fiu de acord cu ea, dar nu-mi place cuvântul aşa de tare ca ei, deşi poate într-o traducere l-aş folosi.

Acum, însă, cred că nu prea am avut de ales nici cu vocabularul, nici cu altceva, şi că de fapt romanul trebuia să fie exact atâta de lung, să omită atâta, să includă atâta, să preschimbe faptele atâta, să aibă atâta descriere, să fie precisă aici, dar vagă dincolo, pragmatică aici, dar metaforică dincolo, să folosească fraze complete aici, dar incomplete dincolo, o elipsă aici, dar nici una dincolo, verbe contrase aici, dar nu dincolo etc.

•

Doi poeţi din Anglia care vizitau universitatea au venit să stea la noi câteva zile, iar Madeleine şi cu mine ne-am sfătuit

când am făcut pregătirile ca două surori fete bătrâne care nu sunt obişnuite să aibă bărbaţi în casă.

Unul era tânăr, celălalt mai în vârstă, cu un pic de burtă şi barbă albă. Au dormit în paturile de o persoană din camera liberă. După-amiază repetau pe terasă pentru lectură.

Oaspeţi civilizaţi, aranjau lucrurile diferit prin casă, lăsau căni de cafea curate cu fundul în sus pe blatul curat. Erau politicoşi, zâmbeau des şi scoteau câte-un chicotit ascuţit din când în când – cel mai tânăr cu pleoape grele de oboseală, mai lent, stând pe un taburet din bucătărie, iar cel mai în vârstă, mai energic, stând în picioare cu burta rotundă înainte, cu cana în mână sau fără nimic în mână. Când au plecat, am găsit fire scurte de păr argintiu lipite de marginea chiuvetei din baie, care mi s-au prins de pantalonii negri.

Poeţii englezi au citit într-o încăpere cu un perete de sticlă în spatele lor. Prin el puteam vedea o curte mică, slab luminată, mărginită de un zid de cărămidă pe care era pictat portretul unui lider politic cu barbă. Dincolo de zid, ivindu-se deasupra acestuia, era întunericul pădurii de eucalipţi care învăluia campusul. În prima parte, poeţii au citit împreună, şi citeau nişte sunete fără înţeles; făceau un soi de muzică din cuvinte sparte, silabe separate. Şi fiindcă nu aveau un înţeles, aceste sunete nu mi-au împiedicat mintea să treacă prin peretele de sticlă, scrutând întunericul în căutarea lui, zburând dincolo de lumina vagă a curţii, departe, spre oriunde s-ar fi aflat el. Fiindcă nu ştiam unde era, îl plasam pretutindeni în bezna întinsă, care se umplea cu el, de parcă trebuia să-l măresc suficient încât să umple bezna şi noaptea.

Poetul mai tânăr s-a aşezat, iar cel mai în vârstă a continuat de unul singur, cu un poem nou în care se foloseau cuvinte. Era rostit un cuvânt care avea înţeles şi imediat după aceea urma un altul. Aceste cuvinte erau folosite în acelaşi fel ca silabele care nu aveau înţeles, şi poate asta era intenţia, să îşi piardă înţelesul. Dar pentru mine nu şi-l pierdeau şi odată cu fiecare denumire a unui lucru venea o imagine, iar fiecare imagine putea fi un loc în care să mă aflu, altul decât acela

unde mă aflam. Dacă poetul spunea, cu accentul lui englezesc, prin dinţii galbeni înghesuiţi, pe deasupra bărbii albe, cuvântul „gard“, urmat iute de cuvântul „zid“, eram în Anglia, era vară, eram lângă un gard viu şi un zid, iar gardul viu era înmiresmat, cu o graţie dezordonată, iar zidul era făcut din pietre mari neregulate şi încins de la soare. Voiam mai multe cuvinte, dar pentru mult timp poetul n-a mai folosit cuvinte, a spus doar silabe fără înţeles.

Mai târziu, acasă, în pat, când am stins lumina, am continuat să convoc imagini din cartea pe care o citisem. Voiam să văd dacă puteam continua să plasez lucruri între mine şi gândurile care mi s-ar fi ivit în minte. Am luat din cartea pe care o citeam o masă din lemn de stejar frecat cu peria, o cămară, un bufet slab luminat, nişte clătite gri din hrişcă, sos negru acrişor, o verandă, şiruri de picături de ploaie pe streşinile verandei şi spini de cactuşi cu flori mov. Însăşi inocenţa acestor lucruri, a mâncării, a părţilor din casă, a luminii din casă mă ajuta să lupt împotriva lui. Stăteam acolo cu braţul atârnând din pat în curentul de aer rece care traversa dalele de pe jos şi mă gândeam la alte lucruri, la lucruri de lângă mine, la şoselele care coborau către mare, la pante şi terenuri plane, o câmpie dintre deşert şi mare, lunci sub o maree slabă, mici siluete mergând încolo şi-ncoace şi văzute de pe faleza de deasupra. Ascultam ticăitul ceasului, sunetul ca un şfichiuit al maşinilor care treceau repede pe şoseaua de jos şi uruitul vag al oceanului. Dar sunetul oceanului era unul deranjant. Aşa era şi sunetul unui tren care venea şi trecea, fiind asemenea sunetului oceanului, dar mai intens, mai stabil, mai prelung, cu un început şi un sfârşit. Toate sunetele nopţii, de fapt, erau deranjante, purtând aceleaşi asociaţii. Acum ajunsesem într-un loc rău, iar când am încercat să mă întorc la ceva mai sigur, când am încercat să-mi imaginez iarăşi lucruri din Anglia, sunetul amplu al oceanului devenise deja aşa de intens, de întunecat, iar gardul viu şi zidul se subţiaseră şi aplatizaseră, până nu le-am mai putut păstra şi au pălit.

•

Uneori, noaptea, după ce terminam tot ce aveam de făcut, după ce Madeleine se ducea în camerele ei și când începea să se domolească activitatea din preajma mea și de pe o rază de kilometri în jurul meu, când se lăsa tot mai mult liniștea, până în inima orășelului, când întunericul părea să cotropească zone din ce în ce mai vaste, oferindu-mi tot spațiul de care aveam nevoie, stăteam la masa mea pliantă, pe scaunul meu metalic sau proptită de câteva perne în pat și scriam despre el. Scriam tot ce avea vreo legătură cu el, inclusiv când îl zăream pe stradă sau îl căutam, dar nu îl găseam. Scriam nu doar orice se întâmpla sau nu se întâmpla, dar și orice gândeam despre el. Era posibil să leg totul de el. Chiar dacă nu exista o legătură, absența lui dintr-o situație îl aducea cu forța acolo chiar și mai puternic. Scriam tot ce-mi aminteam despre el, chiar dacă nu puteam să-mi amintesc mereu totul în ordinea corectă, sau îmi dădeam seama că greșeam în legătură cu un anumit lucru, sau nu-l înțelesesem, iar atunci îl reluam. Chiar și după ce adormeam, uneori, continuam să scriu în vis, și scriam chiar și cele mai mărunte lucruri, în visul meu nimic nu se întâmpla fără să fie scris.

Dacă el nu voia să facă ce voiam eu, atunci făceam ce puteam face fără el. Scrisesem lucruri despre el cât încă era cu mine, orice mă surprindea. Acum scriam tot din surprindere, dar ceea ce scriam despre el nu se potrivea cu alte lucruri. Nu știam dacă faptul că scriam așa de mult despre el însemna că deja mă îndepărtasem de durere sau că doar încercam să o fac. Nu știam cât scriam din furie și cât din iubire, sau dacă de fapt nu era mult mai mare furia decât iubirea, și exista în mine o patimă intensă, dar iubirea era doar o parte din ea.

Mai întâi a fost furie, apoi suferință din ce în ce mai multă, iar apoi aveam să înțeleg cum o parte din ea putea fi scrisă. Iar dacă scriam cu foarte multă precizie gândul sau amintirea, atunci aveam adesea un sentiment de liniște. Trebuia să scriu cu grijă, fiindcă doar dacă scriam cu grijă îmi puteam pune

durerea acolo. Scriam cu furie și răbdare în același timp. Aveam o senzație de putere pe măsură ce scriam: aplecată asupra paragrafelor, un paragraf după altul, eram convinsă că sunt importante. Dar când mă opream din muncă și mă lăsam pe spate, senzația de putere dispărea, iar ceea ce scrisesem nu părea important.

În unele zile scriam atât de mult despre el, încât el nici nu mi se mai părea tocmai real, așa încât dacă dădeam nas în nas cu el brusc, pe stradă, era schimbat. Reușisem să-l golesc de substanță, mă gândeam, și să-mi umplu agenda cu substanța lui, ceea ce însemna că într-un anumit fel îl ucisesem. Dar, pe de altă parte, odată ce reveneam acasă, substanța părea să fie iarăși în el, oriunde s-ar fi aflat el, fiindcă acum gol și lipsit de viață era ceea ce scrisesem despre el.

Poate c-ar fi trebuit să fiu mai resemnată. Dar dacă asta era singura cale de a-l poseda, atunci făceam tot ce puteam. Iar pentru o scurtă perioadă chiar m-a satisfăcut, de parcă toată durerea nu era în zadar, de parcă îl forțam să-mi dea ceva până la urmă, de parcă acum aveam o anumită putere asupra lui sau salvam ceva ce altfel s-ar fi pierdut. De fapt, nu îl forțam să-mi dea ceva, ci îmi luam singură. Nu îl aveam pe el, dar aveam scrisul ăsta, iar el nu mi-l putea lua.

Am încercat să-mi imaginez că ceea ce se întâmpla acum se întâmpla de fapt în trecut. Cum prezentul avea să devină trecut în curând, îmi puteam imagina că mă uitam în urmă la el din viitor, chiar în timp ce mă aflam în miezul lui. Așa îndepărtam un pic prezentul de mine și mi-era mai ușor să-i fac față.

Anumite lucruri le scriam la persoana întâi, iar altele, cele mai dureroase, cred, sau cele mai stânjenitoare, le scriam la persoana a treia. Apoi a venit o zi când am folosit *ea* pentru *eu* așa de mult încât până și persoana a treia era prea apropiată de mine și aveam nevoie de altă persoană, încă și mai îndepărtată de persoana a treia. Dar nu exista altă persoană.

Așa că am continuat la persoana a treia, iar după o vreme aceasta a devenit fadă și inofensivă. Apoi a devenit prea fadă și prea inofensivă – toate acele femei care nu eram eu, ci Ann

sau Anna sau Hannah sau Susan, personaje slabe sau deloc personaje, doar nume.

Astfel încât, după ce scrisesem la persoana a treia aşa de mult timp, totul se aşezase atât de bine la acea persoană încât puteam fi convinsă că i se întâmplase altcuiva, şi am trecut iarăşi la prima pretinzând, de parcă n-ar fi fost adevărat, că mi se întâmplase mie.

Nu ştiu de ce n-am încetat să scriu despre el după o vreme. Presupun că deja scrisesem aşa de mult, iar ideea de a scrie despre el mă însoţise atâta timp, iar frustrarea continuase de atâta timp, încât nu voiam să mă opresc înainte de a termina ceva.

Poate că alt motiv pentru care n-am putut renunţa mai târziu a fost că nu aveam răspunsuri bune la întrebările mele. Puteam găsi mereu câteva răspunsuri bune la fiecare întrebare, dar nu eram mulţumită de ele: deşi păreau să răspundă la întrebare, întrebarea nu dispărea. De ce pretinsese la telefon, când îl sunasem interurban, că încă eram împreună şi că n-aveam de ce să mă îngrijorez? A fost oare tentat cu adevărat să revină la mine după ce mă întorceam? De ce mi-a trimis acea poezie în franceză peste un an? Mi-a primit răspunsul? Dacă da, de ce n-a răspuns? Unde locuia când m-am dus să-l caut la adresa aceea? Dacă mi-a scris o dată, de ce nu mi-a mai dat apoi nici un semn?

Am început să mă întreb cum puteau fi aranjate lucrurile pe care le scriam ca să alcătuiască o poveste şi-am început să caut un început şi un sfârşit. Un motiv pentru care îmi doream, mai târziu, să-l fac să se mute la mine în garaj era acela că astfel aş fi avut un sfârşit al poveştii. Dar dacă mă ruga să locuiască aici şi Madeleine nici nu voia să audă, acesta nu era un sfârşit foarte bun, mai ales că nici măcar nu eram eu cea care refuza. Asta se întâmplase, aşa că trebuia să caut alt final. Aş fi putut să inventez unul, dar nu voiam. Nu eram dispusă să inventez mult, deşi nu ştiu sigur de ce: puteam omite nişte lucruri şi puteam rearanja nişte lucruri, puteam lăsa un personaj să facă ceva ce fusese de fapt făcut de un altul, puteam lăsa un lucru să fie făcut mai devreme sau mai târziu

decât fusese făcut, dar nu puteam folosi decât elemente ale poveştii reale.

•

Tocmai m-am uitat mult la un bilet pe care l-am scris pentru mine acum o vreme. Este tipic pentru biletele inutile pe care le făceam din când în când. Are două spaţii albe care atunci trebuie să mi se fi părut prea evidente ca să necesite să fie completate. Sună aşa:

„Lucru ciudat, odată ce ea a scris – i s-a părut. Însă apoi senzaţia aceea a dispărut."

Am revenit la biletul acesta iar şi iar, încercând să ajung la gândul care trebuie să se afle în spatele lui. Trebuie să fie ceva ce are legătură cu inversările, cu lucrurile care par adevărate doar până sunt scrise, sau adevărate la un moment dat, iar mai târziu neadevărate. De fapt, pare să se refere la două inversări, una care se petrece chiar după scrierea unui lucru şi una mai târziu, când reacţia iniţială slăbeşte. Desigur, e posibil să fi scris gândul ăsta în altă formă, mai clară, în alt loc, şi să-l fi inclus deja fără să îmi dau seama.

Cu o cerneală de altă culoare, pe aceeaşi fişă, mi-am lăsat instrucţiuni, destul de oficioase, să includ acest gând, alături de celelalte gânduri la scrisul despre el. Dar dacă nu înţeleg care e gândul, nu-l pot include.

Nu-mi place deloc să pierd un gând, dar pe acesta regret că l-am pierdut mai tare decât pe majoritatea, fiindcă mi se pare aşa de familiar încât aproape că-l pot recunoaşte. Dar ştiu că pierd gânduri tot timpul. O zi dispare mereu după următoarea, luând lucruri cu ea. Muncesc din greu ca să consemnez câteva lucruri cât de fidel pot, dar chiar şi aşa greşesc destul, şi mai sunt multe care îmi scapă.

Scot un alt bilet din cutie şi încerc să citesc primul rând, dar scrisul de mână este cu fundul în sus. Îl rotesc, dar scrisul e tot cu fundul în sus. Oricum l-aş roti, primul rând pare să fie tot cu fundul în sus. La început îmi spun că probabil mi se pare sau poate că mi s-a urâţit foarte tare scrisul de mână. Dar apoi

văd că rândul de jos este mereu așa cum trebuie; rămăsesem fără spațiu pe fișă și scrisesem pe margine, de jur împrejur.

Pe altă fișă, altă însemnare plină de inversări: scriind despre el, mi se părea că îl îndepărtam de el însuși și-i făceam rău, chiar dacă era posibil ca el să nu afle niciodată. Asta m-a tulburat, nu fiindcă îi făceam rău, ci fiindcă nu mă deranja să-i fac rău. Și totuși, de îndată ce mi-am zis asta am fost și mai tulburată, chiar speriată, și voiam să-i cer iertare. Dar în același timp puteam înțelege că asta nu m-ar fi oprit din ceea ce făceam. Aceste sentimente nu făceau decât să mă străbată unul după altul.

Uneori mă tem că o să apară acum sau că o să mă caute deodată la telefon, fără avertisment. Dacă mă gândesc așa de mult la el, el nu o să simtă, oriunde s-ar afla? Mi-e destul de greu când scriu asta: nu știu ce s-ar întâmpla dacă ar interveni el.

Dacă ar fi petrecut măcar puțin timp vorbindu-mi cu grijă în timp ce se întâmplau toate, și ascultându-mă, foarte probabil că asta ne-ar fi scutit de o grămadă de treabă, toată munca asta. Romanul poate că n-ar mai fi trebuit scris. Fiindcă îmi dau seama că de fapt nu suport, și n-am suportat niciodată, când cineva refuză să mă asculte atât cât vreau eu să vorbesc. Cred că pot vorbi la nesfârșit dacă cineva este interesat. Aș putea probabil să stau aici, în fața oficiului poștal din acest oraș, și să vorbesc, pur și simplu, despre niște probleme cotidiene.

Am multe opinii temeinice despre problemele cotidiene. Vincent nu ascultă dincolo de un anumit punct. Mai întâi îmi spune să mă liniștesc, apoi schimbă subiectul. Când ieșim cu prietenii, trebuie să mă opresc, fiindcă devin foarte captivată de ceea ce spun. Este opusul a ceea ce se întâmpla pe vremuri, când eram prea timidă ca să vorbesc cu ușurință și așteptam așa de mult, de se lăsa tăcerea în cameră până când în sfârșit vorbeam și eu. Apoi, ceea ce ziceam nu era interesant, fiindcă era întotdeauna lucrul cel mai prudent care se putea zice. Acum mă tem că atunci când va trebui să mă opresc din vorbit, ajunsă în punctul care-ar trebui să fie sfârșitul romanului, nu voi dori să mă opresc.

Uneori, o prietenă ca Ellie era suficient de generoasă ca să mă asculte pentru foarte mult timp, deși se vedea pe fața ei că asta o obosea din ce în ce mai rău. Mulți ani după ce m-am întors din est, Ellie a locuit suficient de aproape încât să o pot suna fără să mă coste mult și să merg să o vizitez, chiar și după ce m-am mutat din oraș. Acum a plecat și mi-e dor de ea. Dar ciudat e că atunci când mi-a spus că pleacă nu m-a deranjat. Poate că părea ceva foarte normal pentru ea, în acel moment din viața ei, încât nu puteam fi deranjată de asta, sau poate credeam că o s-o văd aproape la fel de des. Pe de altă parte, poate am crezut că trebuie să plece, ca să-mi pot termina romanul de una singură. Nu c-ar depinde hotărârile ei în viață de ceea ce se întâmplă să fac eu, sau că m-ar fi ajutat cu romanul, cu excepția începutului, când i-am dat primele pagini la citit. Dar sentimentul persistă oricum: ajunsesem într-un anumit punct și trebuia să continui pe cont propriu, așa că Ellie s-a mutat de aici și m-a lăsat cu romanul.

Anumiți prieteni, aceia cu principiile morale cele mai sănătoase, îmi țineau acum companie chiar și când erau absenți. Vocile lor deveniseră voci din capul meu, fiindcă le ascultasem așa de atent. Acum le lăsam să hotărască ceea ce nu puteam hotărî singură și să mă împiedice să fac ceea ce n-ar trebui să fac. „Oprește-te!", ziceau vocile, șocate. „Nu poți să faci *asta*!"

Mi-am zis că acum o să fiu singură, iar gândul acesta era un loc sigur. Ceva din mine părea mort sau amorțit și eram fericită să nu simt nimic, sau foarte puțin, așa cum alteori fusesem fericită să simt ceva, chiar dacă era durere.

Nu mă vedeam neapărat ca femeie. Nu simțeam că am un gen anume. Dar într-o zi în restaurant, când stăteam ținându-mi un picior în sanda sus, pe marginea unui scaun, a venit un străin ca să-mi vorbească, s-a întors la locul lui, iar după aceea, la plecare, a trecut pe lângă mine și s-a aplecat să-mi atingă degetele goale de la picior. Surprinsă, am intrat cu forța

dintr-un fel de a fi într-altul. Când m-am întors la primul fel de a fi, nu mai eram chiar la fel.

Am fost obligată să îmi amintesc că mai exista ceva în mine în afară de mintea asta trudind așa de tare și într-un mod așa de monoton, și că acest corp ar putea fi nu doar în folosul acestei minți, singur cu ea pentru lungi perioade de timp, că acest corp și această minte ar putea fi obiecte sociale.

La centrul de sănătate al lui Ellie, într-o după-amiază, stăteam pe o treaptă acoperită cu gresie dintr-o baie cu apă caldă și mă uitam la diferite trupuri de femei din jurul meu, de diferite forme și proporții. Unele aveau sâni mici și plați, altele sâni greoi care atârnau până spre burți. Unele aveau umeri rotunzi, revărsați, iar unele aveau umeri drepți și osoși. Unele aveau spinări dolofane și curbate și fese pătrățoase și cu gropițe, iar unele aveau spinări înguste și drepte și fese rotunde. Ceea ce m-a surprins cel mai mult, la unele femei, era că areolele sfârcurilor le erau așa de mari și închise la culoare, sau așa de mici și palide încât păreau aproape invizibile, iar pe de altă parte, la altele, că părul pubian le creștea așa de mult în sus, înspre burtă, sau că nu era brunet, ci blond sau roșcat.

De fapt, toate aceste corpuri mă surprindeau dacă nu erau ca al meu, cum apăreau ele într-o succesiune nesfârșită de după fiecare colț, de la cabinele de duș, din saune, coborând în apă pe treptele acoperite cu gresie, urcând treptele și ieșind din apă. Și toate aceste celelalte corpuri mi se păreau mult mai sexuale decât al meu, pur și simplu fiindcă eram obișnuită cu al meu și mi-l foloseam pentru atât de multe alte lucruri care nu erau sexuale. Deși sânii mei existau mereu acolo, sub cămașă, mare parte din timp abia dacă mă însoțeau când mă plimbam prin oraș, sau când făceam cumpărături, sau când conduceam mașina, sau când stăteam la o petrecere în picioare cu o băutură sau o farfurie cu mâncare în mână. Dacă stăteam la masa mea și lucram, trupul meu nu făcea decât să mă susțină, fesele fiind apăsate de fundul scaunului, picioarele și tălpile sprijinindu-mă de fiecare parte a scaunului sau fiind întinse înainte ori încrucișate sub mine, sânii odihnindu-se pe tăblia mesei când

oboseam și mă sprijineam în cot, cutia toracică lipită de marginea mesei. Când trupul meu înceta să fie doar folositor și devenea ceea ce se presupunea a fi un obiect sexual, această schimbare mi se părea uneori ciudată și arbitrară.

•

După o seară petrecută în camera mea în compania câtorva oameni, un bărbat a mai stat după ce au plecat toți ceilalți și apoi a rămas peste noapte. Mi se părea că este un bărbat bun și liniștit, și mă gândeam că pentru mine ar fi o consolare și totodată o plăcere, dar până la urmă n-a fost nici plăcut, nici neplăcut, ci doar o chestiune de privit și de așteptat. Acesta nu era bărbatul cu care eram obișnuită, iar când atingeam acest corp pe care nu-l cunoscusem înainte, fiecare parte a lui era un șoc pentru palma mea, care cunoscuse o formă diferită pentru fiecare parte: fesele erau mai mici și mai plate, coapsele mai osoase și tot așa mai departe – oriunde se întindea mâna mea după ceva, nimic nu era familiar.

Acest bărbat îmi dădea instrucțiuni, chiar dacă o făcea cu blândețe, iar eu stăteam întinsă acolo gândindu-mă că începea să pară o operațiune distantă, mecanică. Era atâta sticlă în calea noastră, așa mi se părea, de parcă aveam ochelarii puși, acolo, în pat, și vedeam totul mult prea clar, sau de parcă aveam un microscop și vedeam totul mult prea de aproape, în prea multe detalii, într-un mod mult prea științific, sau de parcă m-aș fi uitat cum el se împreunează cu mine dincolo de geamul unei vitrine de magazin, cu lumină fluorescentă peste tot, sau de parcă între noi erau foi de sticlă, între toate părțile celor două corpuri ale noastre, între pielea lui și a mea când se atingeau, așa încât în timp ce vedeam totul așa de clar nu puteam simți absolut nimic, sau dacă totuși simțeam ceva, nu era decât ceva neted și rece.

Nu exista nici o confuzie între corpurile noastre. Știam care braț era al lui și care al meu, și care picior, și care umăr. Nu le confundam și nu sărutam brațul meu sau orice mi se apropia de gură. Cea mai mică mișcare nu conducea imediat la altă

mişcare. Nu era ceva nesfârşit, nu coboram tot mai adânc în trupul meu şi în trupul lui ca pentru a mă îndepărta cât mai mult posibil de mintea mea, şi de mintea lui, atât de conştientă, atât de neobosită. Nu s-a terminat când încă era în toi.

S-a trezit dimineaţa devreme, iar atunci când eu nu voiam decât să mai dorm, el şi-a aprins o ţigară şi a stat acolo fumând întins, în timp ce eu stăteam acolo întinsă aşteptându-l să termine de fumat. Apoi şi-a stins ţigara şi s-a culcat la loc, în timp ce eu am stat trează.

Mai târziu dimineaţa, când m-am trezit şi eu şi s-a trezit şi el, nu mă simţeam în largul meu, nu mă simţeam în apele mele, mergând încolo şi-ncoace prin cameră, vorbindu-i, ocolindu-l prin bucătărie, trecând pe lângă el în hol. Fiecare mişcare de-a mea era prea pe îndelete făcută, fiecare remarcă prea planificată, în timp ce fiecare răspuns de-al lui era tot prea pe îndelete, aşa mi se părea, şi mi se mai părea, fiindu-mi dor de ceea ce avusesem, că înainte fusese mult mai uşor, însă când m-am gândit mai bine mi-am amintit că de fapt nu fusese foarte diferit cu ocolitul lui şi cu încercările de a-i vorbi, adesea era aceeaşi senzaţie, de lumină puternică aprinsă asupra fiecărui cuvânt, fiindcă el era aşa de tăcut şi se uita la mine aşa de atent. Zâmbea mai des decât vorbea, râdea repede şi bucuros, de cele mai multe ori, când nu era furios pe mine, şi la început nu era aproape niciodată furios, deşi probabil că era deseori rănit, şi îmi spunea din când în când că i-ar plăcea să mă prostesc cu el. Nu mă prosteam şi nu eram drăguţă.

Mi se părea că mi-era dor de el de mult timp, chiar dacă nu trecuse mult de când mă părăsise. Dar cam în aceeaşi perioadă când prietenii au încetat să mă mai întrebe cum mă simt, am încetat şi eu să mai vreau să vorbesc despre asta. M-am trezit într-o dimineaţă cu aceeaşi durere şi am simţit că pur şi simplu mi-a ajuns. Îşi încheiase ciclul de viaţă, m-am gândit, se născuse, trăise şi murise. Nu-mi mai stătea o parte din minte tot timpul la el, treceau câteva ore în care în imaginaţia mea nu

mai era el, să-mi ţină companie, ci eram doar eu. Am fost încântată ca de o veste bună, ceva ce trebuia sărbătorit.

Iar apoi mi-am zis că, de vreme ce par vindecată de durere, noi doi am putea intra într-un soi nou de relaţie şi, în euforia acelei senzaţii, m-am dus să-l caut iarăşi. Mă păcăleam de fiecare dată, fiindcă în asemenea clipe o parte din mine devenea isteaţă, iar cealaltă proastă, exact atât cât era necesar.

De data asta l-am găsit şi-a zis că o să ia cina cu mine, şi de data asta n-a anulat întâlnirea. A venit acasă după muncă, a făcut un duş, a cântat în baie în timp ce se îmbrăca, aşa, ca pentru a mă ţine la distanţă. A reapărut în haine curate, cu părul ud. Am coborât dealul până la cafeneaua de pe colţ, iar după cină a venit înapoi la mine. Nu a plecat până seara târziu, dar nu fiindcă voia să stea cu mine, ci fiindcă trebuia să stea undeva. Nu putea să se ducă acasă până nu se culca toată lumea din locul unde stătea. Nu mi-a zis de ce. Mi-a spus că de obicei îşi petrecea serile la bibliotecă.

Am vorbit despre bibliotecă şi am vorbit despre deşert, care era plin de flori, şi am vorbit despre multe alte lucruri. Pe drum spre maşina lui, m-a cuprins cu braţul. A zis că era foarte drăguţă casa mea, iar când m-am mirat că o spunea tocmai atunci a zis că-i fusese dor să se afle aici. Apoi l-am întrebat dacă ar vrea să meargă la o petrecere cu mine. Asta era a treia petrecere la care l-am invitat. A zis că poate şi că mă va suna peste o săptămână să-mi spună. După ce a plecat, eram sigură că seara asta fusese începutul a ceva diferit. Eram sigură că o să petrec şi alte seri cu el. Dar greşeam, aşa că faptul că am fost sigură n-a însemnat nimic.

Am crezut că o să facă drum întors şi-o să revină chiar în noaptea aceea, dar am greşit şi în privinţa asta, şi-am greşit şi crezând că o să mă sune mai repede, înainte să treacă o săptămână.

Eram în spaţiul orchestrei într-un teatru, îndreptându-mă spre o mulţime de la uşă, spunându-le tuturor să plece, iar după colţ am dat de el, stând liniştit în picioare, cu un aer sfidător.

M-am trezit şi-am adormit la loc, şi stăteam pe bancheta din spate a unui taxi, în întuneric, când el a apărut deodată lângă mine, mi-a luat mâna într-a lui şi a zis „E-n regulă". Încercând să adorm la loc, mi-am imaginat că-mi învelesc ochii în imagini ale albului, straturi albe plutind împrejurul ochilor mei, iar când am adormit, aceste straturi au devenit un dialog în care nu se spunea nimic – pauză, pauză –, până când s-a auzit o unică şi ultimă remarcă la capătul acestui schimb de tăceri.

Când m-am trezit dimineaţa, era o furtună puternică, marea vuia, pământul îmi tremura sub picioare, ceva se scutura şi hârâia chiar în faţa casei, vântul gemea şi copacii se legănau unul spre altul foşnind.

Când i-am spus lui Madeleine de noaptea mea întreruptă, şi-a amintit că şi ea avusese o oră proastă în timpul nopţii. Chipul i-a devenit serios, aproape supărat. „M-a luat cu fiori la trei dimineaţa", a zis. „Nu era tocmai frig, dar mă treceau fiorii. Era ceva psihologic." Mi-am imaginat, ca privind de sus la noi două, cum stătusem eu trează într-o parte a casei, în timp ce pe ea o treceau fiorii în cealaltă.

A trecut furtuna, iar ziua a devenit foarte caldă. Peste drum, trei sau patru bărbaţi tăiau nişte copaci de pe proprietatea vecinului. Am trecut pe lângă maşina lor albastră ruginită şi cu urme de lovituri, mergând spre casă de la cumpărături, şi m-am uitat înăuntru, pe locul din faţă, unde stătea întins pe spate un câine negru, cu picioarele în sus, depărtate, cu ochii deschişi, cu lanţul lung atârnând într-o buclă, ieşind pe fereastră şi intrând iarăşi.

În casă, stând la masă şi încercând să lucrez, am văzut maşina albastră dintr-un unghi diferit, chiar în faţa mea, peste drum. Bătea soarele, încingând ceva de afară aşa încât mireasma aceea intra plutind dusă de briză, în valuri. Era parfumul ca de lămâie al tufei de jad de lângă gard, pătrunzând pe fereastra deschisă. Îmi amintea de parfumul pielii lui şi se interpunea între mine şi ceea ce lucram, iar apoi între mine şi ceea ce citeam. M-am întrebat din nou de ce trebuia să dureze aşa de mult.

El încă făcea parte atât de mult din mine, din interiorul meu, încât trupul lui, cu toată dulceaţa, suculenţa şi mireasma sa, părea să se afle în mărime naturală în mine. Acum, după o seară în care fusese cu mine şi aproape că nu avusese nici un fel de reţinere, el se retrăsese iarăşi în tăcerea lui. Tăcerea cumplită îl îndepărta de mine atât de mult încât parcă se afla în altă ţară. Am încercat să ghicesc ce era în capul lui şi nu-mi puteam imagina. Tăcerea lui amplă părea grea ca un nor care apasă asupra unui peisaj ce se chirceşte sub masa lui, fiecare fiinţă încovoindu-se la pământ, continuând să aştepte în prezenţa neclintită a acelui nor cumplit.

•

În acea săptămână, aşteptând răspunsul lui, am luat prânzul cu trei bărbaţi diferiţi în trei zile. Primul era un profesor de literatură clasică de la universitate. Al doilea era aşa de liniştit şi de şters încât l-am uitat aproape imediat, deşi, neavând unde să stea, el a dormit în camera noastră liberă în noaptea aceea şi în următoarea. Mi-am amintit de el numai peste câteva luni, când am găsit printre lucrurile mele un bilet simplu pe care mi-l lăsase în a doua noapte: „M-am dus la culcare. Nu mă simt prea bine". Al treilea a fost Tim, din nou. Când mi-am dat seama că toţi trei erau englezi, m-am întrebat dacă nu cumva acum nu mai puteam suporta decât manierele calme ale englezilor, sau dacă era nevoie de trei englezi ca să-i umple locul, sau dacă nu cumva el se divizase în trei englezi.

În aceeaşi săptămână, au sosit mama mea şi sora ei, ca să stea cu noi o vreme, iar casa părea deodată plină de oameni, fiindcă ele două vorbeau mult mai mult şi mult mai tare decât Madeleine şi cu mine, şi făceau atâtea planuri complicate, şi-şi lăsau lucrurile, puloverele şi poşetele, ziarele, revistele, stilourile şi ochelarii în mici grămăjoare prin orice cameră în care intrau. Madeleine s-a simţit sufocată şi s-a dus să stea la o prietenă, mai în susul dealului.

Atunci, în perioada cât au stat ele aici, am avut cel mai urât vis dintre toate, deşi unul foarte simplu: mângâiam corpul unui fel de animal sălbatic, probabil un facocer.

În cele din urmă, în după-amiaza petrecerii, a sunat ca să-mi spună că voia să meargă, dar a adăugat repede că intenţiona să vină cu prietena lui. M-am înfuriat şi i-am spus că nu putea face una ca asta. Atunci s-a înfuriat el. Eu m-am înfuriat şi mai tare, fiindcă îndrăznea să fie furios el pe mine.

După ce am închis, mi l-am imaginat întruna venind la petrecere cu femeia asta. Îi vedeam stând împreună în picioare la uşa de la intrare, deşi uşa de la intrare ar fi fost prea îngustă. Îmi imaginam că sunt violentă cu el în vreun fel. Dar în timp ce eu şedeam în camera mea şi-apoi mă ridicam şi mergeam pe-acolo, violentă în gând, el nu putea simţi această violenţă, oriunde s-o fi aflat. În acel moment, nu mi se părea că aş greşi fiind violentă.

Fiindcă mi-am petrecut mare parte din acea seară cu ochii spre uşa de la intrare, aşteptându-l în timp ce vorbeam cu alţi oameni şi beam, mi s-a părut că era pustiu la petrecere, deşi era aglomerat. O parte din mintea mea era mereu afară, pe autostrada lată şi întunecată, plutind sau planând de-a lungul coastei între indicatoarele înalte ale benzinăriilor, în maşină cu el şi prietena lui, în timp ce ei stăteau împreună privind înainte la drum, luminile maşinilor în trecere luminându-le feţele, iar apoi pe străzile mici din cartierul unde avea loc petrecerea, unde erau închise toate magazinele, norii joşi de pe cer erau roz de la luminile din centrul oraşului, palmierii înalţi şi cei scunzi se vedeau întunecaţi pe fundalul lor, iar casele bătrâne, cu un singur etaj, acoperite cu stuc, erau retrase dinspre şosea, pe nişte peluze denivelate, năpădite de buruieni, dincolo de ziduri de piatră prăpădite şi balustrade de fier ruginite.

M-am întors de la petrecere la primele ore ale dimineţii. În timp ce aşteptam, aproape ajunsă acasă, să se schimbe lumina la semaforul dintr-o intersecţie pustie, cu ochii pe lumina roşie

şi lumina verde, înconjurată de tăcere după susurul vocilor pe care-l auzisem atât de multe ore, în linişte a izbucnit deodată de undeva o muzică foarte tare, iar apoi s-a oprit la fel de brusc, şi am simţit că două sau trei lucruri se îmbinau ca pentru a-mi dezvălui ceva. Până la urmă, n-a fost nici o revelaţie, doar un spaţiu alb.

După-amiaza, am stat pe terasă, afară, la soare. În rondurile de flori de gheaţă ca de cauciuc de lângă şosea apăreau flori mici de lavandă şi, fiindcă nu mă aşteptasem la asta, era ca un dar neaşteptat. Alături erau cupele largi şi galbene ale altei plante, iar în tufa de jad grea, care se apleca peste gard, acele mici flori albe cu mirosul lor dulce de lămâie care adia adesea la fereastră sau mă lovea ca un val când mergeam pe sub copacii de pe drum.

Am stat pe terasă vreme de câteva ore, cu capul în umbra unui copac, gândindu-mă când şi când la mama şi la sora ei care erau la zoo, aşteptându-le să se întoarcă. A fost o aşteptare lungă. Furia lui îmi plutea peste paginile cărţii. Îmi spusese că nu era bine că încă mai ţineam la el. Eu credeam că, de fapt, era furios fiindcă voise să vină la petrecere. Furia lui era una infantilă, care nu ţinea cont decât de propria lui persoană. Şi mai fusese violenţa lui subită, când zisese „Nu!“ la o întrebare de-a mea.

Guguştiucii din cedru gângureau şi uguiau. Un zid transmitea ecoul unor râsete din apropiere. Sus, pe fundalul norilor din depărtare, plutea fie un zmeu, fie o pasăre.

Mi-era iarăşi dor de el, acum, că mama şi sora ei erau aici, de parcă în fiecare situaţie nouă trebuia să-mi fie iarăşi dor de el. În seara aceea, le-am lăsat în camera lor şi m-am dus în camera mea, dar n-am închis uşa. M-am aşezat să lucrez la masa pliantă, dar n-am făcut decât să mă tot uit pe fereastră. Deşi seara abia începea, eram prea obosită să lucrez şi prea obosită şi să mă duc la culcare. Am dat deoparte munca şi m-am apucat să rezolv un puzzle. A trecut o oră. Seara era caldă, iar prin ferestrele deschise pluteau iarăşi miresmele florilor şi cedrului. Odată cu mirosurile, veneau şi sunetele unei petreceri de

peste drum: hohote puternice de râs, muzică la pian și uși de mașini trântindu-se. Mama și sora ei au început să vorbească încet pe hol, îngrijorate pentru mine, eram sigură. Apoi mama, purtând un halat moale, a intrat cu aerul unei emisar, evazivă, ezitantă, atingându-mi marginea mesei, dorind să-mi comunice ceva. Eu nu voiam să comunic nimic și nici să aud nimic și, pentru că abia de i-am vorbit, în cele din urmă a plecat.

Acum eram prea jenată de atenția lor ca să continui puzzle-ul. Am ieșit pe ușă și am plecat de acasă. Misiunea mea era să cumpăr mâncare de pisici. Pe drum era întuneric și liniște. Pisica era însărcinată și așteptam să facă pisoii dintr-o zi în alta. Ne făceam griji fiindcă era așa de tânără. Am mers la magazin fumând o țigară, am cumpărat mâncarea de pisici și un pachet de țigări și mi-am aprins altă țigară înainte să ies din magazin. Am mers pe stradă încet. M-am dus în parcarea supermarketului. Până acum o făcusem deja atât de des încât era doar un obicei și nimic mai mult. Șoseaua era locul cel mai probabil unde aveam să-l găsesc, dacă era să-l găsesc, pe el sau mașina lui. Iar o șosea întunecată noaptea îmi amintea mereu de alte șosele întunecate, așa încât acolo părea să existe mai mult spațiu pentru respirat și gândit și mai multe posibilități. Chiar și departe de casă, un miros puternic de flori continua să stea suspendat în aer, din alte grădini. Bătrâni mergeau într-o direcție și-n alta. Am văzut multe mașini în parcare, dar nu și pe-a lui. Nu o văzusem niciodată acolo, în nici una dintre multele dăți când o căutasem.

Am mers înapoi, urcând dealul abrupt. În umbrele cele mai întunecate de sub niște copaci, departe de luminile supermarketului, stătea nemișcat un bătrân cocoșat, cu o pungă mare de cumpărături în brațe. Când am ajuns lângă el, m-a întrebat cu o politețe formală ce se întâmpla: erau foarte multe mașini în parcările de la biserică și supermarket. Mi-a luat o clipă să fac legătura între cele două, iar când am făcut-o i-am zis că adolescenții de pe o stradă învecinată dădeau o petrecere mare. El abia de-a zis „Mulțumesc" și s-a întors pornind în susul dealului, în timp ce eu am intrat pe strada mea, mai întunecată și

mai îngustă. Întorcându-mă la mine însămi după ce vorbisem cu bătrânul, am descoperit că mare parte din indispoziție mi se risipise, de parcă omul o luase cu el, la deal. Demnitatea lui, precum și simplitatea întrebării lui și a răspunsului meu schimbaseră ceva.

Mai târziu în acea noapte, după ce s-a mai liniștit petrecerea, am auzit cicadele țârâind ritmic, constant, iar în depărtare un mierloi cântând un cântec care se tot schimba în beznă și continua întruna, ore în șir. La duș, am privit un mic fluture de noapte ud cum se cățăra pe partea interioară a perdelei de duș. Tapetul se cojea de pe tencuiala gri cu pete negre de mucegai. Când m-am băgat în pat, în așternuturi aveam dune de nisip gri închis.

•

Nu l-am mai văzut decât de două sau de trei ori după aceea, de parcă primăvara, devenind tot mai fierbinte zi după zi, l-ar fi uscat, ca pe-un punct umed, făcându-l să dispară din viața mea.

A venit într-o seară acasă la mine. Probabil că-și dăduse seama, după felul în care stăteam în picioare sau îi vorbeam, că nu mai încercam să mă țin după el, fiindcă a zis câteva lucruri, a schițat un gest sau două, care păreau să mă invite să fiu iarăși cu el.

Afară, în stradă, privind la casă și la împrejurimi, a zis deodată, de parcă atunci îi venise ideea, că poate ar putea locui în garajul meu. Am mers până acolo cu el și am stat înăuntru pe întuneric. Era destulă lumină cât să vedem petele de ulei de pe beton. M-a întrebat dacă era nebun că se gândea la asta. Înăuntru era uscat și mirosea a curat. Da, m-am gândit, ar putea locui aici, în garajul meu, vom repara instalația electrică, eu mă voi asigura că el e bine, îl voi avea aici, unde îl pot supraveghea, unde îl pot vedea venind și plecând, iar el va trebui să fie prietenos cu mine, fiindcă va locui în garajul meu. Nu știu dacă intenționa sau nu să-și aducă și prietena.

Dar Madeleine nu a vrut. A zis că n-ar putea suporta și nu, pe el asta nu l-ar ajuta, nu, și nici pe noi nu ne-ar ajuta, și nu,

într-un cartier ca acesta bineînțeles că nu poți să cazezi oameni în garaje.

După aceea, am crezut că n-o să mai comunice cu mine din nou. De ce s-ar mai fi deranjat?

Iarăși încercam să plănuiesc cum să scriu povestea asta, deși încă era în derulare. Mă gândeam să o încep la soare și să o închei la soare. Mă gândeam să o încep în garajul lui și să o închei în alt garaj, garajul meu. Deși nu se mutase în garajul meu, eu să spun că se mutase. La mijlocul poveștii avea să plouă mult.

Dar mă înșelasem. După câteva zile, a sunat. Era seară. Pe fundal se auzea o larmă puternică, de voci râzând. Mare păcat de garaj, a zis. A zis că de fapt nu avea nevoie de un loc unde să doarmă, ci numai de un loc unde să lucreze. Și chiar se gândea la garaj, nu la camera liberă. Ei, nu conta, a zis.

Peste două săptămâni a sunat iarăși, de data asta zicând că avea nevoie de un loc unde să-și depoziteze lucrurile. M-a întrebat dacă le-ar putea ține în garajul meu. Tocmai încărcam bagajele mamei și ale surorii ei în mașină. Probabil am zis că o să-l sun eu. Le-am dus la aeroport. Nu știu dacă atunci a fost când am văzut foarte mulți soldați și marinari în aeroport, de parcă era mobilizare națională pentru război. Se plimbau în perechi, cu capetele tunse scurt, sau ședeau tăcuți între părinții lor, cu coatele pe genunchi, uitându-se fix în jos. Dar îmi amintesc că muzica de pe fundal nu avea nimic de-a face cu starea de spirit a nici unuia dintre noi, a familiei mele sau a soldaților, și că dincolo de geam era o siluetă neagră, cu brațele și picioarele desfăcute, curățând geamul. În loc să vorbim, ne-am lăsat privirile să urmărească mișcările acestei siluete, în timp ce așteptam să le fie anunțat avionul.

Chiar și-a depozitat lucrurile în garajul meu, dar nu-mi amintesc exact când le-a adus. Am mers acolo să mă uit când le băga, el împreună cu alt bărbat. Au descărcat un camion mic, cred că era o camionetă.

Și-a pus lucrurile în garajul meu, iar Madeleine le-a împrumutat, lui și prietenei, un cort simplu, fiindcă acum nu aveau unde locui. Au dormit în cort, în pădurea deasă de eucalipți

din campus, continuând să meargă la cursuri în timpul zilei. Abia dacă a dat vreun semn în timpul lunii mai sau în iunie.

În perioada aceea l-am văzut o dată. Treceam pe lângă bufetul din campus și m-a strigat, dar nu m-am putut opri să vorbesc și se vedea că lui i-a părut rău. Încă îmi era greu să-l văd. Dar nu știu dacă durerea provenea tot direct din despărțire sau dacă în acel moment deja asociam o anumită durere familiară cu vederea lui și așa avea să fie mereu, astfel că până și acum, după toți acești ani, aș simți aceeași durere dacă l-aș vedea, deși acum aceasta ar fi ciudat de necorelată cu altceva din viața mea.

•

În iunie a venit în orășel un bâlci. Lângă șoseaua de coastă, luminile parcului de distracții erau reflectate noaptea de apa din golf, culorile schimbându-se după cele ale Roții Mari și ale altor carusele. De la distanță, sunetul Roții Mari se auzea ca un vânt constant printre copaci, suflând întruna. Acum era un pic mai frig noaptea. Mirosul de lemn ars plutea suspendat în aer peste străzi, iar în jurul casei, un miros ca de caprifoi. Camera liberă, goală și răcoroasă, se umplea de mirosul înțepător al eucalipților.

Cursurile se terminaseră, oamenii plecaseră și au fost perioade lungi în acea vară când orășelul era liniștit, iar eu eram singură așa de mult încât mă cufundam într-o apatie ciudată în care totul era exagerat, ceea ce percepeam și felul în care reacționam. Eram profund conștientă de cele mai mici sunete din cameră, în casa tăcută. Uneori, sunetul venea de la o ființă vie, de obicei o insectă, și simțeam aceste ființe ca pe niște însoțitori, fiindcă aleseseră, în măsura în care puteau ele alege ceva, să se afle în cameră cu mine. Orice interacțiune aveam cu ele, chiar și doar când le priveam, devenea o întâlnire personală.

Un gândac cu carapace tare puncta marginea de sus a peretelui, marcându-și deplasarea în spațiu. O molie maronie stătea agățată de zidul alb ca o așchie de lemn. O molie gri zbura direct spre mine dintr-un dulap și mi se așeza pe ochelari. Mă duceam la bucătărie, vedeam un gândac de bucătărie

pe podea şi aveam grijă să păşesc peste el. Când stăteam în pat şi citeam, o molie mare şi neagră a nimerit în cana cu apă şi se zvârcolea acolo pe spate, în cercuri. Am continuat să citesc. Molia se oprea şi plutea, apoi începea iar să se zvârcolească. Până la urmă, am scos-o cu o bucăţică de şerveţel, iar după ce s-a odihnit a început din nou să se arunce în lumina din jurul meu, izbindu-se de cartea mea, de ochelari şi de obraz. O salvasem ca să poată continua să mă enerveze. Dar oricum, cu toată insistenţa şi energia ei, nu avea să mai trăiască mult.

Căţeaua tot intra, aşa de silenţioasă încât la început nici nu observam. Auzeam un plescăit umed şi ridicam privirea pentru a o vedea întinsă pe gresia răcoroasă din colţul îndepărtat, clănţănind la purici, cu figura neliniştită, cu blana aspră şi galbenă ca paiul.

Lucrurile neînsufleţite se însufleţeau devenind, şi ele, însoţitori: scrumul de ţigară zărit cu colţul ochiului când traversa în goană biroul, luat de o adiere rătăcită, devenea un păianjen alergând şi oprindu-se, alergând şi oprindu-se. O literă răzleaţă scrisă cu cerneală pe o margine albă devenea un fel de păduche de carte mergând în susul paginii. Sau o şuviţă de păr care mi se mişca în cap era vreo altă mică fiinţă care-şi croia drum prin scalpul meu.

Fiindcă eram singură atât de mult, mă gândeam cum aş putea să fac lucrurile într-un mod mai logic, de parcă nu era suficient să fac ceea ce trebuia făcut într-un fel sau altul. Îmi cream un sistem de recompense: de exemplu, fără fumat până seara. Sau stabileam diferite ore ale zilei pentru diferite activităţi. Ziceam că voi scrie o scrisoare pe zi după ce soseşte poşta. Dar n-am făcut-o pentru mult timp. N-am răspuns la majoritatea scrisorilor care-mi veneau. Plănuiam să mă plimb spre sud în prima parte a după-amiezei, ca să mă prindă un pic soarele pe faţă. Dar n-am făcut-o pentru mult timp. Deşi îmi plăcea ideea unei ordini fixe şi mi se părea că un lucru căpăta mai multă valoare dacă era parte a unei ordini, m-am săturat repede de ordinea aceea.

Multe lucruri din cele pe care trebuia să le fac erau necesare, iar câteva nu erau necesare, dar bune, iar altele nu erau nici necesare şi nici deosebit de bune, cum ar fi fost statul în pat mâncând şi citind. Dar chiar şi aceste lucruri păreau să aibă un scop, fie şi numai acela de a-mi oferi o oarecare eliberare de activităţile bune sau necesare.

Singurătatea în sine părea să mă tragă în jos, asemenea gravitaţiei, într-un soi de depresie monotonă. Când încercam să gândesc, nu puteam să gândesc. Simţeam că starea mea mentală permanentă era ignoranţa. Mintea mea părea să nu conţină aproape nimic. Simţeam că starea mea mentală şi trupească permanentă era paralizia: fiecare alternativă pe care o luam în calcul era aşa de puternică încât nu puteam acţiona, sau fiecare acţiune luată în calcul era zădărnicită de o critică nerostită.

Adormind într-o noapte, am început să visez, iar în vis întrebam ce ar trebui să fac cu aceste două substantive, „ignoranţă" şi „paralizie", iar apoi m-am uitat cum ele se transformă în două bucăţi de brânză, iar pe una dintre acestea am ales să nu o mănânc fiindcă era mai puţin gustoasă decât cealaltă. Am visat, iarăşi, că eram pe cale să traversez deşertul călare pe un cal, într-o situaţie periculoasă, dar auzeam pârâitul oaselor sau ceva ca nişte oase pe catargul înalt al unei corăbii. Am visat, iarăşi, că raza unei lanterne urmărea un şoarece mititel în timp ce acesta alerga panicat încolo şi-ncoace în faţa pragului de la uşă.

Uneori, dacă eram printre alţi oameni, mi se punea o întrebare şi nu puteam răspunde. O parte esenţială din mine părea îngheţată. Creierul îmi funcţiona încă şi observa, într-un mod cumva detaşat, că nu puteam vorbi – nu puteam formula un răspuns, nu puteam inspira suficient de profund şi nu-mi puteam mişca limba şi buzele.

Uneori nu puteam nici măcar înţelege cuvintele: le puteam doar vedea stând suspendate acolo, ca înconjurate de cristale de gheaţă, şi le auzeam răsunând în aer.

În perioada asta, mi-a scris un prieten. Mi s-a adresat cu cuvântul „Scumpă". Dar oricât de des m-aş fi uitat la cuvântul „Scumpă" şi la numele meu, nu le puteam menţine unul alături

de celălalt, fiindcă nu părea să existe vreo legătură între ele. Îşi încheia scrisoarea spunându-mi „fii curajoasă" şi, spre surprinderea mea, am descoperit că, şi numai dacă mă uitam la cuvintele „fii curajoasă" de pe pagină, aveam curajul pe care nu-l avusesem cu o clipă înainte.

Păstram scrisoarea lângă pat, în plicul ei. De câte ori mă uitam la ea, numele şi adresa mea, scrise de mâna prietenului meu, deveneau sonore şi enunţiative, fiindcă mâna lui rostea numele meu, repetând cine eram şi unde locuiam, şi astfel plasându-mă într-un loc mai sigur.

Am visat, la câteva zile după ce am primit această scrisoare, că l-am rugat pe prieten să mă ajute. Dar în vis el nu era destul de mare ca să mă ajute, era atât cât era, nu se extindea dincolo de conturul trupului său.

A venit un bărbat la poartă ca să întrebe ceva, iar eu i-am răspuns pe deasupra acesteia. Era curtenitor, amabil şi atrăgător, cu excepţia ochelarilor ciudaţi. Am întâlnit un alt bărbat pe un culoar din supermarket. Mai tânăr, mai frumos decât primul, şi el era atrăgător, cu excepţia frezei ciudate.

Am observat cum se producea însănătoşirea. Am observat cum, odată cu trecerea timpului, interveneau alte lucruri, de parcă s-ar fi construit un zid. Se petreceau evenimente, iar apoi se îndepărtau în timp. Apăreau noi obiceiuri. Situaţiile din viaţa mea se schimbau.

Câtă vreme totul rămânea la fel, părea posibil ca el să se întoarcă. Câtă vreme lucrurile erau aşa cum le lăsase el, locul lui îl aştepta. Dar dacă lucrurile se schimbau dincolo de un anumit punct, locul lui în viaţa mea începea să nu mai fie disponibil, el nu-l putea ocupa din nou, sau dacă avea să o facă, trebuia să îl ocupe într-un mod diferit.

La un moment dat, în toiul verii, l-am văzut pentru ultima oară, când a venit să-şi ia lucrurile din garaj, deşi astăzi îmi amintesc asta un pic diferit. A intrat pe poartă, a venit pe terasă, transpira, şi s-a oprit să vorbească o clipă, a întrebat dacă poate primi un pahar cu apă. Dar nu sunt sigură, de fapt, dacă era relaxat şi prietenos. Posibil să fi fost stânjenit de prezenţa celeilalte femei, sau de prezenţa mea, sau de faptul că aceste două femei se uitau la el deodată. Posibil să fi avut dificultăţi în a zâmbi şi să fi vorbit ciudat. Îmi amintesc acum că şi-a mutat lucrurile din garajul meu în garajul unui prieten şi am auzit mai târziu că le-a lăsat acolo mult mai mult decât se aşteptase prietenul.

La început mi-a părut rău că mă văzuse aşa, ca pe una dintre femeile mai în vârstă, mai ales când mi-am dat seama că a fost ultima oară când m-a văzut. Dar apoi mi-am amintit că el iubea femeile de toate felurile, şi femeile mai în vârstă, şi femeile mai tinere. Nu iubea doar pielea întinsă şi catifelată, sau şoldurile înguste, sau sânii perfect rotunzi şi dolofani, iubea şi şoldurile largi, sânii grei, sânii mici şi plaţi, braţele pline, o gambă groasă, o coapsă largă, o rotulă ascuţită, pielea lăsată de sub bărbie şi obraji, o cută pe gât, riduri în jurul ochilor, un chip obosit dimineaţa. Fiecare parte a unei femei, atât de specifică ei, pentru el devenea preţioasă dacă o iubea, mai preţioasă decât îi era ei.

Pe măsură ce trecea vara, veneau oameni în casă, stăteau câteva zile sau o săptămână, apoi plecau din nou. Cred că de fiecare dată Madeleine doar îmi spunea că o să avem un oaspete pentru câteva zile. Dar liniştea nu era tulburată. Fie că Madeleine le spunea că nu ne place gălăgia, fie că erau liniştiţi din fire, oamenii ăştia se furişau dintr-o cameră în alta, manevrau oalele cu grijă şi vorbeau în şoaptă. Cea mai liniştită dintre toţi a fost o femeie în veşminte lungi, un soi de budistă, care se mişca lent, vorbea lent şi răspundea lent când i se vorbea. Spăla orez în chiuvetă şi îl scotea să se usuce la soare. Când am întrebat-o de ce făcea asta, a zis că nu ştia, dar aşa i se spusese să facă.

Cu toţi aceşti alţi oameni venind şi plecând, Madeleine se înfuria şi mai des, dar nu ştiam dacă o înfuria ceva anume. În fierbinţeala de la amiază, pornea cuptorul şi cocea un cartof dulce, aşa încât pentru o oră sau două bucătăria era încinsă, iar casa plină de mirosul dulceag. Sau îşi ascundea oala, tigaia şi bolurile acolo unde nu le găsea nimeni şi stătea în camera ei, ieşind numai după ce plecau ceilalţi.

•

Au trecut luni în care n-am ştiut nimic de el. Tot mă mai uitam la benzinărie de fiecare dată când treceam pe lângă ea. Deşi ştiam că nu mai lucra acolo, încă mă aşteptam să-l văd, pe el sau maşina lui. Apoi am aflat că li se furase cortul cu tot ce era înăuntru, iar el şi prietena lui se duseseră să stea la nişte prieteni, şi că după o vreme aceşti prieteni le ceruseră să plece. Am auzit că acum locuiau în centru, în oraş, iar el lucra în tura de noapte la docuri, la împachetat arici de mare.

Îmi imaginam cum conduc acolo în toiul nopţii căutându-l la docuri, lângă apă. El avea să asude din greu, împachetând şi ridicând lăzi, apa avea să fie neagră în spatele lui, depozitele întunecate în jurul lui, reflectoarele luminând scândurile pontoanelor şi-o barcă de pescuit legată la mal, iar câteva petice de lumină plutind pe apa întunecată. Avea să miroasă puternic a mare, a peşte mort şi a ulei.

Ceilalţi bărbaţi care lucrau alături de el aveau să se oprească o clipă, ca să se uite cum vine să stea de vorbă cu mine. El avea să fie obosit şi preocupat, enervat că a fost întrerupt fiindcă acum noaptea o să pară şi mai lungă, sau jenat să-l văd făcând o astfel de muncă, sau jenat în faţa celorlalţi bărbaţi fiindcă e vizitat de o femeie, sau fericit să spargă cu o pauză monotonia muncii, să aibă o companie neaşteptată la serviciu în toiul nopţii, şi încântat în faţa celorlalţi bărbaţi.

Fiindcă acum ştiam că locuia undeva în oraş, am încercat să-i aflu numărul de telefon, dar părea să nu aibă telefon. Probabil că era dator cu nişte bani la compania de telefonie, pentru că în perioada aceea mă suna din când în când o femeie de

la companie, surprinzător de amabilă şi înţelegătoare de fiecare dată, ca să întrebe unde putea fi găsit. Probabil că dăduse numele meu ca persoană de contact. Şi eu eram amabilă, dar nu ştiam unde e. Am auzit mai târziu că nu-şi plătise ultimele facturi de telefon şi că nici atunci când el şi prietena lui au făcut alt contract, pe numele ei, n-au putut plăti acele facturi.

Am auzit ceva de marina comercială şi apoi ceva de un post de spălător de vase. Am auzit că înfiinţase o revistă şi apoi că se mutase în nord şi îşi căuta iarăşi de lucru. Preluam fiecare frântură de informaţie nouă şi distinctă şi o adăugam la ceea ce ştiam deja. Uneori era neutră şi îmi parvenea direct, iar uneori era tulburătoare şi îmi parvenea pe o cale ocolită, mai întâi transmisă de o femeie pe care o insultase, care o spusese altcuiva care-l ura, care o transmitea altcuiva care era uluit şi dezamăgit de el, şi care mi-o spunea mie. Eram mereu curioasă să aflu următoarea frântură de informaţie din povestea vieţii lui şi îmi imaginam sfârşitul. Când auzeam veşti tulburătoare îmi imaginam un sfârşit prost. Aveam să-l vizitez la puşcărie?

Am auzit toate veştile astea înainte să mă mut înapoi în est. Ellie nu se mutase încă în est, deşi avea să plece înaintea mea, şi ea a fost cea care mi-a spus că acum era însurat. Mi-a spus că s-a întâmplat în Las Vegas. Fratele femeii cu care se însurase lucra lângă ea la bibliotecă şi el îi spusese. În după-amiaza în care mi-a dat vestea asta, stăteam cu haina pe mine la o masă lungă din faţa unui perete plin cu cărţi, aşteptând-o să-şi termine treaba. Eram în secţia de Cărţi Rare, dincolo de o poartă metalică. Ellie şedea vizavi de mine, în faţa altui perete cu cărţi. Într-o parte, era trasă o perdea la fereastră, ascunzând priveliştea care ştiam că este afară, a unui mic canion din spatele bibliotecii.

După ce mi-a dat vestea asta, Ellie m-a privit pe deasupra grămezilor ei de cărţi şi m-a întrebat dacă eram supărată. Nu puteam spune cu precizie, dar pe măsură ce încercam să-i explic, începeam să înţeleg: într-un fel, nu conta ce se întâmplă cu el, de vreme ce nu mai avea nimic de-a face cu mine, dar fiecare mică informaţie era dureroasă atunci când o aflam,

fiindcă îmi amintea că acum el era cineva despre care aflam veşti de la alţi oameni şi că erau multe lucruri pe care nu le ştiam acum despre el, în vreme ce voiam să cred că ştiam tot ce era de ştiut şi că ceea ce nu ştiam nu exista – că el însuşi nu exista, de fapt, în afară de felul în care îl ştiam eu.

În timp ce vorbeam, fratele femeii, care acum era cumnatul lui, lucra în preajma noastră, dincolo de poarta încuiată, punând cărţi în rafturi. Mergea încolo şi încoace, dispărea printre corpuri de bibliotecă şi apărea iarăşi, ducând mici teancuri de cărţi sau împingând un cărucior, iar uneori se oprea să schimbe o vorbă cu vreun prieten sau să răspundă la întrebarea unui străin. Ori de câte ori apărea, mă uitam lung la el, în pantalonii lui închişi la culoare şi cămaşă albă.

Mai târziu, mergând cu Ellie spre lifturi, am trecut pe lângă el, când stătea aplecat deasupra unui birou vorbind la telefon. M-am uitat iarăşi lung la atât cât puteam vedea din el, corpul lui şi o parte din faţă, de parcă ar fi fost important să observ orice aş fi putut. Eram profund conştientă de felul în care eram legaţi, dar dacă el s-ar fi întors şi s-ar fi uitat atunci la mine, n-ar fi văzut decât o femeie pe care n-o cunoştea.

Însă, de fapt, această căsnicie nu a schimbat nimic pentru mine, în felul în care am continuat să mă gândesc la el, să mă uit după el, să îl caut, cu o parte a minţii în tot cazul, în vreme ce altă parte trecuse mai departe, distanţându-se de el. Nu ştiu dacă era din cauză că deja devenise un obicei să îl caut, sau fiindcă mi se părea că se putea căsători cu o femeie la fel de uşor cum m-ar întreba pe mine dacă poate locui în garaj, din interes.

Când a venit din nou primăvara, mi-a trimis acel poem în franceză şi-am putut fi şi eu o dată sigură că, deşi nu ştiusem, se gândise la mine.

•

Lucrurile chiar s-au schimbat şi, cu cât a trecut mai mult timp, s-au schimbat mai multe lucruri. Pisica tânără a făcut pui. Madeleine i-a ţinut în dulapul ei, pe jos. Erau anemici de la muşcăturile de purici şi, deşi Madeleine i-a îngrijit cu drag,

fie n-a ştiut ce trebuia făcut, fie n-a fost dispusă să facă, dar majoritatea au murit cât încă erau mititei. I-am îngropat, unul câte unul, în pământul roşcat din curte, sub un pin mare, într-o parte a casei. Când s-a mutat Madeleine, pisica a rămas acolo, dar pe-afară, hrănită de vecini.

A trebuit să plecăm din casa aceea fiindcă proprietara avea de gând s-o renoveze şi să se mute acolo cu familia ei alcătuită din copii vitregi. Eu am plecat înainte de Madeleine şi m-am dus într-un complex de apartamente pentru studenţi căsătoriţi, cam ca o bază militară. Mirosurile erau diferite, sunetele erau diferite. Era un peisaj rural şi se afla un canion în apropiere, cu salvie pe pante, ciori pe deasupra, un buldozer galben pe fund, iar eu intram în casă din canion cu pielea mirosindu-mi a salvie şi cu praf galben pe haine şi sub unghii. Praful galben acoperea interiorul apartamentului, care mirosea a paie de la preşurile de pe jos. Auzeam ciorile croncănind în canion şi jucătorii de tenis strigând pe terenurile de peste drum, în timp ce mingile lor se împlântau în pământ iar şi iar. Auzeam vocile şi bufniturile familiilor de dincolo de ziduri, frânturi de muzică de operă ca nişte bâzâituri de ţânţari, apă curgând şi ceva ca nişte aplauze, aproape constant, iar în baie ceva ca o şoaptă sau un vaiet şi, în timpul unei furtuni, apa lovind acoperişul plan şi pietricelele de grindină foşnind când se rostogoleau în apă. Am stat în locul ăsta câteva luni.

După ce a plecat, Madeleine s-a tot mutat dintr-o casă sau căsuţă în alta. Părea să lucreze ca îngrijitor de case sau de oameni. Apoi, pentru o vreme, după ce m-am întors în est, îmi trimitea scrisori în care spunea că nu locuia nicăieri, dar nu ştiu ce voia să zică. Eu îi scriam mereu la aceeaşi căsuţă poştală. Am vizitat-o o singură dată, când stătea în altă casă spaţioasă şi arătoasă din vârful dealului în partea de sus a orăşelului nostru. Acolo a murit în cele din urmă căţeaua, pe-atunci deja foarte bătrână. Madeleine mi-a scris de moartea ei şi spunea că spiritul câinelui se afla mereu lângă ea.

După ce a plecat Madeleine, casa a fost extinsă. Mi-a spus în mod repetat, furioasă, în câteva scrisori diferite, că frumoasele

tufe de jad fuseseră tăiate. O scrisoare includea o fotografie cu un colier făcut de ea. Ea era cea care purta colierul în fotografie, îi puteam vedea umerii, dar își tăiase fața din poză. Îmi spunea în scrisoare că locuia iarăși cu pisica, dar nu îi plăcea pisica, nici aceea, nici alta. Atunci când i-am scris cerându-i o poză cu tot cu chip, mi-a trimis trei, în care ținea pisica în fața ei, cu brațul întins spre aparatul foto. Pisica, arătând supărată, era acum foarte mare.

În perioada când mă sunau de la compania de telefonie, s-a construit un pod nou, lat, lângă cel vechi și îngust pe care îl foloseam ca să traversez spre hipodrom și bâlci. După ce a fost terminat și dat în folosință, cel vechi a fost închis, apoi demontat și scos. Mi-am dat seama că în câțiva ani nimeni n-avea să mai știe că a fost acolo. Iar dacă pe văile noroioase aveau să fie construite case, așa cum eram sigură că se va întâmpla, toată lumea avea să uite că văile fuseseră mlăștinoase și maronii și că în timpul târgului toată lumea parca acolo, hâțânându-se pe hârtoape.

•

Prietenii care au dat ultima petrecere la care l-am invitat s-au mutat nu mult după aceea, așa încât ceea ce-mi imaginasem, sufrageria unde se ținea petrecerea și ușa de la intrare pe care mă tot gândeam că va intra cu prietena lui, așa de vii și actuale pentru mine de parcă încă aș sta acolo, s-au schimbat într-un fel pe care nu mi-l pot închipui, pe mâinile altor chiriași. De fapt, nu numai acești prieteni, ci aproape toți ceilalți prieteni pe care îi aveam în acel loc s-au mutat de-acum, fie din acel oraș sau din acele orășele învecinate, fie din casele în care stăteau când i-am cunoscut eu, iar pe unii dintre ei nu i-am mai vizitat de atunci, așa că trebuie să-mi imaginez chipurile lor familiare între niște pereți de case pe care nu le-am văzut niciodată.

Sufrageria în care a avut loc petrecerea aceea, când l-am așteptat toată seara să apară, aparține aceleiași case în a cărei curte din spate avusese loc cealaltă petrecere, cu câteva luni

înainte, după lectura lui, la umbra unui tei, cu avioane zburând pe deasupra. Dar fiindcă aceste două petreceri au fost la o distanță așa de mare în timp și așa de diferite ca stare, în ceea ce mă privește, mi-e greu să le apropii suficient cât să le amplasez pe același lot de pământ. Noi doi intraserăm la acea petrecere din curtea din spate printr-o poartă laterală a casei, fără să intrăm de fapt în casă. Când am intrat înăuntru ca să ne mai luăm o bere din frigider, am urcat o mică serie de trepte de lemn de la ușa din spate până în bucătărie. Mare parte din bucătărie, totuși, nu face parte din amintirea acelei după-amieze, ci a altor vizite în casă, când am mers la frigider după încă o bere sau am căutat un prosop de hârtie și nu am găsit sau am spălat niște salată într-o chiuvetă care era deja plină de oale și farfurii. În ziua aceea nu am intrat în sufragerie, care aparține altor amintiri, dintr-o seară, sau poate din două, în care am jucat un joc de cuvinte la masa mare de acolo, și de la petrecerea unei zile de naștere la care unul dintre picioarele mesei a cedat dintr-odată, iar tortul fie era să alunece și să cadă pe jos, fie chiar a căzut.

Aceste amintiri sunt uneori corecte, știu, dar uneori confuze, o masă într-o cameră greșită, deși eu o tot mut acolo unde-i e locul, o bibliotecă dispărută și alta în locul ei, o lumină strălucind unde n-a strălucit niciodată, o chiuvetă mutându-se cu treizeci de centimetri din locul unde era, ba chiar, într-o amintire, un întreg zid lipsă, pentru a mări de două ori camera. Însă mereu este aceeași mâncare pe bufet și pe servante, aceeași larmă a vocilor și aceleași siluete încețoșate ale oamenilor îndepărtându-se de locul în care-mi fixam privirea.

El ar putea spune că nu e adevărat că l-am invitat eu la petrecerea aceea. Ar putea spune că a fost invitat de gazdele petrecerii. Am mers prea departe când am zis că n-ar trebui să vină cu prietena lui. Până la urmă, s-a gândit la sentimentele mele, când a stat acasă.

S-ar putea să aibă dreptate. S-ar putea să greșesc cu ce îmi amintesc. Am încercat să spun povestea cât de precis pot, dar s-ar putea să greșesc în anumite privințe și știu că am omis

nişte lucruri şi-am adăugat nişte lucruri, şi în mod deliberat, şi accidental. De fapt, el ar putea crede că multe părţi ale acestei poveşti sunt greşite, nu numai faptele, ci şi interpretările mele. Dar n-a existat decât ce-am văzut eu, ce-a văzut el şi ce-au văzut alţi oameni, dacă au acordat vreo atenţie poveştii. O mână de oameni şi-ar aminti, probabil, câte ceva din toate astea, iar dacă le-aş menţiona o întâmplare cu siguranţă vor face o remarcă legată de ea care s-o arate într-o cu totul altă lumină sau îmi vor aminti ce lucru îngrozitor sau absurd am uitat, ceva ce m-ar forţa să schimb tot ce am zis, fie şi măcar un pic, dacă n-ar fi prea târziu.

Există anumite inconsecvenţe. Am zis că era deschis faţă de mine şi am zis că era închis, am zis că era tăcut cu mine şi că era vorbăreţ. Că era modest şi arogant. Că îl cunoşteam bine şi că nu-l înţelegeam. Spun că simţeam nevoia să mă întâlnesc cu prieteni şi că eram singură mult timp. Că aveam nevoie să mă mişc foarte repede şi că adesea stăteam în pat fără nici un chef să mă mişc vreun pic. Aceste lucruri fie erau adevărate în momente diferite, fie mi le amintesc diferit, în funcţie de starea mea de acum.

•

O să vreau să arăt romanul cuiva înainte să spun că e gata. S-ar putea să i-l arăt lui Ellie, deşi ea ştie deja o mare parte din poveste. O să i-l arăt lui Vincent, dar nu înainte să-l arăt altcuiva care să spună că e gata. Nu pot să-l arăt nimănui până nu cred eu însămi că e gata. Şi înainte să îl arăt, va trebui să ghicesc care i-ar putea fi punctele slabe, ca să nu fiu luată prin surprindere.

Când m-a întrebat Vincent cui aveam de gând să-l arăt, am zis câteva nume, iar el a spus: „N-ai de gând să îl arăţi nici unui bărbat?" Am adăugat alt nume pe listă, fiindcă nu intenţionasem să exclud bărbaţii.

•

Ultima veste despre el pe care am auzit-o, acum câteva luni, de la Ellie, a fost că apăruse pe neaşteptate, bine îmbrăcat, sau

cel puţin îmbrăcat cu grijă, la biroul unui prieten comun de la oraş. Nu îmi amintesc de ce apăruse acolo. Nu ştiu dacă Ellie ştia şi mi-a zis sau dacă Ellie nu ştia. Cred că avea de-a face cu o solicitare ciudată, fie pentru un favor, fie pentru o informaţie. Atunci lucra la un hotel.

Acum, că locuieşte în sud-vest, Ellie va ţine legătura mai puţin cu prietenii comuni şi va fi puţin probabil să mai aflu ceva despre el.

•

Soarele stă în vârful unui deal pe care îl pot vedea dincolo de curtea din spate, pe fereastra dormitorului. Dacă el se află pe coasta asta, poate că-şi încheie o zi de muncă exact acum, de vreme ce multe feluri de muncă se încheie la ora cinci, sau poate că încheie altceva, cum ar fi o după-amiază de lectură în camera lui. Poate că se pregăteşte să iasă şi să facă o plimbare pe străzile oraşului, mai vechi decât străzile de pe cealaltă coastă.

Ar putea la fel de bine să fie pe cealaltă coastă, dar simplul fapt că acolo e ora două, o oră a zilei care nu-mi place, face ca asta să-mi pară mai puţin probabil.

•

Nu am mutat ceaşca de ceai amar de la început, aşa că s-ar putea să nu aibă nici un sens să spun că sfârşitul poveştii este ceaşca de ceai amar care mi-a fost adusă în librărie când stăteam într-un scaun prea obosită ca să mă mişc, după ce căutasem aşa de mult ultima lui adresă. Şi totuşi, încă mai simt că acela este sfârşitul şi cred că acum ştiu şi de ce.

Dar mai întâi trebuie să îmi pun o întrebare care m-a tot sâcâit: Am surprins măcar acea întâmplare cum se cuvine? M-am uitat la expresia de pe chipul bărbatului din librărie şi am simţit că omul mă vedea ca pe o vagaboandă şi mai târziu am exprimat prin cuvinte ce impresie avusese? Sau abia mai târziu am căutat chipul bărbatului în amintire şi m-am uitat la el şi-apoi la poziţia corpului lui, nemişcată sau aproape nemişcată şi uşor cocoşată dincolo de tejghea, în timp ce faţa

transmitea uimire; şi fie am scos la iveală chipul din amintire, fie m-am întors în amintire ca să stau în faţa chipului acelui om şi să-l studiez? Ştiu că probabil am citit mai multe pe acel chip mai târziu decât pe loc, fiindcă mai târziu aveam mai multe informaţii - de exemplu, că el simţise suficientă compasiune încât să-mi aducă o ceaşcă de ceai şi că, prin urmare, dincolo de expresia lui de uimire, simţea compasiune sau era pe cale să simtă compasiune.

Cred că un motiv pentru care ceaşca de ceai din librărie pare să fie sfârşitul poveştii, chiar dacă povestea a continuat şi apoi, este acela că de atunci am încetat să-l mai caut. Deşi încă mi se mai pare, din când în când, că l-aş putea vedea după colţul următor şi deşi am mai primit veşti despre el, n-am mai încercat niciodată să intru în legătură cu el, la telefon sau prin scrisori.

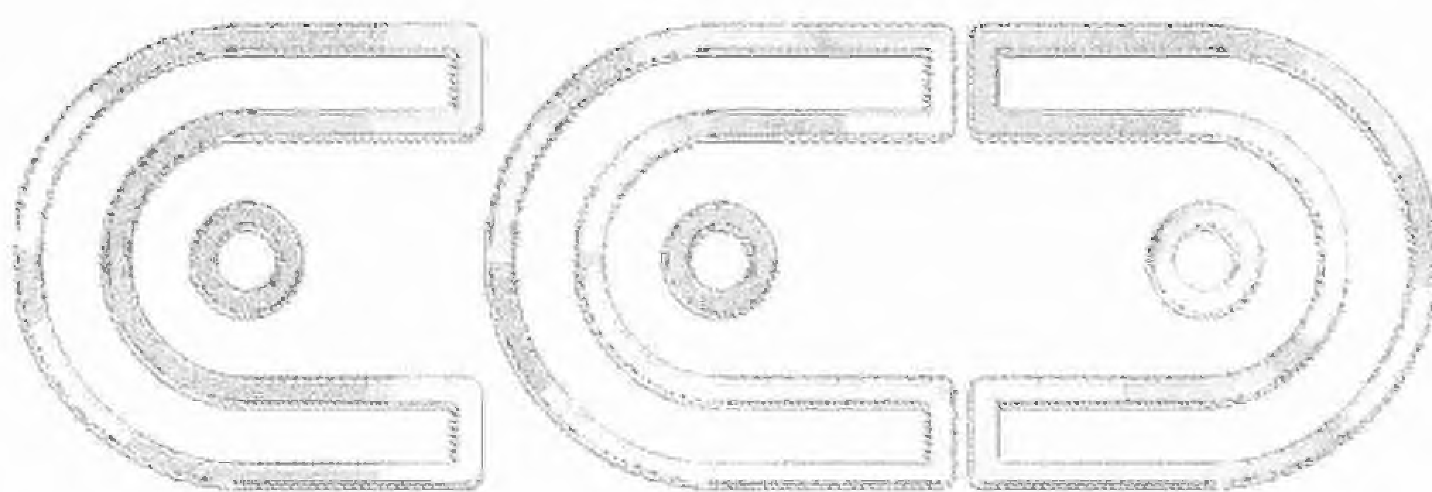
Un alt motiv, poate mai important, este acela că ceaşca asta de ceai, pe care mi-a oferit-o un străin ca să mă ajute puţin când eram epuizată, nu a fost doar un gest de bunătate din partea unui om care n-avea cum să ştie care mi-era necazul, ci şi un act ceremonial, de parcă oferirea unei ceşti de ceai devenise un act ceremonial de îndată ce a existat un motiv de ceremonie, chiar dacă ceaiul era ieftin şi amar, cu un pătrăţel de hârtie atârnând într-o parte a cănii. Şi de vreme ce au existat tot timpul prea multe sfârşituri ale poveştii, şi de vreme ce ele n-au încheiat niciodată nimic, ci doar au continuat ceva, ceva care n-a luat forma nici unei poveşti, eu am nevoie de un act ceremonial ca să închei povestea.

495. Malcolm Bradbury, *Tăieturi*, 2012
496. Mário de Sá-Carneiro, *Mărturisirea lui Lúcio*, 2012
497. Hanne Ørstavik, *Iubire*, 2012
498. Jhumpa Lahiri, *Interpret de maladii*, 2012
499. Donald Barthelme, *Regele*, 2013
500. İbrahim Altun, *Epidemia romantică*, 2013
501. Ricardo Güiraldes, *Povești de moarte și de sânge*, 2013
502. Manuel Vicent, *Glasul mării*, 2013
503. Benito Pérez Galdós, *Marianela*, 2013
504. Clemens J. Setz, *Dragostea în vremea Copilului din Mahlstadt*, 2014
505. Shalom Auslander, *Speranța: o tragedie*, 2014
506. Christian Gailly, *O seară la club*, 2014
507. Jorge Amado, *Cizme, robă, cămașa de noapte*, 2014
508. Patrícia Melo, *Elogiul minciunii*, 2014

ÎN PREGĂTIRE:

Clarice Lispector, *Aproape de inima vijelioasă a lumii*
Patrick Flanery, *Iertare*
Margriet de Moor, *Mai întâi gri apoi alb apoi albastru*

Scanare și prelucrare digitală

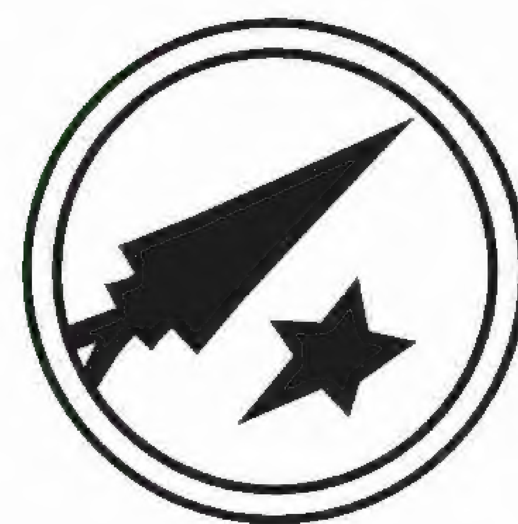
de

Anonim

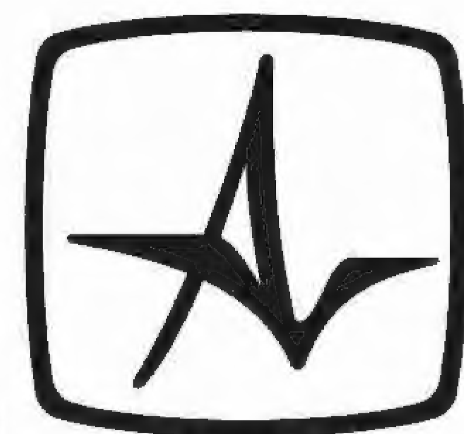
și

CAT Graur

Antwerpen

2024

